USÛLÜ'S-SÜNNE

SÜNNETİN ASILLARI/ESASLARI

İBN EBÎ ZEMENÎN
(Ebu Abdullah Muhammed b. Abdullah el-Endelüsî)

Tahkik ve Tahriç:

Abdullah b. Muhammed
Abdurrahim b. Hüseyin el-Buhârî

CamScanner ile tarandı

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÂB: SÜNNETTEN AYRILMAMA VE İMAMLARA TÂBİ OLMAYA TEŞVİK 11

İKİNCİ BÂB: ALLAH'IN İSİM VE SIFATLARINA İMÂN 17

ÜÇÜNCÜ BÂB: KUR'AN'IN ALLAH'IN KELAMI OLDUĞUNA İMÂN 28

DÖRDÜNCÜ BÂB: ARŞ'A İMÂN 32

BEŞİNCİ BÂB: KÜRSÜ'YE İMÂN 35

ALTINCI BÂB: HİCÂPLARA İMÂN 38

YEDİNCİ BÂB: NÜZÛLE (ALLAH'IN DÜNYA SEMASINA İNMESİNE) İMÂN 41

SEKİZİNCİ BÂB: ALLAH'IN KULLARINI HESABA ÇEKECEĞİNE İMÂN 45

DOKUZUNCU BÂB: ALLAH TEÂLÂ'YA BAKMAYA İMÂN 48

ONUNCU BÂB: LEVH-İ MAHFUZ VE KALEME İMÂN 52

ON BİRİNCİ BÂB: CENNET VE CEHENNEMİN YARATILMIŞ OLDUĞUNA İMÂN 56

ON İKİNCİ BÂB: CENNET VE CEHENNEMİN FANİ OLMADIĞINA İMÂN 61

ON ÜÇÜNCÜ BÂB: HAFAZA MELEKLERİNE İMÂN 66

ON DÖRDÜNCÜ BÂB: ÖLÜM MELEĞİNİN RUHLARI KABZETTİĞİNE İMÂN 70

ON BEŞİNCİ BÂB: İKİ MELEĞİN SORGUSUNA İMÂN 73

CamScanner ile tarandı

ON ALTINCI BÂB: KABİR AZABINA İMÂN 77
ON YEDİNCİ BÂB: HAVUZA İMÂN 81
ON SEKİZİNCİ BÂB: MİZANA İMÂN 84
ON DOKUZUNCU BÂB: SIRATA İMÂN 87
YİRMİNCİ BÂB: ŞEFAATE İMÂN 90
YİRMİ BİRİNCİ BÂB: BAZI TOPLULUKLARIN CEHENNEMDEN ÇIKARILACAĞINA İMÂN 94
YİRMİ İKİNCİ BÂB: GÜNEŞ'İN BATTIĞI YERDEN DOĞACAĞINA İMÂN 98
YİRMİ ÜÇÜNCÜ BÂB: DECCÂL'İN ÇIKACAĞINA İMÂN 101
YİRMİ DÖRDÜNCÜ BÂB: İSÂ'NIN İNİP DECCÂL'İ ÖLDÜRECEĞİNE İMÂN 104
YİRMİ BEŞİNCİ BÂB: KADERE İMÂN 108
YİRMİ ALTINCI BÂB: İMÂN, SÖZ VE AMELDİR 118
YİRMİ YEDİNCİ BÂB: İMÂNIN TAMAMA ERMESİ, ARTMASI VE EKSİLMESİ 122
YİRMİ SEKİZİNCİ BÂB: KIBLE EHLİ İÇİN MAĞFİRET DİLEMEK VE ONLARDAN ÖLEN KİMSELERİN CENAZE NAMAZLARINI KILMAK 129
YİRMİ DOKUZUNCU BÂB: İÇERİSİNDE GÜNAHLARDAN DOLAYI İMANIN NEFYEDİLDİĞİ HADİSLER 134
OTUZUNCU BÂB: İÇERİSİNDE KÜFÜR VE ŞİRKİN ZİKREDİLDİĞİ HADİSLER 138
OTUZ BİRİNCİ BÂB: İÇERİSİNDE NİFAK ZİKREDİLEN HADİSLER 144
OTUZ İKİNCİ BÂB: İÇERİSİNDE BERİ OLUŞ ZİKREDİLEN HADİSLER 147
OTUZ ÜÇÜNCÜ BÂB: BAHSETTİĞİ GÜNAHLARIN DAHA BÜYÜK VEYA ONA YAKIN KÖTÜLÜKLERE BENZETİLDİĞİ HADİSLER 150

CamScanner ile tarandı

OTUZ DÖRDÜNCÜ BÂB: VAAD VE VAÎD 153

OTUZ BEŞİNCİ BÂB: PEYGAMBER (S.A.V)'İN ASHÂBINI SEVMEK 160

OTUZ ALTINCI BÂB: EBU BEKİR, ÖMER, OSMAN VE ALİ'NİN (R.ANHUM) ÖNDE OLUŞLARI 165

OTUZ YEDİNCİ BÂB: DİNLEYİP İTAAT ETMENİN VACİP OLUŞU 170

OTUZ SEKİZİNCİ BÂB: EMİR SAHİPLERİ ARKASINDA NAMAZ KILMAK 176

OTUZ DOKUZUNCU BÂB: ZEKÂTI EMİR SAHİPLERİNE TESLİM ETMEK 181

KIRKINCI BÂB: EMİR SAHİPLERİYLE BERABER HAC YAPMAK VE CİHAD ETMEK 184

KIRK BİRİNCİ BÂB: HEVÂ SAHİPLERİYLE OTURMANIN YASAKLIĞI 188

KIRK İKİNCİ BÂB: HEVÂ EHLİNİN TÖVBEYE ÇAĞRILMASI VE TEKFİRLERİ KONUSUNDA İLİM EHLİNİN İHTİLAFI 200

CamScanner ile tarandı

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla...

Allah'ın salat ve selamı, efendimiz Muhammed ve ashabının üzerine olsun.

Güç ve kuvvet, yalnızca el-Aliyy (Yüksek) ve el-Azîm (Yüce) olan Allah iledir.

Fakih Ebu Abdullah Muhammed bin Abdullah bin Ebu Zemenîn dedi ki: Verdiği nimetlere şükredilen, dileseydi koruyacak olduğu hususlardan dolayı cezalandıran Allah'a hamd olsun. Allah'ın salâtı, Hâtemu'n-Nebiyyîn (Peygamberlerin Sonuncusu) Muhammed ve ailesinin üzerine olsun. Saptırıcı hevâdan, kabul olunmayan amelden Allah'a sığınırım. Allah'tan yakînimi arttırmasını, müminlerin yoluna tâbi olma hususunda yardım etmesini dilerim.

Sünnet ve cemaate tâbi olmayı arzulayan birisi benden kendilerine uyulan, görüşlerine itikatlarına; kadere iman, kabir azabı, havuz, mizan, sırat, cennet ve cehennemin yaratılmış olması, itaat, şefaat ve kıyamet günü Allah Teâlâ'ya bakmak konusundaki sözlerine müracaat edilen imamların sünnet ve cemaate tâbi olma hususundaki mezheplerini gösteren hadisleri yazmamı istedi.

Onun öğrenilmesi gereken hususları öğrenmeye olan hırsını görmem, benim de bu konudaki arzumu arttırdı. Cahil kişinin iman, din ve Müslümanların şeriatının asıllarını sorup araştırmayı terk etmesinin mazereti yoktur. Çünkü Allah Teâlâ

CamScanner ile tarandı

onu *"Eğer bilmiyorsanız zikir ehline sorun."* (Nahl, 43) kavli ile böyle yapmaya zorunlu kılmıştır. Aynı şekilde âlim kişinin de kendisine sorulan ve hakkında Kur'an veya sünnet olan hususlar ile Allah Teâlâ'nın *"Kesinlikle insanlara açıklayacak, gizlemeyeceksiniz!"* (Âl-i İmran, 187) kavlinde belirttiği misakın cahilden gizlemesinin özrü olamaz. Başarı ancak Allah iledir. Yalnızca O'na tevekkül eder, yalnızca O'na yönelirim.

CamScanner ile tarandı

BİRİNCİ BÂB:
SÜNNETTEN AYRILMAMA VE İMAMLARA TÂBİ OLMAYA TEŞVİK

Allah sana rahmet etsin! Bil ki sünnet, Kur'an'ın delilidir. Ona kıyasla erişilmez, akıllarla kavranmaz. Sünnet ancak imamlara ve bu ümmetin cumhurunun üzerinde olduğu esaslara tâbi olmaktır. Allah Teâlâ bazı topluluklardan bahsetmiş, onları en güzel şekilde övmüştür. Şöyle buyurur: *"Sözü dinleyip de onun en güzeline uyanlar var ya, işte onlar Allah'ın hidayete erdirdiği kimselerdir. İşte onlar akıl sahiplerinin ta kendileridir."* (Zümer, 18) Ayrıca kullarına emirler vermiş, ardından şöyle buyurmuştur: *"İşte bu, benim dosdoğru yolum. Artık ona uyun. Başka yollara uymayın. Yoksa o yollar sizi parça parça edip O'nun yolundan ayırır. İşte size bunları Allah sakınasınız diye emretti."* (En'am, 153)

١ - ... عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: خَطَّ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطًّا، ثُمَّ قَالَ: "هَذَا سَبِيلُ اللَّهِ"، ثُمَّ خَطَّ خُطُوطًا عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ وَقَالَ: "هَذِهِ سُبُلٌ عَلَى كُلِّ سَبِيلٍ مِنْهَا شَيْطَانٌ يَدْعُو إِلَيْهِ"، وَقَرَأَ {وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ..} الْآيَةَ

1. ... Ebu Vâil'den; Abdullah bin Mes'ud (r.a) dedi ki: Bir keresinde Rasûlullah (s.a.v) bizim için yere çizgi çekti. Sonrasında *"Bu Allah'ın yoludur"* buyurdu. Sonrasında çizginin

CamScanner ile tarandı

sağına ve soluna başka çizgiler çekip *"Bunlar da diğer yollardır, her yolun başında ona çağıran bir şeytan vardır"* buyurdu. Ardından *"İşte bu, benim dosdoğru yolum. Artık ona uyun..."* (En'am, 153) âyetini okudu.[1]

٢ - ... وَحَدَّثَنِي مَنْصُورُ بْنُ سَعْدٍ قَالَ: سَمِعْتُ اَلْحَسَنَ يُحَدِّثُ عَنْ اَلنَّبِيِّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي

2. ... Mansur bin Sa'd dedi ki: Hasen'i, Nebî (s.a.v)'den şu hadisi naklederken işittim: *"Her kim, sünnetimden yüz çevirirse benden değildir."*[2]

٣ - ... عَنْ اَلْحَسَنِ بْنِ أَبِي اَلْحَسَنِ، أَنَّهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَمَلٌ قَلِيلٌ فِي سُنَّةٍ، خَيْرٌ مِنْ عَمَلٍ كَثِيرٍ فِي بِدْعَةٍ

3. ... Hasen bin Ebu Hasen'den; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Sünnetteki az amel, bidatteki çok amelden hayırlıdır."*[3]

---

1 Musannifin isnadı zayıftır ama hadis sahihtir. Bk. İmam Ahmed, Müsned, 5/4142, 4437 – Darimi, Sünen, Mukaddime, 1/67 – İbn Ebi Asım, Sünne, 17 – Tayalisi, Müsned, 1/33 – Mervezi, Sünne, 11 – Acurri, Şeria, s. 10 – İbn Hibban, Sahih, 1/6 – Beğavi, Şerhu's Sünne, 1/97 – İbn Batta, İbane, 1/127 - Hakim, Müstedrek, 2/318. Hakim senedinin sahih olduğunu söylemiş, Zehebi sükut etmiştir.

2 Mürseldir ama hadis sahihtir. Bk. Abdurrezzak, Musannef, 11/20568 – Buhârî, 9/5063 – Müslim, 2/1401 – Ahmed, Müsned, 2/158 – İbn Ebi Asım, Sünne, 1/62

3 Musannifin isnadı zayıftır, mürseldir. Hasen el-Basri bunu mürsel olarak rivayet etmiştir. Ahmed bin Hanbel dedi ki: "Mürsel hadisler içerisinde Hasen el-Basri ile Ata bin Ebi Rabâh'ın mürsellerinden daha zayıfı yoktur."

CamScanner ile tarandı

٤ - ... عَنْ مَكْحُولٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اَلسُّنَّةُ سُنَّتَانِ سُنَّةٌ فِي فَرِيضَةٍ اَلْأَخْذُ بِهَا هُدًى وَتَرْكُهَا ضَلَالَةٌ، وَسُنَّةٌ فِي غَيْرِ فَرِيضَةٍ اَلْأَخْذُ بِهَا فَضِيلَةٌ وَتَرْكُهَا لَيْسَ بِخَطِيئَةٍ

4. ... Mekhûl'den; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Sünnet iki kısımdır. Bir sünnet vardır ki, farzdadır. Onunla amel etmek hidayet, terk etmek sapıklıktır. Bir sünnet de vardır ki, farz dışındadır. Onunla amel etmek fazilet, terk etmek ise hata değildir."*[4]

٥ - ... عَنْ الْعِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ

5. ... İrbâz bin Sâriye'den; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Her bidat sapıklıktır."*[5]

٦ - ... عَنْ اَلْحَسَنِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَلَا هَلْ عَسَى رَجُلٌ يُكَذِّبُنِي وَهُوَ مُتَّكِئٌ عَلَى حَشَايَاهُ، يَبْلُغُهُ اَلْحَدِيثُ عَنِّي فَيَقُولُ: يَا أَيُّهَا اَلنَّاسُ: كِتَابُ اَللَّهِ: وَدَعُونَا مِنْ حَدِيثِ رَسُولِ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

6. ... Hasen'den; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Dikkat edin! Yatağına uzanmış bir adama benden bir hadis ulaşınca*

---

4 İsnadı zayıftır, mürseldir. Doğru olan ise Mekhûl'den maktu olduğudur. Bk. Acurri, Şeria, s. 53 – İbn Batta, İbane, 1/101 – Taberani, Evsat, 1/256. Bu hadis hakkında Allame Elbani "Uydurmadır" demiştir.

5 Musannifin isnadı zayıftır ama hadis sahihtir. Bk. İmam Ahmed, Müsned, 1/126 – İbn Hibban, Sahih, 1/5 – İbn Batta, İbane, 1/142 – Hakim, Müstedrek, 1/97 – İbn Mace, Sünen, 1/42 – İbn Ebi Asım, Sünne, 1/26, 55 – Taberani, Kebir, 18/624 – Darimi, Sünen, 1/44 – Beyhaki, İtikad, s. 131 – Acurri, Şeria, s. 47 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 1/79

CamScanner ile tarandı

"Ey insanlar! Allah'ın kitabı var, Rasûlullah (s.a.v)'in hadisini bırakın" dediğinde beni yalanlamış olmaz mı?"[6]

٧ - ... عَنْ عُمَرَ بْنِ اَلْأَشَجِّ، أَنَّ عُمَرَ بْنَ اَلْخَطَّابِ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُ قَالَ: "سَيَأْتِي قَوْمٌ يَأْخُذُونَكُمْ بِمُتَشَابِهِ اَلْقُرْآنِ فَخُذُوهُمْ بِالسُّنَنِ فَإِنَّ أَصْحَابَ اَلسُّنَنِ أَعْلَمُ بِكِتَابِ اَللَّهِ».

7. ... Ömer bin Eşecc'den; Ömer bin Hattâb (r.a) dedi ki: "Doğrusu insanlar sizinle Kur'an'ın müteşabih olanıyla tartışmaya girişeceklerdir. Siz ise onları, sünnetler ile mağlup edin. Çünkü sünnetlerin ashabı, Allah Teâlâ'nın kitabını en iyi bilenlerdir."[7]

٨ - ... عَنْ صَدَقَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عُمَرَ بْنَ اَلْخَطَّابِ كَانَ يَقُولُ: "إِنَّ أَصْحَابَ اَلرَّأْيِ أَعْدَاءُ اَلسُّنَنِ أَعْيَتْهُمْ أَنْ يَحْفَظُوهَا وَتَفَلَّتَ مِنْهُمْ أَنْ يَعُوهَا، وَاسْتَحْيَوْا حِينَ سُئِلُوا أَنْ يَقُولُوا: لَا نَعْلَمُ، فَعَارَضُوا اَلسُّنَنَ بِرَأْيِهِمْ".

8. ... Sadaka bin Abdullah'tan; Ömer bin Hattâb (r.a) şöyle derdi: "Şüphe yok ki rey sahipleri sünnetlerin düşmanlarıdır. Sünnetleri ezberlemek onları yorgun düşürmüş, sünnetleri kavramak onlardan kaçıvermiştir. Kendilerine soru soruldu-

---

6 İsnadı çok zayıftır, mürseldir. Bununla birlikte manasının sahih olacağı şahitleri vardır. Şahitleri için bk. Tahavi, Şerhu Meâni'l Âsâr, 4/209 – Hakim, Müstedrek, 1/109 – İbn Hibban, Sahih, 1/13 – İmam Ahmed, Müsned, 6/8 – Ebu Davud, Sünen, 5/4605 – İbn Mace, Sünen, 1/13 – Şafii, Risale, 295 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 1/97 – Beyhaki, Delâil, 1/24, 6/549 – Tirmizi, Cami, 5/2663 – İbn Batta, İbane, 1/60, 61 – Acurri, Şeria, s. 50

7 İsnadı munkatıdır. Bk. Darimi, Sünen, 1/49 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 1/202 – İbn Batta, İbane, 1/83 – Kıvamu's Sünne, Hicce, 1/312 – Acurri, Şeria, s. 48, 52

CamScanner ile tarandı

ğunda "Bilmiyorum" demekten çekindiler, derken sünnetlere reyleriyle karşı çıktılar."[8]

٩ - ... عَنْ يَحْيَى بْنِ أُسَيْدٍ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ أَرْسَلَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ إِلَى أَقْوَامٍ خَرَجُوا فَقَالَ لَهُ: "إِنْ خَاصَمُوكَ بِالْقُرْآنِ فَخَاصِمهمْ بِالسُّنَّةِ".

9. ... Yahya bin Üseyd'den; Ali bin Ebu Talib, İbn Abbâs'ı Haricilere gönderdiğinde ona "Eğer sana Kur'an'la karşı çıkarlarsa, sen de onlara sünnetle karşı çık" demiştir.[9]

١٠ - ... عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ: "لَا يَأْتِي عَلَيْكُمْ عَامٌ إِلَّا الَّذِي بَعْدَهُ شَرٌّ مِنْهُ، لَا أَعْنِي عَامًا أَخْصَبَ مِنْ عَامٍ وَلَا أَمْطَرَ مِنْ عَامٍ، وَلَكِنْ ذَهَابَ عُلَمَائِكُمْ وَخِيَارِكُمْ، ثُمَّ يُحْدِثُ قَوْمٌ يَقِيسُونَ الْأُمُورَ بِرَأْيِهِمْ فَيُهْدَمُ الْإِسْلَامُ وَيُثْلَمُ".

10. ... Mesrûk'tan; Abdullah bin Mes'ud (r.a) dedi ki: "Hangi seneye girecekseniz illaki bir sonraki ondan daha şerli olacaktır. Bu sözümle bir seneden daha kurak veya bir seneden daha yağmurlu olmasını kastetmiyor, âlimlerinizin ve hayırlılarınızın göçüp gitmelerini kastediyorum. Sonra bir topluluk çıkıp hükümleri reyleriyle kıyas eder, böylece İslam'ı yıkıp parçalarlar."[10]

---

8 İsnadı zayıftır ama bu eser Ömer'den sahih olarak rivayet edilmiştir. Ayrıca bk. İbn Abdilberr, Cami, 2/135

9 Senedinde hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığım biri vardır. İbn Abbâs'ın Haricilerle münazara etme kıssası sahihtir. Bk. İmam Ahmed, Müsned, 5/3187 – Fesevi, Marife, 1/522 – Taberani, Kebir, 10/10598 – Hakim, Müstedrek, 2/150. Hakim dedi ki: "Müslim'in şartına göre sahihtir ama ikisi de rivayet etmemiştir." Zehebi kendisine muvafakat etmiştir. Ayrıca bk. Beyhaki, Kübra, 8/179

10 İsnadında zayıflık vardır ama metni sahihtir. Ayrıca bk. Darimi, Sünen,

CamScanner ile tarandı

١١ - ... عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ اِبْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: "اِتَّبِعُوا وَلَا تَبْتَدِعُوا فَقَدْ كُفِيتُمْ".

11. ... İbrahim'den; İbn Mes'ud (r.a) dedi ki: "Tâbi olun, bidat çıkarmayın. Gerçekten size yetecek olan verildi."[11]

١٢ - ... عَنْ عُثْمَانَ بْنِ حَاضِرٍ اَلْأَزْدِيِّ قَالَ: قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ: أَوْصِنِي قَالَ: "عَلَيْكَ بِالِاسْتِقَامَةِ، اِتَّبِعْ وَلَا تَبْتَدِعْ".

12. ... Osman bin Hazır dedi ki: İbn Abbâs'a (r.anhumâ) 'Bana tavsiyede bulun" dedim, "Dosdoğru ol, tâbi ol, bidat çıkarma" dedi.[12]

١٣ - ... عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنْ اِبْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: "لَا يَأْتِي عَلَى اَلنَّاسِ عَامٌ إِلَّا أَحْدَثُوا فِيهِ بِدْعَةً، وَأَمَاتُوا فِيهِ سُنَّةً حَتَّى تَحْيَى اَلْبِدَعُ وَتَمُوتُ اَلسُّنَنُ".

13. ... İkrime'den; İbn Abbâs (r.anhumâ) dedi ki: İnsanlar üzerine hangi zaman dilimi gelse, illaki bir bidat çıkarıp bir sünneti öldürürler. Öyle ki bidatler dirilir, sünnetler ölür."[13]

1/65 – Taberani, Kebir, 9/8551 – Beyhaki, Medhal, 205 – İbn Abdilberr, Cami, 1/135 – Hatib, Fakih, 1/182

11 Bu eser sahih olup İbrahim en-Nehai yoluyla İbn Mes'ud'dan rivayet edilmiştir. Ayrıca bk. İbn Batta, İbane, 1/174 – Ebu Hayseme, İlim, 54 – Veki bin Cerrah, Zühd, 2/315 – Mervezi, Sünne, 78 – Taberani, Kebir, 9/877 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 1/104. Heysemi şöyle der: "Bunu Taberani rivayet etmiş olup ravileri sahihin ravileridir." Bk. Mecmau'z Zevaid, 1/181

12 İsnadı zayıf olmakla birlikte eser sahihtir. Darimi, Sünen, 1/53 – İbn Batta, İbane, 1/200 – Mervezi, Sünne, 83

13 İsnadı zayıftır. Ayrıca bk. Mervezi, Sünne, 98 – İbn Batta, İbane, 1/225 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 1/124, 125

CamScanner ile tarandı

İKİNCİ BÂB:
ALLAH'IN İSİM VE SIFATLARINA İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Bil ki Allah'ı ve O'nun nebileri ile rasûllerinin getirdikleri hususları bilenler, Allah Teâlâ'nın kendi nefsi hakkında haber vermediğini bilmemeyi ilim, kullarını davet etmediği hususlardan aciz kalmayı iman görürler. O'nun sıfatları ve isimleri ile vasıflandırılması konusunda yine O'nun peygamberinin dili üzere olan kitabında durduğu yerde dururlar.

Konuşanların en doğrusu olan Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"O'nun yüzü hariç her şey helak olacaktır."* (Kasas, 88)

Yine şöyle buyurur: *"De ki: Şahitlik bakımından hangi şey daha büyüktür? De ki: Benimle sizin aranızda şahit Allah'tır."* (En'am, 19)

Yine şöyle buyurur: *"Allah sizi kendi nefsinden sakındırır!"* (Âl-i İmran, 28, 30)

Yine şöyle buyurur: *"Onu düzenleyip içine ruhumdan üflediğimde..."* (Hicr, 29)

Yine şöyle buyurur: *"Çünkü sen gözlerimiz önündesin."* (Tur, 46)

Yine şöyle buyurur: *"Gözümün önünde yetişesin diye..."* (Taha, 39)

CamScanner ile tarandı

Yine şöyle buyurur: *"Bir de Yahudiler, "Allah'ın eli bağlıdır" dediler. Söylediklerinden ötürü kendi elleri bağlansın ve lânete uğrasınlar! Hayır, O'nun iki eli de açıktır..."* (Maide, 64)

Yine şöyle buyurur: *"Yeryüzü kıyamet gününde bütünüyle O'nun avucundadır. Gökler de O'nun sağ eliyle dürülmüştür."* (Zümer, 67)

Yine şöyle buyurur: *"Şüphesiz ben sizinle beraberim, işitir ve görürüm."* (Taha, 46)

Yine şöyle buyurur: *"Allah Musa'yla gerçekten konuştu."* (Nisa, 164)

Yine şöyle buyurur: *"Allah göklerin ve yerin nurudur."* (Nur, 35)

Yine şöyle buyurur: *"Allah, kendisinden başka hiçbir ilâh olmayandır. Diridir, kayyumdur. O'nu ne bir uyuklama tutabilir ne de bir uyku."* (Bakara, 255)

Yine şöyle buyurur: *"O ilktir, sondur, zahirdir, batındır."* (Hadid, 3)

Buna benzer âyetler Kur'an'da çokça geçmektedir. Allah Teâlâ göklerin ve yerin nurudur. O'nun kendisini vasıflandırdığı gibi yüzü, nefsi vs. sıfatları vardır. İşitir, görür, konuşur. İlktir; O'ndan önce hiçbir şey yoktur. Sondur, sonsuza dek bakidir; O'ndan sonra hiçbir şey yoktur. Zahirdir, yüksektir; yaratılan her şeyin üstündedir. Batındır; ilmi tüm yarattıklarını kuşatmıştır. O her şeyi bilendir. Diridir, kayyumdur. O'nu ne bir uyuklama tutabilir ne de bir uyku.

CamScanner ile tarandı

١٤ - ... حَدَّثَنَا أَشْرَسُ بْنُ رَبِيعَةَ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو ظِلَالٍ أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ فَقَالَ لَهُ: يَا أَبَا ظِلَالٍ مَتَى أُصِبْتَ فِي بَصَرِكَ؟ قَالَ: لَا أَعْقِلُهُ، قَالَ: أَفَلَا أُحَدِّثُكَ بِمَا حَدَّثَنِي بِهِ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ رَبِّهِ أَنَّ اللَّهَ قَالَ: يَا جِبْرِيلُ مَا ثَوَابُ عَبْدِي إِذَا أَخَذْتُ كَرِيمَتَهُ؟ قَالَ جِبْرِيلُ: رَبِّ لَا أَعْلَمُ إِلَّا مَا عَلَّمْتَنِي، قَالَ: يَا جِبْرِيلُ ثَوَابُ عَبْدِي إِذَا أَخَذْتُ كَرِيمَتَهُ النَّظَرُ إِلَى وَجْهِي انْتَهَى.

14. ... Eşras bin Rebi'a'dan; Ebu Zilal bir keresinde Enes bin Malik'in (r.a) yanına girdi. Enes ona şöyle sordu:

– Ey Ebu Zilal, bu gözündeki musibet ne zaman oldu?

– Hatırlamıyorum.

– Sana Allah'ın Nebisi (s.a.v)'in Cibril'den (a.s), onun da Rabbinden aktardığı bir hadis anlatayım mı?

Ardından şu hadisi anlattı: *"Allah: "Ey Cibril! Kerimesini (kız evladını) aldığım zaman kulumun karşılığı nedir?" diye sordu. Cibril "Rabbim! Bana öğrettiğinden başka bilgim yoktur" cevabını verdi. Buyurdu ki: "Ey Cibril! Kerimesini aldığım zaman kulumun karşılığı, benim yüzüme bakmaktır."*[14]

١٥ - ... عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: احْتَجَّ آدَمُ وَمُوسَى فَقَالَ مُوسَى يَا آدَمُ أَنْتَ أَسْكَنَكَ اللَّهُ الْجَنَّةَ، وَنَفَخَ فِيكَ مِنْ رُوحِهِ ... ثُمَّ ذَكَرَ الْحَدِيثَ.

---

14 İsnadı zayıf olmakla birlikte metni sahihtir. Bk. Tirmizi, Cami, 4/2400, 2404 – Buhârî, Sahih, 10/565 – Ahmed, Müsned, 3/283 – İbn Hibban, Sahih, 2925 -

CamScanner ile tarandı

15. ... Ebu Said el-Hudri'den (r.a); Nebî (s.a.v) buyurdu ki: *"Adem'le Musa tartıştı. Musa şöyle dedi: Ey Adem! Sen, Allah'ın kendisini cennete yerleştirdiği, içine ruhundan üflediği..."* Ravi daha sonra devamını zikretti.[15]

١٦ - ... عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ اَلنَّبِيِّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهَا سَمِعَتْ اَلنَّبِيَّ عَلَيْهِ اَلصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ يَقُولُ وَهُوَ سَاجِدٌ: ... ثُمَّ ذَكَرَ اَلْحَدِيثَ وَفِي آخِرِهِ: أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ

16. ... Nebî (s.a.v)'in hanımı Âişe'den (r.anhâ); kendisi, Nebî (s.a.v)'i secdede şöyle dua ederken işitti... Ravi daha sonra hadisi zikretti. Sonunda şöyle geçmektedir: *"Sen kendi nefsini övdüğün gibisin."*[16]

١٧ - ... عَنْ أَبِي أُمَامَةَ أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: خَلَقَ اَللَّهُ اَلْخَلْقَ، وَقَضَى اَلْقَضِيَّةَ، وَأَخَذَ مِيثَاقَ اَلنَّبِيِّينَ، وَعَرْشُهُ عَلَى اَلْمَاءِ فَأَخَذَ أَهْلَ اَلْيَمِينِ بِيَمِينِهِ، وَأَهْلَ اَلشِّمَالِ بِيَدِهِ اَلْأُخْرَى، وَكِلْتَا يَدِ اَلرَّحْمَنِ يَمِينٌ ... ثُمَّ ذَكَرَ اَلْحَدِيثَ.

17. ... Ebu Umame'den; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Allah arşı su üzerindeyken mahlukatı yarattı, kaza-kaderi belirledi, peygamberlerden misak aldı. Ardından sağ taraftakileri sağ eliyle, sol taraftakileri diğer eliyle aldı. Rahman'ın her iki eli de sağdır..."* Ravi daha sonra devamını zikretti.[17]

---

15 İsnadı zayıf olmakla birlikte metni son derece sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 11/6614 – Müslim, Sahih, 2652 – Bezzar, Müsned, 3/22 – Ebu Ya'la, Müsned, 2/1204 – İbn Ebi Asım, Sünne, 1/142

16 İsnadı çok zayıftır ama hadis sahihtir. Bk. Müslim, Sahih, 1/486

17 İsnadı çok zayıftır ama şahit olarak zikredilebilir. Ayrıca bk. Kamil, 3/1173 – Mizan, 2/184 – Lisan, 3/63 – Muğni, 1/393

CamScanner ile tarandı

١٨ - ... عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ قَالَ: حَدَّثَنِي رِجَالٌ مِنْ اَلْأَنْصَارِ مَا مِنْهُمْ رَجُلٌ إِلَّا حَدَّثَنِي عَنْ أَبِيهِ، عَنْ رَسُولِ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ خَرَجَ عَنْ بَعْضِ نِسَائِهِ، فَإِذَا حَلْقَةٌ فِي اَلْمَسْجِدِ ... ثُمَّ ذَكَرَ حَدِيثًا وَفِيهِ: إِنِّي سَأَلْتُ رَبِّي أَنْ يُدْخِلَ مَعِي مِنْ أُمَّتِي مَنْ يُقِرُّ بِهِ عَيْنِي اَلْجَنَّةَ، فَأَعْطَانِي سَبْعِينَ أَلْفًا، ثُمَّ اِسْتَزَدْتُهُ فَزَادَنِي مَعَ كُلِّ أَلْفٍ سَبْعِينَ أَلْفًا، ثُمَّ اِسْتَزَدْتُهُ فَأَشَارَ إِلَيَّ بِكَفَّيْهِ هَكَذَا وَهَكَذَا" فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ حَسْبُنَا يَا رَسُولَ اَللَّهِ، فَقَالَ عُمَرُ: يَا أَبَا بَكْرٍ دَعْنَا نَدْخُلُ اَلْجَنَّةَ، قَالَ أَبُو بَكْرٍ: يَا عُمَرُ وَمَا تُبْقِي (حَفْنَتَانِ) مِنْ حَفَنَاتِ اَللَّهِ، وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ اَلْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ

18. ... Safvan bin Süleym dedi ki: Ensar'dan kim varsa bana babasından, o da Rasûlullah (s.a.v)'den şunu tahdis etti: Bir keresinde bir hanımının yanından çıkıp mescide girdi. Bir de baktı ki, mescitte bir halka kurulmuş... Ravi daha sonra devamını zikretti. Hadisin bir kısmında şöyle geçmektedir: *"Doğrusu ümmetimden gözümü aydınlatacak kimseleri benimle birlikte cennete girdirmesini diledim. Bunun üzerine bana yetmiş bin kişi verdi. Sonra arttırmasını istedim, benim için her bin kişiye yetmiş bin kişi daha katarak sayıyı arttırdı. Sonra yine arttırmasını istedim. Bunun üzerine eliyle bana şöyle-şöyle diye işaret etti."*

Bunun üzerine Ebu Bekir (r.a):

– Bu bize yeter, ey Allah'ın Rasûlü!

Ömer (r.a):

CamScanner ile tarandı

– Ebu Bekir! Bırak da bizi cennete girelim.

Ebu Bekir (r.a):

– Allah'ın avuçladıklarından geriye iki avuç bile kalmadı. Yeryüzü kıyamet gününde bütünüyle O'nun avucundadır. Gökler de O'nun sağ eliyle dürülmüştür.[18]

١٩ – ... عَنْ اَلنَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ اَلكِلَابِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْ قَلْبٍ إِلَّا وَهُوَ بَيْنَ أُصْبُعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ رَبِّكَ، فَإِذَا شَاءَ أَنْ يُقِيمَهُ أَقَامَهُ، وَإِذَا شَاءَ أَنْ يُزِيغَهُ أَزَاغَهُ

19. ... Nevvâs bin Sem'ân el-Kilabi'den; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Her kulun kalbi illaki senin Rabbinin parmaklarından ikisi arasındadır, onu doğrultmak istediğinde doğrultur, eğriltmek istediğinde eğriltir."*[19]

٢٠ – ... عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَتَعَاقَبُونَ فِيكُمْ مَلَائِكَةٌ بِاللَّيْلِ، وَمَلَائِكَةٌ بِالنَّهَارِ، وَيَجْتَمِعُونَ فِي صَلَاةِ اَلْفَجْرِ وَصَلَاةِ اَلْعَصْرِ ثُمَّ يَعْرُجُ اَلَّذِينَ بَاتُوا فِيكُمْ فَيَسْأَلُهُمْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِهِمْ كَيْفَ تَرَكْتُمْ عِبَادِي؟ فَيَقُولُونَ: تَرَكْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ وَأَتَيْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ

---

18 İsnadında ismi belirtilmeyen biri vardır. Hadisi bu senet ve metinle rivayet eden başka bir esere rastlayamadım.

19 İsnadı çok zayıf olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. İbn Hibban, Sahih, 3/934 – İbn Huzeyme, Tevhid, 1/108 – Hakim, Müstedrek, 1/525, 4/321. Hakim, Müslim'in şartına göre sahih olduğunu söylemiş, Zehebi de "Sahihtir" demiştir. Ayrıca bk. Ahmed, Müsned, 4/182 – Acurri, Şeria, s. 318 – Darekutni, Sıfat, 43 – Beğavi, Şerhu's Sünne, 1/89 – İbn Mace, Sünen, 1/199 – İbn Mende, Tevhid, 2/275 – Taberani, Dua, 3/1262 – Tirmizi, Cami, 5/3522

CamScanner ile tarandı

20. ... Ebu Hureyre'den (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Bazı melekler geceleyin, bazıları da gündüz vakti birbiri ardınca gelip sizin aranızda bulunurlar. Onlar sabah namazı ile ikindi namazında bir araya gelirler. Sonra geceleyin aranızda kalmış olanlar (Allah'a) yükselirler. Durumlarını en iyi bilen O olduğu halde "Kullarımı ne halde bıraktınız?" diye sorar. Melekler de "Onları namaz kılarken bıraktık, zaten yanlarına da namaz kılarken varmıştık" derler."*[20]

٢١ - ... عَنْ أَبِي مُوسَى اَلْأَشْعَرِيِّ، قَالَ: كُنَّا فِي مَسِيرٍ مَعَ اَلنَّبِيِّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِذَا أَهْبَطَ اَلنَّاسُ كَبَّرُوا، وَإِذَا عَلَوْا كَبَّرُوا، فَقَالَ رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّهَا اَلنَّاسُ ارْبَعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ، إِنَّكُمْ لَا تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلَا غَائِبًا

21. ... Ebu Musa el-Eş'ari (r.a) dedi ki: Bir keresinde Nebî (s.a.v) ile birlikte yolculuk ediyorduk. İnsanlar alçak bir yere gelince tekbir getiriyor, yüksek bir yere çıkınca yine tekbir getiriyorlardı. Rasûlullah (s.a.v) bunun üzerine şöyle buyurmuştu: *"Ey insanlar, kendinize acıyın! Çünkü sizler ne bir sağıra ne de bir gaibe dua ediyorsunuz."*[21]

٢٢ - ... عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا بَارِزًا لِلنَّاسِ فَأَتَى رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اَللَّهِ مَا اَلْإِيمَانُ؟ ... ثُمَّ ذَكَرَ اَلْحَدِيثَ وَفِيهِ: قَالَ: يَا رَسُولَ اَللَّهِ مَا اَلْإِحْسَانُ؟ قَالَ: أَنْ تَعْبُدَ اَللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنَّكَ إِنْ لَا تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ

---

20 İsnadında basit bir zayıflık vardır ama hadis sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 2/555 – Müslim, Sahih, 1/632

21 İsnadı çok zayıf olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 11/6384 – Müslim, Sahih, 4/2704

CamScanner ile tarandı

22. ... Ebu Hureyre (r.a) dedi ki: Bir gün Rasûlullah (s.a.v) insanların arasındayken yanına bir adam gelip "Ey Allah'ın Rasûlü! İman nedir?" diye sordu... Ravi daha sonra devamını zikretti. Hadisin bir kısmında şöyle geçmektedir: Adam "Ey Allah'ın Rasûlü! İhsan nedir?" diye sordu. Buyurdu ki: *"Allah'ı görüyormuş gibi O'na ibadet etmendir. Doğrusu sen O'nu görmesen de şüphesiz O seni görüyor."*[22]

٢٣ - ... عَنْ اِبْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اَللهِ صَلَّى اَللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ اَلْمَسِيحَ بَيْنَ ظَهْرَانَي اَلنَّاسِ فَقَالَ: إِنَّ اَللهَ لَيْسَ بِأَعْوَرَ، وَإِنَّ اَلْمَسِيحَ اَلدَّجَّالَ أَعْوَرُ (اَلْعَيْنِ) اَلْيُمْنَى، كَأَنَّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ

23. ... İbn Ömer'den (r.a); Bir keresinde Rasûlullah (s.a.v) insanlar arasındayken Deccâl'den bahsedip şöyle buyurdu: *"Şüphesiz Allah tek gözlü (yani bir gözü kör) değildir. Şüphesiz Mesih Deccâl'in sağ gözü kördür. Sanki gözü olgunlaşmış üzüm tanesi gibi (pörtlektir)."*[23]

٢٤ - ... عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ أَنَّ جِبْرِيلَ قَالَ لِرَسُولِ اَللهِ صَلَّى اَللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَلَا أُعَلِّمُكَ دُعَاءً ... ثُمَّ ذَكَرَ اَلدُّعَاءَ وَفِي أَوَّلِهِ: يَا نُورَ اَلسَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

24. ... Musa bin Ukbe'den; Cibril (a.s) bir keresinde Rasûlullah (s.a.v)'e "Sana falan duayı öğreteyim mi?" diye sordu... Ravi daha duayı zikretti. Duanın başında şöyle geçmektedir: *"Ey göklerin ve yerin nuru!"*

---

22 İsnadı zayıf olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 1/5 - Müslim, Sahih, 1/9

23 İsnadı bir önceki gibidir. Hadis sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 13/7074 - Müslim, Sahih, 4/2247

CamScanner ile tarandı

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Bunlar, Rabbimizin kitabında kendi nefsini vasıflandırdığı ve peygamberi (s.a.v)'in onu vasıflandırdığı sıfatlarıdır. Bu sıfatların hiçbirinde tahdit[24], teşbih ve takdir[25] yoktur. Hiçbir şeyin benzeri gibi olmayan Allah, tüm noksanlıklardan münezzehtir! O işitendir, görendir. Gözler O'nu görmemiştir ki, O'nun nasıl olduğunu tanımlayabilsin. Ne var ki kalpler, O'na olan imanın hakikatlerinde O'nu görmüştür.

٢٥ - ... عَنْ عِيسَى بْنِ دِينَارٍ، عَنْ عبد الرحمن بْنِ اَلْقَاسِمِ أَنَّهُ قَالَ: لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ أَنْ يَصِفَ اَللَّهَ إِلَّا بِمَا وَصَفَ بِهِ نَفْسَهُ فِي اَلْقُرْآنِ، وَلَا يُشَبِّهُ يَدَيْهِ بِشَيْءٍ، وَلَا وَجْهَهُ بِشَيْءٍ، وَلَكِنْ يَقُولُ: لَهُ يَدَانِ كَمَا وَصَفَ نَفْسَهُ فِي اَلْقُرْآنِ، وَلَهُ وَجْهٌ كَمَا وَصَفَ نَفْسَهُ، يَقِفُ عِنْدَمَا وَصَفَ بِهِ نَفْسَهُ فِي اَلْكِتَابِ، فَإِنَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَا مِثْلَ لَهُ وَلَا شَبِيهَ وَلَكِنْ هُوَ اَللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ كَمَا وَصَفَ نَفْسَهُ، وَيَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ كَمَا وَصَفَهَا: وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ اَلْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِكَمَا وَصَفَ نَفْسَهُ قَالَ: وَكَانَ مَالِكٌ يُعَظِّمُ أَنْ يُحَدِّثَ أَحَدٌ بِهَذِهِ اَلْأَحَادِيثِ اَلَّتِي فِيهَا: أَنَّ اَللَّهَ خَلَقَ آدَمَ عَلَى صُورَتِهِ وَضَعَّفَهَا.

25. ... İsa bin Dinar'dan; Abdurrahman bin Kasım dedi ki: "Bir kimsenin Allah'ı ancak Kur'an'da kendisini vasıflandırdığı şekilde vasıflandırması gerekir. O'nun iki elini de yü-

---

24 Tahdit: Had/sınır belirleme, sınırlama, kısıtlama, çevreleme. (Çev.)

25 Takdir: Değer biçmek, değerini saptamak, önemini anlamak. Yani Allah'ın sıfatlarının keyfiyeti/nasıl oldukları tam manasıyla anlaşılamaz. Bazı alimler, takdir kelimesi yerine tekyîf (keyfiyet/nasıl olduğunu belirleme) kelimesini kullanırlar. (Çev.)

CamScanner ile tarandı

zünü de hiçbir şeye benzetemez. Bunun yerine şöyle demelidir: O'nun Kur'an'da kendisini vasıflandırdığı üzere iki eli vardır. Yine O'nun kendisini vasıflandırdığı üzere yüzü vardır. Kur'an'da kendisini vasıflandırdığı yerde durmalıdır. Çünkü Allah Teâlâ'nın ne bir misli ne de bir benzeri vardır. O ancak kendisini vasıflandırdığı üzere kendisinden başka ilah olmayan Allah'tır. O'nun iki eli de vasıflandırdığı üzere açıktır. Kendisini vasıflandırdığı üzere yeryüzü kıyamet gününde bütünüyle O'nun avucundadır, gökler de O'nun sağ eliyle dürülmüştür."

Yine şöyle demiştir: "Malik, içerisinde *"Allah Âdem'i sureti üzere yarattı"*[26] geçen hadislerin rivayet edilmesini tehlikeli görür, onları zayıf sayardı."

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"En güzel isimler Allah'ındır. O halde O'na onlarla dua edin."* (A'raf, 180) Ayrıca Rasûlullah (s.a.v)'den gelen hadiste *"Şüphesiz Allah'ın doksan dokuz ismi vardır..."*[27] buyrulmaktadır.

Rabbimizin isim ve sıfatları Kur'an'da geçmiş, Peygamber'den hıfzedilmiştir. Onların hiçbiri yaratılmış veya sonradan meydana gelmiş değildir. Allah mülhitlerin/kâfirlerin söylediklerinden yücedir, büyüktür!

٢٦ - ... عَنْ اَلْحَسَنِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تُفَكِّرُوا فِي اَللَّهِ وَتَفَكَّرُوا فِيمَا خَلَقَ

26 Ebu Hureyre'nin "Allah Âdem'i sureti üzere yarattı" hadisi merfudur, sıhhatinde ittifak edilmiştir. Bk. Buhârî, Sahih, 11/6227 – Müslim, 4/2841

27 Buhârî, Sahih, 5/2736, 11/6410, 13/6392 – Müslim, Sahih, 4/3677

CamScanner ile tarandı

26. ... Hasen'den; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Allah hakkında değil, yarattıkları hakkında düşünün."*[28]

٢٧ - ... عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْتِي أَحَدَكُمْ فَيَقُولُ: مَنْ خَلَقَ السَّمَاءَ؟ فَيَقُولُ: اللَّهُ فَيَقُولُ: مَنْ خَلَقَ الْأَرْضَ؟ فَيَقُولُ اللَّهُ، فَيَقُولُ: مَنْ خَلَقَ اللَّهَ؟ فَإِذَا وَجَدَ أَحَدُكُمْ ذَلِكَ فَلْيَقُلْ آمَنْتُ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثَلَاثًا

27. ... Hişam bin Urve'den, o da babasından; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Doğrusu şeytan, sizden birine gelip "Gökleri kim yarattı?" der. Kişi "Allah" cevabını verir. Ardından "Yeri kim yarattı?" der. Kişi yine "Allah" cevabını verir. Bunun üzerine "Peki Allah'ı kim yarattı?" der. Sizden biri bu durumla karşılaşırsa, hemen üç kere "Allah'a ve Rasûlü'ne iman ettim" desin."*[29]

---

28 İsnadı zayıftır, mürseldir. Bununla birlikte Abdullah bin Sellam'dan "Allah hakkında düşünmeyin lakin Allah'ın mahlukatı hakkında düşünün" lafzıyla merfu bir şahidi vardır. Bk. Ebu Şeyh, Uzma, 1/21 – Ebu Nuaym, Hılye, 6/66 – Kıvamu's Sünne, Hicce, 1/13. Elbani, Sahiha'da (4/1788) şahitleri dolayısıyla hasen olduğunu belirtmiştir.

29 İsnadı çok zayıftır, mürseldir ama metni sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 6/3276 – Müslim, Sahih, 1/120. İkisi de Ebu Hureyre yoluyla şu kelilde rivayet etmişlerdir: "Şeytan sizden birine gelip "Şunu-şunu kim yarattı? Peki şunu-şunu kim yarattı?" diye sorar ve ta ki "Peki, Rabbini kim yarattı?" der. Kişi bu durumla karşılaştığında hemen Allah'a sığınsın, düşüncesine son versin!" Lafız Buhârî'ye aittir.

CamScanner ile tarandı

ÜÇÜNCÜ BÂB:
KUR'AN'IN ALLAH'IN KELAMI OLDUĞUNA İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnetin görüşlerinden biri de, Kur'an'ın Allah'ın kelamı olduğu, O'nun tarafından indirildiğidir. O ne halik (yaratan) ne de mahlûktur (yaratılmıştır). Allah Teâlâ'dan başlamış, yine O'na dönecektir.

٢٨ - ... عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّكُمْ لَنْ تَرْجِعُوا إِلَى اللَّهِ بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ شَيْءٍ خَرَجَ مِنْهُ يَعْنِي الْقُرْآنَ.

28. ... Cübeyr bin Nüfeyr'den; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Doğrusu sizler, Allah'a, O'ndan çıkan şeyden –yani Kur'an'dan- daha sevimlisiyle dönemezsiniz."*[30]

٢٩ - ... عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ قَرَأَ طه وَيس قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ آدَمَ بِأَلْفِ عَامٍ، فَلَمَّا

30 İsnadı zayıftır, mürseldir. Ayrıca bk. Tirmizi, Cami, 5/2912 – Ahmed, Zühd, s. 46 – Ebu Davud, Merasil, s. 538 – Abdullah bin Ahmed, Sünne, 1/109 – Hakim, Müstedrek, 1/555 – Beyhaki, Esma ve Sıfat, 1/503. Buhârî, bu hadisin mürsel ve munkatı oluşu sebebiyle zayıf olduğunu belirtmiştir. Bk. Ef'alu'l İbâd, 509. Ayrıca bk. Elbani, Daife, 1957.

CamScanner ile tarandı

سَمِعَتْ اَلْمَلَائِكَةُ اَلْقُرْآنَ، قَالُوا: طُوبَى لِأُمَّةٍ يَنْزِلُ هَذَا عَلَيْهَا، وَطُوبَى لِأَجْوَافٍ تَحْمِلُ هَذَا، وَطُوبَى لِمَنْ تَكَلَّمَ بِهَذَا

29. ... Ebu Hureyre'den (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Şüphesiz Allah Âdem'i yaratmadan bin sene evvel Taha ve Yasin'i okumuştur. Melekler Kur'an'ı işittiklerinde şöyle dediler: Üzerine bunun indiği ümmete ne mutlu! Bunu taşıyan kalplere ne mutlu! Bununla konuşana ne mutlu!"*[31]

٣٠ - ... عَنْ اِبْنِ وَضَّاحٍ، عَنْ زُهَيْرِ بْنِ عَبَّادٍ، عَنْ عَبَّادٍ قَالَ: كَانَ كُلُّ مَنْ أَدْرَكْتُهُ مِنْ اَلْمَشَايِخِ: مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ وَسُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، وَفُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، وَعِيسَى بْنُ يُونُسَ، وعَبْدُ اللهِ بْنُ اَلْمُبَارَكِ، وَوَكِيعُ بْنُ اَلْجَرَّاحِ وَغَيْرُهُمْ مِمَّنْ أَدْرَكْتُ مِنْ فُقَهَاءِ اَلْأَمْصَارِ: مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ وَالْعِرَاقِ وَالشَّامِ وَمِصْرَ وَغَيْرِهَا يَقُولُونَ: اَلْقُرْآنُ كَلَامُ اَللَّهِ لَيْسَ بِخَالِقٍ وَلَا مَخْلُوقٍ، وَلَا يَنْفَعُهُ عِلْمٌ حَتَّى يَعْلَمَ وَيُؤْمِنَ أَنَّ اَلْقُرْآنَ كَلَامُ اَللَّهِ لَيْسَ بِخَالِقٍ وَلَا مَخْلُوقٍ.

30. ... İbn Vaddah'tan; Abbad bin Abbad dedi ki: Kendilerine yetiştiğim Malik bin Enes, Süfyan bin Uyeyne, Fu-

---

31 İsnadı çok zayıf, metni münkerdir. Bk. İbn Ebi Asım, Sünne, 1/607 – Darimi, Sünen, 2/456 – İbn Huzeyme, Tevhid, 1/403 – İbn Hibban, Mecrûhîn, 1/108 – Ukayli, Duafa, 1/66 – İbn Adiy, Kamil, 1/218 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 1/368, 369 – Taberani, Evsat, 6/3364 – Beyhaki, Esma ve Sıfat, 1/491 – İbnu'l Cevzi, Mevzuat, 1/110. İbn Hibban ile İbnu'l Cevzi, uydurma olduğunu belirtmiş, İbn Hacer de bunu onaylamıştır. Ayrıca Suyuti de uydurma olduğunu söylemektedir. Bk. Suyuti, Nüket, s. 30

Derim ki: Belki uydurma derecesine varmamış olsa dahi yine de son derece zayıf, daha doğrusu münkerdir. Allah en iyisini bilir.

CamScanner ile tarandı

dayl bin İyaz, İsa bin Yunus, Abdullah bin Mübarek, Veki bin Cerrah gibi Mekke, Medine, Irak, Şam, Mısır vs. beldelerdeki şeyhlerin tümü şöyle diyorlardı: "Kur'an Allah'ın kelamıdır. Hâlik de değildir mahlûk da. Bir kimse, Kur'an'ın Allah'ın kelamı olup, hâlik veya mahlûk olmadığını bilip iman edene dek hiçbir ilmin ona faydası olmaz."

- قَالَ اِبْنُ وَضَّاحٍ: وَلَا يَسَعُ أَحَدًا أَنْ يَقُولَ: كَلَامُ اَللَّهِ قَطُّ حَتَّى يَقُولَ: لَيْسَ بِخَالِقٍ وَلَا مَخْلُوقٍ وَلَا يَنْفَعُهُ عِلْمٌ حَتَّى يَعْلَمَ وَيُوقِنَ أَنَّ اَلْقُرْآنَ كَلَامُ اَللَّهِ لَيْسَ بِخَالِقٍ وَلَا مَخْلُوقٍ، مِنْهُ عَزَّ وَجَلَّ بَدَأَ وَإِلَيْهِ يَعُودُ، وَمَنْ قَالَ بِغَيْرِ هَذَا فَقَدْ كَفَرَ بِاَللَّهِ اَلْعَظِيمِ

- İbn Vaddah dedi ki: Bir kimsenin "Allah'ın kelamıdır" deyip susması yakışmaz. Tâ ki bu sözün yanında "Ne hâliktir ne de mahlûk" demesi gerekir. Kur'an'ın Allah'ın kelamı olup, hâlik veya mahlûk olmadığını, O'ndan başlayıp yine O'na döneceğini bilip kesin bir şekilde inanana dek hiçbir ilmin ona faydası olmaz. Kim bundan başkasını söylerse, Azîm olan Allah'ı inkâr etmiş olur."

- وَقَالَ مَسْلَمَةُ بْنُ اَلْقَاسِمِ رَحِمَهُ اَللَّهُ: كَلَامُ اَللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مُنَزَّلٌ مَفْرُوقٌ لَيْسَ بِخَالِقٍ وَلَا مَخْلُوقٍ، لَا تَدْخُلُ فِيهِ أَلْفَاظُنَا وَإِنَّ تِلَاوَتَنَا لَهُ غَيْرُ مَخْلُوقَةٍ؛ لِأَنَّ اَلتِّلَاوَةَ هِيَ اَلْقُرْآنُ بِعَيْنِهِ، فَمَنْ زَعَمَ أَنَّ اَلتِّلَاوَةَ مَخْلُوقَةٌ فَقَدْ زَعَمَ اَلْقُرْآنَ مَخْلُوقًا، وَمَنْ زَعَمَ أَنَّ، اَلْقُرْآنَ مَخْلُوقٌ، فَقَدْ زَعَمَ أَنَّ عِلْمَ اَللَّهِ مَخْلُوقٌ، وَمَنْ زَعَمَ أَنَّ عِلْمَ اَللَّهِ مَخْلُوقٌ فَهُوَ كَافِرٌ.

CamScanner ile tarandı

– Mesleme bin Kasım (rh) şöyle der: "Allah Teâlâ'nın kelamı indirilendir, hakkı batıldan ayırandır. Ne hâliktır ne de mahlûk. Lafızlarımız ona dahil olmaz. Bizim onu tilavet edişimiz mahlûk değildir. Çünkü tilavet, Kur'an'ın bizzat kendisidir. Artık her kim tilavetin mahlûk olduğunu söylerse, Kur'an'ın da mahlûk olduğunu söylemiş demektir. Kim de Kur'an'ın mahlûk olduğunu söylerse, Allah'ın ilminin de mahlûk olduğunu söylemiş demektir. Kim de Allah'ın ilminin mahlûk olduğunu söylerse, o kimse kâfirdir."

CamScanner ile tarandı

DÖRDÜNCÜ BÂB:
ARŞ'A İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnetin görüşlerinden biri de şu ki; Allah Teâlâ Arş'ı yaratmış, tüm yarattıklarının üstündeki ulviyet ve yüksekliği ona has kılmış, sonrasında Arş üzerine dilediği şekilde istiva etmiştir. Nitekim kendi nefsi hakkında böyle haber vermektedir. *"Rahman, Arş'a istiva etti. Göklerde, yerde, ikisi arasında ve yerin altında ne varsa hepsi yalnızca O'nundur."* (Taha, 5-6). Yine şöyle buyurur: *"O, gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra Arş'ın üzerine istiva edendir. Yere gireni ve ondan çıkanı, gökten ineni ve oraya yükseleni bilir."* (Hadid, 4) Uzak olup görülmeyen, ilmi ve kudretiyle yakın olup fısıldaşmaları dahi işiten Allah, tüm noksanlıklardan münezzehtir.

٣١ - ... عَنْ أَبِي رُزَيْنٍ قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيْنَ كَانَ رَبُّنَا قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ؟ قَالَ: كَانَ فِي عَمَاءٍ مَا تَحْتَهُ هَوَاءٌ وَمَا فَوْقَهُ هَوَاءٌ ثُمَّ خَلَقَ عَرْشَهُ عَلَى الْمَاءِ

31. ... Ebu Razin dedi ki: Bir keresinde "Ey Allah'ın Rasûlü! Gökleri ve yeri yaratmadan önce Rabbimiz neredeydi?" diye sordum. Buyurdu ki: *"Altında ve üstünde hava olmayan bir amâda idi. Sonra arşını suyun üstünde yarattı."*[32]

---

32 İsnadı zayıftır. Bk. Tirmizi, Cami, 5/3109 – İbn Mace, Sünen, 1/182 – Ahmed, Müsned, 4/11 – Abdullah bin Ahmed, Sünne, 1/450 – İbn

CamScanner ile tarandı

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Hadiste geçen "*amâ*" kelimesi, Halil bin Ahmed'in söylediğine göre "Sıkıştırılmış kalın yağmur bulutu" manasındadır.

٣٢ - عَنْ وَهْبِ بْنِ مُنَبِّهٍ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ وَهْبِ بْنِ كَعْبِ ٱلْأَحْبَارِ أَنَّهُ وَجَدَ فِيمَا أَنْزَلَ ٱللَّهُ عَلَى مُوسَى أَنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَى عَرْشِهِ عَلَى ٱلْمَاءِ مَا شَاءَ ٱللَّهُ أَنْ يَكُونَ، وَقَالَ: ٱلْمَاءُ عَلَى مَتْنِ ٱلرِّيحِ فِي ٱلْهَوَاءِ، وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ ٱلسَّمَاوَاتِ وَٱلْأَرْضَ.

32. ... Vehb bin Münebbih'ten; o da babasından; Vehb bin Ka'b el-Ahbar, Allah'ın Musa'ya indirdikleri içerisinde şunu görmüştür: "Allah Teâlâ suyun üstündeki arşı üzerinde Allah'ın olmasını dilediği şekildeydi." Yine şöyle demiştir: "Su, havada esen rüzgâr üzerindeydi. Bu, gökleri ve yeri yaratmadan önceydi."[33]

٣٣ - ... عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ ٱبْنِ عَبَّاسٍ فِي قَوْلِهِ: وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةٌ قَالَ: هُمْ ٱلْيَوْمَ أَرْبَعَةٌ وَيَوْمَ ٱلْقِيَامَةِ ثَمَانِيَةُ صُفُوفٍ وَهُمْ الكُرُوبِيُّون، وَهُوَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى ٱلَّذِي يَحْمِلُهُمْ وَيُمْسِكُهُمْ بِقُدْرَتِهِ لَيْسَ هُمْ يَحْمِلُونَهُ وَلَكِنَّهُ عَظَّمَ بِذَلِكَ نَفْسَهُ.

33. ... Ebu Salih'ten; Allah Teâlâ'nın *"O gün Rabbinin arşını, bunların da üstünde sekiz (melek) yüklenir."* (Hakka, 17) kavli hakkında İbn Abbâs (r.anhumâ) dedi ki: "O melekler bugün dört tanedir ama kıyamet günü saf halinde sekiz tane ola-

Hibban, Sahih, 14/6141 – Taberi, Tefsir, 12/4 – İbn Ebi Asım, Sünne, 1/612 – Tayalisi, Müsned, 2/2286 – Ebu Şeyh, Uzma, 1/83 – Muhammed bin Osman bin Ebi Şeybe, Arş, 7 – Beyhaki, Esma ve Sıfat, 2/801

33 İsnadı çok zayıftır. İsrailiyyattandır.

CamScanner ile tarandı

caklardır. Onlar, kerûbî meleklerin ta kendileridir. Asıl onları taşıyan ve kudretiyle tutan Allah'tır. Onlar O'nu taşımazlar. Ne var ki Allah, böyle yaparak kendisini yüceltmektedir."[34]

٣٤ - ... أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ ٱلْمُنْكَدِرِ أَنَّ رَسُولَ ٱللَّهِ صَلَّى ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أُذِنَ لِي أَنْ أُحَدِّثَ عَنْ مَلَكٍ مِنْ حَمَلَةِ ٱلْعَرْشِ، بَيْنَ شَحْمَةِ أُذُنِهِ وَعَاتِقِهِ مَخْفِقُ ٱلطَّيْرِ سَبْعَمِائَةِ عَامٍ

34. ... Muhammed bin Münkedir'den; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Bana sizlere Arş'ı taşıyan meleklerden birini anlatmam için izin verildi. Onun kulak memesiyle boynu arası, kuş uçuşuyla yedi yüz yıllık mesafedir."*[35]

٣٥ - ... سَمِعْتُ ٱلْحَسَنَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ ٱللَّهِ صَلَّى ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَسِيرَةُ مَا بَيْنَ هَذِهِ ٱلْأَرْضِ إِلَى سَمَاءِ ٱلدُّنْيَا خَمْسِمِائَةِ عَامٍ، وَمَسِيرَةُ مَا بَيْنَ هَذِهِ ٱلسَّمَاءِ ٱلدُّنْيَا إِلَى ٱلسَّمَاءِ ٱلثَّانِيَةِ مَسِيرَةُ خَمْسِمِائَةِ عَامٍ، فَكَذَلِكَ إِلَى ٱلسَّمَاءِ ٱلسَّابِعَةِ إِلَى ٱلْعَرْشِ كَمَا بَيْنَ سَمَاءَيْنِ

35. ... Hasen'den; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Şu yeryüzü ile dünya seması arası, beş yüz yıllık yürüyüş mesafesidir. Bu dünya seması ile ikinci kat sema arası, beş yüz yıllık yürüyüş mesafesidir. Yedinci kat sema ile Arş arası da aynı şekilde iki sema arasındaki mesafe gibidir."*[36]

---

34 İsnadı uydurmadır. Başka bir eserde geçtiğine rastlayamadım.

35 İsnadı mürseldir ama hadis sahihtir. Bk. İbn Tahmân, Meşîha, 21 – Ebu Davud, Sünen, 5/4727 – Taberani, Evsat, 1/68 – Beyhaki, Esma ve Sıfat, 2/846 – Ebu Şeyh, Uzma, 3/476. Hafız Zehebi, hadisin sahih olduğunu söylemiş, Elbani de kendisine muvafakat etmiştir. Bk. Muhtasar el-Uluvv, s. 114

36 İsnadı Hasen el-Basri'ye kadar hasendir ama hadis zayıftır. Bk. Tirmizi, Cami, 5/3298 – Ahmed, Müsned, 2/370 – İbn Ebi Asım, Sünne,

CamScanner ile tarandı

BEŞİNCİ BÂB:
KÜRSÜ'YE İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnetin görüşlerinden biri de, Kürsü'nün Arş'ın önündeki ayak koyma yeri olduğudur.

٣٦ - ... عَنْ أَنَسٍ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ: أَتَانِي جِبْرِيلُ بِالْجُمُعَةِ وَهِيَ كَالْمِرْآةِ الْبَيْضَاءِ ... وَذَكَرَ الْحَدِيثَ وَفِيهِ: إِنَّ الرَّبَّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى اتَّخَذَ فِي الْجَنَّةِ وَادِيًا مِنْ مِسْكٍ أَبْيَضَ، فَإِذَا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ هَبَطَ مِنْ عِلِّيِّينَ عَلَى كُرْسِيِّهِ، ثُمَّ جَفَّ الْكُرْسِيُّ بِمَنَابِرَ مِنْ ذَهَبٍ مُكَلَّلَةٍ بِالْجَوْهَرِ، ثُمَّ يَجِيءُ النَّبِيُّونَ فَيَجْلِسُونَ عَلَيْهَا

36. ... Enes'ten (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Cuma günü Cibril, elinde beyaz bir ayna ile yanıma geldi..."* Ravi daha sonra devamını zikretti. Hadisin bir kısmında şöyledir: *"Rab Teâlâ cennette beyaz miskten bir vâdi edindi. Cuma günü olduğunda İlliyyîn'den kürsüsü üzerine iner. Sonra kürsünün etrafı mücevher işlemeli altın minberlerle çevrelenir. Sonra peygamberler gelip o minberlerin üzerine otururlar."*[37]

1/578 – Cüzcâni, Ebâtîl, 1/70 – Ebu Şeyh, Uzma, 2/201 – Beyhaki, Esma ve Sıfat, 2/849. Elbani dedi ki: "İsnadı zayıftır, iki tane illeti vardır." Bk. Zilalu'l Cenne, 1/255.

37 İsnadı çok zayıf olmakla birlikte metni sahihtir. Bk. İbn Ebi Şeybe,

CamScanner ile tarandı

٣٧ - ... عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ اِبْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُ قَالَ: إِنَّ اَلْكُرْسِيَّ اَلَّذِي وَسِعَ اَلسَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ مَوْضِعُ اَلْقَدَمَيْنِ، وَلَا يَعْلَمُ قَدْرَ اَلْعَرْشِ إِلَّا اَلَّذِي خَلَقَهُ

37. ... Said bin Cübeyr'den; İbn Abbâs (r.anhhumâ) dedi ki: "Şüphesiz gökleri ve yeri kuşatan o kürsü, iki ayağın konulduğu yerdir. Arş'ın kadrini ancak onu yaratan bilebilir."[38]

٣٨ - ... عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ، عَنْ سَلْمَانَ اَلْفَارِسِيِّ قَالَ: "تَحْتَ هَذِهِ اَلسَّمَاءِ بَحْرُ مَاءٍ يَطْفَحُ فِيهِ اَلدَّوَابُّ مِثْلُ مَا فِي بَحْرِكُمْ هَذَا، وَمِنْ ذَلِكَ اَلْبَحْرِ أَغْرَقَ اَللَّهُ قَوْمَ نُوحٍ، وَهُوَ مَا أَسْكَنَهُ اَللَّهُ فِي مَوْضِعِهِ لِلْعَذَابِ وَسَيُنْزِلُهُ قَبْلَ يَوْمِ اَلْقِيَامَةِ، فَيُغْرِقُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ فَالسَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ، وَالدُّنْيَا وَالْآخِرَةُ، وَالْجَنَّةُ وَالنَّارُ فِي جَوْفِ اَلْكُرْسِيِّ، وَالْكُرْسِيُّ نُورٌ يَتَلَأْلَأُ".

38. ... Ebu Osman el-Hindi'den; Selman el-Farisi (r.a) dedi ki: "Şu semanın altında, tıpkı şu denizdeki olanlar gibi içi canlılarla dolu bir deniz vardır. Allah Nuh'un kavmini işte o denizle boğmuştur. O deniz, Allah'ın azap edilecek yere yer-

---

Musannef, 2/150 – Ebu Ya'la, Tabakat, 2/9 – Darimi, er-Reddu Ale'l Cehmiyye, 145 – Muhammed bin Osman bin Ebi Şeybe, Arş, 88 – Darekutni, Ru'ye, 59 – Acurri, Şeria, s. 265 – Abdullah bin Ahmed, Sünne, 1/460 – Şafii, Umm, 1/208 – İbn Adiy, Kamil, 4/1373 – İbn Cevzi, Vâhiyât, 1/458.

38 İsnadı uydurmadır ama metni sahih mevkuftur. Bk. Hakim, Müstedrek, 2/282. Hakim dedi ki: "İsnadı Buhârî ile Müslim'in şartına göre sahihtir ama ikisi de rivayet etmemiştir." Zehebi kendisine muvafakat etmektedir. Zehebi dedi ki: "Tüm ravileri sikadır." Bk. Muhtasar el-Uluvv, s. 102. Ayrıca bk. Darimi, er-Reddu Alâ Bişr el-Merisi, s. 67, 71, 73, 74 – Darekutni, Sıfat, 37 – İbn Huzeyme, Tevhid, 1/156

CamScanner ile tarandı

leştirdiği bir sudur. Kıyamet günü yine onu indirecek, onunla dilediği kimseleri boğacaktır. Gökler, yer, dünya, ahiret, cennet ve cehennem, Kürsü'nün içindedir. Kürsü, parıl-parıl parlayan bir nurdur."[39]

٣٩ - ... عَنْ زِرٍّ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ مَسْعُودٍ قَالَ: "مَا بَيْنَ سَمَاءِ اَلدُّنْيَا وَاَلَّتِي يَلِيهَا مَسِيرَةُ خَمْسِمِائَةِ عَامٍ، وَبَيْنَ كُلِّ سَمَاءَيْنِ مَسِيرَةُ خَمْسِمِائَةِ عَامٍ، وَبَيْنَ اَلسَّمَاءِ اَلسَّابِعَةِ وَبَيْنَ اَلْكُرْسِيِّ خَمْسِمِائَةِ عَامٍ، وَبَيْنَ اَلْكُرْسِيِّ وَالْمَاءِ مَسِيرَةُ خَمْسِمِائَةِ عَامٍ، وَالْعَرْشُ فَوْقَ اَلْمَاءِ، وَاَللهُ فَوْقَ اَلْعَرْشِ، وَهُوَ يَعْلَمُ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ".

39. ... Zir'den; Abdullah bin Mes'ud (r.a) dedi ki: "Dünya seması ile bir sonraki sema arası, beş yüz yıllık yürüyüş mesafesidir. Her iki sema arasında beş yüz yıllık yürüyüş mesafesi vardır. Yedinci kat sema ile Kürsü arasında beş yüz yıl vardır. Kürsü ile su arasında beş yüz yıl vardır. Arş suyun üstünde, Allah da Arş'ın üstündedir. Sizin ne halde olduğunuzu bilir."[40]

---

39 İsnadı çok zayıftır. Bunu aynı senet ve metinle rivayet eden başka bir esere rastlayamadım.

40 İsnadında zayıflık vardır. Bk. Darimi, er-Reddu Ale'l Cehmiyye, 81 – İbn Huzeyme, Tevhid, 1/149 – Taberani, Kebir, 9/8987 – Ebu Şeyh, Uzma, 2/279 – İbn Abdilberr, Temhid, 7/139 – Beyhaki, Esma ve Sıfat, 2/851

CamScanner ile tarandı

ALTINCI BÂB:
HİCÂPLARA İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnetin görüşlerinden biri de, Allah Teâlâ'nın kullarından ayrı olduğu, onlara karşı hicâplarla gizlendiğidir. Allah Teâlâ zalimlerin söylediklerinden çok yücedir! Ne büyük bir söz (bu) ağızlarından çıkan! Onlar ancak yalan söylüyorlar.

٤٠ - ... عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: قُلْتُ لِجِبْرِيلَ هَلْ رَأَيْتَ رَبَّكَ؟ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ إِنَّ بَيْنِي وَبَيْنَهُ سَبْعِينَ حِجَابًا مِنْ نُورٍ وَلَوْ دَنَوْتُ إِلَى وَاحِدٍ مِنْهَا لَاحْتَرَقْتُ

40. ... Zürâre bin Evfâ'dan; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Cibril'e "Rabbini gördün mü?" diye sordum. Dedi ki: Ey Muhammed! Şüphesiz benimle O'nun arasında nurdan yetmiş tane hicâp vardır. Şayet onlardan bir tanesine bile yaklaşacak olursam, kesinlikle yanarım."*[41]

٤١ - ... عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ مِقْسَمٍ أَنَّهُ ذَكَرَ: "أَنَّ دُونَ الْعَرْشِ سَبْعِينَ أَلْفَ حِجَابٍ، حُجُبٌ مِنْ ظُلْمَةٍ، لَا يُنْفِذُهَا شَيْءٌ، وَحُجُبٌ مِنْ نُورٍ لَا يُنْفِذُهَا شَيْءٌ، وَحُجُبٌ مِنْ مَاءٍ

41 İsnadı mürsel olmasından dolayı zayıftır. Bk. Darimi, er-Reddu Ale'l Cehmiyye, 119 – Ebu Şeyh, Uzma, 2/271.

CamScanner ile tarandı

لَا يَسْمَعُ حَسِيسَ ذَلِكَ ٱلْمَاءِ شَيْءٌ إِلَّا خُلِعَ قَلْبُهُ، إِلَّا مَنْ رَبَطَ ٱللَّهُ عَلَى قَلْبِهِ"

41. ... Ebu Hazim'den; Ubeydullah bin Miksem dedi ki: "Arş'ın ötesinde yetmiş bin hicâp vardır. Bazı hicâplar karanlıktandır, hiçbir şey onları aşamaz. Bazı hicâplar nurdandır, hiçbir şey onları aşamaz. Bazı hicâplar ise sudandır. O suyun sesini kim duyarsa, Allah'ın kalbini sağlamlaştırdığı kimse müstesna, kalbi yerinden çıkar."[42]

٤٢ - ... عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ ٱبْنِ عُمَرَ قَالَ: "ٱحْتَجَبَ ٱللَّهُ مِنْ خَلْقِهِ بِأَرْبَعٍ: نَارٍ، وَظُلْمَةٍ، وَنُورٍ، وَظُلْمَةٍ".

42. ... Mücahid'den; İbn Ömer (r.a) dedi ki: "Allah mahlûkatından dört şeyle gizlendi; ateş, karanlık, nur ve başka bir karanlık."[43]

٤٣ - ... أَخْبَرَنَا يُونُسُ بْنُ عُبَيْدٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ: "بَيْنَ ٱلْمَلَائِكَةِ وَبَيْنَ ٱلْعَرْشِ سَبْعُونَ حِجَابًا مِنْ نَارٍ، وَسَبْعُونَ حِجَابًا مِنْ ظُلْمَةٍ، وَحِجَابٌ مِنْ نُورٍ، وَحِجَابٌ مِنْ ظُلْمَةٍ".

43. ... Yunus bin Ubeyd'den; Mücahid dedi ki: "Meleklerle Arş arasında ateşten yetmiş tane hicâp, karanlıktan yetmiş tane hicâp, nurdan bir hicâp ve başka bir karanlıktan bir hicâp vardır."[44]

---

42 Maktudur. Bk. İbn Huzeyme, Tevhid, 1/33

43 Sahih mevkuftur. Bk. Darimi, er-Reddu Ale'l Cehmiyye, 118 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 3/279 – Ebu Şeyh, Uzma, 2/268

44 Mücahid'den sahihtir. Bk. İbn Huzeyme, Tevhid, 1/34 – Beyhaki, Esma ve Sıfat, 2/856 – Ebu Şeyh, Uzma, 2/281. Zehebi Muhtasar el-Uluvv'da (s. 132) şöyle der: "Bu rivayet, tefsir imamı Mücahid'den

CamScanner ile tarandı

٤٤ - ... أَسَدٌ قَالَ: وَقَالَ وَهْبُ بْنُ مُنَبِّهٍ فِي حَدِيثِهِ: "بَيْنَ حَمَلَةِ ٱلْكُرْسِيِّ وَبَيْنَ حَمَلَةِ ٱلْعَرْشِ سَبْعُونَ حِجَابًا مِنْ ظُلْمَةٍ، وَسَبْعُونَ حِجَابًا مِنْ ٱلْبَرْدِ، وَسَبْعُونَ حِجَابًا مِنْ ٱلثَّلْجِ، وَسَبْعُونَ حِجَابًا مِنْ ٱلنُّورِ غِلَظُ كُلِّ حِجَابٍ مِنْهَا مَسِيرَةُ خَمْسِمِائَةِ عَامٍ، وَلَوْلَا تِلْكَ ٱلْحُجُبُ لَاحْتَرَقَتْ مَلَائِكَةُ ٱلْكُرْسِيِّ مِنْ نُورِ مَلَائِكَةِ ٱلْعَرْشِ فَكَيْفَ بِنُورِ ٱلرَّبِّ ٱلَّذِي لَا يُوصَفُ عَنْ وَجْهِهِ".

44. ... Esed'den; Vehb bin Münebbih dedi ki: "Kürsü'yü taşıyanlarla Arş'ı taşıyanlar arasında karanlıktan yetmiş hicâp, doludan yetmiş hicâp, kardan yetmiş hicâp ve nurdan yetmiş hicâp vardır. Onlardan her bir hicâbın kalınlığı, beş yüz yıllık yürüme mesafesidir. Şayet o hicâplar olmasaydı, Kürsü melekleri nurdan yani Arş meleklerinin nurundan kesinlikle yanarlardı. Onların nuru bile böyleyse, yüzü vasıflandırılamayan Rab Teâlâ'nın nuru nasıldır?"[45]

sabittir." Allame Elbani dedi ki: "Bunu Ebu Şeyh, sahih bir isnatla rivayet etmiştir. Ravilerinin tümü sikadır."

45 Bk. Ebu Şeyh, Uzma, 2/282

CamScanner ile tarandı

YEDİNCİ BÂB:
NÜZÛLE (ALLAH'IN DÜNYA SEMASINA İNMESİNE) İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnetin görüşlerinden biri de, Allah Teâlâ'nın dünya semasına indiğidir. Onlar buna herhangi bir had belirlemeksizin iman ederler.

٤٥ - ... عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَنْزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرُ، فَيَقُولُ: مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ، وَمَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ، وَمَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ

45. ... Ebu Hureyre'den (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Rabbimiz Teâlâ her gece, gecenin son üçte biri kaldığında dünya semasına iner. Buyurur ki: Kim bana dua ediyor, ona icabet edeyim? Kim benden istiyor, ona vereyim? Kim benden bağışlanma diliyor, onu bağışlayayım."*[46]

٤٦ - ... عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَنْزِلُ اللَّهُ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا بِنِصْفِ اللَّيْلِ الْآخِرِ، أَوْ ثُلُثِ الْآخِرِ، فَيَقُولُ: مَنْ ذَا الَّذِي يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ، مَنْ ذَا الَّذِي يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ، مَنْ ذَا الَّذِي يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ، حَتَّى يَطْلُعَ الْفَجْرُ أَوْ يَنْصَرِفَ الْقَارِئُ مِنْ صَلَاةِ الصُّبْحِ

46 Sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 3/1154 – Müslim, Sahih, 1/758

CamScanner ile tarandı

46. ... Ebu Hureyre'den (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Allah gecenin son yarısında –veya son üçte birinde- dünya semasına iner. Buyurur ki: Kimdir bana dua eden, ona icabet edeyim? Kimdir benden bağışlanma dileyen, onu bağışlayayım? Kimdir benden isteyen, ona vereyim? Bu durum, fecir doğana veya Kur'an okuyan kişi sabah namazından ayrılanadek devam eder."*[47]

– عَنْ اِبْنِ وَضَّاحٍ، عَنْ زُهَيْرِ بْنِ عُبَادَةَ قَالَ: كُلُّ مَنْ أَدْرَكْتُ مِنَ اَلْمَشَايِخِ: مَالِكٍ وَسُفْيَانَ وَفُضَيْلِ بْنِ عِيَاضٍ وَعِيسَى وَابْنِ اَلْمُبَارَكِ وَوَكِيعٍ كَانُوا يَقُولُونَ: اَلنُّزُولُ حَقٌّ

– ... İbn Vaddah'tan; Züheyr bin Abbad dedi ki: "Kendilerine yetiştiğim Malik, Süfyan, Fudayl bin İyaz, İsa, İbn Mübarek ve Veki gibi şeyhlerin tümü de nüzûlün hak olduğu görüşündeydiler."

– قَالَ اِبْنُ وَضَّاحٍ: وَسَأَلْتُ يُوسُفَ بْنَ عَدِيٍّ عَنْ اَلنُّزُولِ؟ فَقَالَ: نَعَمْ: أُقِرُّ بِهِ وَلَا أَحُدُّ حَدًّا، وَسَأَلْتُ عَنْهُ اِبْنَ مَعِينٍ فَقَالَ: نَعَمْ، أُقِرُّ بِهِ وَلَا أَحُدُّ فِيهِ حَدًّا.

– İbn Vaddah dedi ki: Yusuf bin Adiy'e nüzûlden sordum. Dedi ki: "Evet, haktır. Onu ikrar ediyor, hiçbir had belirlemiyorum." Yahya bin Main'e sordum. Dedi ki: "Evet, haktır. Onu ikrar ediyor, hiçbir had belirlemiyorum."

---

47 Sahihtir. İbn Ebi Asım, Sünne, 1/495 – Ahmed, Müsned, 2/504 – İbn Huzeyme, Tevhid, 1/314 – Darimi, Sünen, 1/346 – Abdullah bin Ahmed, Sünne, 2/1198, 1200 – Darekutni, Nüzul, 13 – Müslim, Sahih, 1/522

CamScanner ile tarandı

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Bu hadis, Allah'ın yerde değil, semada arşının üzerinde olduğunu açıkça göstermektedir. Bu mesele ayrıca Allah'ın kitabında ve Rasûlullah (s.a.v)'den gelen diğer hadislerde de görülmektedir.

Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"Gökten yere kadar bütün işleri Allah yürütür. Sonra bu işler, süresi sizin hesabınızla bin yıl olan bir günde O'na yükselir."* (Secde, 5)

Yine şöyle buyurur: *"Göktekinin sizi yere geçiriverme-yeceğinden emin mi oldunuz? (O zaman) bir de bakarsınız yeryüzü şiddetle çalkalanıyor. Yahut göktekinin, üzerinize taş yağdıran rüzgâr göndermeyeceğinden mi emin oldunuz? O zaman, uyarım nasılmış bileceksiniz!"* (Mülk, 16-17)

Yine şöyle buyurur: *"Güzel sözler ancak O'na yükselir. Salih ameli de güzel sözler yükseltir."* (Fatır, 10)

Yine şöyle buyurur: *"O, kullarının üstünde mutlak hâkimiyet sahibidir."* (En'am, 18)

Hz. İsa'ya (a.s) şöyle buyurmuştur: *"Seni vefat ettirip kendime yükselteceğim."* (Âl-i İmran, 55)

Yine şöyle buyurur: *"Bilakis onu kendisine yükseltti."* (Nisa, 158)

٤٧ - ... عَنْ عُمَرَ بْنِ اَلْحَكَمِ أَنَّهُ قَالَ أَتَيْتُ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اَللَّهِ إِنَّ جَارِيَةً لِي كَانَتْ تَرْعَى غَنَمًا لِي فَجِئْتُهَا وَقَدْ فُقِدَتْ شَاةٌ مِنْ اَلْغَنَمِ فَسَأَلْتُهَا عَنْهَا فَقَالَتْ: أَكَلَهَا اَلذِّئْبُ فَأَسِفْتُ عَلَيْهَا وَكُنْتُ مِنْ بَنِي آدَمَ فَلَطَمْتُ وَجْهَهَا، وَعَلَيَّ رَقَبَةٌ أَفَأُعْتِقُهَا؟ قَالَ لَهَا رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

CamScanner ile tarandı

أَيْنَ اللهُ؟ فَقَالَتْ: فِي السَّمَاءِ فَقَالَ: مَنْ أَنَا؟ قَالَتْ: رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَعْتِقْهَا

47. ... Amr bin Hakem dedi ki: Bir keresinde Rasûlullah (s.a.v)'in yanına gidip şöyle dedim: "Ey Allah'ın Rasûlü! Benim koyunlarımı güden bir cariyem var. Yanına gittiğimde sürüden bir koyunun eksik olduğunu gördüm. Kendisine sordum. "Kurt yedi" dedi. Koyunumdan dolayı üzüldüm. Ben de bir Âdemoğluyum. Bu yüzden yüzüne tokat attım. Benim bir köle azad etme borcum var, onu azad edeyim mi? dedim. *"O cariyeyi bana bîr getir"* buyurdu. Ben de onu Rasûlullah'a getirdim, Efendimiz (kadına): *"Allah nerede?"* diye sordu. Gökyüzünde. *"Ben kimim?"* Sen Allah'ın elçisisin. Rasûlullah (s.a.v.) (bana): *"Onu azad et, şüphesiz o mü'mindir"* buyurdu.[48]

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Bu hadisin birçok benzeri vardır. Yeryüzündeki ilmi, gökteki ilmi gibi olan Allah, tüm noksanlıklardan münezzehtir! O'ndan başka ilah yoktur, el-Aliyy (Yüksek), el-Azîm (Yüce) olandır.

48 İsnadında vehim vardır ama metni sahihtir. Bk. Malik, Muvatta, 2/140 – Nesai, Sünen-i Kübra, 6/11465 – İbn Abdilberr, Temhid, 22/77 – Müslim, Sahih, 1/537

CamScanner ile tarandı

SEKİZİNCİ BÂB:
ALLAH'IN KULLARINI HESABA ÇEKECEĞİNE İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnetin görüşlerinden biri de, Allah Teâlâ'nın kıyamet günü kullarına hesap soracağı, onları yüz yüze sorguya çekeceğidir.

Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"Allah'ın peygamberleri toplayıp da onlara "Size ne cevap verildi?" diye soracağı gün onlar "Bizim bir bilgimiz yok. Bütün gizlileri tam olarak bilen yalnız sensin" diyecekler."* (Maide, 109)

Yine şöyle buyurur: *"Her ümmetten bir şahit getirdiğimiz ve seni de onların üzerine bir şahit yaptığımız zaman, bakalım onların hâli nice olacak!"* (Nisa, 41)

Yine şöyle buyurur: *"Kendilerine peygamber gönderilenlere mutlaka soracağız. Peygamberlere de elbette soracağız."* (A'raf, 6)

Yine şöyle buyurur: *"İyi bilin ki hüküm yalnız O'nundur. O, hesap görenlerin en çabuğudur."* (En'am, 62)

Yine şöyle buyurur: *"Onların hesaplarını görmek ancak Rabbime aittir. Bir anlayabilseniz!"* (Şuara, 113)

Kullara onları yaratan, kendine köle edinen, amellerini sayıp döken ve kayıt altına alıp sorguya çekecek olandan başkası hesap sorabilir mi? Artık dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder. O el-Aliyy ve el-Kadîr (her şeye gücü yeten) olandır.

CamScanner ile tarandı

٤٨ - و... عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ قَالَ: بَيْنَمَا أَنَا آخِذٌ بِيَدِ ابْنِ عُمَرَ إِذْ عَرَضَ لَهُ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ كَيْفَ سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي النَّجْوَى؟ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُدْنِي الْمُؤْمِنَ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يَضَعَ عَلَيْهِ كَنَفَهُ وَيَسْتُرُهُ مِنَ النَّاسِ، فَيَقُولُ عَبْدِي أَتَعْرِفُ ذَنْبَ كَذَا؟ فَيَقُولُ: نَعَمْ يَا رَبِّ، أَتَعْرِفُ ذَنْبَ كَذَا؟ فَيَقُولُ: نَعَمْ يَا رَبِّ، أَتَعْرِفُ ذَنْبَ كَذَا؟ فَيَقُولُ: نَعَمْ يَا رَبِّ، حَتَّى إِذَا قَرَّرَهُ بِذُنُوبِهِ وَرَأَى فِي نَفْسِهِ أَنَّهُ قَدْ هَلَكَ، قَالَ: إِنِّي قَدْ سَتَرْتُهَا عَلَيْكَ فِي الدُّنْيَا، وَأَنَا أَغْفِرُهَا لَكَ الْيَوْمَ، ثُمَّ يُعْطَى كِتَابَ حَسَنَاتِهِ، وَأَمَّا الْكُفَّارُ وَالْمُنَافِقُونَ فَإِنَّهُ يُنَادَى عَلَى رُؤُوسِ الْأَشْهَادِ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ

48. ... Safvan bin Muhriz anlatıyor: Bir keresinde İbn Ömer'in (r.a) elinden tutmuştum. Derken yanına bir adam geldi ve Allah'ın kullarla karşılıklı konuşması konusunda Rasûlullah (s.a.v)'den işittiğin hadis nasıldı? diye sordu. İbn Ömer dedi ki: Rasûlullah (s.a.v)'i şöyle buyururken işittim: *"Allah Teâlâ kıyamet günü mümini yakınlaştırır. Tâ ki yanını üzerine koyar ve onu insanlardan gizler. Ardından ona "Ey kulum! Şu-şu (günahını) biliyor musun?" diye sorar. Kul "Evet, ey Rabbim!" diye cevap verir. Sonra ona "Ey kulum! Peki, şu-şu (günahını) biliyor musun?" diye sorar. Kul derhal "Evet, ey Rabbim!" diye cevap verir. Tâ ki tüm günahlarını ikrar ettirdiğinde, kul içinden helak olacağını düşünür. Buyurur ki: "Bunu dünyada senin için örtmüştüm. Bugün de onu senin için bağışladım." Sonrasında ona iyiliklerinin yazılı olduğu kitabı verilir. Kafir*

CamScanner ile tarandı

ve münafıklara gelince de onlar hakkında şahitler: "İşte bunlar Rablerine karşı yalan söyleyenlerdir! Bilin ki, Allah'ın laneti zalimlerin üzerinedir!" derler."[49]

٤٩ - ... عَنْ عَدِيِّ اِبْنِ حَاتِمٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اَللّٰهِ صَلَّى اَللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا سَيُكَلِّمُهُ اَللّٰهُ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ تُرْجُمَانٌ

49. ... Adiy bin Ebu Hatim'den; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Allah, sizin her biriniz ile aranızda engel ve tercüman olmadan konuşacaktır."*[50]

٥٠ - ... عَنْ أَبِي دَاوُدَ، عَنْ يَحْيَى فِي قَوْلِهِ: وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اَللّٰهُ يَوْمَ اَلْقِيَامَةِأَيْ: لَا يُكَلِّمُهُمْ بِمَا يُحِبُّونَ وَقَدْ يُكَلِّمُهُمْ وَيَسْأَلُهُمْ عَنْ أَعْمَالِهِمْ وَيَأْخُذُ مِنْهُمْ.

50. ... Ebu Davud'dan; Allah Teâlâ'nın *"Kıyamet günü Allah onlarla konuşmayacak"* (Bakara, 174) kavli hakkında Yahya dedi ki: "Yani onlarla hoşlandıkları şekilde konuşmayacaktır. Yoksa onlarla konuşacak, onları sorguya çekecek, onlardan hesap soracaktır."[51]

---

49 Sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 5/2441 – Müslim, Sahih, 4/2768

50 Sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 11/6539, 13/7512 – Müslim, 2/703

51 Bunu rivayet eden başka bir esere rastlayamadım.

CamScanner ile tarandı

DOKUZUNCU BÂB:
ALLAH TEÂLÂ'YA BAKMAYA İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnetin görüşlerinden biri de, müminlerin ahirette Rablerini görecekleri, kâfirlerin ve müşriklerin ise O'nu göremeyecekleridir.

Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"Güzel işler yapanlara en güzeli ve bir de ziyade vardır."* (Yunus, 26)

Yine şöyle buyurur: *"Oysa o gün bir kısım yüzler Rablerine bakarak mutlulukla parıldayacak."* (Kıyamet, 22-23)

Yine şöyle buyurur: *"Hayır! Onlar şüphesiz o gün Rablerinden (O'nu görmekten) mahrum kalmışlardır."* (Mutaffifin, 15)

Yine şöyle buyurur: *"Gözler O'nu idrak edemez ama O, gözleri idrak eder. O, en gizli şeyleri bilendir, (her şeyden) hakkıyla haberdar olandır."* (En'am, 103)

٥١ - ... عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ الْبَجَلِيِّ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةَ الْبَدْرِ فَقَالَ: هَلْ تَرَوْنَ هَذَا الْقَمَرَ؟ قُلْنَا: نَعَمْ، قَالَ: هَكَذَا تَرَوْنَ رَبَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا تُضَامُّونَ فِي رُؤْيَتِهِ

51. ... Cerir bin Abdullah el-Beceli dedi ki: Bir gece dolunay varken Rasûlullah (s.a.v)'in yanındaydık. Birdenbire *"Şu Ay'ı görüyor musunuz?"* diye sordu. Bizler "Evet" dedik. Bu-

CamScanner ile tarandı

yurdu ki: *"İşte kıyamet günü Rabbinizi de böyle göreceksiniz, O'nu görürken birbirinize yapışmayacaksınız."*[52]

٥٢ - ... عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ نَرَى رَبَّنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟ قَالَ: هَلْ تُضَارُّونَ فِي رُؤْيَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ وَلَيْسَ دُونَهُ حِجَابٌ؟ قَالُوا: لَا، قَالَ: فَهَلْ تُضَارُّونَ فِي رُؤْيَةِ الشَّمْسِ فِي الظَّهِيرَةِ، وَلَيْسَ دُونَهَا حِجَابٌ؟ قَالُوا: لَا، قَالَ: فَلَا تُضَارُّونَ فِي رُؤْيَتِهِ إِلَّا كَمَا تُضَارُّونَ فِي رُؤْيَةِ أَحَدِهِمَا

52. ... Ebu Hureyre (r.a) dedi ki: Sahâbe "Ey Allah'ın Rasûlü! Kıyamet günü Rabbimizi görecek miyiz?" diye sordu. Buyurdu ki: *"Dolunay gecesi önünde bir engel yokken Ay'ı görmek için itişip kakışıyor musunuz?"* Sahâbe "Hayır" cevabını verdi. *"Peki, öğlen vakti önünde bir engel yokken Güneş'i görmek için itişip kakışıyor musunuz?"* buyurdu. Sâhabe yine "Hayır" cevabını verdi. Buyurdu ki: *"O'nu görmek için ancak o iki şeyi görmek için itişip kakıştığınız gibi itişip kakışırsınız."*[53]

٥٣ - ... عَنْ صُهَيْبٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا دَخَلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ نُودُوا يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ إِنَّ لَكُمْ مَوْعِدًا قَالُوا: وَمَا هُوَ؟ أَلَمْ يُبَيِّضْ وُجُوهَنَا وَيُدْخِلْنَا الْجَنَّةَ وَيُنْجِنَا مِنَ النَّارِ؟ قَالَ: فَيُكْشَفُ الْحِجَابُ فَيَظْهَرُ فَيَنْظُرُونَ إِلَيْهِ، فَوَاللَّهِ مَا أَعْطَاهُمُ اللَّهُ شَيْئًا أَحَبَّ إِلَيْهِمْ مِنْهُ، ثُمَّ تَلَا هَذِهِ الْآيَةَ: لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَى وَزِيَادَةٌ

52 Sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 2/554, 13/7434 – Müslim, Sahih, 1/644
53 Sahihtir. Bk. Müslim, Sahih, 4/2968

CamScanner ile tarandı

53. ... Suheyb'ten; Nebi (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Cennet ehli cennete girince Allah Teâlâ buyurur: "Bir şey ister misiniz size artırayım?" Derler ki: Yüzlerimizi beyazlatmadın mı? Bizi cennete sokup, cehennemden kurtarmadın mı? (daha ne isteyelim!) Perde kalkar. Onlara, Rablerine bakmaktan daha sevimli bir şey verilmemiştir."* Sonrasında şu ayeti okudu: *"Güzel işler yapanlara en güzeli ve bir de ziyade vardır."* (Yunus, 26) [54]

٥٤ - ... عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ الْبَجَلِيِّ قَالَ: قَرَأَ أَبُو بَكْرٍ اَلصِّدِّيقُ هَذِهِ اَلْآيَةَ أَوْ قُرِئَتْ عَلَيْهِ فَقَالَ: "هَلْ تَدْرُونَ مَا اَلزِّيَادَةُ؟ اَلزِّيَادَةُ اَلنَّظَرُ إِلَى وَجْهِ رَبِّنَا".

54. ... Âmir bin Sa'd el-Beceli dedi ki: Bir keresinde Ebu Bekir (r.a) bu âyeti okudu -veya ona okundu-. Dedi ki: "Ziyadenin ne olduğunu biliyor musunuz? Ziyade, Rabbimizin yüzüne bakmaktır."[55]

٥٥ - ... عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنْ اِبْنِ مَسْعُودٍ أَنَّهُ قَالَ: "سَارِعُوا إِلَى اَلْجُمَعِ فِي اَلدُّنْيَا فَإِنَّ اَللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَبْرُزُ لِأَهْلِ اَلْجَنَّةِ فِي كُلِّ يَوْمِ جُمُعَةٍ فِي كَثِيبٍ مِنْ كَافُورٍ أَبْيَضَ، فَيَكُونُونَ مِنْهُ فِي اَلْقُرْبِ كَمُسَارَعَتِهِمْ إِلَى اَلْجُمَعِ فِي اَلدُّنْيَا، فَيُحْدِثُ لَهُمْ مِنْ اَلْكَرَامَةِ شَيْئًا لَمْ يَكُونُوا رَأَوْهُ قَبْلُ، ذَلِكَ ثُمَّ يَرْجِعُونَ إِلَى مَنَازِلِهِمْ فَيَجِدُونَهُ قَدْ أَحْدَثَ لَهُمْ أَيْضًا.

---

54 Sahihtir. Bk. Müslim, Sahih, 1/163, 181

55 Zayıftır. Bk. Abdullah bin Ahmed, Sünne,1/471 – İbn Huzeyme, Tevhid, 1/264 – Acurri, Şeria, s. 257 – Darekutni, Ru'ye, 193, 201 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 3/784 – Hennad, Zühd, 1/170 – İbn Ebi Asım, Sünne, 1/473 – İbn Nehhas, Ru'ye, 17 – Beyhaki, İtikad, s. 62 – İbn Cerir, Tefsir, 11/106

CamScanner ile tarandı

55. ... Abdullah bin Utbe'den; İbn Mes'ud (r.a) dedi ki: "Dünyadayken Cuma namazlarına koşun! Çünkü Allah Teâlâ her Cuma günü beyaz kâfurdan bir tepede cennet halkına görünür. O'na yakınlıkları, dünyadayken Cuma namazlarına gidiş önceliklerine göredir. Onlar için daha önce görmedikleri bir keramet meydana getirir. Sonra konaklarına dönerler, oradakiler de onlar için bir keramet meydana getirildiğini fark eder."[56]

٥٦ - يَحْيَى قَالَ: وَحَدَّثَنِي سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ فِي قَوْلِهِ: وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌقَالَ: نَاعِمَةٌ إِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌقَالَ: تَنْظُرُ إِلَى اللَّهِ، قَالَ يَحْيَى: وَإِنَّمَا يَنْظُرُ إِلَيْهِ الْمُؤْمِنُونَ، وَأَمَّا الْكَافِرُونَ فَيَحْتَجِبُ عَنْهُمْ وَهُوَ قَوْلُهُ: كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُوبُونَ

56. Yahya dedi ki: Bana Said tahdis etti; Katade, Allah Teâlâ'nın *"Yüzler vardır o gün, pırıl-pırıl."* (Kıyamet, 22) kavli hakkında "Güzel, pürüzsüz yüzler" demiş, *"Rablerine bakarlar"* (Kıyamet, 23) kavli hakkında da "Allah'a bakarlar" demiştir.

Yahya dedi ki: O'na ancak müminler bakarlar. Kâfirlere gelince; Allah onlardan gizlenir. Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"Hayır! Onlar şüphesiz o gün Rablerinden (O'nu görmekten) mahrum kalmışlardır."* (Mutaffifin, 15) [57]

---

56 İsnadı zayıftır. Bk. Abdullah bin Ahmed, Sünne, 1/476 – Darekutni, Ru'ye, 165 – İbn Huzeyme, Tevhid, 3/602

57 Suyuti, ed-Dürru'l Mensur'da (8/349) şöyle der: "Bunu İbn Ebi Hatim, İbn Abbâs'tan rivayet etmiştir." Yani bunu İbn Abbâs'ın sözü olarak zikretmektedir.

CamScanner ile tarandı

ONUNCU BÂB:
LEVH-İ MAHFUZ VE KALEME İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnetin görüşlerinden biri de, Levh-i Mahfuz ve kalemin hak olduğudur. Onlar bu ikisine iman ederler.

Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"Doğrusu sana vahyedilen bu Kitap, Levh-i Mahfuz'da bulunan şanlı bir Kur'an'dır."* (Buruc, 21-22)

Yine şöyle buyurur: *"Ana kitap (Levh-i Mahfuz) O'nun yanındadır."* (Ra'd, 39)

Yine şöyle buyurur: *"Yanımızda (o bilgileri) koruyan bir kitap vardır."* (Kaf, 4)

٥٧ - ... حَدَّثَنِي عُبَادَةُ بْنُ اَلْوَلِيدِ بْنِ عُبَادَةَ بْنِ اَلصَّامِتِ قَالَ: وَثَنِي أَبِي قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى عُبَادَةَ فَقَالَ: يَا بُنَيَّ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اَللَّهِ يَقُولُ: إِنَّ أَوَّلَ شَيْءٍ خَلَقَهُ اَللَّهُ اَلْقَلَمَ ثُمَّ قَالَ: اُكْتُبْ فَجَرَى فِي تِلْكَ اَلسَّاعَةِ بِمَا هُوَ كَائِنٌ إِلَى يَوْمِ اَلْقِيَامَةِ ... وَذَكَرَ اَلْحَدِيثَ.

57. ... Ubade bin Velid bin Ubade bin Samit'ten; babası dedi ki: Bir keresinde Ubade'nin yanına girdim. Dedi ki: Ey oğlum! Doğrusu ben Rasûlullah (s.a.v)'i şöyle buyururken işittim: *"Şüphesiz Allah'ın yarattığı ilk şey, kalemdir. Sonra ona "Yaz!" buyurdu. Hemen o anda, kıyamet gününe kadar*

CamScanner ile tarandı

olacak şeyleri yazıverdi..." Ravi daha sonra hadisin devamını zikretti.[58]

٥٨ - ... عَنْ اَلْحَكَمِ عَمَّنْ حَدَّثَهُ عَنْ اِبْنِ عَبَّاسٍ -رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُ- فِي قَوْلِهِ ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَقَالَ: "أَوَّلُ مَا خَلَقَ اَللَّهُ اَلْقَلَمَ وَخُلِقَتْ لَهُ اَلدَّوَاةُ وَهِيَ اَلنُّونُ فَقَالَ لَهُ رَبُّهُ: اُكْتُبْ قَالَ: رَبِّ مَا أَكْتُبُ؟ قَالَ: اُكْتُبْ اَلْقَدَرَ خَيْرَهُ وَشَرَّهُ، فَجَرَى بِمَا كَانَ حَتَّى تَقُومَ اَلسَّاعَةُ".

58. ... Hakem'den; ona İbn Abbâs'tan tahdis eden birinden; Allah Teâlâ'nın *"Nûn. Andolsun kaleme ve satır-satır yazdıklarına."* (Kalem, 1) kavli hakkında İbn Abbâs (r.anhumâ) şöyle dedi: "Allah'ın yarattığı ilk şey kalemdir. Onun için divit –ki o Nûn'dur- yarattı. Ardından Rabbi ona "Yaz!" buyurdu. Kalem "Rabbim, neyi yazayım?" diye sorunca "Hayrı ve şerri ile kaderi yaz!" buyurdu. Bunun üzerine kıyamet kopana dek olacak şeyleri yazıverdi."[59]

٥٩ - ... عَنْ عَبْدِ الْمُنْعِمِ بْنِ إِدْرِيسَ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَدِّي وَهْبٍ عَنْ اِبْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: إِنَّ أَوَّلَ شَيْءٍ خَلَقَهُ اَللَّهُ اَللَّوْحَ اَلْمَحْفُوظَ مَسِيرَةَ خَمْسِمِائَةِ عَامٍ فِي مَسِيرَةِ خَمْسِمِائَةِ عَامٍ وَهُوَ مِنْ دُرٍّ أَبْيَضَ صَفْحَتَاهُ يَاقُوتَةٌ حَمْرَاءُ كَلَامُهُ اَلنُّورُ، وَكِتَابُهُ اَلنُّورُ".

---

58 İsnadında zayıflık vardır ama hadis sahihtir. Bk. İmam Ahmed, Müsned, 5/317 – İbn Ebi Asım, Sünne, 1/107 – Acurri, Şeria, s. 83) – Tirmizi, Cami, 4/2155 – Ebu Davud et-Tayalisi, Müsned, 1/577.

59 İsnadı zayıf olmakla birlikte İbn Abbâs'tan (başka yolla) sahih olarak gelmiştir. Bk. İbn Cerir et-Taberi, Tefsir, 29/15 – Abdullah bin Ahmed, Sünne, 2/871, 894 – Acurri, Şeria, 178 – Beyhaki, Esma ve Sıfat, 2/804 – Beyhaki, Sünen-i Kübra, 2/804

CamScanner ile tarandı

59. ... Abdulmun'im bin İdris dedi ki: Bana babamın dedemden tahdis ettiğine göre İbn Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Şüphesiz Allah'ın yarattığı ilk şey, Levh-i Mahfuz'dur. Eni boyu, beş yüz yıla beş yüz yıl yürüyüş mesafesidir. Beyaz incidendir. Sayfaları kırmızı yakuttandır. Kelamı nur, yazısı nurdur."[60]

٦٠ - ... أَسَدٌ قَالَ: وَقَالَ وَهْبٌ فِي حَدِيثِهِ: "وَخَلَقَ اَللَّهُ اَلْقَلَمَ مِنْ نُورٍ طُولُهُ خَمْسِمِائَةِ عَامٍ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ اَلْخَلْقَ فَقَالَ لِلْقَلَمِ اُكْتُبْ فَقَالَ اَلْقَلَمُ: وَمَا أَكْتُبُ يَا رَبِّ؟ قَالَ: اُكْتُبْ عِلْمِي فِي خَلْقِي إِلَى أَنْ تَقُومَ اَلسَّاعَةُ، فَجَرَى اَلْقَلَمُ بِمَا هُوَ كَائِنٌ فِي عِلْمِ اَللَّهِ إِلَى يَوْمِ اَلْقِيَامَةِ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ اَلسَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَإِنَّ كِتَابَ ذَلِكَ اَلْقَلَمِ عَلَى اَللَّهِ يَسِيرٌ".

60. ... Esed'den; Vehb, rivayetinde şöyle demiştir: "Allah kalemi mahlukatı yaratmadan önce yarattı. Kalemin uzunluğu, beş yüz yıllık mesafedir. Ona "Yaz!" buyurdu. Kalem "Rabbim, neyi yazayım?" diye sordu. "Mahlukatım hakkındaki kıyamete kadar olan ilmimi yaz" buyurdu. Bunun üzerine kalem, Allah'ın mahlukat hakkındaki kıyamete kadar olan ilmini yazıverdi. Bu olay, göklerin ve yerin yaratılışından önce gerçekleşmiştir. Şüphesiz o kalemin yazması Allah'a pek kolaydır."[61]

٦١ - ... عَنْ أَبِي اَلضَّيْفِ، عَنْ كَعْبٍ قَالَ: "إِنَّ أَقْرَبَ اَلْمَلَائِكَةِ إِلَى اَللَّهِ إِسْرَافِيلُ وَلَهُ أَرْبَعَةُ أَجْنِحَةٍ، جَنَاحٌ بِالْمَشْرِقِ

60 Eğer uydurma değilse, isnadı çok zayıftır demektir. Bk. Ebu Şeyh, Uzma, 2/241

61 İsnadı [illegible] Bk. Ebu Şeyh, Uzma, 2/242

CamScanner ile tarandı

وَجَنَاحٌ بِالْمَغْرِبِ، وَقَدْ تَرَدَّدَ بِالثَّالِثِ وَالرَّابِعِ، بَيْنَهُ وَبَيْنَ اَللَّوْحِ اَلْمَحْفُوظِ، فَأَرَادَ اَللَّهُ أَنْ يُوحِيَ أَمْرًا جَاءَ اَللَّوْحُ اَلْمَحْفُوظُ حَتَّى يُصَفِّقَ جَبْهَةَ إِسْرَافِيلَ فَيَرْفَعَ رَأْسَهُ فَيَنْظُرَ فَإِذَا اَلْأَمْرُ مَكْتُوبٌ، فَيُنَادِيَ جِبْرِيلَ فَيُلَبِّيَهُ، فَيَقُولُ: أُمِرْتَ بِكَذَا أُمِرْتَ بِكَذَا، فَلَا يَهْبِطُ جِبْرِيلُ مِنْ سَمَاءٍ إِلَى سَمَاءٍ إِلَّا فَزِعَ أَهْلُهَا تَخْلُفُهُ اَلسَّاعَةُ حَتَّى يَقُولَ جِبْرِيلُ اَلْحَقَّ مِنْ عِنْدِ اَلْحَقِّ، فَيَهْبِطَ عَلَى اَلنَّبِيِّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيُوحِيَ إِلَيْهِ".

61. ... Ebu Dayf'tan; Ka'b dedi ki: "Şüphesiz meleklerden Allah'a en yakın olanı, İsrafil'dir. Onun dört tane kanadı vardır. Bir kanadı doğuda, bir kanadı batıdadır. –Üçüncü ve dördüncü kanadı hakkında tereddüt etti.- O'nunla Levh-i Mahfuz arasındadır. Allah bir emri vahyetmek isteyince Levh-i Mahfuz'a gelip İsrafil'in alnına tokat atar. Hemen başını kaldırıp bakar, emrin yazılı olduğunu görür. Ardından Cibril'e seslenir, o da telbiye getirir.[62] İsrafil ona "Şöyle-şöyle emredildin" der. Cibril hangi semadan hangi semaya inse, illaki ahalisi korkuya kapılır. Tâ ki Cibril "Hak, el-Hak olanın katındandır" der. Ardından Nebî (s.a.v)'e inip ona vahyeder."[63]

62 Yani buyur, emret gibi manalara gelen "Lebbeyk!" der. (Çev.)
63 İsnadı zayıftır. Bk. Ebu Şeyh, Uzma, 2/286, 290

CamScanner ile tarandı

ON BİRİNCİ BÂB:
CENNET VE CEHENNEMİN YARATILMIŞ OLDUĞUNA İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnetin görüşlerinden biri de, cennet ve cehennemin yaratılmış olduğudur.

Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"Dedik ki: Ey Âdem! Sen ve eşin cennete yerleşin."* (Bakara, 35)

Yine şöyle buyurur: *"Cennete gir, denildi."* (Yasin, 36)

Yine şöyle buyurur: *"(Öyle bir) ateş ki, onlar sabah-akşam ona sunulurlar."* (Mümin, 46)

٦٢ - ... عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا مَاتَ عُرِضَ عَلَيْهِ مَقْعَدُهُ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ، إِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، فَمِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَإِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ، فَمِنْ أَهْلِ النَّارِ، فَيُقَالُ لَهُ: هَذَا مَقْعَدُكَ حَتَّى يَبْعَثَكَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

62. ... Abdullah bin Ömer'den (r.anhumâ); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Şüphesiz sizden biri öldüğünde, kendisine sabah-akşam varacağı yer gösterilir. Eğer cennet ehlindense, cennet ehlinden; eğer cehennem ehlinden ise, cehennem*

CamScanner ile tarandı

ehlinden. Ona "Allah kıyamet günü seni diriltene dek duracağın yer burasıdır" denilir."[64]

٦٣ - ... عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ اَلْأَنْصَارِيِّ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَاهُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ كَانَ يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّمَا نَسْمَةُ اَلْمُؤْمِنِ طَيْرٌ يُعَلَّقُ فِي شَجَرِ اَلْجَنَّةِ حَتَّى يُرْجِعَهُ اَللَّهُ إِلَى جَسَدِهِ يَوْمَ يَبْعَثُهُ

63. ... Abdurrahman bin Ka'b bin Malik el-Ensari'den; babası Ka'b bin Malik ona, Rasûlullah (s.a.v)'in şöyle buyurduğunu anlatırdı: *"Müminin ruhu, Allah onu bedenine geri döndüreceği güne dek, cennet ağaçlarından yiyen bir kuştur."*[65]

٦٤ - ... عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ: خَسَفَتْ اَلشَّمْسُ فَصَلَّى رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالنَّاسُ مَعَهُ ثُمَّ ذَكَرَ اَلْحَدِيثَ. وَفِيهِ قَالُوا يَا رَسُولَ اَللَّهِ رَأَيْنَاكَ تَنَاوَلْتَ شَيْئًا فِي مَقَامِكَ هَذَا ثُمَّ تَكَعْكَعْتَ. فَقَالَ: رَأَيْتُ اَلْجَنَّةَ فَتَنَاوَلْتُ مِنْهَا عُنْقُودًا، وَلَوْ أَخَذْتُهُ لَأَكَلْتُمْ مِنْهُ مَا بَقِيَتْ اَلدُّنْيَا، وَرَأَيْتُ اَلنَّارَ فَلَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ مَنْظَرًا قَطُّ، وَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا اَلنِّسَاءَ

64. ... Abdullah bin Abbâs (r.anhumâ) dedi ki: Bir keresinde Güneş tutulmuştu. Rasûlullah (s.a.v) namaz kıldı, insanlar da onunla birlikte namaz kıldılar... Ravi daha sonra

---

64 Sahih hadistir. Bk. Malik, Muvatta, 1/185 – Buhârî, Sahih, 3/1379 – Müslim, Sahih, 2866

65 Sahih hadistir. Bk. Malik, Muvatta, 1/186 – Ahmed, Müsned, 3/455 – Nesai, Sünen, 4/2072 – Acurri, Şeria, s. 392 – İbn Mace, Sünen, 2/4271. Allame Muhaddis Elbani, hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

CamScanner ile tarandı

devamını zikretti. Hadisin bir kısmında şöyle geçmektedir: Sahâbe "Ey Allah'ın Rasûlü! Olduğun yerde bir şeye uzandığını, sonrasında geriye doğru kaçındığını gördük" dediler. Buyurdu ki: *"Cenneti görmüş, orada bir salkım koparmak için uzanmıştım. Şayet alabilseydim, dünya yerinde durduğu sürece ondan yerdiniz. Cehennemi de gördüm. Bugünkü gördüğüm manzara gibisini hiç görmemiştim. Ayrıca ehlinin çoğunun kadınlar olduğunu gördüm."*[66]

٦٥ - ... عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ قَتَادَةَ فِي قَوْلِهِ: وَجَاءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ: بَلَغَنِي أَنَّهُ كَانَ رَجُلٌ يَعْبُدُ اللَّهَ، ثُمَّ ذَكَرَ قِصَّتَهُ حَتَّى بَلَغَ إِلَى قَوْلِهِ: فَاسْمَعُونِ قَالَ: فَرَجَمُوهُ بِالْحِجَارَةِ حَتَّى قَتَلُوهُ، فَدَخَلَ الْجَنَّةَ فَقَالَ: يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ

65. ... Ma'mer'den; Allah Teâlâ'nın *"Şehrin öbür ucundan bir adam koşarak geldi"* (Yasin, 20) kavli hakkında Katade dedi ki: "Bana ulaştığına göre o, Allah'a ibadet eden bir adamdı." Sonra adamın hikayesinden bahsedip *"Gelin, beni dinleyin!"* (Yasin, 25) âyetine gelince şöyle dedi: "Onu taşlayarak öldürdüler. (Ölünce) hemen cennete girdi ve *"Keşke kavmim, Rabbimin beni bağışladığını ve beni ikram edilenlerden kıldığını bilseydi!"* dedi."[67]

٦٦ - ... عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: لَمَّا قَدِمَتْ أَرْوَاحُ أَهْلِ أُحُدٍ عَلَى اللَّهِ جُعِلَتْ فِي حَوَاصِلِ طَيْرٍ خُضْرٍ تَسْرَحُ فِي الْجَنَّةِ ثُمَّ تَأْوِي إِلَى قَنَادِيلَ مِنْ ذَهَبٍ مُعَلَّقَةٍ بِالْعَرْشِ، تُجَاوِبُ

66 İsnadı sahihtir. Bk. Malik, Muvatta, 1/150 – Buhârî, Sahih, 1/29 – Müslim, Sahih, 1/907

67 Bunu rivayet eden başka bir esere rastlayamadım.

CamScanner ile tarandı

بَعْضُهَا بَعْضًا بِصَوْتٍ سَارَعْنَا فِيهِ فَإِنَّا قَدْ لَقِينَا رَبَّنَا فَرَضِيَ عَنَّا وَأَرْضَانَا، وَوَعَدَهُمْ اَللَّهُ لِيُخْبِرَنَّ بِذَلِكَ نَبِيَّهُ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حَتَّى يُخْبِرَهُمْ بِذَلِكَ فَأَنْزَلَ اَللَّهُ وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

66. ... Ebu Salih'ten; İbn Abbâs (r.anhumâ) dedi ki: Uhud şehitlerinin ruhları Allah'a vardıklarında cennette otlayan, sonra Arş'a asılı altın kandillere dönen yeşil kuşların kursaklarına konuldu. Birbirlerine sesli bir şekilde şöyle derler: "O'nun yolunda acele ettik, Rabbimize kavuştuk. Bizden razı oldu, bizi de razı etti." Allah onlara bu durumu peygamberi (s.a.v)'e haber verip kendilerine de bildireceğini vâdetti. Allah bunun üzerine şu ayetleri indirdi: *"Allah yolunda öldürülenleri sakın ölüler sanma. Bilakis onlar diridirler, Rableri katında Allah'ın, lütfundan kendilerine verdiği nimetlerin sevincini yaşayarak rızıklandırılmaktadırlar. Arkalarından kendilerine ulaşamayan (henüz şehit olmamış) kimselere de hiçbir korku olmayacağına ve onların üzülmeyeceklerine sevinirler."* (Âl-i İmran, 169-170) [68]

٦٧ - ... عَنْ أَبِي سَعِيدٍ اَلْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ فِي حَدِيثِ اَلْإِسْرَاءِ أَنَّهُ أَتَى عَلَى سَابِلَةِ آلِ فِرْعَوْنَ حَيْثُ يَنْطَلِقُ بِهِمْ إِلَى اَلنَّارِ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا فَنَادَوْا وَكَانَ مِمَّا قَالُوا رَبَّنَا لَا تُقِمْ اَلسَّاعَةَ؛ لِمَا يَرَوْنَ مِنْ عَذَابِ اَللَّهِ.

68 İsnadı zayıftır. Bunu mevkuf olarak rivayet eden başka birine rastlayamadım

CamScanner ile tarandı

67. ... Ebu Said el-Hudri'den (r.a); Rasûlullah (s.a.v) İsra (Miraç) hadisinde şunlardan bahsetmiştir: Kendisi, Firavun hanedanının geçtiği, sabah akşam götürülüp ateşe sunulduk. ları yola vardı. ...[69] Allah'ın azabını gördükleri için "Rabbimiz, kıyameti koparma!" derler.[70]

69 Burada anlaşılmaz bir cümle vardır. Eseri tahkik eden zat, el yazma nüshada da bu şekilde olduğunu söylemektedir. Zaten devamında gelen "Rabbimiz, kıyameti koparma!" ifadesi, Miraç hadisinde değil, ruhun alınması ile ilgili meşhur hadiste geçmektedir. (Çev.)

70 İsnadı çok zayıftır. Bunu bu şekilde rivayet eden başka bir esere rastlayamadım.

CamScanner ile tarandı

ON İKİNCİ BÂB: CENNET VE CEHENNEMİN FANİ OLMADIĞINA İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnet, cennet ve cehennemin fani olmadığına, ehlinin ölmeyeceklerine iman eder.

Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"Ahiret yurduna gelince, işte gerçek hayat odur. Keşke bilselerdi!"* (Ankebut, 64)

Yine şöyle buyurur: *"Ahiret ise ebedî olarak kalınacak yerdir."* (Mümin, 39)

Yine şöyle buyurur: *"Sizin yanınızdaki tükenir, Allah katında olan ise kalıcıdır."* (Nahl, 96)

Yine şöyle buyurur: *"Orada ilk ölümden başka bir ölüm tatmazlar."* (Duhan, 56)

"Sayılı birkaç gün müstesna, bize ateş dokunmayacaktır" (Bakara, 80) diyen Yahudilerin sözlerini yalanlarken şöyle buyurur: *"Hayır! Kim bir kötülük eder de kötülüğü kendisini çepeçevre kuşatırsa..."* (Bakara, 81) Âyette geçen "*kötülük*" şirktir. İbn Abbâs böyle söylemiştir. *"İşte o kimseler cehennemliktirler. Onlar orada devamlı kalırlar."* (Bakara, 81)

İman sahipleri hakkında şöyle buyurur: *"İman edip dünya ve ahiret için yararlı işler yapanları, içinde ebedî kalmak üzere, altından ırmaklar akan cennetlere koyacağız. Allah bunu hak*

CamScanner ile tarandı

bir söz olarak vâdetti. Söz bakımından Allah'tan daha doğru kim olabilir!" (Nisa, 122)

"Şöyle derler: "Hamd, bizden hüznü gideren Allah'a mahsustur. Şüphesiz Rabbimiz çok bağışlayandır, şükrün karşılığını verendir. O, lütfuyla bizi kalınacak yurda yerleştirendir. Bize orada bir yorgunluk dokunmaz. Bize orada usanç da gelmez." İnkâr edenler için ise cehennem ateşi vardır. Öldürülmezler ki ölsünler. Kendilerinden cehennem azabı da hafifletilmez. İşte biz her nankörü böyle cezalandırırız." (Fatır, 34-36)

Yine şöyle buyurur: *"Onlar orada ebedi olarak kalıcıdırlar."* (Kehf, 3)

Yine şöyle buyurur: *"Oradan çıkarılacak da değillerdir."* (Hicr, 48)

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Şayet Allah Teâlâ ebediliği sadece bir tek âyette zikretmiş olsaydı dahi, yine de Allah'ın göğsünü İslam'a açtığı kimselere yeterdi. Ne var ki Hüccet-i Bâliğa (En üstün, en kesin delil) olsun diye bunu defalarca tekrar etmiştir.

٦٨ - ... عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يُؤْتَى بِالْمَوْتِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَيُوقَفُ عَلَى الصِّرَاطِ، فَيُقَالُ: يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ فَيَطَّلِعُونَ خَائِفِينَ وَجِلِينَ أَنْ يَخْرُجُوا مِنْ مَكَانِهِمْ الَّذِي هُمْ فِيهِ، ثُمَّ يُقَالُ: يَا أَهْلَ النَّارِ: فَيَطَّلِعُونَ مُسْتَبْشِرِينَ فَرِحِينَ أَنْ يَخْرُجُوا مِنْ مَكَانِهِمْ الَّذِي هُمْ فِيهِ فَيُقَالُ لَهُمْ: هَلْ تَعْرِفُونَ هَذَا؟ قَالُوا: نَعَمْ، رَبَّنَا هَذَا الْمَوْتُ، فَيُؤْمَرُ بِهِ فَيُذْبَحُ عَلَى الصِّرَاطِ، ثُمَّ يُقَالُ لِلْفَرِيقَيْنِ كِلَيْهِمَا: خُلُودٌ فِيمَا تَجِدُونَ لَا مَوْتَ فِيهَا أَبَدًا

CamScanner ile tarandı

68. ... Ebu Hureyre'den (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Kıyamet günü ölüm getirilir, sırat üzerinde durdurulur. Ardından "Ey cennet halkı!" denilir. Onlar, ürpererek ve içinde durdukları yerden çıkacaklar diye korkarak bakarlar. Sonra "Ey cehennem halkı!" denilir. Onlar da müjdelenerek ve içinde durdukları yerden çıkacaklar diye sevinçle bakarlar. Onlara "Bunu tanıyor musunuz?" diye sorulur. Onlar "Evet Rabbimiz, bu ölümdür" derler. Bunun üzerine emreder, ölüm sırat üzerinde kesilir. Sonrasında iki gruba da "Orada sonsuzluk bulacak, ebediyen ölmeyeceksiniz" denilir."*[71]

٦٩ - ... عَنْ اِبْنِ عُمَرَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِذَا أَدْخَلَ اَللَّهُ أَهْلَ اَلْجَنَّةِ اَلْجَنَّةَ، وَأَهْلَ اَلنَّارِ اَلنَّارَ، نَادَى مُنَادٍ: يَا أَهْلَ اَلْجَنَّةِ خُلُودٌ فَلَا مَوْتَ، وَيَا أَهْلَ اَلنَّارِ خُلُودٌ فَلَا مَوْتَ، وَكُلُّ خَالِدٍ فِيمَا هُوَ فِيهِ

69. ... İbn Ömer (r.a) dedi ki: Rasûlullah (s.a.v)'i şöyle buyururken işittim: *"Allah cennetlikleri cennete, cehennemlikleri de cehenneme girdirince bir münadi şöyle nida eder: Ey cennet halkı! Sonsuzluk var, ölüm yok! Ey cehennem halkı! Sonsuzluk var, ölüm yok! Herkes, ebediyen olduğu yerde kalacaktır."*[72]

٧٠ - ... عَنْ عَاصِمِ بْنِ ضَمْرَةَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُ قَالَ: إِذَا تَوَجَّهَ أَهْلُ اَلْجَنَّةِ إِلَى اَلْجَنَّةِ، مَرُّوا بِشَجَرَةٍ

---

71 Sahih hadistir. Bk. İbn Mace, Sünen, 2/4327 – İmam Ahmed, Müsned, 2/261, 369, 513 – Hennad, Zühd, 212 – İbn Hibban, Sahih, 16/7450 – Buhârî, Sahih, 11/6544.

72 İsnadı zayıf olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 11/6544 – Müslim, Sahih, 4/2850

CamScanner ile tarandı

يَخْرُجُ مِنْ تَحْتِ سَاقِهَا عَيْنَانِ، يَشْرَبُونَ مِنْ أَحَدِهِمَا فَتَجْرِي عَلَيْهِمْ نَضْرَةُ النَّعِيمِ، فَلَا تُغَيِّرُ أَبْشَارَهُمْ، وَلَا تَشْعَثُ أَشْعَارُهُمْ بَعْدَهَا، ثُمَّ يَشْرَبُونَ مِنَ الْأُخْرَى فَيَخْرُجُ مَا فِي بُطُونِهِمْ مِنْ أَذًى وَقَذًى، ثُمَّ تَسْتَقْبِلُهُمُ الْمَلَائِكَةُ خَزَنَةُ الْجَنَّةِ فَيَقُولُ لَهُمْ: سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ

70. ... Asım bin Damra'dan; Ali bin Ebu Talib (r.a) dedi ki: "Cennetlikler cennete doğru yöneldiklerinde, kökleri altından iki pınar çıkan bir ağacın yanından geçerler. Birinden içerler. Birdenbire üzerlerinde nimetin parıltısı görülmeye başlar. Artık derileri bozulmaz, saçları dağılmaz. Sonra diğer pınardan içerler. Birdenbire içlerinde pislik olarak ne varsa çıkıverir. Sonra cennetin bekçileri olan melekler onları karşılayıp *"Selâm sizlere, ne hoşsunuz! Ebedî olarak içinde kalmak üzere haydi girin oraya!"* (Zümer, 73) derler."[73]

٧١ - ... عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ عَمْرٍو قَالَ: مَا نَزَلَ عَلَى أَهْلِ النَّارِ آيَةٌ أَشَدُّ مِنْ قَوْلِهِ: فَذُوقُوا فَلَنْ نَزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا قَالَ: فَهُمْ فِي زِيَادَةٍ مِنَ الْعَذَابِ أَبَدًا.

71. ... Katade'den; Abdullah bin Ömer (r.anhumâ) dedi ki: *"Cehennemliklere Allah'ın "Tadın! Bundan sonra yalnızca azabınızı arttıracağız."* (Nebe, 30) kavlinden daha ağır gelen bir âyet indirilmemiştir. Onların ebediyen azapları arttırılacaktır."[74]

---

73 İsnadı zayıftır. Bunu İbn Ebi Hatim, Tefsir'de rivayet etmiştir. Bk. İbn Kesir, Tefsir, 4/74

74 İsnadı zayıftır. Bk. İbn Kesir, Tefsir, 4/495 – Suyuti, ed-Dürru'l Mensur, 8/397

CamScanner ile tarandı

٧٢ - يَحْيَى، وَقَالَ سُفْيَانُ: بَلَغَنِي أَنَّهُ إِذَا خَرَجَ مِنَ النَّارِ مَنْ أُخْرِجَ فَلَمْ يَبْقَ فِيهَا أَهْلُ الْخُلُودِ، فَعِنْدَ ذَلِكَ يَقُولُ أَهْلُ النَّارِ: رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَفَيَقُولُ اللَّهُ: قَالَ اخْسَئُوا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونِفَإِذَا قَالَ ذَلِكَ أُطْبِقَتْ عَلَيْهِمْ، فَلَمْ يَخْرُجْ مِنْهَا أَحَدٌ

72. Yahya'dan; Süfyan dedi ki: "Bana ulaştığına göre cehennemden çıkacaklar çıktığında, orada sadece ebedi duracaklar kalır. Tam bu esnada cehennemlikler *"Ey Rabbimiz! Bizi buradan çıkar. Eğer (tekrar günaha) dönersek şüphesiz kendimize zulmetmiş oluruz."* (Müminun, 107) derler. Allah da karşılık olarak *"Aşağılık içinde kalın orada, artık benimle konuşmayın!"* (Müminun, 108) buyurur. Allah böyle buyurduğu zaman cehennemin üzeri kapanır, artık oradan kimse çıkamaz."[75]

٧٣ - قَالَ يَحْيَى: وَبَلَغَنِي عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: إِذَا بَقِيَ فِي النَّارِ مَنْ يُخَلَّدُ فِيهَا فَجُعِلُوا فِي تَوَابِيتَ مِنْ نَارٍ فِيهَا مَسَامِيرُ مِنْ نَارٍ ثُمَّ جُعِلَتْ التَّوَابِيتُ فِي تَوَابِيتَ أُخْرَى، ثُمَّ جُعِلَتْ تِلْكَ التَّوَابِيتُ فِي تَوَابِيتَ أُخْرَى، فَلَا يَرَوْنَ أَحَدًا يُعَذَّبُ فِي النَّارِ غَيْرَهُمْ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ

73. Yahya dedi ki: Bana İbn Mes'ud'un (r.a) şöyle dediği ulaştı: "Cehennemde sadece ebedi duracaklar kaldığında içinde ateşten çiviler olan ateşten tabutlara konulurlar. Sonra o tabutlar, başka tabutların içine konulur. Sonra o tabutlar da başka tabutların içine konulur. Artık cehennemde kendilerinden başka azap gören birini göremezler. Onların orada derin bir iç çekişleri vardır! Onlar orada hiçbir şey işitmezler."[76]

75 İsnadı bir önceki gibidir. Bk. İbn Kesir, Tefsir, 3/286
76 İsnadı bir önceki gibidir. Bk. İbn Kesir, Tefsir, 3/207

CamScanner ile tarandı

ON ÜÇÜNCÜ BÂB:
HAFAZA MELEKLERİNE İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnet, kulların amellerini yazan hafaza meleklerine iman eder.

Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"Halbuki üzerinizde muhakkak bekçiler, değerli yazıcılar vardır."* (İnfitar, 10-11)

Yine şöyle buyurur: *"İnsan hiçbir söz söylemez ki onun yanında (yaptıklarını) gözetleyen (ve kaydeden) hazır bir melek bulunmasın."* (Kaf, 18)

٧٤ - ... عَنْ أَبِي يُونُسَ مَوْلَى أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَقُولُ ذَلِكَ عَبْدُكَ يُرِيدُ أَنْ يَعْمَلَ سَيِّئَةً وَأَنْتَ أَبْصَرُ بِهِ، فَيَقُولُ: ارْقُبُوا فَإِنْ عَمِلَهَا فَاكْتُبُوهَا عَلَيْهِ بِمِثْلِهَا وَإِنْ تَرَكَهَا فَاكْتُبُوهَا لَهُ حَسَنَةً فَإِنَّمَا تَرَكَهَا مِنْ خَشْيَتِ

74. ... Ebu Hureyre'nin azatlısı Ebu Yunus'tan; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Melekler şöyle der: Senin kulun kötülük işlemek istiyor. Gerçi sen onu en iyi görensin. Allah da şöyle buyurur: Gözetleyin. Eğer onu işlerse hanesine işlediğinin mislini yazın. Eğer terk ederse, onun için bir iyilik yazın. Çünkü o kötülüğü ancak benim korkumdan terk etmiştir."*[77]

---

77 İsnadı zayıftır, mürseldir ama metni sahihtir. Buhârî, Sahih, 13/7501 – Müslim, 1/129

CamScanner ile tarandı

- قَالَ يَحْيَى: فَقَالَ اَلْحَسَنُ: اَلْحَفَظَةُ أَرْبَعَةٌ يَتَعَقَّبُونَهُ مَلَكَانِ بِاللَّيْلِ وَمَلَكَانِ بِالنَّهَارِ، يَجْتَمِعُ هَذِهِ اَلْأَمْلَاكُ اَلْأَرْبَعَةُ عِنْدَ صَلَاةِ اَلْفَجْرِ، وَهُوَ قَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ: إِنَّ قُرْآنَ اَلْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا

– Yahya dedi ki: Hasen şöyle dedi: "Hafaza melekleri dört tanedir. İki melek gece, iki melek de gündüz birbiri ardınca gelir. Bu dört melek sabah namazında bir araya gelirler. Bu husus, Allah Teâlâ'nın *"Çünkü sabah namazı şahitlidir."* (İsra, 78) kavlinde anlatılandır."

٧٥ - ... عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ: "اَلذِّكْرُ اَلَّذِي لَا تَسْمَعُهُ اَلْحَفَظَةُ يُضَاعَفُ عَلَى اَلَّذِي تَسْمَعُهُ اَلْحَفَظَةُ بِسَبْعِينَ ضِعْفًا، فَإِذَا كَانَ يَوْمُ اَلْقِيَامَةِ قَالَ اَللَّهُ لِلْعَبْدِ: لَكَ عِنْدِي كَنْزٌ لَمْ يَطَّلِعْ عَلَيْهِ أَحَدٌ غَيْرِي وَهُوَ اَلذِّكْرُ اَلْخَفِيُّ"

75. ... Ebu Hilal'den; Âişe (r.anhâ) dedi ki: "Hafaza meleklerinin işitmediği zikir, hafaza meleklerinin işittiği zikrin yetmiş katı faziletlidir. Kıyamet günü olduğunda Allah, kula şöyle buyurur: Senin için benim katımda, benden başka kimsenin bilgisi olmadığı bir hazine vardır. O hazine, gizli zikirdir."[78]

- قَالَ يَحْيَى: قَوْلُهُ: إِذْ يَتَلَقَّى اَلْمُتَلَقِّيَانِاَلْمَلَكَانِ، اَلْكَاتِبَانِ، اَلْحَافِظَانِ عَنِ اَلْيَمِينِ وَعَنِ اَلشِّمَالِ قَعِيدٌرَصِيدٌ يَرْصُدُهُ. مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌأَيْ: حَافِظٌ حَاضِرٌ يَكْتُبَانِ كُلَّ مَا يَلْفِظُ بِهِ.

78 İsnadı bir önceki gibi zayıftır, munkatıdır.

CamScanner ile tarandı

– Yahya dedi ki: Allah Teâlâ'nın *"İki melek (insanın) sağında ve solunda oturarak yaptıklarını yazmaktadırlar."* (Kaf, 17) kavlindeki melekler, insanı gözleyen ve amellerini yazan iki hafaza meleğidir. *"İnsan hiçbir söz söylemez ki onun yanında (yaptıklarını) gözetleyen (ve kaydeden) hazır bir melek bulunmasın."* (Kaf, 18) kavlindekiler ise, insanın tüm söylediklerini yazan melektir.

– قَالَ يَحْيَى: قَالَ مُجَاهِدٌ: يَكْتُبَانِ حَتَّى أَنِينَهُ

– Yahya dedi ki: Mücahid şöyle demiştir: "İki hafaza meleği, kulun inlemesini dahi yazar."[79]

– يَحْيَى: قَالَ اَلْخَلِيلُ بْنُ مُرَّةَ بِإِسْنَادٍ ذَكَرَهُ أُمِرَ صَاحِبُ اَلشِّمَالِ أَنْ يُكْتَبَ مَا لَا يَكْتُبُ صَاحِبُهُ

– Yahya dedi ki: Halil bin Mürre, bir isnat ile soldaki meleğe, sağdaki meleğin yazmadıklarını yazmasının emredildiğini zikretmiştir.

٧٦ – عَنْ أَبِي ظَبْيَانَ عَنْ اِبْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: أَعْمَالُ اَلْعِبَادِ تُعْرَضُ كُلَّ يَوْمِ اِثْنَيْنِ وَخَمِيسٍ فَيَجِدُونَهُ عَلَى مَا فِي اَلْكِتَابِ.

76. ... Ebu Zıbyan'dan; İbn Abbâs (r.anhumâ) dedi ki: "Kulların amelleri her Pazartesi ve Perşembe günleri Allah'a arz edilir, onu kitapta olduğu şekilde bulurlar."[80]

79 Bunu İbn Münzir ile İbn Ebi Şeybe rivayet etmiştir. Bk. Suyuti, ed-Dürru'l Mensur, 7/596

80 Bunu rivayet eden başka birine rastlayamadım. Şeyhülislam İbn Teymiyye şöyle der: "Kulların amelleri genel ve detaylı olarak toplanır. Ardından gece amelleri gündüz amellerinden önce, gündüz amelleri

CamScanner ile tarandı

- يَحْيَى: وَفِي تَفْسِيرِ الْكَلْبِيِّ: أَنَّهُ إِذَا عُرِضَتْ الْأَعْمَالُ فَمَا لَمْ يَكُنْ مِنْهَا خَيْرًا وَلَا شَرًّا مُحِيَ فَلَمْ يَثْبُتْ، وَذَلِكَ كُلُّ يَوْمِ إِثْنَيْنِ وَخَمِيسٍ.

– Yahya dedi ki: Kelbi'nin tefsirinde şöyle geçer: "Ameller Allah'a arz edildiğinde hayır veya şer olmayanları silinir, yazılmaz. Bu her Pazartesi ve Perşembe günleri olur."

gece amellerinden önce yükseltilir. Ameller her Pazartesi ve Perşembe günleri Allah'a arz edilir. Tüm bunlar hakkında sahih hadisler gelmiş-

CamScanner ile tarandı

ON DÖRDÜNCÜ BÂB: ÖLÜM MELEĞİNİN RUHLARI KABZETTİĞİNE İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnet, ölüm meleğinin ruhları kabzettiğine iman eder. Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"De ki: Sizin için görevlendirilen ölüm meleği canınızı alacak..."* (Secde, 11) Mümin bir canı aldığında, onu rahmet meleklerine teslim eder. Kâfir veya münafık bir canı aldığında ise azap meleklerine teslim eder. Bu husus, Allah Teâlâ'nın *"Nihayet birinize ölüm geldiği vakit (görevli) elçilerimiz onun canını alır ve onlar görevlerinde asla kusur etmezler."* (En'am, 61) kavlinde anlatılandır. Rahmet veya azap melekleri, ruhu ölüm meleğinden alıp Allah'a yükseltirler. Bu husus, Allah Teâlâ'nın *"Sonra hepsi, gerçek sahipleri Allah'a döndürülürler."* (En'am, 62) kavlinde anlatılandır.

٧٧ - ... عَنْ اَلْحَكَمِ أَنَّ مُجَاهِدًا قَالَ: حُوِيَتْ اَلْأَرْضُ لِمَلَكِ اَلْمَوْتِ فَجُعِلَتْ مِثْلَ اَلطَّسْتِ يَنَالُ مِنْهَا مَا يَشَاءُ.

77. ... Hakem'den; Mücahid dedi ki: "Yeryüzü, ölüm meleği için bir araya getirilmiş kap gibidir; oradan dilediğini alır."[81]

---

81 İsnadı zayıftır. Bk. Ebu Şeyh, Uzma, 3/433

CamScanner ile tarandı

- قَالَ يَحْيَى: بَلَغَنِي -وَاللَّهُ أَعْلَمُ- أَنَّهُ يَقْبِضُ رُوحَ كُلِّ شَيْءٍ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَبَلَغَنِي أَنَّ لِمَلَكِ الْمَوْتِ أَعْوَانًا مِنَ الْمَلَائِكَةِ هُمُ الَّذِينَ يَسْلُبُونَ الرُّوحَ مِنَ الْجَسَدِ، حَتَّى إِذَا كَانَ عِنْدَ خُرُوجِهِ قَبَضَهُ مَلَكُ الْمَوْتِ وَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ آجَالَ الْعِبَادِ، حَتَّى يَأْتِيَهُمْ عَلَى ذَلِكَ مِنْ قِبَلِ اللَّهِ

– Yahya dedi ki: Bana ulaştığına göre –Allah en iyi bilendir- ölüm meleği, yer ve denizdeki her şeyin ruhunu kabzetmektedir. Yine bana ulaştığına göre ölüm meleğinin yardımcıları vardır. Ruhu bedenden onlar çıkarırlar. Ruhun çıkma anında ölüm meleği onu kabzeder/avucuna alır. Onlar, Allah tarafından bir bilgi gelene dek kulların ecellerini bilmezler.

٧٨ - ... عَنْ أَبِي أُمَامَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَرَأَ: وَلَوْ تَرَى إِذِ الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُو أَيْدِيهِمْ أَخْرِجُوا أَنْفُسَكُمُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا مِنْكُمْ مَنْ يُسَرُّ بِفِرَاقِ رُوحِهِ جَسَدَهُ، حَتَّى يَرَى أَيَّ الْمَنْزِلَتَيْنِ يَصِيرُ، وَإِنَّهُ إِذَا نَزَلَ بِهِ الْمَوْتُ ثُمَّ ذَكَرَ حَدِيثًا وَفِيهِ طُولٌ وَفِيهِ: إِنَّ الْمَلَائِكَةَ يَسُلُّونَ النَّفْسَ شَيْئًا شَيْئًا حَتَّى تَبْلُغَ ذَقَنَهُ، فَيَتَوَلَّى قَبْضَهُ مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِهَا وَيَنْزِعُ، هَذِهِ الْآيَةَ: قُلْ يَتَوَفَّاكُمْ مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ الْآيَةَ

78. ... Ebu Umame'den; Rasûlullah (s.a.v) bir keresinde şu âyeti okudu: *"O zalimler, ölümün boğucu dalgaları içinde, melekler de ellerini uzatmış, onlara "Haydi, canlarınızı kurta-*

CamScanner ile tarandı

rın! ..." derken onların halini bir görsen!" (En'am, 93). Rasûlullah (s.a.v) sonrasında şöyle buyurdu: *"Nefsim elinde olana yemin olsun ki sizden biri, iki yerden hangisine varacağını görmeden, ruhunun bedeninden ayrılmasına sevinemez..."* Ravi daha sonra uzun bir hadis zikretti. Bir kısmında şöyle geçmektedir: *"Şüphesiz melekler ruhu kısım-kısım çekerler. Tâ ki ruhu çenesine ulaşınca kabzetme işini, görevlendirilen ölüm meleği üstlenip ruhu çekiverir. Şu âyette geçtiği gibi: "De ki: Sizin için görevlendirilen ölüm meleği canınızı alacak..."*[82]

82 İsnadı zayıftır.

CamScanner ile tarandı

ON BEŞİNCİ BÂB:
İKİ MELEĞİN SORGUSUNA İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnet, bu ümmetin kabirlerinde imtihan olunacağına ve Allah'ın dilediği şekilde Peygamber (s.a.v)'den sorguya çekileceğine iman eder. Bunu keyfiyetsiz olarak tasdik ederler.

Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"Allah, iman edenleri hem dünya hayatında hem de ahirette sabit bir sözle sağlamlaştırır, zalimleri ise saptırır. Ve Allah dilediğini yapar."* (İbrahim, 27)

٧٩ - ... عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّمَا فِتْنَةُ الْقَبْرِ بِي، فَإِذَا سُئِلْتُمْ عَنِّي فَلَا تَشُكُّوا، قَالَتْ: فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ أَصْنَعُ وَأَنَا امْرَأَةٌ ضَعِيفَةٌ؟ قَالَ: يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا الْآيَةَ

79. ... Âişe'den (r.anhâ); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Kabirdeki imtihan ancak benim hakkımda olacaktır. Benden sorulduğunuzda şüpheye düşmeyin!"* Âişe dedi ki: "Ey Allah'ın Rasûlü! Ben zayıf bir kadınken nasıl cevap verebilirim?" diye sordum. Buyurdu ki: *"Allah, iman edenleri hem dünya hayatında hem de ahirette sabit bir sözle sağlamlaştırır..."* (İbrahim, 27) [83]

---

83 İsnadı zayıftır. Bk. Ed-Dürru'l Mensur, 5/29 – Beyhaki, Azabu'l Kabr, 15

CamScanner ile tarandı

٨٠ - ... عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِعُمَرَ: كَيْفَ يَا عُمَرُ إِذَا دَخَلْتَ قَبْرَكَ وَدَخَلَ عَلَيْكَ فَتَّانَا الْقَبْرِ مُنْكَرٌ وَنَكِيرٌ؟ فَقَالَ: وَمَا مُنْكَرٌ وَنَكِيرٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: مَلَكَانِ أَسْوَدَانِ أَزْرَقَانِ يَطَآنِ شُعُورَهُمَا، وَيَنْسَحَانِ الْأَرْضَ بِأَنْيَابِهِمَا. مَعَهُمَا أَرْزَبَةٌ مِنْ حَدِيدٍ لَوْ اجْتَمَعَ عَلَيْهَا أَهْلُ مِنًى لَمْ يُطِيقُوهَا قَالَ عُمَرُ: فَيَكُفُّ أَنَا يَوْمَئِذٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: كَهَيْئَتِكَ الْيَوْمَ قَالَ: إِذًا أَكْفِيكَهُمَا يَا رَسُولَ اللَّهِ

80. ... Amr bin Dinar'dan; Rasûlullah (s.a.v) Ömer'e (r.a) *"Ey Ömer! Mezarına girdiğinde yanına kabrin sorguya çekenleri Münker ve Nekir geldiğinde halin nasıl olacak?"* buyurdu. Ömer "Ey Allah'ın Rasûlü! Münker ile Nekir de nedir?" diye sordu. Buyurdu ki: *"Siyah mavi iki melektir. Ayaklarıyla (uzun) saçlarına basarlar, azı dişleriyle toprağı kazırlar. Yanlarında demirden bir balyoz vardır. Tüm Mina halkı toplansa, yine de ona güç yetiremezler."* Ömer (r.a):

– Ey Allah'ın Rasûlü! Ben o gün hangi halde olacağım?

– *"Bugünkü durumun gibi."*

– O zaman ben onlara yeterim, ey Allah'ın Rasûlü![84]

٨١ - ... عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ هَذِهِ الْأُمَّةَ تُبْتَلَى فِي قُبُورِهَا إِذَا دَخَلَ الْمُؤْمِنُ قَبْرَهُ، وَتَوَلَّى عَنْهُ أَصْحَابُهُ جَاءَ مَلَكٌ شَدِيدُ الِانْتِهَارِ، فَيَقُولُ لَهُ: مَا

84 İsnadı bir önceki gibidir, mürseldir. Bk. Abdurrezzak, Musannef, 3/6738 – İbn Hacer, Metâlib, 4/363

CamScanner ile tarandı

كُنْتَ تَقُولُ فِي هَذَا اَلرَّجُلِ؟ فَيَقُولُ: أَقُولُ إِنَّهُ رَسُولُ اَللَّهِ وَعَبْدُهُ، فَيَقُولُ لَهُ اَلْمَلَكُ: اُنْظُرْ إِلَى مَقْعَدِكَ اَلَّذِي كَانَ لَكَ مِنْ اَلنَّارِ، قَدْ أَعَاذَكَ اَللَّهُ مِنْهُ وَأَبْدَلَكَ بِمَقْعَدِكَ اَلَّذِي فِي اَلنَّارِ مَقْعَدُكَ اَلَّذِي تَرَى مِنْ اَلْجَنَّةِ فَيَرَاهُمَا كِلَيْهِمَا فَيَقُولُ اَلْمُؤْمِنُ دَعُونِي أُبَشِّرُ أَهْلِي فَيُقَالُ لَهُ: اُسْكُنْ، وَأَمَّا اَلْمُنَافِقُ فَيَقْعُدُ إِذَا تَوَلَّى عَنْهُ أَهْلُهُ، فَيُقَالُ لَهُ: مَا كُنْتَ تَقُولُ فِي هَذَا اَلرَّجُلِ؟ فَيَقُولُ: لَا أَدْرِي أَقُولُ مَا يَقُولُ اَلنَّاسُ، فَيُقَالُ لَهُ: لَا دَرَيْتَ، هَذَا مَقْعَدُكَ اَلَّذِي كَانَ لَكَ فِي اَلْجَنَّةِ قَدْ أُبْدِلْتَ مَكَانَهُ مَقْعَدًا مِنْ اَلنَّارِ.

قَالَ جَابِرٌ: وَسَمِعْتُ اَلنَّبِيَّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: يُبْعَثُ كُلُّ عَبْدٍ فِي اَلْقَبْرِ عَلَى مَا مَاتَ عَلَيْهِ

81. ... Cabir bin Abdullah'tan (r.anhumâ); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Şüphe yok ki bu ümmet kabirlerinde imtihan olunacaktır. Mümin kabrine girip arkadaşları da yanından ayrıldıklarında, yanına çok sinirli bir melek gelir. Melek "Şu adam hakkında ne diyordun?" diye sorar. Mümin hemen "Onun Allah'ın rasûlü ve kulu olduğunu söylüyordum" cevabını verir. Bunun üzerine melek şöyle der: "Senin cehennemdeki yerine bir bak; Allah seni ondan kurtardı, cehennemdeki yerini cennetteki şu gördüğün yerle değiştirdi." Birdenbire iki yeri de görüverir. Mümin bunun üzerine "Bırakın beni de ailemi müjdeleyeyim" der. Ona "Sakin ol" denilir. Münafığa gelince; ailesi yanından ayrıldığında oturur. Ona "Şu adam hakkında ne diyordun?" diye sorulur. "Bilmiyorum, insanlar ne diyorsa ben de onu diyordum" cevabını verir. Bunun üze-*

CamScanner ile tarandı

rine ona şöyle denilir: "Bilmez ol! İşte bu, senin cennetteki yerindir. Allah onu cehennemden bir yerle değiştirdi."[85]

Cabir dedi ki: Nebî (s.a.v)'i ayrıca şöyle buyururken işittim: *"Kabirdeki her kul, öldüğü hal üzere diriltilir."*[86]

85 İsnadı zayıf olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Ahmed, Müsned, 3/346 – Abdullah bin Ahmed, Sünne, 2/145 – Taberani, Evsat, 2/1322 – Müslim, Sahih, 4/2870

86 Müslim, Sahih, 4/2878

CamScanner ile tarandı

ON ALTINCI BÂB:
KABİR AZABINA İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnet, kabir azabına iman eder. Allah bizi ve sizi ondan korusun!

Allah Teâlâ şöyle buyurur: "*...mutlaka ona dar bir geçim vardır.*" (Taha, 124)

Yine şöyle buyurur: "*Kendilerine iki defa azap edeceğiz; onlar sonra da büyük bir azaba uğratılırlar.*" (Tevbe, 101)

٨٢ - ... عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ اَلنَّبِيِّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ يَهُودِيَّةً جَاءَتْهَا تَسْأَلُ فَقَالَتْ لَهَا: أَعَاذَكِ اَللَّهُ مِنْ عَذَابِ اَلْقَبْرِ وَذَكَرَ اَلْحَدِيثَ. وَفِي آخِرِهِ: أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ اَلنَّاسَ أَنْ يَتَعَوَّذُوا بِاَللَّهِ مِنْ عَذَابِ اَلْقَبْرِ

82. ... Abdurrahman kızı Amra'dan; bir Yahudi kadın, soru sormak için Nebî (s.a.v)'in hanımı Âişe'ye geldi. Kadın ona "Allah seni kabir azabından korusun" dedi... Ravi daha sonra devamını zikretti. Hadisin son kısmında şöyle geçmektedir: Rasûlullah (s.a.v) insanlara kabir azabından Allah'a sığınmalarını emretti.[87]

---

87 İsnadı hasen olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Malik, Muvatta, 1/151 – Buhârî, Sahih, 2/1049, 1050 – Müslim, Sahih, 2/903

CamScanner ile tarandı

٨٣ - ... سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ يَقُولُ: صَلَّيْتُ وَرَاءَ أَبِي هُرَيْرَةَ عَلَى صَبِيٍّ لَمْ يَعْمَلْ خَطِيئَةً قَطُّ، سَمِعْتُهُ يَقُولُ: "اَللَّهُمَّ أَعِذْهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ"

83. ... Said bin Müseyyeb dedi ki: Ebu Hureyre'nin arkasında henüz hiçbir kötülük işlememiş bir çocuğun cenaze namazını kıldım. Onu şöyle söylerken işittim: "Allah'ım, onu kabir azabından koru!"[88]

٨٤ - ... عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَعِيشَةً ضَنْكًا: عَذَابُ الْقَبْرِ

84. ... Ebu Seleme bin Abdurrahman'dan; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Dar bir geçimden kasıt kabir azabıdır."*[89]

٨٥ - ... عَنْ يَحْيَى بْنِ سُلَيْمٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ فِي قَوْلِهِ: مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِأَنْفُسِهِمْ يَمْهَدُونَ قَالَ: يَعْنِي فِي الْقَبْرِ.

85. ... Yahya bin Süleym'den; Allah Teâlâ'nın *"Kim inkâr ederse, inkârı kendi aleyhinedir. Kimler de salih amel işlerse, ancak kendileri için hazırlarlar."* (Rum, 44) kavli hakkında Said bin Cübeyr dedi ki: "Yani kabirde yer hazırlarlar."[90]

---

88 İsnadı bir önceki gibi olmakla birlikte sahih mevkuftur. Bk. Hatib, Tarih, 11/374 – Beyhaki, Azabu'l Kabr, 178 –Beyhaki, Sünen-i Kübra, 4/9

89 İsnadı zayıftır, mürseldir. Bk. İbn Ebi Hatim, Merasil, s. 195

90 İsnadı zayıftır. Buna Said bin Cübeyr'in sözü olarak başka bir yerde rastlayamadım. Bununla birlikte Mücahid'in görüşünden bir şahidi vardır. Bk. Beyhaki, Azabu'l Kabr, 155

CamScanner ile tarandı

٨٦ - ... عَنْ أَيُّوبَ بْنِ خُوطٍ عَنْ قَتَادَةَ فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ: سَنُعَذِّبُهُمْ مَرَّتَيْنِيَعْنِي عَذَابَ اَلدُّنْيَا وَعَذَابَ اَلْقَبْرِ ثُمَّ يُرَدُّونَ إِلَى عَذَابٍ عَظِيمٍيَعْنِي عَذَابَ جَهَنَّمَ.

86. ... Eyyub bin Hût'tan; Katade, Allah Teâlâ'nın *"Kendilerine iki defa azap edeceğiz"* (Tevbe, 101) kavli hakkında "Yani dünya azabı ile kabir azabı" demiş, *"onlar sonra da büyük bir azaba uğratılırlar."* (Tevbe, 101) kavli hakkında da "Yani cehennem azabı" demiştir.[91]

- عَبْد الْمَلِكِ رَحِمَهُ اَللَّهُ قَالَ: وَفِتْنَةُ اَلْقَبْرِ وَعَذَابُهُ عِنْدَ أَهْلِ اَلسُّنَّةِ وَالْإِيمَانُ بِاَللَّهِ قَوِيٌّ لَيْسَ عِنْدَهُمْ فِيهِ شَكٌّ، وَمَنْ كَذَّبَ بِذَلِكَ فَهُوَ مِنْ أَهْلِ اَلتَّكْذِيبِ بِاَللَّهِ، وَإِنَّمَا يُكَذِّبُ بِهِ اَلزَّنَادِقَةُ اَلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْبَعْثِ، وَقَدْ طَلَعَ مِنْ كَلَامِهِمْ طَرَفٌ رَأَيْتُهُ دَبَّ فِي اَلنَّاسِ، خِفْتُ عَلَيْهِمْ مِنْ اَلضَّلَالِ فِي دِينِهِمْ وَإِيمَانِهِمْ، فَاحْذَرُوهُمْ فَهُمْ اَلَّذِينَ قَالُوا: إِنَّ اَلْأَرْوَاحُ تَمُوتُ بِمَوْتِ اَلْأَجْسَادِ، إِرَادَةَ اَلتَّكْذِيبِ بِعَذَابِ اَلْقَبْرِ وَبِمَا بَعْدَهُ.

– Abdülmelik (rh) dedi ki: Kabir sorgusu ve azabı, Allah'a iman eden Ehlisünnet katında kuvvetli bir inanç esasıdır. Onların bu konuda hiçbir şüphesi yoktur. Her kim bu hususu yalanlarsa, o kimse Allah'ı yalanlayanlardan biridir. Bunu ancak tekrar dirilmeye iman etmeyen zındıklar yalanlayabilir. O zındıkların bazı sözlerini işittim, insanlar arasındaki etkilerini gördüm. Dinleri ve imanları konusunda sapıklığa düşmelerin-

91 İsnadı çok zayıftır. Bk. İbn Cerir, Tefsir, 7/11 – Beyhaki, Azabu'l Kabr, 63

CamScanner ile tarandı

den korktum. Artık onlardan sakının! Çünkü onlar, ruhların bedenlerin ölümüyle öleceklerini söyleyen kimselerdir. Halbuki asıl niyetleri, kabir azabı ile kabir sonrasının yalanlanmasını sağlamaktır.

CamScanner ile tarandı

ON YEDİNCİ BÂB:
HAVUZA İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnet, Peygamber (s.a.v)'in kendisine Allah tarafından verilen bir havuzu olduğuna iman eder. Kim ondan bir kere içerse, artık ebediyen susamaz.

٨٧ - ... عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ بَيْنَ ظُهُورِنَا حَتَّى إِذَا غَفَا إِغْفَاءَةً ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ مُبْتَسِمًا، فَقُلْنَا مَا أَضْحَكَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ: نَزَلَتْ عَلَيَّ آنِفًا سُورَةٌ فَقَرَأَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ: إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ثُمَّ قَالَ: هَلْ تَدْرُونَ مَا الْكَوْثَرُ؟ فَقُلْنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: فَإِنَّهُ نَهْرٌ وَعَدَنِيهِ رَبِّي عَلَيْهِ خَيْرٌ كَثِيرٌ، هُوَ حَوْضٌ يَرِدُ عَلَيْهِ أُمَّتِي، آنِيَتُهُ عَدَدُ النُّجُومِ فَيُخْتَلَجُ الْعَبْدُ مِنْهُمْ، فَأَقُولُ: رَبِّ إِنَّهُ مِنْ أُمَّتِي، فَيَقُولُ: إِنَّكَ لَا تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ

87. ... Enes bin Malik (r.a) dedi ki: Bir gün, Rasûlullah (s.a.v) aramızdayken hafif bir uyku çekti. Sonra tebessüm ederek uyandı. Kendisine "Seni güldüren nedir, ey Allah'ın Rasûlü?" diye sorduk. *"Biraz önce bana bir sûre indi"* deyip okumaya başladı: *"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.*

CamScanner ile tarandı

Şüphesiz biz sana Kevser'i verdik. O halde Rabbin için namaz kıl, kurban kes. Şüphesiz asıl soyu kesik olan, sana buğuz edendir." (Kevser, 1-3) Sonrasında şöyle buyurdu: *"Kevser'in ne olduğunu biliyor musunuz?"* Bizler "Allah ve Rasûlü daha iyi bilir" cevabını verdik. Buyurdu ki: *"Kevser, Rabbimin bana vâdettiği, çok hayırlı bir nehirdir. O, ümmetin yanına varacağı bir havuzdur. Kaplarının sayısı yıldızlar kadardır. Derken kulun biri oradan uzaklaştırılıp kovulur. Ben "Rabbim, doğrusu o benim ümmetimdendir" derim. O da "Şüphesiz senden sonra neler meydana getirdiklerini bilmezsin" buyurur."*[92]

٨٨ - ... عَنْ ثَوْبَانَ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا حَوْضُكَ هَذَا الَّذِي تُحَدِّثُ عَنْهُ؟ قَالَ: "هُوَ مَا بَيْنَ أَيْلَةَ إِلَى عُمَانَ، شَرَابُهُ أَشَدُّ بَيَاضًا مِنَ اللَّبَنِ وَأَحْلَى مِنَ الْعَسَلِ وَفِيهِ مِنَ الْآنِيَةِ أَوْ قَالَ مِنَ الْأَبَارِيقِ مِثْلُ عَدَدِ نُجُومِ السَّمَاءِ، مَنْ شَرِبَ مِنْهُ شَرْبَةً لَمْ يَظْمَأْ بَعْدَهَا أَبَدًا، أَوَّلُ النَّاسِ لَهُ وُرُودًا فُقَرَاءُ الْمُهَاجِرِينَ قِيلَ مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: الشُّعْثُ رُؤُوسًا، الدُّنْسُ ثِيَابًا، الَّذِينَ لَا تُفْتَحُ لَهُمُ السُّدَدُ وَلَا يَنْكِحُوا الْمُتَنَعِّمَاتِ الَّذِينَ يُعْطُونَ الَّذِي عَلَيْهِمْ وَلَا يُعْطَوْنَ الَّذِي لَهُمْ

88. ... Rasûlullah (s.a.v)'in azatlısı Sevban'dan; bir adam, "Ey Allah'ın Rasûlü! Şu kendisinden bahsettiğin havuzun da nedir?" diye sordu. Buyurdu ki: *"Genişliği, Eyle ile Amman arasıdır. İçeceği sütten daha beyaz, baldan daha tatlıdır. İçerisinde gökyüzü yıldızları sayısında kaplar –veya ibrikler- vardır. Kim ondan bir kere içerse, artık ebediyen susamaz. İnsanlar içinde oraya ilk varacak olanlar, Muhacirlerin fakirleridir."*

92 İsnadı zayıf olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Müslim, Sahih, 1/400

CamScanner ile tarandı

Kendisine "Onlar kimlerdir, ey Allah'ın Rasûlü?" diye soruldu. Buyurdu ki: *"Saçları dağınık, elbiseleri kirli, kendilerine kapılar açılmayan, hoşlarına giden kadınlarla evlenemeyen, borçlarını ödeyen ama hakları kendilerine verilmeyenlerdir."*[93]

٨٩ - ... عَنْ ثَوْبَانَ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ قَالَ: أَنَا عِنْدَ عُقْرِ حَوْضِي أَذُودُ عَنْهُ النَّاسَ لِأَهْلِ الْيَمَنِ إِنِّي لَأَضْرِبُهُمْ بِعَصَايَ حَتَّى يَرْفَضَّ قَالَ: وَسُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ سَعَةِ الْحَوْضِ؟ فَقَالَ: مِثْلُ مَا بَيْنَ مَقَامِي هَذَا إِلَى عُمَانَ فَسُئِلَ عَنْ شَرَابِهِ؟ فَقَالَ: أَشَدُّ بَيَاضًا مِنْ اللَّبَنِ، وَأَحْلَى مِنْ الْعَسَلِ، يَغُتُّ فِيهِ مِيزَابَانِ مِدَادُهُ أَوْ مِدَادُهُمَا مِنْ الْجَنَّةِ أَحَدُهُمَا مِنْ وَرِقٍ وَالْآخَرُ مِنْ ذَهَبٍ

89. ... Rasûlullah (s.a.v)'in azatlısı Sevban'dan; Allah'ın Nebisi buyurdu ki: *"Havuzumun içilecek yerinde, Yemen halkına yer açmak için insanları itelerim. Asamla onlara vururum da dizüstü çökerler."* Sevban dedi ki: Rasûlullah (s.a.v)'e havuzun genişliğinden sorulunca: *"Şu durduğum yer ile Amman arası kadar"* buyurdu. Havuzun içeceğinden sorulunca da şöyle buyurdu: *"Sütten daha beyaz, baldan daha tatlıdır. İçerisinde cennetten dolan, sürekli akan, biri altın, diğeri gümüş iki oluk bulunur."*[94]

---

93 İsnadı zayıf olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Ahmed, Müsned, 5/276 – Tirmizi, Cami, 4/2444 – İbn Mace, Sünen, 2/4303 – Müslim, Sahih, 4/2301 – İbn Ebi Asım, Sünne, 2/747, 749 – Taberani, Kebir, 2/1437

94 Hadis sahihtir. Bk. İbn Ebi Şeybe, Musannef, 11/443, 13/146 – Müslim, Sahih, 4/2301

CamScanner ile tarandı

ON SEKİZİNCİ BÂB:
MİZANA İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnet, kıyamet günü (kurulacak) mizana iman eder.

Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"O gün kimin tartıları ağır basarsa o, hoşnut olacağı bir hayat içindedir. Kimin tartıları hafif gelirse, onun anası da (varacağı yer, sığınacağı durağı) hâviye (uçurum)dur."* (Kâria, 6-9)

Yine şöyle buyurur: *"Kıyamet günü için adalet terazileri kuracağız. Öyle ki hiçbir kimseye zerre kadar zulmedilmeyecek."* (Enbiya, 47)

٩٠ - عَنْ أُمِّ مُوسَى قَالَتْ: سَمِعْتُ عَلِيًّا يَقُولُ: أَمَرَ اَلنَّبِيُّ عَلَيْهِ اَلصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَبْد اللهِ بْنَ مَسْعُودٍ أَنْ يَصْعَدَ بِشَجَرَةٍ فَيَأْتِيهِ بِشَيْءٍ مِنْهَا، فَنَظَرَ أَصْحَابُهُ إِلَى خموسةِ سَاقَيْهِ فَضَحِكُوا مِنْهَا فَقَالَ: مِمَّ تَضْحَكُونَ؟! لَرِجْلُ عَبْد اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ فِي اَلْمِيزَانِ أَثْقَلُ مِنْ أُحُدٍ

90. ... Ümmü Musa dedi ki: Ali'yi (r.a) şöyle derken işittim: Bir keresinde Rasûlullah (s.a.v) Abdullah bin Mes'ud'a bir ağaca çıkıp oradan bir şey getirmesini emretti. (Abdullah ağaca çıkınca) arkadaşları ayaklarının inceliğine bakıp güldüler." Bunun üzerine şöyle buyurdu: *"Neye gülüyorsunuz! Yemin*

CamScanner ile tarandı

olsun ki mizanda Abdullah bin Mes'ud'un ayağı, Uhud'dan daha ağırdır."[95]

٩١ - ... عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ، ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ، حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ، سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ

91. ... Ebu Hureyre'den (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Dilde hafif, mizanda ağır olan Rahman'a sevimli gelen iki kelime (söz) vardır: Subhânallahi ve bihamdih, Subhânallahi'l Azîm."*[96]

٩٢ - ... عَنْ عِيَاضِ بْنِ جَهْمَانَ أَنَّ رَجُلًا جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ جِئْتُكَ لِتُعَلِّمَنِي عَمَلًا يُدْخِلُنِي اللَّهُ بِهِ الْجَنَّةَ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ وَفِيهِ: ثُمَّ قَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى كَلِمَتَيْنِ ثَقِيلَتَيْنِ فِي الْمِيزَانِ، خَفِيفَتَيْنِ عَلَى اللِّسَانِ، يُرْضِيَانِ الرَّحْمَنِ تَقُولُ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ فَإِنَّهُمَا قَرِينَانِ

92. ... İyaz bin Cehmân'dan; bir adam, Nebî (s.a.v)'e gelerek "Ey Allah'ın Rasûlü! Sana, Allah'ın beni cennete girdireceği bir amel öğretesin diye geldim" dedi... Ravi daha son-

95 İsnadı zayıf olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. İbn Ebi Şeybe, Musannef, 12/114 – İmam Ahmed, Müsned, 1/114 – Taberi, Tehzibu'l Âsâr, 19/162 – Taberani, Kebir, 9/8516 – İbn Sa'd, Tabakat, 3/155 – Ebu Ya'la, Müsned, 3/539

96 İsnadı bir önceki gibidir ama hadis çok sahihtir. Bk. Buhârî, 13/7563 – Müslim, Sahih, 4/2964. (*Subhânallahi ve bihamdih*= Allah'ı O'na hamd ederek tesbîh ederim; *Subhânallahi'l Azîm*= Yüce Allah her türlü eksiklikten münezzehtir.)

CamScanner ile tarandı

ra devamını zikretti. Hadisin bir kısmında şöyle geçmektedir: *"Sana mizanda ağır, dilde hafif olan ve Rahman'ı razı edeceğin iki kelime (söz) göstereyim mi? Subhânallah ve Elhamdulillah, dersin. Şüphesiz bu ikisi arkadaştır."*[97]

٩٣ - ... عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ، عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ قَالَ: يُوضَعُ الْمِيزَانُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَلَوْ وُضِعَ فِي كِفَّتِهِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ لَوَسِعَتْهَا، فَتَقُولُ الْمَلَائِكَةُ: رَبَّنَا لِمَنْ يُوزَنُ بِهَذَا فَيَقُولُ: مَنْ شِئْتُ مِنْ خَلْقِي، فَتَقُولُ الْمَلَائِكَةُ رَبَّنَا عَبَدْنَاكَ حَقَّ عِبَادَتِكَ

93. ... Ebu Osman el-Hindi'den; Selman el-Farisi (r.a) dedi ki: "Kıyamet günü mizan konulur. Şayet bir kefesine göklerle yer konulsaydı, kesinlikle sığardı. Melekler "Bununla kim tartılacak?" diye sorar. Allah "Yarattıklarımdan kimi dilersem" buyurur. Bunun üzerine melekler "Rabbimiz sana hakkıyla ibadet ettik" derler."[98]

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Kelbi'nin tefsirinde Ebu Salih yoluyla İbn Abbâs'ın şöyle dediğini gördüm: "Mizan, dili ve iki kefesi olan bir terazidir."[99]

---

97 İsnadı zayıftır. Bunu rivayet eden başka bir esere rastlayamadım ama manasına bir önceki rivayet şahitlik etmektedir. Allah en iyisini bilir.

98 İsnadında zayıflık vardır. Merfu hükmünde sahih mevkuftur. Bk. Acurri, Şeria, s. 382 – Esed bin Musa, Zühd, 43, 66 – Hakim, Müstedrek, 4/586. Hakim, Müslim'in şartına göre sahih olduğunu söylemiş, Zehebi de kendisine muvafakat etmiştir.

99 Bk. Beyhaki, Şuabu'l İman, 2/278. Bu uydurma bir rivayettir. Adı geçen Kelbi, yalanla itham edilmiştir. Ebu Salih ise zayıftır. Süfyan dedi ki: Kelbi şöyle demiştir: "Sana Ebu Salih'ten rivayet ettiğim her şey yalandır." İbn Hibban dedi ki: "Onun din yönünden mezhebi ile yalancılığının açıklığı, anlatmaya gerek olmayacak kadar ortadadır."

CamScanner ile tarandı

ON DOKUZUNCU BÂB:
SIRATA İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnet, sırata ve insanların amellerine göre üzerinden geçeceklerine iman eder.

٩٤ - ... عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَاوَاتُ أَيْنَ يَكُونُ النَّاس يَوْمَئِذٍ؟ قَالَ: عَلَى الصِّرَاطِ

94. ... Âişe (r.anhâ) dedi ki: Rasûlullah (s.a.v)'e *"Yer başka bir yer, gökler de (başka gökler) haline getirildiği..."* (İbrahim, 48) kavliyle ilgili "İnsanlar o gün nerede olurlar?" diye sordum. Buyurdu ki: *"Sırat üzerinde."*[100]

٩٥ - ... عَنْ الْحَسَنِ الْبَصْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ بَعْضُ أَهْلِهِ: يَا رَسُول اللَّهِ، أَيَذْكُرُ الرَّجُلُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَمِيمَهُ؟ فَقَالَ: ثَلَاثَةُ مَوَاطِنَ لَا يَذْكُرُ فِيهَا أَحَدٌ حَمِيمَهُ، عِنْدَ الْمِيزَانِ حَتَّى يَنْظُرَ أَيَثْقُلُ مِيزَانُهُ أَوْ يَخِفُّ، وَعِنْدَ الصِّرَاطِ حَتَّى يَنْظُرَ أَيَجُوزُ أَمْ لَا يَجُوزُ، وَعِنْدَ الصُّحُفِ حَتَّى يَنْظُرَ أَبِيَمِينِهِ يَأْخُذُ صَحِيفَتَهُ أَمْ بِشِمَالِهِ

---

100 İsnadı zayıf olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Müslim, Sahih, 4/2791

CamScanner ile tarandı

95. ... Hasen el-Basri'den; Rasûlullah (s.a.v)'in ailesinden biri, kendisine "Ey Allah'ın Rasûlü! Kişi kıyamet günü yakın arkadaşını hatırlar mı?" diye sordu. Buyurdu ki: "*Üç yerde kimse yakın arkadaşını hatırlamaz. Mizanı ağır mı gelecek yoksa hafif mi diye öğreninceye kadar mizanda, geçebilecek mi yoksa geçemeyecek mi diye öğreninceye kadar sıratta ve sağ eliyle mi alacak yoksa sol eliyle mi diye öğreninceye kadar sahifeler uçuşurken.*"[101]

٩٦ - ... عَنْ أَبِي اَلْأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: "اَلصِّرَاطُ عَلَى جَهَنَّمَ مِثْلُ حَدِّ اَلسَّيْفِ، وَالْمَلَائِكَةُ مَعَهُمْ كَلَالِيبُ مِنْ حَدِيدٍ كُلَّمَا وَقَعَ رَجُلٌ اِخْتَطَفُوهُ فَيَمُرُّ اَلصَّفُّ اَلْأَوَّلُ كَالْبَرْقِ، وَالثَّانِي كَالرِّيحِ، وَالثَّالِثُ كَأَجْوَدِ خَيْلٍ، وَالرَّابِعُ كَأَجْوَدِ اَلْبَهَائِمِ، وَالْمَلَائِكَةُ يَقُولُونَ: اَللَّهُمَّ سَلِّمْ سَلِّمْ"

96. ... Ebu'l Ahvas'tan; Abdullah bin Mes'ud (r.a) dedi ki: "Sırat cehennemin üzerinde kılıç gibi keskindir. Meleklerin yanında kancalar vardır; düşen her kişiyi kaparlar. İlk saf şimşek gibi, ikinci saf rüzgar gibi, üçüncü saf en iyi koşan at gibi, dördüncü saf ise en iyi koşan büyükbaş gibi sırattan geçer. Melekler o sırada "Allah'ım, selamet ver, selamet ver!" derler."[102]

---

101 İsnadı zayıftır, mürseldir. Bununla birlikte merfu olarak da rivayet edilmiştir. Bk. Ebu Davud, Sünen, 5/4755 – Hakim, Müstedrek, 4/578 – İbn Mübarek, Zühd, 1361 – Acurri, Şeria, s. 385 – İbn Ebi Şeybe, Musannef, 23/250

102 İsnadı bir önceki gibidir. Bk. Hakim, Müstedrek, 2/375, 376. Ebu Said el-Hudri dedi ki: "Bana (cehennem üzerindeki) köprünün kıldan ince, kılıçtan keskin olduğu ulaştı." Bk. Sahih-i Müslim, 1/171

CamScanner ile tarandı

- يَحْيَى، فِي تَفْسِير اَلْكَلْبِيّ قَوْلُهُ: يَوْمَ لَا يُخْزِي اللهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَى بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ قَالَ: يُعْطَى كُلُّ مُؤْمِنٍ نُورًا وَبَعْضُهُمْ أَكْثَرَ مِنْ بَعْضٍ فَيَجُوزُونَ عَلَى اَلصِّرَاطِ كَهَيْئَةِ اَلْبَرْقِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَكُونُ كَرَكْضِ اَلْفَرَسِ اَلْجَوَادِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْعَى سَعْيًا، وَمِنْهُمْ مَنْ يَزْحَفُ زَحْفًا وَهُمْ اَلَّذِينَ يَقُولُونَ: رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَاغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

– Yahya dedi ki: Kelbi'nin tefsirinde Allah Teâlâ'nın *"Allah'ın peygamberi ve onunla iman edenleri utandırmayacağı gün nurları, önlerinden ve sağlarından aydınlatarak gider."* (Tahrim, 8) kavli hakkında şöyle geçmektedir: "Her mümine bir nur verilir. Bazılarının nuru, bazılarınınkinden daha aydınlıktır. Sırat üzerinden şimşek gibi geçerler. Bunun yanında kimileri güçlü at gibi koşar, kimileri normal hızla koşar, kimileri de emekleyip durur. Bu kısımdakiler, *"Ey Rabbimiz, nurumuzu tamamla, bizi bağışla! Şüphesiz sen her şeye güç yetirensin."* (Tahrim, 8) diyenlerin ta kendileridir.

CamScanner ile tarandı

YİRMİNCİ BÂB:
ŞEFAATE İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnet, şefaate iman eder.

Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"Rabbin seni Makam-ı Mahmud'a ulaştırsın."* (İsra, 79)

٩٧ - ... عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: شَفَاعَتِي لِأَهْلِ الْكَبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي

97. ... Enes'ten (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Şefaatim, ümmetinden büyük günah sahipleri içindir."*[103]

٩٨ - ... عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَا سَيِّدُ وَلَدِ آدَمَ وَلَا فَخْرَ، وَأَوَّلُ مَنْ تَنْشَقُّ عَنْهُ الْأَرْضُ، وَأَوَّلُ شَافِعٍ، وَأَوَّلُ مُشَفَّعٍ

98. ... Ebu Hureyre'den (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Ben Âdem'in çocuklarının efendisiyim, övünme yok. Ben*

---

103 İsnadı muhtemeldir ama hadis sahihtir. Bk. Tayalisi, Müsned, 2/228 – İbn Huzeyme, Tevhid, 2/397 – Bezzar, Müsned, 4/3469 – Tirmizi, Cami, 4/2435 – İbn Hibban, Sahih, 14/6468 – Hakim, Müstedrek, 1/69 – Beyhaki, Sünen-i Kübra, 8/17 – İbn Ebi Asım, Sünne, 2/832 – Ebu Ya'la, Müsned, 6/3284 – Ahmed, Müsned, 3/213 – Acurri, Şeria, s. 338 – Ebu Nuaym, Hılye, 7/261 – İbn Adiy, Kamil, 3/1003

CamScanner ile tarandı

yeryüzünün üzerinden yarılacağı, şefaat edecek ve şefaat yetkisi verilecek ilk kişiyim."[104]

٩٩ - ... عَنْ صِلَةَ بْنِ زُفَرَ قَالَ: سَمِعْتُ حُذَيْفَةَ يَقُولُ: يَجْمَعُ اَللَّهُ اَلنَّاسَ يَوْمَ اَلْقِيَامَةِ فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ حُفَاةً عُرَاةً كَمَا خُلِقُوا يُسْمِعُهُمْ اَلدَّاعِي وَيُنْفِذُهُمْ اَلْبَصَرُ، وَلَا تَتَكَلَّمُ نَفْسٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ، فَأَوَّلُ مَنْ يُدْعَى مُحَمَّدٌ، يَا مُحَمَّدُ فَيَقُولُ: "لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ وَالْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ وَالشَّرُّ لَيْسَ إِلَيْكَ، وَالْمَهْدِيُّ مَنْ هَدَيْتَ، وَعَبْدُكَ بَيْنَ يَدَيْكَ، وَمِنْكَ وَإِلَيْكَ، وَلَا مَلْجَأَ مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ تَبَارَكْتَ وَتَعَالَيْتَ، وَعَلَى عَرْشِكَ اِسْتَوَيْتَ، سُبْحَانَكَ رَبَّ اَلْبَيْتِ، ثُمَّ يُقَالُ لَهُ: اِشْفَعْ" قَالَ فَذَلِكَ اَلْمَقَامُ اَلْمَحْمُودُ اَلَّذِي وَعَدَهُ اَللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ.

99. ... Sıla bin Züfer dedi ki: Huzeyfe'yi (r.a) şöyle derken işittim: "Kıyamet günü olunca Allah, insanları ilk yaratıldıkları gibi yalın ayak ve çıplak bir halde bir yer üzerinde toplar. Davetçi onları işitir, gözler onlara nüfuz eder. Hiçbir nefis O izin vermeksizin konuşamaz. İlk çağrılan kişi Muhammed olur. "Ey Muhammed!" diye seslenilir. O şöyle cevap verir: *"Buyur, emret Allah'ım! Hayır senin iki elindedir. Şer sana nispet edilmez. Hidayet bulan, senin hidayet ettiğindir. Kulun, işte önündedir. Senden gelmiş, sana dönmüştür. Senden ancak yine sana sığınılır. Sen mübareksin, yücesin! Arşına istiva ettin. Kâbe'nin Rabbini tüm noksanlıklardan tenzih ederim."* Sonra ona "Şefaat et!" denilir." Huzeyfe dedi ki: "İşte bu, Allah Teâlâ'nın ona vâdettiği Makam-ı Mahmud'dur."[105]

---

104 İsnadı zayıf olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. İbn Ebi Şeybe, Musannef, 11/477 – Müslim, Sahih, 4/2278

105 İsnadı zayıf olmakla birlikte merfu hükmünde olan sahih mevkuftur. Bk. İbn Ebi Şeybe, Musannef, 11/484 – Ebu Davud et-Tayalisi, Müs-

CamScanner ile tarandı

١٠٠ - ... عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَصِفُ أَهْلَ النَّارِ فَيُعْزَلُونَ قَالَ: فَيَمُرُّ بِهِمْ الرَّجُلُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَقُولُوا لِرَجُلٍ مِنْهُمْ: يَا فُلَانُ فَيَقُولُ: مَا لَكَ، فَيَقُولُ: أَتَذْكُرُ رَجُلًا سَقَاكَ شَرْبَةَ مَاءٍ يَوْمَ كَذَا وَكَذَا قَالَ: فَيَقُولُ: فَإِنَّكَ لَأَنْتَ هُوَ، قَالَ: فَيَقُولُ: نَعَمْ، قَالَ: فَيَشْفَعُ فِيهِ، قَالَ: وَيَقُولُ الرَّجُلُ مِنْهُمْ: يَا فُلَانُ لِرَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ: أَمَا تَذْكُرُ رَجُلًا وَهَبَ لَكَ وَضُوءًا يَوْمَ كَذَا وَكَذَا؟ فَيَقُولُ: وَإِنَّكَ لَأَنْتَ هُوَ؟ قَالَ: فَيَقُولُ: نَعَمْ، قَالَ: فَيَشْفَعُ فِيهِ

100. ... Enes'ten (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: "*Cehennemlikler sıraya dizilip cennetliklerden ayrılırlar. Derken cennet ehlinden bir adam yanlarına uğrar. İçlerinden biri:*

– Ey falan!

– Ne oldu?

– Falanca gün sana içmen için su veren adamı hatırlıyor musun?

– Yoksa o sen misin?

– Evet.

Bunun üzerine ona şefaat eder. İçlerinden bir başkası da cennet ehlinden başka bir adama:

---

ned, 414 – Nesai, Tefsir, 1/314 – Taberi, Tefsir, 9/144 – Bezzar, Müsned, 4/3462 – Ebu Nuaym, Hılye, 1/278 – İbn Ebi'd Dünya, Ehvâl, 151 – Esed bin Musa, Zühd, 61 – Hakim, Müstedrek, 2/363. Eserin hükmü merfu olmasıdır. Çünkü bu konularda reyle görüş bildirilmez. Allah en iyisini bilir.

CamScanner ile tarandı

– Ey falan! Sana falanca gün abdest almak için su bağışlayan adamı hatırlıyor musun?

– Yoksa sen o musun?

– Evet.

Bunun üzerine o da ona şefaat eder."[106]

106 İbn Mace, Sünen, 2/3685. Şeyh Elbani, hadisin zayıf olduğunu söylemiştir. Bk. Mişkat, 3/5604

CamScanner ile tarandı

YİRMİ BİRİNCİ BÂB:
BAZI TOPLULUKLARIN CEHENNEMDEN ÇIKARILACAĞINA İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnet, Allah Teâlâ'nın tevhid ehlinden olan bazı insanları, ateş kendilerine dokunduktan sonra rahmetiyle veya şefaatçilerin şefaatiyle (cehennemden çıkarıp) cennete girdireceğine iman eder.

Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"İnkâr edenler, "Keşke Müslüman olsaydık!" diye çok arzu edeceklerdir."* (Hicr, 2)

Yine şöyle buyurur: *"Onlara şefaatçilerin şefaati fayda vermez."* (Müddessir, 48)

١٠١ - ... عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ شَفَعَ النَّبِيُّ لِأُمَّتِهِ، وَالشَّهِيدُ لِأَهْلِ بَيْتِهِ، وَالْمُؤْمِنُ لِأَهْلِ بَيْتِهِ وَيَبْقَى شَفَاعَةُ الرَّحْمَنِ، يُخْرِجُ اللَّهُ أَقْوَامًا مِنَ النَّارِ قَدْ اِحْتَرَقُوا فِيهَا وَصَارُوا فَحْمًا، فَيُؤْمَرُ بِهِمْ إِلَى نَهْرٍ فِي الْجَنَّةِ يُقَالُ لَهُ الْحَيَاةُ فَيَنْبُتُونَ كَمَا يَنْبُتُ الْحِبَّةُ فِي بَطْنِ السَّيْلِ ثُمَّ يَقُومُونَ فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ فَهُمْ آخِرُ أَهْلِ الْجَنَّةِ دُخُولًا وَأَدْنَاهُمْ مَنْزِلَةً

101. ... Ebu Hureyre'den (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Kıyamet günü olunca peygamber, ümmetine; şehit, aile fertlerine; mümin, aile fertlerine şefaat eder. Geriye Rahman'ın şefaati kalır. Allah cehennemden, yanıp küle dö-*

CamScanner ile tarandı

nüşmüş bazı toplulukları çıkarır. Ardından kendisine "Hayat" denilen cennetteki bir nehre atılmaları emredilir. Derken sel suyu içindeki çer çöp gibi bitiverirler. Sonra ayağa kalkıp cennete girerler. Onlar, cennete en son girecekler ve derecesi en düşük olanlardır."[107]

١٠٢ - ... عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ اِبْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: يَقُولُ أَهْلُ اَلنَّارِ لِمَنْ دَخَلَهَا مِنْ أَهْلِ اَلتَّوْحِيدِ قَدْ كَانَ هَؤُلَاءِ مُسْلِمِينَ فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ؟ قَالَ: فَيَقِفُ لَهُمْ اَلرَّبُّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فَيُدْخِلُهُمْ اَلْجَنَّةَ، فَعِنْدَ ذَلِكَ يَوَدُّ اَلَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ.

102. ... Alkame'den; İbn Mes'ud (r.a) dedi ki: "Tevhid ehlinden olanlardan bazıları cehenneme girdiğinde, cehennemlikler "Bunlar Müslümanlardı ama onlara bir yararı olmamış" derler. Bunun üzerine Allah Teâlâ onlar için durup onları cennete girdirir. İşte tam bu esnada kâfirler, "Keşke Müslüman olsaydık!" diye arzu ederler."[108]

١٠٣ - ... عَنْ أَبِي سَعِيدٍ اَلْخُدْرِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يُوضَعُ اَلصِّرَاطُ بَيْنَ ظَهْرَانَيْ جَهَنَّمَ عَلَى حَسَكٍ كَحَسَكِ اَلسَّعْدَانِ، ثُمَّ يَسْتَجِيزُ اَلنَّاسُ فَنَاجٍ مُسَلَّمٌ، وَمَخْدُوجٌ بِهِ، ثُمَّ نَاجٍ وَمُحْتَبَسٌ وَمَنْكُوسٌ فِيهَا، فَإِذَا فَرَغَ اَللَّهُ مِنْ اَلْقَضَاءِ بَيْنَ اَلْعِبَادِ يَفْقِدُ اَلْمُؤْمِنُونَ رِجَالًا كَانُوا فِي اَلدُّنْيَا يُصَلُّونَ صَلَاتَهُمْ وَيُزَكُّونَ زَكَاتَهُمْ وَيَصُومُونَ صِيَامَهُمْ وَيَحُجُّونَ حَجَّهُمْ

107 İsnadı çok zayıftır. Bunu rivayet eden başka bir esere rastlayamadım.

108 İsnadı bir önceki gibidir. Bunu rivayet eden başka birine rastlayamadım ama İbn Mes'ud'dan buna benzer bir rivayet gelmiştir. Bk. Ed-Dürru'l Mensur, 5/63

CamScanner ile tarandı

وَيَغْزُونَ غَزْوَهُمْ فَيَقُولُونَ: أَيْ رَبَّنَا عِبَادٌ مِنْ عِبَادِكَ كَانُوا مَعَنَا فِي اَلدُّنْيَا يُصَلُّونَ صَلَاتَنَا، وَيُزَكُّونَ زَكَاتَنَا، وَيَصُومُونَ صِيَامَنَا، وَيَغْزُونَ غَزْوَنَا لَا نَرَاهُمْ، قَالَ: فَيَقُولُ: اِذْهَبُوا إِلَى اَلنَّارِ فَمَنْ وَجَدْتُمْ فِيهَا فَأَخْرِجُوهُ قَالَ: فَيَجِدُونَهُمْ قَدْ أَخَذَتْهُمْ اَلنَّارُ عَلَى قَدْرِ أَعْمَالِهِمْ فَمِنْهُمْ مَنْ أَخَذَتْهُ إِلَى قَدَمَيْهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ أَخَذَتْهُ إِلَى أَنْصَافِ سَاقَيْهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ أَخَذَتْهُ إِلَى رُكْبَتَيْهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ أَخَذَتْهُ إِلَى أُزْرَتِهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ أَخَذَتْهُ إِلَى عُنُقِهِ وَلَمْ تَغْشَ اَلْوَجْهَ، قَالَ فَيُخْرِجُونَهُمْ مِنْهَا فَيَطْرَحُونَهُمْ فِي مَاءِ اَلْحَيَاةِ، قِيلَ: يَا نَبِيَّ اَللَّهِ وَمَا مَاءُ اَلْحَيَاةِ؟ قَالَ: غُسْلُ أَهْلِ اَلْجَنَّةِ، فَيَنْبُتُونَ كَمَا تَنْبُتُ اَلزَّرْعَةُ غُثَاءَ اَلسَّيْلِ، ثُمَّ يَشْفَعُ اَلْأَنْبِيَاءُ فِي كُلِّ مَنْ كَانَ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اَللَّهُ مُخْلِصًا فَيُخْرِجُونَهُمْ مِنْهَا، قَالَ: ثُمَّ يَتَحَنَّنُ اَللَّهُ بِرَحْمَتِهِ عَلَى مَنْ فِيهَا فَمَا يَتْرُكُ فِيهَا عَبْدًا فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ إِيمَانٍ إِلَّا أَخْرَجَهُ مِنْهَا

103. ... Ebu Said el-Hudri'den (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Sırat cehennemin ortasına konulur. Üzerinde sa'dân dikeni gibi dikenler vardır. Sonra insanların geçmeleri istenir. Önce (diken batmadan) sağ salim olanlar ve dikenlerle tırmalanmış olanlar kurtulur. Sonra da hapsedilenler ve cehennemde ters yüz olmuşlar kurtulur. Allah kulları arasında hüküm vermeyi bitirince bazı müminler, dünyadayken aynı namazları kıldıkları, aynı zekatı verdikleri, aynı orucu tuttukları ve aynı gazvede bulundukları bazı adamları göremeyip "Onları göremiyoruz" derler. Buyurur ki: "Cehenneme gidin ve orada kimi bulursanız çıkarın." Hemen giderler ve onları amelleri*

CamScanner ile tarandı

miktarınca ateş yakalamış halde bulurlar. Kimisinin ayaklarına, kimisinin baldırının yarısına, kimisinin diz kapaklarına, kimisinin kasıklarına, kimisinin yüzüne değmeksizin boynuna kadar ulaştığını görürler. Hemen onları cehennemden çıkarıp Hayat isimli suya atarlar." Kendisine "Ey Allah'ın Rasûlü, hayat suyu da nedir?" diye soruldu. Buyurdu ki: *"Cennet halkının yıkanacağı sudur. Sel çöpü olan bitkilerin bittiği gibi bitiverirler. Sonra peygamberler, ihlaslı bir şekilde Allah'tan başka ilah olmadığına şahitlik eden herkese şefaat eder, onları cehennemden çıkarırlar."* Buyurdu ki: *"Sonra Allah, rahmeti gereği oradakilere merhamet eder. Cehennemde kalbinde tane ağırlığınca iman olan hangi kul varsa oradan çıkarıverir."*[109]

109 İsnadının zayıf olması muhtemeldir ama hadis sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 13/7439 – Müslim, Sahih, 1/302

CamScanner ile tarandı

YİRMİ İKİNCİ BÂB: GÜNEŞ'İN BATTIĞI YERDEN DOĞACAĞINA İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnet, Güneş'in battığı yerden doğacağına iman eder.

Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"Rabbinin bazı alâmetleri geldiği gün, artık hiçbir nefse imanı fayda vermez."* (En'am, 158)

١٠٤ - ... عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا، فَإِذَا رَآهَا النَّاسُ آمَنُوا كُلُّهُمْ، فَذَلِكَ يَوْمٌ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا

104. ... Ebu Hureyre'den (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Güneş battığı yerden doğmadıkça kıyamet kopmaz. Onu gördüklerinde insanların hepsi iman eder. O gün, daha önce iman etmemiş veya imanında hayır kazanmamış hiçbir nefse imanının fayda vermeyeceği gündür."*[110]

١٠٥ - ... عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَسَّالٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّ بَابَ التَّوْبَةِ مَفْتُوحٌ مِنْ قِبَلِ الْمَغْرِبِ

110 İsnadı zayıf olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 8/4636 – Müslim, Sahih, 1/157

CamScanner ile tarandı

أَوْ أَنَّ بِالْمَغْرِبِ بَابَ اَلتَّوْبَةِ مَفْتُوحٌ مَسِيرَةَ خَمْسِمِائَةِ عَامٍ لَا يَزَالُ مَفْتُوحًا لِلتَّوْبَةِ مَا لَمْ تَطْلُعْ اَلشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا فَإِذَا طَلَعَتْ أُغْلِقَ

105. ... Safvan bin Assâl dedi ki: Rasûlullah (s.a.v)'i şöyle buyururken işittim: *"Doğrusu tövbe kapısı, batı tarafından açıktır veya batıda beş yüz yıllık yürüyüş mesafesi genişliğinde tövbe kapısı vardır. Güneş battığı yerden doğana dek tövbe için açık kalmaya devam eder, batıdan doğunca kapatılır."*[111]

١٠٦ - ... عَنْ وَهْبِ بْنِ جَابِرٍ، عَنْ عَبْدِ اللهِ اِبْنُ عُمَرَ قَالَ: "إِنَّ اَلشَّمْسَ تَطْلُعُ مِنْ حَيْثُ يَطْلُعُ اَلْفَجْرُ، فَإِذَا أَرَادَتْ أَنْ تَطْلُعَ تَقَاعَسَتْ حِينَ تَغْرُبُ بِالْعَمْدِ وَتَقُولُ: يَا رَبِّ إِنِّي إِذَا طَلَعْتُ عُبِدْتُ دُونَكَ: فَتَطْلُعُ عَلَى وَلَدِ آدَمَ فَتَجْرِي حَتَّى يَأْتِيَ اَلْمَغْرِبُ فَتُسَلِّمُ فَيَرُدُّ عَلَيْهَا وَتَسْجُدُ فَيَنْظُرُ إِلَيْهَا، ثُمَّ تَسْتَأْذِنُ لَهَا فَتَجْرِي إِلَى اَلْمَشْرِقِ، وَالْقَمَرُ كَذَلِكَ، حَتَّى يَأْتِيَ عَلَيْهَا يَوْمٌ تَغْرُبُ فِيهِ فَتُسَلِّمُ، فَلَا يُرَدُّ عَلَيْهَا، وَتَسْجُدُ فَلَا يُنْظَرُ إِلَيْهَا، وَتَسْتَأْذِنُ فَلَا يُؤْذَنُ لَهَا فَتُحْبَسُ حَتَّى يَأْتِيَ اَلْقَمَرُ فَيُسَلِّمُ فَلَا يُرَدُّ عَلَيْهِ وَيَسْجُدُ فَلَا يُنْظَرُ إِلَيْهِ ثُمَّ يَسْتَأْذِنُ فَلَا يُؤْذَنُ لَهُ، ثُمَّ يُقَالُ لَهُمَا: اِرْجِعَا مِنْ حَيْثُ جِئْتُمَا فَيَطْلُعَانِ مِنْ اَلْمَغْرِبِ كَالْبَعِيرَيْنِ اَلْمُقْتَرِنَيْنِ، فَذَلِكَ قَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ: يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ اَلْآيَةَ".

111 İsnadı bir önceki gibi olmakla birlikte hadis hasendir. Bk. İbn Cerir, Tefsir, 9/97 – Ahmed, Müsned, 4/241 – Tirmizi, Cami, 5/3535, 3536 – İbn Mace, Sünen, 2/4070 – Darekutni, Sünen, 1/197 – İbn Huzeyme, Sahih, 1/193 – Beyhaki, Kübra, 1/282 – İbn Asakir, Erbain, 36

CamScanner ile tarandı

106. ... Vehb bin Cabir'den; Abdullah bin Ömer (r.a) dedi ki: "Şüphesiz ki Güneş fecrin doğduğu yerden doğar. (Ertesi gün) doğmak istediğinde kasıtlı olarak batarken ağır davranır. Der ki: "Ey Rabbim! Doğduğumda senin dışında bana ibadet ettiler." Derken âdemoğlu üzerine doğar, tâ ki batıya gelir. Selam verir, selamı alınır, secde eder. Kendisine bakılır ve doğuya doğru akması için izin ister. Ay da bu şekildedir. Tâ ki battığı bir gün gelir; selam verir, selamı alınmaz. Secde eder ama kendisine bakılmaz. İzin ister ama izin verilmez. Tâ ki Ay da gelene kadar alıkonur. Ay gelip selam verir ama selamı alınmaz, secde eder ama kendisine bakılmaz. Sonra izin ister ama izin verilmez. Sonra ikisine de "Geldiğiniz yerden geri dönün!" denilir. Bunun üzerine yan yana duran iki deve gibi batıdan doğarlar. Allah Teâlâ'nın *"Rabbinin bazı alâmetleri geldiği gün..."* (En'am, 158) kavli bunu anlatmaktadır."[112]

١٠٧ - ... عَنْ صَالِحٍ مَوْلَى اَلتَّوْأَمَةِ عَنْ اِبْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُ قَالَ: "اَللَّيْلَةُ اَلَّتِي تَطْلُعُ فِي صَبِيحَتِهَا اَلشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا، طُولُهَا قَدْرُ ثَلَاثِ لَيَالٍ".

107. ... Tev'eme'nin azatlısı Salih'ten; İbn Abbâs (r.anhumâ) dedi ki: "Sabahında Güneş'in batıdan doğacağı gecenin uzunluğu, üç gece kadardır."[113]

112 İsnadında hadis uyduran biri vardır.
113 İsnadı çok zayıftır.

CamScanner ile tarandı

YİRMİ ÜÇÜNCÜ BÂB:
DECCÂL'İN ÇIKACAĞINA İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnet, Deccâl'in çıkacağına iman eder. Allah bizi ve sizi onun fitnesinden korusun.

١٠٨ - ... عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُعَلِّمُهُمْ هَذَا الدُّعَاءَ كَمَا يُعَلِّمُهُمْ السُّورَةَ مِنْ الْقُرْآنِ يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ

108. ... Abdullah İbn Abbâs'tan (r.anhumâ); Rasûlullah (s.a.v), ashabına sanki Kur'an'dan bir sûre öğretir gibi şu duayı da öğretirdi: *"Allah'ım! Şüphesiz ben cehennem azabından sana sığınırım, kabir azabından sana sığınırım, Mesih Deccâl'in fitnesinden sana sığınırım, hayatın ve ölümün fitnesinden sana sığınırım."*[114]

١٠٩ - ... سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَلَا أُحَدِّثُكُمْ عَنْ الدَّجَّالِ حَدِيثًا لَمْ يُحَدِّثْ بِهِ نَبِيٌّ قَبْلِي؟ إِنَّهُ أَعْوَرُ وَإِنَّهُ يَجِئُ مَعَهُ مِثْلُ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ، فَالَّتِي يَقُولُ إِنَّهَا

114 Sahih hadistir. Bk. Malik, Muvatta, 1/168 – Müslim, Sahih, 1/59

CamScanner ile tarandı

اَلْجَنَّةُ فَهِيَ اَلنَّارُ، وَالَّتِي يَقُولُ إِنَّهَا اَلنَّارُ هِيَ اَلْجَنَّةُ، وَإِنِّي أُنْذِرُكُمْ بِهِ كَمَا أَنْذَرَ بِهِ نُوحٌ قَوْمَهُ

109. ... Ebu Hureyre'den (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki. *"Sizlere Deccâl hakkında benden önce hiçbir peygamberin anlatmadığı bir şey anlatayım mı? Onun bir gözü kördür. Yanında cennet ve cehennem gibi şeyler de olur. Onun cennet dediği cehennem, cehennem dediği cennettir. Nuh'un, kavmini uyardığı gibi ben de sizi ona karşı uyarıyorum."*[115]

١١٠ - ... عَنْ اِبْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ اَلْمَسِيحَ اَلدَّجَّالَ بَيْنَ ظَهْرَانَيْ اَلنَّاسِ، فَقَالَ: إِنَّ اَللَّهَ لَيْسَ بِأَعْوَرَ وَإِنَّ اَلْمَسِيحَ اَلدَّجَّالَ أَعْوَرُ اَلْعَيْنِ اَلْيُمْنَى، كَأَنَّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِئَةٌ

110. ... İbn Ömer'den (r.a); Bir keresinde Rasûlullah (s.a.v) insanlar arasındayken Deccâl'den bahsedip şöyle buyurdu: *"Şüphesiz Allah tek gözlü (yani bir gözü kör) değildir. Şüphesiz Mesih Deccâl'in sağ gözü kördür. Sanki gözü olgunlaşmış üzüm tanesi gibi (pörtlektir)."*[116]

١١١ - ... أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ ثَابِتٍ اَلْأَنْصَارِيُّ أَنَّ بَعْضَ أَصْحَابِ رَسُولِ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِلنَّاسِ وَهُوَ يُحَذِّرُهُمْ فِتْنَةَ اَلدَّجَّالِ: إِنَّهُ لَنْ يَرَى أَحَدٌ مِنْكُمْ رَبَّهُ حَتَّى يَمُوتَ وَإِنَّهُ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ كَافِرٌ، يَقْرَؤُهُ مَنْ كَرِهَ عَمَلَهُ

115 İsnadı zayıf olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Müslim, Sahih, 4/2936

116 Bk. 23.cü rivayet.

CamScanner ile tarandı

111. ... Ömer bin Sabit el-Ensari'den; Rasûlullah (s.a.v)'in ashabından birinin ona haber verdiğine göre Rasûlullah (s.a.v) bir keresinde insanları Deccâl'den sakındırarak şöyle buyurmuştur: *"Doğrusu sizden biri ölene kadar Rabbini göremeyecektir. Deccâl'in iki gözü arasında, onun amelinden hoşlanmayanların okuyabildiği bir "Kâfir" yazısı vardır."*[117]

١١٢ - ... عَنْ اِبْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ عُمَرُ بْنُ اَلْخَطَّابِ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُ: "إِنَّ اَلرَّجْمَ حَدٌّ مِنْ حُدُودِ اَللَّهِ فَلَا تُفْتَنَّ عَنْهُ، فَإِنَّهُ سَيَأْتِي قَوْمٌ يُكَذِّبُونَ بِالرَّجْمِ وَبِالدَّجَّالِ، وَبِالْمِيزَانِ، وَبِالْحَوْضِ، وَبِطُلُوعِ اَلشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا، وَبِالشَّفَاعَةِ، وَبِأَقْوَامٍ يَخْرُجُونَ مِنْ اَلنَّارِ".

112. ... İbn Abbâs'tan (r.anhumâ); Ömer bin Hattâb (r.a) dedi ki: "Şüphesiz ki recim, Allah'ın hadlerinden biridir. Sakın bu konuda fitneye düşmeyin! Çünkü ileride bir topluluk gelip recmi, Deccâl'i, Mizanı, Havuzu, Güneş'in battığı yerden doğmasını ve bazı toplulukların cehennemden çıkacaklarını yalanlayacaktır."[118]

---

117 Sahih hadistir. Bk. Abdurrezzak, Musannef, 11/2082 – Müslim, Sahih, 4/2245. Bil ki sahabenin meçhul oluşunun hadise bir zararı yoktur. Bk. Hatib, Kifaye, s. 93

118 İsnadı uydurma, metni ise zayıftır. Bk. Ahmed, Müsned, 1/23 – İbn Ebi Şeybe, Musannef, 11/82 – İbn Ebi Asım, Sünne, 1/343 – Acurri, Şeria, s. 330

CamScanner ile tarandı

YİRMİ DÖRDÜNCÜ BÂB: İSÂ'NIN İNİP DECCÂL'İ ÖLDÜRECEĞİNE İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnet, İsâ (a.s)'ın inip Deccâl'i öldüreceğine iman eder.

Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"Şüphesiz ki o, kıyametin bilgisi/alametidir."* (Zuhruf, 61) Âyette bahsedilen İsa (a.s)'dır.

Yine şöyle buyurur: *"Kitap ehlinden hiç kimse yoktur ki ölümünden önce, ona iman edecek olmasın."* (Nisa, 159) Yani ölümünden önce İsâ'ya iman edecekler.

١١٣ - ... عَنْ اَلْحَسَنِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اَلْأَنْبِيَاءُ إِخْوَةٌ لِعَلَّاتٍ، أُمَّهَاتُهُمْ شَتَّى وَدِينُهُمْ وَاحِدٌ، وَأَنَا أَوْلَى اَلنَّاسِ بِعِيسَى اِبْنِ مَرْيَمَ، إِنَّهُ لَيْسَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ نَبِيٌّ وَإِنَّهُ نَازِلٌ لَا مَحَالَةَ، فَإِذَا رَأَيْتُمُوهُ فَاعْرِفُوهُ، فَإِنَّهُ رَجُلٌ مَرْبُوعُ اَلْخَلْقِ، بَيْنَ مُمَصَّرَتَيْنِ إِلَى اَلْحُمْرَةِ وَالْبَيَاضِ، سَبْطُ اَلرَّأْسِ، كَأَنَّ رَأْسَهُ يَقْطُرُ مَاءً، وَإِنْ لَمْ يُصِبْهُ بَلَلٌ، فَيَكْسِرُ اَلصَّلِيبَ، وَيَقْتُلُ اَلْخِنْزِيرَ، وَيُقَاتِلُ اَلنَّاسَ عَلَى اَلْإِسْلَامِ، فَيُهْلِكُ اَللَّهُ فِي زَمَانِهِ اَلْمِلَلَ كُلَّهَا غَيْرَ اَلْإِسْلَامِ، وَحَتَّى تَقَعَ اَلْأَمَنَةُ فِي اَلْأَرْضِ، وَحَتَّى يَرْتَعَ اَلْأَسَدُ مَعَ اَلْإِبِلِ، وَالنُّمُورُ مَعَ اَلْبَقَرِ، وَالذِّئَابُ مَعَ اَلْغَنَمِ، وَيَلْعَبَ اَلْغِلْمَانُ بِالْحَيَّاتِ لَا يَضُرُّ بَعْضُهُمْ بَعْضًا

CamScanner ile tarandı

113. ... Hasen'den; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Şüphesiz ki peygamberler babaları bir kardeşlerdir; anneleri farklı, dinleri birdir. İsâ'ya en yakın olan benim. Çünkü benimle onun arasında peygamber yoktur. O kesinlikle inecektir. Onu gördüğünüzde tanıyın. Şüphe yok ki o, orta boyludur, iki mumessara elbise giyer. Teni beyaza çalar kırmızı renktedir. Üzerine yağmur yağmamış olsa da saçından su damlar. (İnince) haçı kıracak, domuzu öldürecek, insanlarla İslam için savaşacaktır. Allah onun zamanında İslam hariç tüm dinleri helak edecektir. Öyle ki yeryüzünde öyle güven oluşacak ki aslanlar develerle, kaplanlar sığırlarla, kurtlar koyunlarla dolaşacak. Çocuklar yılanlarla oynayacak ama hiçbiri birbirine zarar vermeyecek."*[119]

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Mumessara, hafif sarı renkli elbisedir.

١١٤ - ... عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ اَلْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: دَخَلَ رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَآنِي أَبْكِي فَقَالَ: مَا يُبْكِيكِ؟ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اَللَّهِ ذَكَرْتُ اَلدَّجَّالَ، قَالَ: لَا تَبْكِي فَإِنْ

119 İsnadı zayıftır, mürseldir. Bununla birlikte hadisin şahitleri vardır. Hadisin ilk kısmı için bk. Buhârî, Sahih, 6/2442 – Müslim, Sahih, 4/2365. Tam metin rivayet için ayrıca bk. İmam Ahmed, Müsned, 2/406 – Ebu Davud, Sünen, 4/4324. Ebu Davud'daki lafzı şöyledir: "Peygamberler, babaları bir anneleri farklı kardeşlerdir; dinleri birdir. Ben İsa'ya en yakın olanım. Çünkü benimle onun arasında peygamber yoktur. O inecektir. Onu gördüğünüzde tanıyın. Orta boyludur, teni beyaza çalar kırmızı renktedir. Sarıya boyalı iki elbise içinde olacak. Üzerine yağmur yağmamış olsa da saçından su damlar. İnsanlarla İslam için savaşır. Haçı parçalayacak, domuzu öldürecek, cizyeyi kaldıracaktır. Allah onun zamanında İslam dışındaki tüm dinleri helak eder. Ayrıca Mesih Deccal'i öldürecektir. Yeryüzünde güven oluşur. Öyle ki aslanlar develerle, kaplanlar sığırlarla, kurtlar koyunlarla gezer. Çocuklar yılanlarla oynar, yılan onlara zarar vermez. Yeryüzünde kırk sene duracak. Sonra ölecek ve Müslümanlar cenaze namazını kılacaktır."

CamScanner ile tarandı

يَخْرُجُ وَأَنَا حَيٌّ أَكْفِيكُمُوهُ، وَإِنْ أَمُتْ فَإِنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ بِأَعْوَرَ، وَإِنَّهُ يَخْرُجُ مَعَهُ يَهُودُ أَصْبَهَانَ، فَيَسِيرُ حَتَّى يَنْزِلَ بِنَاحِيَةِ الْمَدِينَةِ، وَلَهَا يَوْمَئِذٍ سَبْعَةُ أَبْوَابٍ، عَلَى كُلِّ بَابٍ مَلَكَانِ، فَيَخْرُجُ إِلَيْهِ شِرَارُ أَهْلِهَا فَيَنْطَلِقُ حَتَّى يَأْتِيَ لُدَّ فَيَنْزِلَ عِيسَى فَيَقْتُلَهُ ثُمَّ يَمْكُثُ عِيسَى فِي الْأَرْضِ أَرْبَعِينَ سَنَةً أَوْ قَرِيبًا مِنْهُ إِمَامًا عَدْلًا وَحَكَمًا مُقْسِطًا

114. ... Müminlerin Annesi Âişe (r.anhâ) anlatıyor: Bir kere-sinde Rasûlullah (s.a.v) yanıma girince beni ağlarken gördü. *"Seni ağlatan nedir?"* diye sordu. Ben "Ey Allah'ın Rasûlü, Deccâl'i hatırladım" dedim. Buyurdu ki: *"Ağlama! Eğer ben sağken çıkacak olursa, ben ona yeterli gelirim. Eğer ölürsem, bil ki Rabbinizin bir gözü kör değildir. Doğrusu o, yanında Isfahan Yahudileri olduğu halde çıkar. Yürür ve tâ ki Medine kenarında konaklar. O gün onun her biri üzerinde iki melek olan yedi kapısı olur. Yanına her bir kapıdan en şerlileri gelir. Yoluna devam eder, ta ki Lud[120]'a varır. Derken İsâ inip onu öldürür. İsâ sonrasında adil bir imam ve hakim olarak kırk sene veya kırk seneye yakın bir müddet yeryüzünde yaşamaya devam eder."*[121]

١١٥ - ... حَدَّثَنِي سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ: يَعْنِي نُزُولَ عِيسَى فَلَا تَمْتَرُنَّ بِهَا بِالسَّاعَةِ وَلَا تَشُكُّنَّ فِيهَا.

115. ... Said'den; Allah Teâlâ'nın *"Şüphesiz ki o, kıyametin bilgisi/alametidir."* (Zuhruf, 61) kavli hakkında Katade dedi

120 Beytü'l-Makdis'e yakın bir kasaba.

121 İsnadı zayıf olmakla birlikte metninde beis yoktur. Bk. İmam Ahmed, Müsned, 6/75 – İbn Ebi Şeybe, Musannef, 15/134 – İbn Hibban, Sahih, 15/6822 – Abdullah bin Ahmed, Sünne, 2/996

CamScanner ile tarandı

ki: "Yani İsâ'nın inişi, kıyametin alametidir. Sakın bu konuda şüpheye düşmeyin!"[122]

١١٦ - قَالَ: حَدَّثَنِي قَتَادَةُ فِي قَوْلِهِ: وَإِن مِّنْ أَهْلِ ٱلْكِتَابِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ قَالَ: قَبْلَ مَوْتِ عِيسَى إِذَا نَزَلَ وَيَوْمَ ٱلْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا بِأَنَّهُ قَدْ بَلَّغَ رِسَالَاتِ رَبِّهِ ولم يقر بِالْعُبُودِيَّةِ عَلَى نَفْسِهِ.

116. ... Said dedi ki: Katade, Allah Teâlâ'nın *"Kitap ehlinden hiç kimse yoktur ki ölümünden önce, ona iman edecek olmasın."* (Nisa, 159) kavli hakkında şöyle dedi: "İsâ'nın ölümünden önce, yani kıyamet günü İsa'nın Rabbinin mesajlarını tebliğ ettiği ve kendisine ibadet edilmesini onaylamadığına dair aleyhlerinde şahitlik ettiği sırada inince ona iman edecekler."[123]

122 İsnadı zayıftır. Bk. İbn Cerir, Tefsir, 13/90

CamScanner ile tarandı

YİRMİ BEŞİNCİ BÂB:
KADERE İMÂN

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnetin görüşlerinden biri de; takdir edilen hayır, şer, tatlı ve acı her şeyin Allah'tan olduğudur. Şüphesiz mahlûkatı yaratmış, ne amel işleyeceklerini ve sonlarının ne olacağını bilmiştir. O'nun verdiğini engelleyecek, engellediğini verecek yoktur.

En doğru sözlü olan Allah şöyle buyurur: *"Dikkat edin! Yaratmak da emretmek de O'na aittir."* (A'raf, 54)

Yine şöyle buyurur: *"Allah'ın emri, mutlaka yerine gelecek yazılmış bir kaderdir."* (Ahzab, 38)

Yine şöyle buyurur: *"Şüphesiz biz her şeyi bir kaderle yarattık."* (Kamer, 39)

Yine şöyle buyurur: *"De ki: Bize Allah'ın yazdığından başkası dokunmaz."* (Tevbe, 51)

Yine şöyle buyurur: *"Sizi imtihan olsun diye hem hayır hem de şerle sınayacağız."* (Enbiya, 35)

Yine şöyle buyurur: *"Bilin ki Allah, kişi ile kalbi arasına girer."* (Enfal, 24)

Yine şöyle buyurur: *"Şüphesiz haklarında Rabbinin sözü (hükmü) gerçekleşmiş olanlar, iman etmezler."* (Yunus, 96)

Yine şöyle buyurur: *"Eğer dileseydik, herkese hidayetini verirdik."* (Secde, 13)

CamScanner ile tarandı

Yine şöyle buyurur: *"Sen onların doğru yola erişmelerine aşırı istek göstersen de şüphesiz Allah, saptırdığı kimseyi doğru yola iletmez."* (Nahl, 37)

١١٧ - ... عَنْ طَاوُسٍ اَلْيَمَانِيِّ أَنَّهُ قَالَ: أَدْرَكْتُ نَاسًا مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُونَ: كُلُّ شَيْءٍ بِقَدَرٍ. قَالَ طَاوُسٌ: وَسَمِعْتُ عَبْدَ اللهِ بْنَ عُمَرَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلُّ شَيْءٍ بِقَدَرٍ حَتَّى اَلْعَجْزِ وَالْكَيْسِ أَوْ اَلْكَيْسِ وَالْعَجْزِ

117. ... Tavus el-Yemâni dedi ki: Rasûlullah (s.a.v)'in ashabından olan bazı insanlara yetiştim. "Her şey bir kader iledir" diyorlardı. Abdullah bin Ömer'i şöyle derken işittim: Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Her şey bir kader iledir; acizlik ve zekilik bile."* Veya *"Zekilik ve acizlik bile"* buyurdu.[124]

١١٨ - ... أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِيهِ، وَعَنْ مُحَمَّدِ بْنِ اَلْمُنْكَدِرِ أَنَّهُمَا أَخْبَرَاهُ أَنَّ عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ قَالَ: مَنْ ذَا اَلَّذِي يَزْعُمُ أَنَّ اَللَّهَ يُقَدِّرُ عَلَيَّ أَمْرًا يُعَذِّبُنِي عَلَيْهِ، فَقَامَ إِلَيْهِ أَبُو مُوسَى اَلْأَشْعَرِيُّ فَتَخَطَّى اَلنَّاسَ حَتَّى جَلَسَ بَيْنَ يَدَيْهِ فَقَالَ: أَنَا اَلَّذِي يَزْعُمُ ذَلِكَ فَقَالَ عَمْرٌو: إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ، كِدْتُ أَهْلَكُ، صَدَقْتَ أَبَا مُوسَى، فَلَمَّا خَرَجَ رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذُكِرَ ذَلِكَ لَهُ، فَقَالَ رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يُؤْمِنَنَّ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ، حُلْوِهِ وَمُرِّهِ، وَيَعْلَمَ أَنَّ مَا أَصَابَهُ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَهُ، وَمَا أَخْطَأَهُ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَهُ

124 Sahih hadistir. Bk. Malik, Muvatta, 2/208 – Müslim, Sahih, 4/2655

CamScanner ile tarandı

118. ... Abdurrahman bin Zeyd bin Eslem'den; babası ile Muhammed bin Münkedir'in ona haber verdiğine göre Amr bin Âs (r.a), "Allah'ın aleyhimde bir durum takdir edip sonra ondan dolayı bana azap edeceğini söyleyen kim?" diye sordu. Ebu Musa el-Eş'ari (r.a) hemen ona doğru kalktı, insanları geçerek önüne oturdu. Ardından "Bunu ben söylüyorum" dedi. Amr bunu duyunca şöyle dedi: "Şüphesiz biz Allah'a aitiz ve bizler yalnızca O'na döneceğiz. Az daha helak olacaktım. Doğru söyledin, ey Ebu Musa!" Rasûlullah (s.a.v) çıkınca yaşananları ona da anlattılar. Bunun üzerine şöyle buyurdu: *"Sizden biri kaderin hayrına, şerrine, tatlısına acısına iman edinceye; ona isabet edenin zaten onu ıskalamayacağını, onu ıskalayanın zaten ona isabet etmeyeceğini bilene dek iman etmiş olmaz."*[125]

١١٩ - ... حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ قَتَادَةَ اَلسُّلَمِيُّ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: خَلَقَ اَللَّهُ آدَمَ ثُمَّ أَخَذَ اَلْخَلْقَ مِنْ ظَهْرِهِ، فَقَالَ: هَؤُلَاءِ فِي اَلْجَنَّةِ وَلَا أُبَالِي، وَهَؤُلَاءِ فِي اَلنَّارِ وَلَا أُبَالِي قَالَ قَائِلٌ: يَا رَسُولَ اَللَّهِ فَعَلَى مَاذَا نَعْمَلُ؟ قَالَ: عَلَى مَوَاقِعِ اَلْقَدَرِ

119. ... Abdurrahman bin Katade es-Sülemi'den; kendisi, Rasûlullah (s.a.v)'i şöyle buyururken işitmiştir: *"Allah Âdem'i yarattı. Sonra sırtından mahlûkatı alıp "Bunlar cennette, umurumda değil; bunlar cehennemde, umurumda değil"* buyurdu. Birisi, "Ey Allah'ın Rasûlü! O halde neye göre amel ediyoruz?" diye sordu. Buyurdu ki: *"Kaderin durumlarına göre."*[126]

---

125 İsnadı zayıftır. Bk. İbn Ebi Asım, Sünne, 1/133

126 İsnadı muhtemel olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Ahmed, Müsned, 4/186 – İbn Hibban, Sahih, 2/338 – Hakim, Müstedrek, 1/31 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 4/1081

CamScanner ile tarandı

١٢٠ - ... عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: كَتَبَ اَللَّهُ مَقَادِيرَ اَلْخَلَائِقِ كُلَّهَا قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ اَلسَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِخَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ وَعَرْشُهُ عَلَى اَلْمَاءِ

120. ... Abdullah bin Amr bin Âs (r.a) dedi ki: Rasûlullah (s.a.v)'i şöyle buyururken işittim: *"Allah tüm mahlukatın kaderini, gökleri ve yeri yaratmadan elli bin sene önce yazdı. Arşı da su üzerindeydi."*[127]

١٢١ - ... عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ اَلسَّاعِدِيِّ أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ اَلرَّجُلَ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ اَلْجَنَّةِ فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ، وَإِنَّهُ لَمِنْ أَهْلِ اَلنَّارِ، وَإِنَّ اَلرَّجُلَ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ اَلنَّارِ فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ وَإِنَّهُ لَمِنْ أَهْلِ اَلْجَنَّةِ

121. ... Sehl bin Sa'd es-Sâidi'den (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Şüphesiz bir kişi, insanlara göre cennet ehlinin amelini işler. Halbuki o, cehennem ehlindendir. "Şüphesiz bir kişi de, insanlara göre cehennem ehlinin amelini işler. Halbuki o, cennet ehlindendir."*[128]

١٢٢ - ... أَبِي طَلْحَةَ اَلْمَكِّيِّ أَنَّ أَبَا اَلطُّفَيْلِ اَلْبَكْرِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ اِبْنَ مَسْعُودٍ يَقُولُ: إِنَّ اَلشَّقِيَّ مَنْ شَقِيَ فِي بَطْنِ أُمِّهِ، وَالسَّعِيدَ مَنْ وُعِظَ بِغَيْرِهِ.

127 İsnadı bir önceki gibidir ama metni sahihtir. Bk. Müslim, Sahih, 4/2653

128 İsnadı bir önceki gibi olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih,

CamScanner ile tarandı

فَقُلْتُ: كَيْفَ يَشْقَى مَنْ لَمْ يَعْمَلْ؟ فَلَقِيتُ حُذَيْفَةَ بْنَ أُسَيْدٍ اَلْغِفَارِيَّ فَأَخْبَرْتُهُ بِمَا قَالَ اِبْنُ مَسْعُودٍ فَقَالَ لِي: سَمِعْتُ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّ اَللَّهَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَخْلُقَ اَلْعَبْدَ قَالَ اَلْمَلَكُ: يَا رَبَّنَا ذَكَرٌ أَمْ أُنْثَى؟ فَيَقُولُ اَلرَّبُّ مَا شَاءَ وَيَكْتُبُ اَلْمَلَكُ، ثُمَّ يَقُولُ اَلْمَلَكُ رَبَّنَا شَقِيٌّ أَمْ سَعِيدٌ فَيَقُولُ اَلرَّبُّ مَا شَاءَ وَيَكْتُبُ، ثُمَّ يَقُولُ اَلْمَلَكُ رَبَّنَا مَا (...) فَيَقُولُ اَلرَّبُّ مَا شَاءَ، ثُمَّ يَقُولُ اَلْمَلَكُ: مَا رِزْقُهُ؟ فَيَقُولُ اَلرَّبُّ مَا شَاءَ وَيَكْتُبُ اَلْمَلَكُ، ثُمَّ يَقُولُ يَا رَبَّنَا مَا أَجَلُهُ؟ فَيَقُولُ اَلرَّبُّ مَا شَاءَ وَيَكْتُبُ اَلْمَلَكُ

122. ... Ebu Talha el-Mekki'den; Ebu Tufeyl el-Bekri'nin ona, İbn Mes'ud'u şöyle derken işittiğini haber vermiştir: "Şüphesiz şaki, annesinin karnında şaki olandır. Said ise başkasıyla öğüt alandır."

Ebu Tufeyl dedi ki: "Amel etmemiş biri nasıl şaki olabilir?" dedim. Derken Huzeyfe bin Esed el-Gıfari ile karşılaştım. Hemen ona İbn Mes'ud'un sözünü anlattım. Bana dedi ki: Rasûlullah (s.a.v)'i şöyle buyururken işittim: *"Şüphesiz Allah kulu yaratmak istediğinde melek "Ey Rabbimiz, erkek mi yoksa dişi mi?" diye sorar. Allah dilediği cevabı verir, melek de yazar. Melek sonra "Ey Rabbimiz, şaki mi yoksa said mi?" diye sorar. Allah dilediği cevabı verir, melek de yazar. Melek sonra "Rabbimiz, ...*[129] *nedir?" Allah dilediği cevabı verir, melek de yazar. Melek sonra "Rızkı nedir?" diye sorar. Allah*

129 Burada anlaşılmaz bir cümle vardır. Eseri tahkik eden zat, el yazma nüshada da bu şekilde olduğunu söylemektedir. Meleğin burada sorduğu sorunun, ceninin işleyeceği ameli veya başına gelecek musibetleri olması muhtemeldir. Bk. Polen Yay, Âcurri, Kitabu'ş-Şeria, 360, 361 ve 362.ci rivayetler. (Çev.)

CamScanner ile tarandı

dilediği cevabı verir, melek de yazar. Melek sonra "Ey Rabbimiz, eceli nedir?" diye sorar. Allah dilediği cevabı verir, melek de yazar."[130]

١٢٣ - ... عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ حَفْصٍ اَلْقُرَشِيِّ أَنَّ اَلنَّبِيَّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: سَيُفْتَحُ عَلَى أُمَّتِي فِي آخِرِ اَلزَّمَانِ باب مِنْ اَلْقَدَرِ وَلَا يَسُدُّهُ شَيْءٌ وَيَكْفِيكُمْ أَنْ تَقْرَءُوا هَذِهِ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اَللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَقَوْلُهُ: أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اَللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي اَلسَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اَللَّهِ يَسِيرٌ

123. ... Süleyman bin Hafs el-Kuraşi'den; Nebî (s.a.v) buyurdu ki: *"Ahir zamanda ümmetim arasında kaderden bir kapı açılacak, hiçbir şey onu kapatamayacaktır. O zaman size "Bilmez misin ki Allah her şeye kadirdir."* (Bakara, 106) *ve "Bilmez misin ki, kuşkusuz Allah gökte ve yerde ne varsa hepsini bilir. Kuşkusuz bunların hepsi bir kitapta (Levh-i Mahfuz'da)dır. Şüphesiz bu, Allah'a göre çok kolaydır."* (Hac, 70) *âyetlerini okumanız yeterli olacaktır."*[131]

١٢٤ - ... عَنْ رَجَاءِ بْنِ سُوَيْدٍ أَنَّ عِيسَى اِبْنَ مَرْيَمَ عَلَيْهِ اَلصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ سَأَلَ رَبَّهُ فَقَالَ: "يَا رَبِّ إِنَّكَ عَدْلٌ، وَقَضَاؤُكَ عَدْلٌ فَكَيْفَ يَقْضِي اَلْعَبْدُ عَلَى اَلذَّنْبِ ثُمَّ تُعَذِّبُهُ عَلَيْهِ؟ فَقَالَ: يَا اِبْنَ اَلْبَتُولِ إِلْهَ عَنْ هَذَا فَإِنَّهُ مِنْ مَكْنُونِ عِلْمِي".

124. ... Racâ bin Süveyd'den; Meryem oğlu İsâ (a.s), Rabbine şöyle sordu: "Ey Rabbim! Sen adilsin, hükmün adalettir.

130 İsnadı zayıf olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Müslim, Sahih, 2/2645

131 İsnadı zayıftır, mürseldir. Bu hadisi ayrıca Şerhu's Sünne'de Lalekai rivayet etmiştir. Bk. Suyuti, ed-Dürru'l Mensur, 6/74

CamScanner ile tarandı

Nasıl olur da kulun işlemesine hükmediyor, sonra o günahtan dolayı ona azap ediyorsun?" Allah buyurdu ki: "Ey İsâ! Bununla oyalanma! Çünkü kader, benim gizli ilmimdendir."[132]

١٢٥ - ... عَنْ سُفْيَانَ بْنِ سَعِيدٍ اَلثَّوْرِيِّ أَنَّ عُزَيْرًا سَأَلَ رَبَّهُ عَنْ مِثْلِ مَا سَأَلَهُ عِيسَى فَقَالَ: اِنْتَهِ عَنْ هَذَا فَأَعَادَ ذَلِكَ مِرَارًا، قَالَ لَهُ: سَأَلْتَنِي عَنْ عِلْمِي وَإِنَّ عُقُوبَتَكَ عِنْدِي أَنْ أَمْحُوَ اِسْمَكَ مِنَ اَلنُّبُوَّةِ".

125. ... Süfyan bin Said es-Sevri'den; Üzeyir de Rabbine İsâ'nın sorduğunu sordu. Allah ona "Bu sorudan vazgeç!" buyurdu. O ise soruyu birkaç kez tekrar etti. Bunun üzerine şöyle buyurdu: "Bana ilmimden sordun. Şüphesiz benim katımdaki cezan, ismini peygamberlikten silecek olmamdır."[133]

١٢٦ - ... عَنْ عَمْرِو بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ: سَمِعْتُ سَالِمَ بْنَ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُ وَسَأَلَهُ رَجُلٌ فَقَالَ لَهُ: اَلزِّنَا مُقَدَّرٌ؟ فَقَالَ: نَعَمْ، قَالَ كُلُّ شَيْءٍ كَتَبَهُ اَللَّهُ عَلَيَّ؟ قَالَ: نَعَمْ: قَالَ: كَتَبَهُ عَلَيَّ وَيُعَذِّبُنِي عَلَيْهِ؟ قَالَ: فَأَخَذَ سَالِمٌ اَلْحَصَى فَحَصَبَهُ.

126. ... Amr bin Muhammed dedi ki: Salim bin Abdullah bin Ömer'i işittim; bir adam, kendisine şöyle sordu:

– Zina kader midir?

– Evet.

---

132 İsnadı zayıftır.

133 İsnadı, 119.cu rivayet gibi olmakla birlikte metni batıldır. Bk. Acurri, Şeria, 236 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 4/1342. Bu haberin kabul edilmesi caiz olmaz. Çünkü gaip haberlerindendir, İsrailiyyattandır. Haberde ilahlık makamı itham edilmektedir. Allah en iyisini bilir.

CamScanner ile tarandı

– Allah'ın benim aleyhimde yazdığı her şey de kader midir?

– Evet.

– Aleyhime yazmasına rağmen bana azap mı edecek?

Salim adamın bu sözü üzerine yerden çakıl alıp adama attı.[134]

١٢٧ - ... وَحَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ أَنَّ غَيْلَانَ وَقَفَ عَلَى رَبِيعَةَ فَقَالَ: يَا رَبِيعَةُ أَنْتَ الَّذِي تَزْعُمُ أَنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ يُعْصَى، قَالَ: رَبِيعَةُ: وَيْحَكَ يَا غَيْلَانُ فَأَنْتَ الَّذِي تَزْعُمُ أَنْ يُعْصَى قَسْرًا.

127. ... Enes bin İyaz'dan; Geylan bir keresinde Rebi'a'nın önünde durup "Ey Rebi'a! Sen, Allah'ın kendisine isyan edilmesini sevdiğini istediğini söylüyorsun?" dedi. Rebi'a şöyle karşılık verdi: "Yazıklar olsun sana, Geylan! O'na zorla isyan edileceğini söylüyorsun."[135]

١٢٨ - ... عَنْ عُمَرَ بْنِ ذَرٍّ قَالَ: سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ لَوْ أَرَادَ أَنْ لَا يُعْصَى لَمْ يَخْلُقْ إِبْلِيسَ

128. ... Ömer bin Zer dedi ki: Ömer bin Abdülaziz'i şöyle derken işittim: "Şayet Allah kendisine isyan edilmemesini isteseydi, şeytanı yaratmazdı."[136]

---

134 İsnadı muhtemel olmakla birlikte eser sahihtir. Bk. Abdullah bin Ahmed, Sünne, 2/993 – Acurri, Şeria, s. 240 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 4/127

135 İsnadı bir önceki gibidir. Geylan, kader konusundaki görüşünden dolayı öldürülen sapık biridir. Eser için bk. Lalekai, Şerhu's Sünne, 4/1265

136 İsnadı bir önceki gibi olmakla birlikte bu eser, Ömer bin Abdülaziz'den sahihtir. Bk. Abdullah bin Ahmed, Sünne, 2/936 – Acurri, Şeria, s.

CamScanner ile tarandı

١٢٩ - ... عَنْ سُلَيْمَانَ ٱلْأَعْمَشِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ أَنَّهُ قَالَ فِي قَوْلِ ٱللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ ٱللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَقَالَ: فَذَنْبُكَ وَأَنَا قَدَرْتُ عَلَيْكَ.

129. ... Süleyman el-A'meş'ten; Allah Teâlâ'nın *"Sana gelen iyilik Allah'tandır, başına gelen kötülük ise nefsindendir."* (Nisa, 79) kavli hakkında Said bin Cübeyr dedi ki: "Başına gelen kötülük, senin günahındır. Onu aleyhine ben takdir ettim."[137]

١٣٠ - ... عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي ٱلْحَوَارِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا سُلَيْمَانَ يَقُولُ فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ: كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍقَالَ: لَيْسَ فِي إِحْدَاثٍ، وَلَكِنْ فِي تَنْفِيذِ مَا قُدِّرَ أَنْ يَكُونَ فِي ذَلِكَ ٱلْيَوْمِ لَيْسَ مِنْ أَمْرِهِ شَيْءٌ يُحْدَثُ

130. ... Ebu'l Havâri dedi ki: Allah Teâlâ'nın *"O, her gün yeni bir iştedir."* (Rahman, 29) kavli hakkında Ebu Süleyman'ı şöyle derken işittim: "Yeni bir şey meydana getiriyor değildir. Yaptığı, o günde olmasını takdir ettiklerini uygulamaya sokmaktır. O'nun emrinden olup, sonradan meydana gelen bir şey yoktur."[138]

١٣١ - ... عَنْ أَشْهَبَ عَنْ مَالِكٍ أَنَّهُ قَالَ: مَا مِنْ شَيْءٍ أَبْيَنُ فِي ٱلرَّدِّ عَلَى أَهْلِ ٱلْقَدَرِ مِنْ قَوْلِ ٱللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا

158, 230, 231 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 4/1245 – Beyhaki, İtikad, s. 84 – Beyhaki, Esma ve Sıfat, 1/328, 373

137 İsnadı zayıftır. Bunu rivayet eden başka bir esere rastlayamadım. Doğru bilgi Allah katındadır.

138 Rivayet eden başka bir esere rastlayamadım.

CamScanner ile tarandı

أَنْ يَشَاءَ اَللَّهُ إِنَّ اَللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًاوَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ: إِنْ هِيَ إِلَّا فِتْنَتُكَ تُضِلُّ بِهَا مَنْ تَشَاءُ وَتَهْدِي مَنْ تَشَاءُ وَقَالَ: وَيُضِلُّ اَللَّهُ اَلظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اَللَّهُ مَا يَشَاءُوَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ: لَتُفْسِدُنَّ فِي اَلْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا. وَقَالَ مَالِكٌ رَحِمَهُ اَللَّهُ تَعَالَى: وَمِثْلُ هَذَا فِي اَلْقُرْآنِ كَثِيرٌ.

131. ... Eşheb'ten; Malik dedi ki: Kaderiye'ye Allah Teâlâ'nın şu kavlinden daha açık bir reddiye yoktur: *"Allah'ın dilemesi olmadıkça siz dileyemezsiniz. Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir. O, dilediği kimseyi rahmetine sokar. Zalimlere ise elem dolu bir azap hazırlamıştır."* (İnsan, 30-31) Yine şöyle buyurur: *"Bu, sırf senin bir imtihanındır. Onunla dilediğin kimseyi saptırırsın, dilediğini de doğruya iletirsin."* (A'raf, 155) Yine şöyle buyurur: *"Zalimleri ise Allah saptırır. Allah dilediğini yapar."* (İbrahim, 27) Yine şöyle buyurur: *"Yeryüzünde muhakkak iki defa bozgunculuk yapacaksınız ve büyük bir kibre kapılarak böbürleneceksiniz."* (İsra, 4)

Malik dedi ki: Kur'an'da buna benzer çok sayıda âyet vardır.

CamScanner ile tarandı

YİRMİ ALTINCI BÂB:
İMÂN, SÖZ VE AMELDİR

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnetin görüşlerinden biri de şudur: İman, kalplerin Allah'a ihlaslı olması, dillerin şehadet etmesi, azaların amel etmesi ve tüm bunların güzel niyet ve sünnete uygun olmasıdır.

Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"Müminler ancak Allah'a ve Rasûlü'ne iman eden, ondan sonra asla şüpheye düşmeyen, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla savaşanlardır. İşte doğrular ancak onlardır."* (Hucurat, 15)

Yine şöyle buyurur: *"Şüphesiz Allah, mü'minlerden canlarını ve mallarını, kendilerine vereceği cennet karşılığında satın almıştır. Artık, onlar Allah yolunda savaşırlar, öldürürler ve ölürler. Allah, bunu Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'an'da kesin olarak vâdetmiştir. Kimdir sözünü Allah'tan daha iyi yerine getiren? O hâlde, yapmış olduğunuz bu alışverişten dolayı sevinin. İşte asıl bu, büyük başarıdır."* (Tevbe, 111) Sonra onları amelleriyle vasıflandırıp şöyle buyurmuştur: *"Bunlar, tövbe edenler, ibâdet edenler, hamdedenler, oruç tutanlar, rükû' ve secde edenler, iyiliği emredip kötülükten alıkoyanlar ve Allah'ın koyduğu sınırları hakkıyla koruyanlardır. Mü'minleri müjdele."* (Tevbe, 112)

Yine şöyle buyurur: *"Eğer tövbe ederler, namazı kılıp zekâtı da verirlerse, kendilerini serbest bırakın."* (Tevbe, 5)

CamScanner ile tarandı

Yine şöyle buyurur: *"Güzel sözler ancak O'na yükselir. Salih ameli de güzel sözler yükseltir."* (Fatır, 10)

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Allah'a iman, dil ve kalple olur. Amel ise bunu tasdik eder. Sözle amel birbirinden ayrılmaz, biri ancak diğeriyle ayakta durur.

١٣٢ - ... عَنْ اَلْقَاسِمِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ رَجُلًا أَتَى إِلَى أَبِي ذَرٍّ فَقَالَ: يَا أَبَا ذَرٍّ مَا اَلْإِيمَانُ؟ فَقَرَأَ عَلَيْهِ لَيْسَ اَلْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ اَلْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ اَلْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ اَلْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى اَلْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي اَلْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ اَلسَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي اَلرِّقَابِ وَأَقَامَ اَلصَّلَاةَ وَآتَى اَلزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي اَلْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ اَلْبَأْسِ أُولَئِكَ اَلَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ اَلْمُتَّقُونَ فَقَالَ اَلرَّجُلُ: لَيْسَ عَنْ اَلْبِرِّ سَأَلْتُكَ; فَقَالَ أَبُو ذَرٍّ: أَتَى اَلنَّبِيَّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ فَسَأَلَهُ عَمَّا سَأَلْتَ عَنْهُ فَقَرَأَ عَلَيْهِ اَلنَّبِيُّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلَّذِي قَرَأْتُ عَلَيْكَ، فَأَبَى أَنْ يَرْضَى كَمَا أَبَيْتَ أَنْ تَرْضَى

132. ... Kasım bin Abdurrahman'dan; bir adam, Ebu Zer'e (r.a) gelip "İman nedir?" diye sordu. Cevap olarak şu ayeti okudu: *"İyilik, yüzlerinizi doğu ve batı taraflarına çevirmeniz(den ibaret) değildir. Asıl iyilik, Allah'a, ahiret gününe, meleklere, kitap ve peygamberlere iman edenlerin; mala olan sevgilerine rağmen, onu yakınlara, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışa, (ihtiyacından dolayı) isteyene ve (özgürlükleri için) kölelere verenlerin; namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren, antlaşma yaptıklarında sözlerini yerine getirenlerin ve zorda,*

CamScanner ile tarandı

hastalıkta ve savaşın kızıştığı zamanlarda (direnip) sabredenlerin tutum ve davranışlarıdır. İşte bunlar, doğru olanlardır. İşte bunlar, Allah'a karşı gelmekten sakınanların ta kendileridir." (Bakara, 177)

Soru soran adam "Sana iyilikten sormadım" diye karşı çıktı. Ebu Zer bunun üzerine şöyle dedi: "Nebî (s.a.v)'e de bir adam gelmiş, senin sorduğunu sormuştu. Nebî (s.a.v) adama sana okuduğum âyeti okumuştu ama sen nasıl razı olmak istememişsen, adam da razı olmak istememişti."[139]

١٣٣ - ... حَدَّثَنَا أَبُو حَيَّانَ قَالَ سَمِعْتُ اَلْحَسَنَ اَلْبَصْرِيَّ يَقُولُ: لَا يَسْتَوِي قَوْلٌ إِلَّا بِعَمَلٍ، وَلَا يَصْلُحُ قَوْلٌ وَعَمَلٌ إِلَّا بِنِيَّةٍ، وَلَا يَصْلُحُ قَوْلٌ وَعَمَلٌ وَنِيَّةٌ إِلَّا بِالسُّنَّةِ

133. ... Ebu Hayyan dedi ki: Hasen el-Basri'yi şöyle derken işittim: "Söz ancak amelle olgunluğa erer. Söz ve amel ancak niyetle geçerli olur. Söz, amel ve niyet de ancak sünnetle geçerli olur."[140]

١٣٤ - ... عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ قَالَ: لَا يَسْتَقِيمُ قَوْلٌ إِلَّا بِعَمَلٍ، وَلَا قَوْلٌ وَعَمَلٌ إِلَّا بِنِيَّةٍ، وَلَا قَوْلٌ وَعَمَلٌ وَنِيَّةٌ إِلَّا بِنِيَّةٍ مُوَافَقَةِ السُّنَّةِ

134. ... Süfyan'dan; Davud bin Ebu Hind dedi ki: "Söz ancak amelle doğru olur. Söz ve amel ancak niyetle doğru olur. Söz, amel ve niyet de ancak sünnete uygun olursa doğru olur."[141]

---

139 İsnadı zayıftır, munkatıdır. Bk. Acurri, Şeria, s. 121, 122

140 Bk. Acurri, Şeria, s. 131 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 1/18

141 İsnadında zayıflık vardır. Bk. Ebu Nuaym, Hılye, 7/32 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 1/20

CamScanner ile tarandı

١٣٥ - ... يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ قَالَ: سَأَلْتُ سُفْيَانَ اَلثَّوْرِيَّ وَهِشَامَ بْنَ حَسَّانٍ عَنْ اَلْإِيمَانِ؟ فَقَالَا: اَلْإِيمَانُ قَوْلٌ وَعَمَلٌ

135. ... Yahya bin Süleym dedi ki. Süfyan es-Sevri'yle Hişam bin Hassan'a "İman nedir?" diye sordum. İkisi de "İman, söz ve ameldir" dediler.[142]

- قَالَ يَحْيَى: وَسَأَلْتُ اِبْنَ جُرَيْجٍ عَنْهُ: فَقَالَ مِثْلَ ذَلِكَ، وَسَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ يَقُولُ مِثْلَ ذَلِكَ

– Yahya dedi ki: İbn Cüreyc'e de ondan sordum. O da aynı cevabı verdi. Ayrıca Malik bin Enes'i de böyle söylerken işittim.

142 İsnadı bir önceki gibi olmakla birlikte bu eser, Süfyan'dan sahihtir. Bk. Acurri, Şeria, s. 131 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 4/1584 – Abdullah bin Ahmed, Sünne, 1/604

CamScanner ile tarandı

YİRMİ YEDİNCİ BÂB: İMÂNIN TAMAMA ERMESİ, ARTMASI VE EKSİLMESİ

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnetin görüşlerinden biri de, imanın dereceleri ve mertebeleri olduğu; tamama erdiği, arttığı ve eksildiğidir. Böyle olmasaydı, iman hususunda insanlar eşit olur, öne geçenin geçilen üzerinde bir üstünlüğü kalmazdı.

Müminler cennete yalnızca Allah'ın rahmeti ve imanın tamama ermesiyle girer, imanlarındaki ziyade (artış) ile de birbirlerinden üstün olurlar. *"Baksana, biz insanların kimini kiminden nasıl üstün kılmışızdır! Elbette ki ahiret, derece ve üstünlük farkları bakımından daha büyüktür."* (İsra, 21) Kur'an'da daha bunun gibi çokça âyet vardır.

١٣٦ - ... عَنْ أَبِي ٱلْمُتَوَكِّلِ النَّاجِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ ٱللَّهِ صَلَّى ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ٱلدَّرَجَةُ فِي ٱلْجَنَّةِ فَوْقَ ٱلدَّرَجَةِ كَمَا بَيْنَ ٱلسَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، وَإِنَّ ٱلرَّجُلَ يَرْفَعُ بَصَرَهُ فَيَلْمَعُ بَرْقٌ يَكَادُ يَخْطَفُ أَبْصَارَهُمْ، فَيَفْزَعُ لِذَلِكَ فَيَقُولُ مَا هَذَا؟ فَيُقَالُ هَذَا نُورُ أَخِيكَ فُلَانٍ، فَيَقُولُ أَخِي فُلَانٍ، كُنَّا نَعْمَلُ فِي ٱلدُّنْيَا جَمِيعًا وَقَدْ فَضَلَ عَلَيَّ هَكَذَا، فَيُقَالُ لَهُ: إِنَّهُ كَانَ أَفْضَلَ مِنْكَ عَمَلًا، ثُمَّ يُجْعَلُ فِي قَلْبِهِ ٱلرِّضَا حَتَّى يَرْضَى

CamScanner ile tarandı

136. ... Ebu Mütevekkil en-Naci'den; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Cennette bir derece üstündeki diğer derece arasındaki mesafe, gökle yer arası kadardır. Kişi gözünü yukarı kaldırır, derken öyle bir şimşek çakar ki neredeyse gözünü alır. Gördüğünden dehşete düşüp "Bu da nedir?" diye sorar. Kendisine "Kardeşin falanın nurudur" denilir. O da "Kardeşim falan mı? Halbuki dünyadayken beraberce amel ediyorduk ama bana bu şekilde üstün olmuş" der. Bunun üzerine ona "Doğrusu o senden daha üstündü" denilir. Sonra kalbine rıza konulur, tâ ki razı olur."*[143]

١٣٧ - ... عَنْ اِبْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ اِقْتَنَى كَلْبًا إِلَّا كَلْبَ مَاشِيَةٍ أَوْ صَيْدٍ، نَقَصَ مِنْ عَمَلِهِ قِيرَاطٌ كُلَّ يَوْمٍ

137. ... İbn Ömer'den (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Her kim, çoban veya av köpeği dışında köpek sahiplenirse, amelinden her gün iki kırat eksiltilir."*[144]

١٣٨ - ... عَنْ عَبْدِ اللهِ قَالَ: قَالَ اَلنَّبِيُّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: نُقْصَانُ دِينِ اَلنِّسَاءِ اَلْحَيْضُ

138. ... Abdullah'tan (r.a); Nebî (s.a.v) buyurdu ki: *"Kadınların dininin eksikliği hayızdır."*[145]

---

143 İsnadında zayıflık vardır, mürseldir. Bunu rivayet eden başka bir esere rastlayamadım.

144 Metni sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 9/548 – Müslim, Sahih, 3/1202

145 Ahmed, Müsned, 1/376 – Nesai, Sünen-i Kübra, 375 – Darimi, Sünen, 1/237

CamScanner ile tarandı

١٣٩ - ... عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا

139. ... Ebu Hureyre'den (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: "*Müminlerin iman bakımından en mükemmeli, ahlakı en güzel olanıdır.*"[146]

١٤٠ - ... عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ الْخَطْمِيِّ، عَنْ عُمَيْرِ بْنِ حَبِيبٍ صَاحِبِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْإِيمَانُ يَزِيدُ وَيَنْقُصُ قَالُوا: وَمَا زِيَادَتُهُ وَنُقْصَانُهُ؟ قَالَ: إِذَا ذَكَرْنَا اللَّهَ وَصُمْنَا وَصَلَّيْنَا زَادَ، وَإِذَا غَفَلْنَا وَسَهَوْنَا نَقَصَ

140. ... Ebu Cafer el-Hatmi'den; Nebî (s.a.v)'in sahabesi Umeyr bin Habib dedi ki: "İman artar ve eksilir." Kendisine "İmanın artması ve eksilmesi nedir?" diye soruldu. Dedi ki: "Allah'ı zikrettiğimizde, namaz kıldığımızda, oruç tuttuğumuzda... artar. Gaflete düştüğümüzde, unuttuğumuzda... eksilir."[147]

١٤١ - ... عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ رَبِيعَةَ الْحَضْرَمِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ: "الْإِيمَانُ يَزِيدُ وَيَنْقُصُ".

146 İsnadı zayıf olmakla birlikte metni sahihtir. Bk. Ebu Davud, Sünen, 5/4682 – Ahmed, Müsned, 2/250 – İbn Ebi Şeybe, İman, 17, 18 – İbn Hibban, Sahih, 2/479 – Hakim, Müstedrek, 38 – Acurri, Şeria, s. 115 – Darimi, Sünen, 2/323 – Beyhaki, Sünen-i Kübra, 10/192 – Ebu Nuaym, Hilye, 9/248

147 İsnadı munkatıdır. Bk. Acurri, Şeria, s. 111 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 5/1721

CamScanner ile tarandı

141. ... Abdullah bin Rebi'a el-Hadramî'den; Ebu Hureyre (r.a) "İman artar ve eksilir" derdi.[148]

١٤٢ - ... عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ الْأَشْعَرِيِّ حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا قَامَ مِنْ مَجْلِسِهِ فَرَغَ مِنْ حَدِيثِهِ خَلَفَهُ عَبْد اللهِ بْنُ رَوَاحَةَ فِي مَجْلِسِهِ وَأَخَذَ بِيَدِ الصَّاحِبِ لَهُ أَوْ الصَّاحِبَيْنِ أَوْ الثَّلَاثَةِ فَيَقُولُ: تَعَالَوْا نَزْدَدْ إِيمَانًا، تَعَالَوْا نُؤْمِنْ سَاعَةً، تَعَالَوْا نَذْكُرْ رَبَّنَا بِطَاعَتِهِ لَعَلَّهُ يَذْكُرُنَا بِرَحْمَتِهِ

142. ... Şehr bin Havşeb el-Eş'ari tahdis etti; Rasûlullah (s.a.v) meclisten kalktığı zaman konuşmasını bitirirdi. Meclisinde yerine Abdullah bin Ravâha geçer, bir veya iki veya üç arkadaşının elinden tutup şöyle derdi: "Gelin de imanımızı arttıralım. Gelin de bir saat iman edelim. Gelin de Rabbimizi O'na itaatle zikredelim. Umulur ki O da bizi rahmetiyle zikreder."[149]

١٤٣ - ... عَنْ الْحَسَنِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى ثَلَاثٍ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ وَفِيهِ: وَكُفُّوا عَنْ أَهْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، لَا تُكَفِّرُوهُمْ بِذَنْبٍ وَلَا تَشْهَدُوا عَلَيْهِمْ بِشِرْكٍ

143. ... Hasen'den; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: "*İslam üç asıl üzere kurulmuştur...*" Ravi daha sonra devamını zikretti. Hadisin bir kısmında şöyle geçmektedir. "*La ilahe illallah*

148 İsnadı zayıf olmakla birlikte metni Ebu Hureyre'den sahihtir. Bk. İbn Mace, Sünen, 1/74 – Acurri, Şeria, s. 111 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 5/1712

149 İsnadı aşırı zayıftır. Bk. İbn Ebi Şeybe, İman, 116 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 5/1708

CamScanner ile tarandı

diyenden geri durmak; onu herhangi bir günah yüzünden tekfir etmeyin, şirke düştüklerine şahitlik etmeyin!"[150]

١٤٤ - ... عَنْ أَبِي سُفْيَانَ قَالَ: سَأَلَ رَجُلٌ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللهِ هَلْ كُنْتُمْ تُسَمُّونَ أَحَدًا مِنْ أَهْلِ الْقِبْلَةِ كَافِرًا؟ قَالَ: مَعَاذَ اللَّهِ، قَالَ: فَهَلْ تُسَمُّونَهُ مُشْرِكًا؟ قَالَ: لَا

144. ... Ebu Süfyan'dan; bir adam, Cabir bin Abdullah'a (r.a) sordu:

– Herhangi bir kimseyi kâfir diye adlandırır mıydınız?

– Maazallah!

– Peki, onu müşrik diye adlandırır mıydınız?

– Hayır.[151]

١٤٥ - ... عَنْ الْحَكَمِ بْنِ عُتَيْبَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تُنْزِلُوا الْعَارِفِينَ الْمُحْدِثِينَ الْجَنَّةَ وَالنَّارَ حَتَّى يَكُونَ اللَّهُ هُوَ الَّذِي يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

145. ... Hakem bin Uteybe'den; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Allah kıyamet günü aralarında hüküm verene dek arif (Allah'ı tanıyan) ve muhdis (günahkâr) olanların cennet veya cehennemlik olduğunu söylemeyin."*[152]

150 İsnadı zayıftır, mürseldir. Bunu rivayet eden başka bir esere rastlayamadım ama şahitleri vardır. Bk. Taberani, Evsat, 1/16 – Ebu Nuaym, Hılye, 3/73

151 Bk. Taberani, Evsat, 1/162. Hafız İbn Hacer, Metalib'te (3/2976) sahih olduğunu söylemiştir.

152 İsnadı çok zayıftır, munkatıdır. Bunu rivayet eden başka bir esere rastlayamadım ama Zeyd bin Erkam'dan merfu bir şahidi vardır. Bk. Taberani, Kebir, 5/5076. Ayrıca Âişe'den de bir şahidi vardır. Bk. Deylemi, Firdevs, 2/3035

CamScanner ile tarandı

١٤٦ - ... عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: كُنَّا لَا نَقُولُ فِي رَجُلٍ شَيْئًا حَتَّى نَنْظُرَ عَلَى أَيِّ حَالٍ يَمُوتُ، فَإِنْ خُتِمَ لَهُ بِخَيْرٍ رَجَوْنَا أَنْ يُصِيبَ خَيْرًا، وَإِنْ خُتِمَ لَهُ بِغَيْرِ ذَلِكَ خِفْنَا عَلَيْهِ

146. ... Ebu Ubeyde'den; Abdullah bin Mes'ud (r.a) dedi ki: "Hangi halde öleceğine bakmaksızın hiçbir kişi hakkında bir şey söylemezdik. Eğer ömrü hayırla sonlanmışsa, hayra kavuşacağını umardık. Eğer bunun dışında sonlanmışsa, onun adına endişe ederdik."[153]

- اِبْنُ وَضَّاحٍ قَالَ: أَخْبَرَنِي زُهَيْرُ بْنُ عَبَّادٍ قَالَ: كُلُّ مَنْ أَدْرَكْتُ مِنَ الْمَشَايِخِ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ وَسُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ وَعِيسَى بْنِ يُونُسَ، وَفُضَيْلِ بْنِ عِيَاضٍ وعَبْد اللهِ بْنِ الْمُبَارَكِ وَوَكِيعِ بْنِ الْجَرَّاحِ وَغَيْرِهِمْ لَا يُكَفِّرُونَ أَحَدًا بِذَنْبٍ، وَلَا يَشْهَدُونَ لِأَحَدٍ أَنَّهُ فِي الْجَنَّةِ، وَإِنْ لَمْ يَعْصِ اللَّهَ وَلَا أَنَّهُ فِي النَّارِ، وَإِنْ عَمِلَ الْكَبَائِرَ، وَمَنْ خَالَفَ هَذَا فَهُوَ عِنْدَهُمْ مُبْتَدِعٌ

– İbn Vaddah dedi ki: "Züheyr bin Abbad bana haber verdi, dedi ki: Kendilerine yetiştiğim Malik bin Enes, Süfyan bin Uyeyne, İsa bin Yunus, Fudayl bin İyaz, Abdullah bin Mübarek, Veki bin Cerrah vs. şeyhlerin tümü; kimseyi işlediği günah dolayısıyla tekfir etmez, Allah'a isyan etmemiş olsa bile kimsenin cennette veya büyük günahları işlemiş olsa bile cehennemde olduğuna şahitlik etmezlerdi. Onların nazarında buna muhalefet eden kimse bidat sahibidir.

153 İsnadı zayıftır, munkatıdır.

CamScanner ile tarandı

– قَالَ ابْنُ وَضَّاحٍ: وَقَالَ لِي يُونُسُ بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى: اِلْزَمْ هَذَا وَلَا تَدَعْهُ. وَقَالَ حُسَيْنُ بْنُ الْحَسَنِ الْمَرْوَزِيُّ: نَعَمْ، هَذَا هُوَ الْحَقُّ وَلَا يَقُولُ خِلَافَهُ إِلَّا زِنْدِيقٌ.

– İbn Vaddah dedi ki: Ayrıca Yunus bin Abdula'la bana şöyle demişti: "Bu görüşe sarıl, sakın bırakma!" Hüseyin bin Hasen el-Mervezi dedi ki: "Evet, bu hakkın ta kendisidir. Buna ancak bir zındık muhalefet edebilir."

CamScanner ile tarandı

YİRMİ SEKİZİNCİ BÂB: KIBLE EHLİ İÇİN MAĞFİRET DİLEMEK VE ONLARDAN ÖLEN KİMSELERİN CENAZE NAMAZLARINI KILMAK

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnet, kıble ehlinden olan birisi için mağfiret dilenmesine engel olmaz, kendilerinin aleyhlerine aşırı gitmiş olsalar bile cenaze namazlarını kılmayı terk etmez.

Allah Teâlâ, peygamberi (s.a.v)'e şöyle buyurur: *"Hem kendinin hem de mümin erkeklerin ve mümin kadınların günahlarının bağışlanmasını dile!"* (Muhammed, 19)

Yine şöyle buyurur: *"Ve onlar için dua et. Çünkü senin duan onlar için sükûnettir (onları yatıştırır)."* (Tevbe, 103)

١٤٧ - ... عَنْ اَلْحَسَنِ أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ دَعَا لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَات، رَدَّ اَللَّهُ عَلَيْهِ مِثْلَ مَا دَعَا بِهِ مِمَّنْ مَضَى وَمِمَّنْ بَقِ

147. ... Hasen'den; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Her kim erkek ve kadın müminler için dua ederse, göçüp gitmiş veya kalmış olanlardan bu duayı eden kim varsa, o duada istenen şeyi Allah ona da nasip eder."*[154]

---

154 İsnadı zayıftır, mürseldir. Bunu rivayet eden başka bir esere rastlayamadım.

CamScanner ile tarandı

... عَنْ اِبْنِ وَضَّاحٍ عَنْ زُهَيْرِ بْنِ عَبَّادٍ قَالَ: كَانَ مَنْ أَدْرَكْتُ مِنَ اَلْمَشَايِخِ يَرَوْنَ أَنْ لَا تُتْرَكَ اَلصَّلَاةُ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَهْلِ اَلْقِبْلَةِ وَإِنْ عَمِلَ أَيَّ عَمَلٍ.

... İbn Vaddah'tan; Züheyr bin Abbad dedi ki: "Kendilerine yetiştiğim şeyhler, hangi ameli işlemiş olursa olsun kıble ehlinden olan birinin cenaze namazının terk edilmemesi görüşündeydiler."

١٤٨ - وَحَدَّثَنِي أَبِي سَعِيدُ بْنُ فَحْلُونَ عَنْ اَلْعَنَاقِيِّ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ رَحِمَهُ اَللَّهُ أَنَّهُ قَالَ: اَلسُّنَّةُ أَنْ يُصَلَّى عَلَى كُلِّ مَنْ وَحَّدَ اَللَّهَ، وَإِنْ مَاتَ مُسْرِفًا عَلَى نَفْسِهِ بِالذُّنُوبِ، وَإِنْ كَانَتْ كَبَائِرَ، إِذَا كَانَ مُسْتَمْسِكًا بِالتَّوْحِيدِ مُقِرًّا بِمَا جَاءَ مِنْ عِنْدِ اَللَّهِ، فَإِنَّهُ يُصَلَّى عَلَيْهِ، وَإِثْمُهُ عَلَى نَفْسِهِ وَحِسَابُهُ عَلَى رَبِّهِ، وَهُوَ عِنْدَنَا مُؤْمِنٌ بِذَنْبِهِ، إِنْ شَاءَ اَللَّهُ عَذَّبَهُ وَإِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُ، وَلَا نُخْرِجُهُ بِالذُّنُوبِ مِنَ اَلْإِسْلَامِ، وَلَا يُوجِبُ لَهُ بِهَا اَلنَّارَ حَتَّى يَكُونَ اَللَّهُ اَلَّذِي يَحْكُمُ فِيهِ بِعِلْمِهِ، وَيُصَيِّرُهُ إِلَى حَيْثُ شَاءَ مِنْ جَنَّةٍ أَوْ نَارٍ، إِلَّا أَنَّا نَرْجُو لِلْمُحْسِنِ وَنَخْشَى عَلَى الْمُسِيءِ اَلْمُذْنِبِ بِهَذَا نَدِينُ اَللَّهَ وَبِهِ نُوصِي مَنِ اِقْتَدَى بِنَا وَأَخَذَنَا بِهَدْيِنَا وَهُوَ اَلَّذِي عَلَيْهِ أَهْلُ اَلسُّنَّةِ وَجُمْهُورُ هَذِهِ اَلْأُمَّةِ

148. ... Said bin Fahlûn el-Anâki'den; Abdülmelik (rh) dedi ki: "Sünnet, büyük günahlar işlemek suretiyle kendi aleyhine aşırı gitmiş olsa bile Allah'ı tevhit eden herkesin cenaze namazını kılmaktır. O kimse tevhide yapışmış ve Allah katından gelenleri ikrar etmiş biriyse, cenaze namazı kılınır. Günahı

CamScanner ile tarandı

kendisine, hesabı da Allah'a aittir. O bizim katımızda günahkar bir mümindir. Allah dilerse ona azap eder, dilerse onu bağışlar. Günahları dolayısıyla onu İslam'dan çıkarmayız. Allah onun hakkında ilmi ile hüküm verene ve onu cennet veya cehenneme yollayana dek, cehennem ona vacip olacak değildir. Bununla birlikte iyilik edenler adına ümit ederiz, kötülük ve günah işleyenler adına endişe duyarız. Allah'a bunula kulluk ediyor, bize uyup yolumuzu izleyenlere bunu emrediyoruz. Ehlisünnetin ve ümmetin cumhurunun üzerinde olduğu görüş budur."

- قَالَ عَبْدُ الْمَلِكِ رَحِمَهُ اللَّهُ: وَمَعْنَى حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ: "إِذَا لَقِيتُمْ شَرَبَةَ الْخَمْرِ فَلَا تُسَلِّمُوا عَلَيْهِمْ، وَإِنْ مَرِضُوا فَلَا تَعُودُوهُمْ وَإِنْ مَاتُوا فَلَا تَشْهَدُوهُمْ" إِنَّمَا يَعْنِي نَأْخُذُ بِذَلِكَ الرَّجُلِ فِي خَاصَّةِ نَفْسِهِ، وَلَا يَعْنِي أَنَّ الصَّلَاةَ تُتْرَكُ عَلَيْهِمْ أَصْلَ

- Abdülmelik (rh) dedi ki: "Abdullah bin Ömer'in "Şarap içenlerle karşılaştığınızda onlara selam vermeyin, hastalanırlarsa ziyaretlerine gitmeyin, ölürlerse cenazelerine katılmayın"[155] hadisinden kastedilen, yalnızca bu kimseyi cezalandıracak olmamızdır. Yoksa öyle kimselerin cenaze namazlarının terk edileceği kastedilmemektedir."

- عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْعُتْبِيِّ قَالَ: سُئِلَ سَحْنُونُ عَنْ قَوْلِ مَالِكٍ فِي أَهْلِ الْبِدَعِ الْإِبَاضِيَّةِ وَالْقَدَرِيَّةِ وَجَمِيعِ أَهْلِ الْأَهْوَاءِ أَنَّهُ لَا يُصَلَّى عَلَيْهِمْ؟ فَقَالَ: إِنَّمَا قَالَ ذَلِكَ تَأْدِيبًا لَهُمْ، وَنَحْنُ نَقُولُ بِهِ عَلَى هَذَا الْوَجْهِ، فَأَمَّا إِذَا وُقِفُوا، وَلَمْ يُوجَدْ مَنْ يُصَلِّي

155 Zayıftır, mevkuftur. Bk. Fethu'l Bari, 11/41

CamScanner ile tarandı

عَلَيْهِمْ، فَأَرَى أَنْ لَا يُتْرَكُوا بِغَيْرِ صَلَاةٍ. قِيلَ لَهُ فَهَؤُلَاءِ الَّذِينَ قَتَلَهُمُ الْإِمَامُ مِنْ أَهْلِ الْأَهْوَاءِ لَمَّا بَانُوا عَنِ الْجَمَاعَةِ وَدَعَوْا إِلَى مَا هُمْ عَلَيْهِ وَنَصَبُوا الْحَرْبَ هَلْ يُصَلَّى عَلَيْهِمْ؟ فَقَالَ: نَعَمْ، وَهُمْ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَلَيْسَ بِذُنُوبِهِمُ الَّتِي اسْتَوْجَبُوا بِهَا الْقَتْلَ يُتْرَكُونَ بِغَيْرِ صَلَاةٍ. فَقِيلَ لَهُ: فَمَا الْقَوْلُ فِي إِعَادَةِ الصَّلَاةِ خَلْفَ أَهْلِ الْبِدَعِ؟ فَقَالَ: لَا يُعَادُ فِي الْوَقْتِ وَلَا بَعْدَهُ

– Muhammed bin Ahmed el-Utbi'den; Sahnûn'a, Malik'in bidat ehli İbâzıyye, Kaderiye ve tüm bidat sahipleri hakkında söylediği "Cenaze namazları kılınmaz" şeklindeki sözünden soruldu. Şöyle cevap verdi: "Bunu ancak onları cezalandırmak için demiştir. Biz de bu sözü bu manada söylüyoruz. Eğer musallaya konulurlar ve cenaze namazlarını kılacak kimse de olmazsa, namaz kılınmadan öylece bırakılmamaları görüşündeyim." Kendisine "Cemaatten ayrılıp insanları kendi görüşlerine çağırdıkları ve savaş ilan ettikleri zaman imamın kendilerini öldürdüğü hevâ sahiplerinin cenaze namazları kılınır mı?" diye soruldu. Şöyle cevap verdi: "Evet. Onlar da Müslümanlardandır. Öldürülmelerini gerektiren günahları dolayısıyla cenaze namazları terk edilmez." Kendisine "Bidat ehli arkasında kılınan namazlar iade edilir mi?" diye soruldu. Şöyle cevap verdi: "Ne o anda ne de sonrasında iade edilir."

– وَكَذَلِكَ يَقُولُ أَشْهَبُ وَالْمُغِيرَةُ وَغَيْرُهُمَا مِنْ أَصْحَابِ مَالِكٍ، وَقَدْ أَنْزَلَهُ مَنْ يَقُولُ: إِنَّ الصَّلَاةَ تُعَادُ خَلْفَهُ فِي الْوَقْتِ وَبَعْدَهُ بِمَنْزِلَةِ النَّصْرَانِيِّ، وَرَكَّبَ قِيَاسَ قَوْلِ الْإِبَاضِيَّةِ وَالْحَرُورِيَّةِ الَّذِينَ يُكَفِّرُونَ جَمِيعَ الْمُسْلِمِينَ بِالذُّنُوبِ

CamScanner ile tarandı

– Malik'in ashabından olan Eşheb, Muğire vs. kimseler de bu görüşte olup bidat sahibi birinin arkasında kılınan namazın o anda veya sonrasında iade edilmesi görüşünde olanları, Hristiyanlar veya günah işleyen tüm Müslümanları tekfir eden İbâziyye ve Hârûriyye fırkasının görüşüne kıyas edenler gibi saymışlardır.

CamScanner ile tarandı

YİRMİ DOKUZUNCU BÂB: İÇERİSİNDE GÜNAHLARDAN DOLAYI İMANIN NEFYEDİLDİĞİ HADİSLER

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Bu konudaki hadisler çok sayıdadır. Aşağıda sana bazılarını zikrettim. Onlara benzeyen ve aynı manaya delil olarak kullanılan daha nice hadisler vardır. Hariciler bu hadisleri tahrif ederek, insanları küçük-büyük her günah yüzünden tekfir etmişlerdir.

١٤٩ - ... عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلَا يَسْرِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلَا يَشْرَبُ الْخَمْرَ حِينَ يَشْرَبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلَا يَنْتَهِبُ نُهْبَةً يَرْفَعُ النَّاسُ أَبْصَارَهُمْ إِلَيْهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ

149. ... Ebu Hureyre'den; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Zina eden, zina ettiği esnada mümin değildir. Hırsızlık yapan, hırsızlık yaptığı esnada mümin değildir. İçki içen, içki içtiği esnada mümin değildir. İnsanların gözlerini diktiği bir malı yağmalayan, yağmaladığı esnada mümin değildir."*[156]

١٥٠ - ... عَنْ أَنَسٍ قَالَ: مَا خَطَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا قَالَ: لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا أَمَانَةَ لَهُ

156 İsnadı zayıf olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 2/2375, 10/5578 – Müslim, 1/57, 67, 101

CamScanner ile tarandı

150. ... Enes dedi ki: Rasûlullah (s.a.v) insanlara ne zaman hutbe verse, illaki *"Emaneti olmayanın imanı yoktur"* buyururdu.[157]

١٥١ - ... عَنْ أَنَسٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَا هُوَ بِمُؤْمِنٍ مَنْ لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ

151. ... Enes (r.a) dedi ki: Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Komşusu kötülüklerinden emin olmayan kimse mümin değildir."*[158]

١٥٢ - ... عَنْ عَبْدِ اللهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِاللَّعَّانِ وَلَا الطَّعَّانِ، وَبِالْفَاحِشِ وَلَا بِالْبَذِيءِ

152. ... Abdullah'tan (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Mümin ne lanet edici ne kınayıcı ne kaba ve çirkin sözlü ne de hayâsızdır."*[159]

١٥٣ - ... عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَلَا يُبْغِضُ الْأَنْصَارَ رَجُلٌ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

---

157 İsnadı bir önceki olmakla birlikte metni sahihtir. Bk. Ahmed, Müsned, 3/135, 154, 210 – Abdullah bin Ahmed, Sünne, 1/805, İbn Ebi Şeybe, Musannef, 11/11 – Ebu Ya'la, Müsned, 5/1863 – Bezzar, Müsned, 1/100 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 5/1668 – Beğavi, Şerhu's Sünne, 1/38 – Beyhaki, Kübra, 6/288

158 İsnadı bir önceki gibi olmakla birlikte metni sahihtir. Bk. İbn Ebi Şeybe, Musannef, 8/5474 – Ebu Ya'la, Müsned, 4252 – İbn Nasr, Ta'zimu Kadri's Salat, 625, 626, 627 – Hakim, Müstedrek, 4/165

159 İsnadı bir önceki gibi olmakla birlike metni sahihtir. Bk. Ahmed, Müsned, 1/416 – Buhârî, el-Edebu'l Müfred, 312 – İbn Ebi Asım, Sünne, 2/1014 – Hakim, Müstedrek, 1/12. Elbani sahih olduğunu söylemiştir.

CamScanner ile tarandı

153. ... İbn Abbâs'tan; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Allah'a ve ahiret gününe iman eden biri, Ensar'a buğuz etmez."* [160]

١٥٤ - ... عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ أَنَّهُ قَالَ: قِيلَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَكُونُ الْمُؤْمِنُ كَذَّابًا؟ قَالَ: فَقَالَ: لَ

154. ... Safvan bin Süleym'den; Rasûlullah (s.a.v)'e "Mümin yalancı olur mu?" diye soruldu, *"Hayır"* buyurdu.[161]

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Zikrettiğimiz hadislerde geçen kötü işler, imanı yok edip küfrü gerektirmez. Bazı alimler, bu hadislerde insanları korkutmak ve uzaklaştırmak için imanın nefyedildiğini söylemişlerdir. Bazı alimler ise şöyle demişlerdir: "Bu hadislerde kastedilen, imanın ve hakikatinin nefyidir. Yani bu günahları yüklenen kişinin imanı, bu günahları işlemeyen birinin imanı gibi hakiki ve halis olamaz. İman sahiplerinin kendileriyle tanındıkları alametleri, Kur'an'ın ve asarın bahsettiği şartları vardır. İmanına bu günahları karıştıran kişiye bakıldığında, onun iman sahiplerinin sıfatlarını taşımayan biri olduğu söylenir ve böylece imanın hakikati ve tamam oluşu ondan nefyedilir." Bu tevil / yorum, doğruya daha çok benzemektedir. Allah en iyisini bilir.

Bana göre Ömer (ra)'ın şu sözü de bu ikinci tevili tasdik eder mahiyettedir: "Kul, haklı olduğu halde tartışmayı ve şaka yaparken yalan söylemeyi bırakmadıkça imanın hakikatine erişemez."

---

160 İsnadı bir önceki gibi olmakla birlikte metni sahihtir. Bk. Ahmed, Müsned, 1/309 – Tirmizi, Cami, 5/3906 – Müslim, Sahih, 1/77

161 İsnadında zayıflık vardır, mürseldir. Bk. Malik, Muvatta, 2/254 – İbn Ebi'd Dünya, Mekarimu'l Ahlak, 147

CamScanner ile tarandı

١٥٥ - ... عَنْ مَيْمُونِ بْنِ أَبِي شَبِيبٍ قَالَ: قَالَ عُمَرُ: لَا يَبْلُغُ، وَذَكَرَ ٱلْحَدِيثَ

155. ... Meymun bin Ebi Şebib'ten; Ömer dedi ki: "Kul, haklı olduğu halde..." Ravi daha sonra devamını zikretti.[162]

١٥٦ - وَمِثْلُ ذَلِكَ أَيْضًا قَوْلُ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو: "لَا يُؤْمِنُ ٱلْعَبْدُ كُلَّ ٱلْإِيمَانِ حَتَّى لَا يَأْكُلَ إِلَّا طَيِّبًا، وَيُتِمَّ ٱلْوُضُوءَ عَلَى ٱلْمَكَارِهِ، وَيَدَعَ ٱلْكَذِبَ وَلَوْ فِي ٱلْمِزَاحِ»

156. Abdullah bin Amr'ın şu sözü de aynı manadadır: "Kul, yalnızca temiz ve helal yiyene, hoşnutsuz durumlarda abdesti tam alana ve şaka bile olsa yalanı bırakana dek tam manasıyla iman etmiş olmaz."[163]

162 İsnadı zayıftır. Bunu ayrıca Ebu Ya'la el-Mavsıli de rivayet etmiştir. Bk. İbn Hacer, Metalib, 3/2895 – Heysemi, Mecmau'z Zevaid, 1/92

163 İsnadı zayıftır. Bunu rivayet eden başka bir esere denk gelmedim.

CamScanner ile tarandı

OTUZUNCU BÂB:
İÇERİSİNDE KÜFÜR VE ŞİRKİN ZİKREDİLDİĞİ HADİSLER

١٥٧ - ... عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ

157. ... Mesruk'tan; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Benden sonra birbirinizin boynunu vuran kafirler olarak geriye dönmeyin."*[164]

١٥٨ - ... عَنْ النُّعْمَانِ بْنِ عَمْرِو بْنِ مُقْرِنٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ، وَقِتَالُهُ كُفْرٌ

158. ... Numan bin Amr bin Mukarran'dan; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Müslümana sövmek fısk, onunla savaşmak küfürdür."*[165]

١٥٩ - ... عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ ابْنِ عُمَرَ فَحَلَفَ رَجُلٌ بِالْكَعْبَةِ فَقَالَ لَهُ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: وَيْحَكَ، لَا تَفْعَلْ، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللَّهِ فَقَدْ أَشْرَكَ أَوْ كَفَرَ

---

164 İsnadında zayıflık vardır, mürseldir ama metni sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 1/121 – Müslim, 1/65

165 İsnadı zayıf olmakla birlikte metni sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 1/48 – Müslim, Sahih, 1/64

CamScanner ile tarandı

159. ... Sa'd bin Ubeyde dedi ki: Bir keresinde İbn Ömer'in yanındaydım. Derken adamın biri Kâbe'ye yemin etti. Bunun üzerine İbn Ömer (ra) şöyle dedi: "Yazıklar olsun sana! Yapma böyle! Şüphesiz ben Rasûlullah (s.a.v)'i *"Her kim Allah'tan başkasına yemin ederse, şirke düşmüş veya küfre girmiştir"* buyururken işittim."[166]

١٦٠ - ... عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ اَلنَّبِيِّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ أَتَى حَائِضًا أَوْ اِمْرَأَةً فِي دُبُرِهَا أَوْ كَاهِنًا وَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ

160. ... Ebu Hureyre'den (r.a); Nebî (s.a.v) buyurdu ki: *"Her kim, hayızlı bir kadına varır veya bir kadının arkasından yaklaşır veya bir kahine gidip söylediklerini tasdik ederse, Muhammed'in üzerine ineni inkar etmiş olur."*[167]

١٦١ - ... عَنْ رَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ أَنَّ مَحْمُودَ بْنَ رَبِيعٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ شَدَّادَ بْنَ أَوْسٍ ثُمَّ قَالَ: لَا يَبْعُدُ اَلْإِسْلَامُ مِنْ أَهْلِهِ، فَقُلْتُ: وَمَاذَا يُتَّهَمُونَ عَلَيْهِ؟ قَالَ: اَلشِّرْكُ وَشَهْوَةٌ خَفِيَّةٌ، قُلْتُ: أَيُخَافُ عَلَيْهِمْ اَلشِّرْكُ وَقَدْ عَرَفُوا اَللَّهَ؟ فَدَفَعَ بِكَفِّهِ فِي صَدْرِي وَقَالَ: ثَكِلَتْكَ أُمُّكَ، وَمَا اَلشِّرْكُ إِلَّا أَنْ تَجْعَلَ مَعَ اَللَّهِ إِلَهًا آخَرَ

---

166 İsnadı bir önceki gibi olmakla birlikte metni sahihtir. Bk. Ebu Davud, Sünen, 3/3251 – Tirmizi, Cami, 4/1535 – Ahmed bin Hanbel, Müsned, 2/34, 86, 125 – İbn Hibban, Sahih, 1/4358 – Hakim, Müstedrek, 1/18, 4/297 – Beyhaki, Kübra, 10/29

167 İsnadı bir önceki gibi olmakla birlikte metni sahihtir. Bk. Tirmizi, Cami, 1/242 – Ebu Davud, Sünen, 4/3904 – İbn Mace, Sünen, 1/639

CamScanner ile tarandı

161. ... Racâ bin Hayve'den; Mahmud bin Rebi'a, kendisine Şeddad bin Evs'i şöyle derken işittiğini haber vermiştir: "İslam, ehlinden uzaklaşmaz." Mahmud dedi ki: Kendisine "Ona ne ilave ederler?" diye sordum. "Şirk ve gizli şehvet" dedi. "Allah'ı tanımalarına rağmen şirke düşmelerinden korkulur mu?" diye sordum. Eliyle göğsümden ittirerek "Annen seni yitirsin! Şirk ancak Allah'la beraber başka bir ilah kılmaktır" dedi.[168]

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Bu hadisler ile benzeri hadisler, zikredilen bu fillerin kafirlerle müşriklerin ahlakları ve yollarından olup Müslümanlar sakınsın diye yasaklandıkları manasındadır. Bahsedilen fiillerden herhangi birini yapanın Allah'a şirk koşan veya kâfir olmamasına gelince; Rasûlullah (s.a.v)'in *"Şirk, ümmetimin içinde zifiri karanlık bir gecede siyah bir taşın üzerinde yürüyen karıncanın ayak seslerinden daha gizlidir"* sözü, sana bunu göstermektedir. Çünkü bu hadisi duyan Ebu Bekir, hemen "Biz Allah'a aitiz ve biz yalnızca O'na döneceğiz" demiş, Rasûlullah (s.a.v) ise şöyle karşılık vermiştir: *"De ki: Allah'ım! Sana bile bile şirk koşmaktan sana sığınırım. Bilmediklerimden dolayı da bağışlanma dilerim."*

١٦٢ - ... عَنْ اِبْنِ وَهْبٍ قَالَ: أَخْبَرَنِي اِبْنُ أَنْعَمَ أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اَلشِّرْكُ أَخْفَى مِنْ دَبِيبِ اَلنَّمْلِ وَذَكَرَ اَلْحَدِيثَ وَمِصْدَاقُ ذَلِكَ قَوْلُ اَللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي آدَمَ وَحَوَّاءَ: فَلَمَّا آتَاهُمَا صَالِحًا-وَلَدٌ ذَكَرٌ- جَعَلَا لَهُ شُرَكَاءَ فِيمَا آتَاهُمَا فَتَعَالَى اَللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَوَذَلِكَ إِنَّمَا سَمَّيَاهُ عَبْدَ الْحَارِثِ، وَعَلَّمَنَا أَنَّ ثَمَّ شِرْكًا

168 İsnadında zayıflık vardır.

CamScanner ile tarandı

غَيْرَ شِرْكِ مَنْ يَجْعَلُ مَعَهُ إِلَهًا، وَمِنْ ذَلِكَ قَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ: وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لِسَائِلٍ سَأَلَهُ عَنْ ذَلِكَ: لَيْسَ هُوَ كُفْرٌ يَنْقُلُ عَنِ الْمِلَّةِ.

162. ... İbn Vehb dedi ki: İbn En'um bana haber verdi; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Şirk, karıncanın kıpırdamasından daha gizlidir..."* Ravi daha sonra hadisin devamını zikretti.[169] Ayrıca Allah Teâlâ'nın Âdem ve Havva hakkındaki şu kavli de bunu doğrulamaktadır: *"Fakat (Allah) onlara kusursuz bir çocuk verince, kendilerine verdiği bu çocukta Allah'a şirk koştular."* (A'raf, 190) Yaptıkları sadece çocuğa Abdulharis (Haris'in kulu) ismini vermekti. Böylece anladık ki Allah'la beraber başka bir ilah kılmak dışında da şirk koşulabiliyormuş. Ayrıca Allah Teâlâ'nın *"Her kim, Allah'ın indirdiği (hükümler) ile hükmetmezse, işte onlar kâfirlerin ta kendileridir."* (Maide, 44) kavli de böyledir. İbn Abbâs, bu âyet hakkında kendisine soru soran birisine şu cevabı vermişti: "Bu, dinden çıkaran küfür değildir."

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Küfrün çeşitlerinden biri de, hadislerde geçen ve manası küfran-ı nimet (nimete nankörlük) olan küfürdür.

١٦٣ - مِنْهُ قَوْلُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي النِّسَاءِ ذَكَرَ النَّارَ فَقَالَ: وَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ قَالُوا بِمَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: "بِكُفْرِهِنَّ" قِيلَ يَكْفُرْنَ بِاللَّهِ، قَالَ: "يَكْفُرْنَ الْعَشِيرَ وَيَكْفُرْنَ

169 İsnadında zayıflık vardır, munkatıdır. Bk. Ebu Ya'la el-Mavsıli, Müsned, 1/59, 60

CamScanner ile tarandı

اَلْإِحْسَانَ لَوْ أَحْسَنْتَ إِلَى إِحْدَاهُنَّ اَلدَّهْرَ ثُمَّ رَأَتْ مِنْكَ شَيْئًا قَالَتْ: مَا رَأَيْتُ مِنْكَ خَيْرًا قَطُّ

163. Nebî (s.a.v)'in cehennemi zikrettiğinde kadınlar hakkındaki şu sözü de böyledir: *"Halkının çoğunun kadınlar olduğunu gördüm."* Sahâbe "Neyden dolayı, ey Allah'ın Rasûlü?" diye sordu. *"Küfürlerinden dolayı"* cevabını verdi. "Allah'a mı küfrederler?" diye soruldu. Buyurdu ki: *"Kocasına ve iyiliğe küfür (nankörlük) eder. Onlardan birine her zaman iyilik yapsan ve sonra senden bir şey görse, "Senden hiçbir hayır görmedim" der."*[170]

- عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ اِبْنِ عَبَّاسٍ، ثُمَّ ذَكَرَ اَلْحَدِيثَ فِي خُسُوفِ اَلشَّمْسِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَفِي آخِرِهِ مَا ذَكَرَهُ عَنْ اَلنِّسَاءِ.

– Ata bin Yesar'dan, o İbn Abbâs'tan... Ravi daha sonra Nebî (s.a.v) zamanındaki Güneş tutulmasıyla ilgili hadisi zikretti. Son kısmında kadınlar hakkındaki sözü geçmektedir.

١٦٤ - وَمِنْ ذَلِكَ قَوْلُهُ عَلَيْهِ اَلصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ: إِنَّ اَللَّهَ لَيُصَبِّحُ اَلْقَوْمَ بِالنِّعْمَةِ أَوْ يُمَسِّيهِمْ بِهَا، ثُمَّ يُصْبِحُ قَوْمٌ بِهَا كَافِرِينَ يَقُولُونَ مُطِرْنَا بِنَوْءِ كَذَا وَكَذَا حَدَّثَنِي بِذَلِكَ إِسْحَاقُ عَنْ أَسْلَمَ عَنْ يُونُسَ، عَنْ اِبْنِ وَهْبٍ قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ رَجُلٍ حَدَّثَهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ اَلْحَارِثِ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "إِنَّ اَللَّهَ تَعَالَى ... " وَذَكَرَ اَلْحَدِيثَ.

170 İsnadı ve metni, 64.cü rivayette geçmişti. Sahih hadisitir.

CamScanner ile tarandı

164. Ayrıca Nebî (s.a.v)'in şu sözü de böyledir: *"Şüphesiz Allah bir topluluğu nimetle sabaha veya akşama çıkartır, sonra sabah olunca bazıları o nimete kâfir (nankör) olurlar. Derler ki: Falan yıldız sayesinde yağmura kavuştuk."*[171] Ayrıca bana İshak tahdis etti... Ebu Hureyre'den; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Şüphesiz Allah Teâlâ..."* Ravi daha sonra hadisin devamını zikretti.

171 İsnadı zayıftır ama hadisin başka bir yolu daha vardır. Bk. Müslim, Sahih, 1/72.

CamScanner ile tarandı

OTUZ BİRİNCİ BÂB: İÇERİSİNDE NİFAK ZİKREDİLEN HADİSLER

١٦٥ - ... عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا، وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النِّفَاقِ حَتَّى يَدَعَهَا، إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ، وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ

165. ... Abdullah bin Ömer'den (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Dört haslet var ki onlar kimde bulunursa halis münafık olur. Kimde de o hasletlerden biri bulunursa, onu terk edinceye dek o kimsede nifaktan bir haslet var demektir. Konuşunca yalan söyler, söz verdiğinde sözünü tutmaz, antlaşma yaptığında hıyanet eder, tartıştığında haddi aşar."*[172]

١٦٦ - ... سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ أَبِي الْحَسَنِ الْبَصْرِيَّ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ فَهُوَ مُنَافِقٌ وَإِنْ صَلَّى وَصَامَ وَزَعَمَ أَنَّهُ مُؤْمِنٌ، إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ

172 İsnadında zayıflık olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 1/34 – Müslim, Sahih, 1/58

CamScanner ile tarandı

166. ... Hasen bin Ebu'l Hasen el-Basri'den; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Üç haslet var ki onlar kimde bulunursa, namaz kılsa da oruç tutsa da kendisinin mümin olduğunu iddia etse de o kimse münafıktır. Konuşunca yalan söyler, söz verdiğinde sözünü tutmaz, kendisine güvenildiğinde hıyanet eder."*[173]

١٦٧ - ... عَنْ سَعْدِ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اللِّينُ وَالْحَيَاءُ مِنَ الْإِيمَانِ، وَالْفُحْشُ وَالْبَذَاءُ مِنَ النِّفَاقِ

167. ... Sa'd bin Mes'ud'dan; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Yumuşaklık ve hayâ imandandır. Hayâsızlık ve kötü konuşma ise nifaktandır."*[174]

١٦٨ - ... عَنْ عَرِيبٍ الْهَمْدَانِيِّ قَالَ قُلْتُ لِابْنِ عُمَرَ: إِنَّا إِذَا دَخَلْنَا عَلَى الْأُمَرَاءِ زَكَّيْنَاهُمْ بِمَا لَيْسَ فِيهِمْ، فَإِذَا خَرَجْنَا مِنْ عِنْدِهِمْ دَعَوْنَا عَلَيْهِمْ، قَالَ: كُنَّا نَعُدُّ ذَلِكَ النِّفَاقَ

168. ... Ârib el-Hemedani dedi ki: İbn Ömer'e şöyle dedim: "Emirlerin yanına girdiğimizde, onları, onlarda olmayan hasletlerle temize çıkarıyoruz. Yanlarından çıkınca da onlara beddua ediyoruz." Dedi ki: "Biz bunu nifaktan sayardık."[175]

١٦٩ - ... عَنْ سَعْدِ بْنِ كَعْبٍ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: "الْغِنَاءُ يُنْبِتُ النِّفَاقَ فِي الْقَلْبِ كَمَا يُنْبِتُ الْمَاءُ الزَّرْعَ»

---

173 İsnadı zayıftır, mürseldir ama hadis sahihtir. Bk. Müslim, Sahih, 1/78

174 İsnadı zayıftır, mürseldir. Bk. İbn Ebi Şeybe, Musannef, 1/335. Allame Elbani, İbn Ebi Şeybe'nin İman adlı eserine (42) yaptığı talikte, isnadının hasen olduğunu belirtmiştir.

175 İsnadı zayıf olmakla birlikte eser sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 13/7178

CamScanner ile tarandı

169. ... Sa'd bin Ka'b'tan; İbn Mes'ud dedi ki: "Suyun mahsulü bitirmesi gibi şarkı da kalpte nifak bitirir."[176]

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Nifak kelimesi, İslami bir lafızdır. İslam'dan önce Araplar bu kelimeyi (bu manada) bilmezlerdi. Arap tavşanı iki yuvasından birini saklayıp ötekini gösterdiğinde "nâfaka'l-yerbû" denilir. Telaffuzla İslam'a girip akideyle çıkana, Arap tavşanının yaptığı işe benzer olarak münafık denilir. Çünkü münafık da bir kapıdan girer, diğer kapıdan çıkar. İçerisinde münafıklık zikredilen hadisler, o işleri yapan kimsenin açıktan Müslüman olduğunu söylemesine rağmen içinden kafir olan bir münafık olması anlamında değildir. Aksine mana, zikredilen hasletlerin münafıkların işleri ve ahlaklarından olduğudur. Sana delil gösterecek olursam;

١٧٠ - أَنَّ رَجُلًا أَتَى اَلنَّبِيَّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اَللَّهِ إِنِّي قَرَأْتُ اَلْبَارِحَةَ "بَرَاءَةٌ" فَخَشِيتُ أَنْ أَكُونَ قَدْ نَافَقْتُ، فَقَالَ: أَتَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اَللَّهُ وَأَنِّي رَسُولُ اَللَّهِ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: تُحَدِّثُ بِذَلِكَ نَفْسَك قَالَ: لَا، قَالَ: أَنْتَ مُؤْمِنٌ

170. Bir adam, Nebî (s.a.v)'e gelip sordu: Ey Allah'ın Rasûlü! Dün gece Tevbe Sûresi'ni okudum, münafık olmaktan korktum. Nebî (s.a.v): "*Allah'tan başka ilah olmadığına ve benim Allah'ın Rasûlü olduğuma şahitlik ediyor musun?* diye sordu. Adam "Evet" dedi. Nebî (s.a.v): "*Peki, nefsin sana (münafıkmışsın gibi) konuşuyor mu?*" diye sordu. Adam "Hayır" dedi. Nebî (s.a.v): "*Sen müminsin*" buyurdu.[177]

176 İsnadı zayıf olmakla birlikte İbn Mes'ud'dan sahihtir. Bk. Beyhaki, Sünen-i Kübra, 1/223 – İbn Batta, İbane, 2/945

177 İsnadı zayıftır. Bunu rivayet eden başka birine rastlayamadım.

CamScanner ile tarandı

OTUZ İKİNCİ BÂB:
İÇERİSİNDE BERİ OLUŞ ZİKREDİLEN HADİSLER

١٧١ - ... عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ شَهَرَ عَلَيْنَا اَلسِّلَاحَ فَلَيْسَ مِنِّي

171. ... Ebu Hureyre'den (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Bize silah çeken bizden değildir."*[178]

١٧٢ - ... عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سُمْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ اِنْتَهَبَ نُهْبَةً فَلَيْسَ مِنَّا

172. ... Abdurrahman bin Semura (r.a) dedi ki: Rasûlullah (s.a.v)'i şöyle buyururken işittim: *"Yağmalayan bizden değildir."* [179]

١٧٣ - ... عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا

173. ... Ebu Hureyre'den (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Bizi aldatan bizden değildir."*[180]

---

178 İsnadı zayıf olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Müslim, 1/101

179 İsnadı bir önceki gibi olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Ebu Davud, Sünen, 3/2703 – Tahavi, Müşkilu'l Âsâr, 2/130 – İbn Ebi Şeybe, Musannef, 7/59

180 İsnadı bir önceki gibi olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Müslim, Sahih, 1/101

CamScanner ile tarandı

١٧٤ - ... عَنْ اِبْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَيْسَ مِنَّا مَنْ حَلَفَ بِالْأَمَانَةِ، وَمَنْ خَبَّبَ عَلَى اِمْرِئٍ زَوْجَتَهُ أَوْ مَمْلُوكَهُ فَلَيْسَ هُوَ مِنَّا

174. ... İbn Bureyde'den, o babasından; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: "*Emanete yemin eden*[181] *ve kişiyle karısının veya kölesinin arasını bozmaya çalışan bizden değildir.*"

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Âlimler arasında bu hadislerin "Bizim gibi değildir" anlamında olduğunu söyleyenler vardır. Bazı âlimler de şöyle demiştir: "Bu sayılanları yapan kimseler, bize itaat eden ve farzlarımızı gözeten kimselerden değildir."

Ayrıca zikrettiğimiz hadislerde o fiillerden beri olunduğu kastedilmektedir. O fiilleri işleyen kişilerden beri olunduğu, yani onların bu dinden olmadıklarının kastedilmesi ise caiz değildir.

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Allah en iyisini bilir ama bu yorumun doğru olduğunun delili, Rasûlullah (s.a.v)'in "*Bıyıklarını almayan bizden değildir*" sözüdür.

١٧٥ - ... عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَذَكَرَهُ، فَهَلْ يَجُوزُ لِأَحَدٍ أَنْ يَتَأَوَّلَ عَلَى رَسُولِ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلتَّبَرُّؤَ مِمَّنْ لَمْ يَأْخُذْ شَارِبَهُ

181 Buradaki emanetten kasıt, Allah Teâlâ'nın farz kıldığı namaz, oruç, hac vb. ibadetlerdir. Allah'tan başkasına yemin edilmez. Şu halde hadisin manası, bir kimsenin "Namazım hakkı için, orucum hakkı için..." şeklinde Allah dışında bir şeye yemin etmesidir. (Çev.)

CamScanner ile tarandı

175. ... Zeyd bin Erkam'dan (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Bıyıklarını almayan bizden değildir."*[182]

Şimdi bir kimsenin bu hadisi Rasûlullah (s.a.v)'in bıyıklarını almayan kimselerden beri olduğu şeklinde yorumlaması caiz olur mu?

182 Musannifin isnadı zayıftır ama hadis sahihtir. Bk. Tirmizi, Cami, 5/276 – Ahmed, Müsned, 4/366, 368 – İbn Ebi Şeybe, Musannef, 8/564 – İbn Hibban, Sahih, 12/5477 – Taberani, Kebir, 5/5033

CamScanner ile tarandı

OTUZ ÜÇÜNCÜ BÂB: BAHSETTİĞİ GÜNAHLARIN DAHA BÜYÜK VEYA ONA YAKIN KÖTÜLÜKLERE BENZETİLDİĞİ HADİSLER

١٧٦ - ... عَنْ اِبْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: أَتَى اَلنَّبِيَّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ يَسْأَلُهُ عَنْ اَلْكَبَائِرِ فَقَالَ: أَنْ تَدْعُوَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَك وَأَنْ تَقْتُلَ وَلَدَك مَخَافَةَ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ، وَأَنْ تُزَانِيَ حَلِيلَةَ جَارِكَ، ثُمَّ قَرَأَ وَاَلَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اَللَّهِ إِلَهًا آخَرَ اَلْآيَةَ

176. ... İbn Mes'ud (r.a) dedi ki: Nebî (s.a.v)'e bir adam gelip büyük günahlardan sordu. Buyurdu ki: *"Allah seni yaratmışken O'na bir ortak edinmen, seninle yer korkusuyla çocuğunu öldürmen ve komşunun hanımıyla zina etmen."* Sonrasında *"Onlar, Allah ile beraber başka bir ilâha yalvarmazlar..."* (Furkan, 68) âyetini okudu.[183]

١٧٧ - ... عَنْ خُرَيْمِ بْنِ فَاتِكٍ قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا اِنْصَرَفَ قَامَ فَقَالَ: عُدِلَتْ شَهَادَةُ اَلزُّورِ بِالْإِشْرَاكِ بِاَللَّهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ تَلَا: وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ اَلزُّورِ حُنَفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ

183 İsnadı bir önceki gibi olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 8/4761 – Müslim, Sahih, 1/86, 141

CamScanner ile tarandı

177. ... Hureym bin Fâtik dedi ki: Bir keresinde Rasûlullah (s.a.v) bize namaz kıldırmıştı. Namazdan çekilince ayağa kalkıp üç kere *"Yalancı şahitlikle Allah'a ortak koşmak birbirine denk kılınmıştır"* buyurdu. Sonrasında *"Artık putlara tapma pisliğinden kaçının, yalan sözden kaçının."* (Hac, 30) âyetini okudu.[184]

١٧٨ - ... عَنْ اَلْمُنْكَدِرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ مَاتَ مُدْمِنًا خَمْرًا مَاتَ كَعَابِدِ وَثَنٍ

178. ... Münkedir bin Muhammed'den, o babasından; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Her kim, içki bağımlısı olarak ölürse, sanki putperest gibi ölmüştür."*[185]

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: İlim ehli katında hadiste geçen bağımlılıktan kasıt, kişinin velev ki senede bir kere dahi içse, bu işi sürdürmeye ve tekrar içmeye niyet etmesidir. İşte bağımlı budur.

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: İçerisinde zikredilen günahların, daha büyük kötülüklere benzetildiği bu hadislerin manası şudur: Kim sayılan bu günahlardan herhangi birini işlerse, isyankâr ismi konusunda onlara katılmış demektir. Yoksa herkesin günahı, işlediği günaha göredir.

Eğrilik, hevâ ve sapıklık sahipleri, sana bu bâb ve önceki dört bâbda bahsettiğim bu hadisleri tahrif edip ve kendi reylerine göre yorumlayarak günahkâr müminleri imandan çı-

184 İsnadı zayıftır. Bk. Ebu Davud, Sünen, 4/3599 – Tirmizi, Cami, 4/2300 – İbn Ebi Şeybe, Musannef, 7/257 – Ahmed, Müsned, 4/321 – Taberani, Kebir, 4/4162

185 İsnadı zayıftır, mürseldir. Bunu rivayet eden başka birine rastlayamadım.

CamScanner ile tarandı

karmış, onları tekfir etmiş, onları bağışlanmalarını dilemekten mahrum etmiş, onlarla dostluğu kesmişlerdir.

Allah'tan onları müptela kıldığı hususlardan bizi uzaklaştırmasını, itaati üzere bize sebat vermesini ve bizleri rızası yolunda başarılı kılmasını diliyoruz.

CamScanner ile tarandı

OTUZ DÖRDÜNCÜ BÂB: VAAD VE VAÎD[186]

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnetin görüşlerinden biri de, vaadin Allah'ın lütfu ve nimeti olup vaîdin ise O'nun adalet ve cezası olduğudur. Cenneti, istisna olmaksızın tüm itaatkârların yurdu kılmıştır. Cehennemi de istisna olmaksızın kâfirlerin yurdu kılıp, isyankâr müminlerden dilediği kimseleri ise ilahi iradeye bırakmıştır. Allah hüküm verir. O'nun hükmünü bozacak yoktur. O yaptığından sorulmaz.

Allah Teâlâ itaatkâr müminlere vâdederken şöyle buyurur: *"Kim Allah'a ve Peygamberi'ne itaat ederse, Allah onu, içinden ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetlere sokar. İşte bu, büyük başarıdır."* (Nisa, 13)

İsyankârlar ve kâfirler hakkında şöyle buyurur: *"Kim de Allah'a ve Peygamberi'ne isyan eder ve O'nun koyduğu sınırları aşarsa, Allah onu ebedî kalacağı cehennem ateşine sokar. Onun için alçaltıcı bir azap vardır."* (Nisa, 14)

Yine şöyle buyurur: *"Şüphesiz âyetlerimizi inkâr edenleri biz ateşe atacağız. Derileri yanıp döküldükçe, azabı tatmaları için onların derilerini yenileyeceğiz. Şüphesiz Allah, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir. İman edip salih ameller işleyenleri ise, içinden ırmaklar akan, içlerinde ebedî kalacakla-*

---

186 Vaad ve vaîd: İki kelime de söz vermek manasına gelmekle birlikte vaad, ödül sözü; vaîd, azap sözü/tehdidi anlamındadır. (Çev.)

CamScanner ile tarandı

rı cennetlere koyacağız. Onlara orada tertemiz eşler vardır. Onları, koyu gölgeler altında bulunduracağız." (Nisa, 56-57)

Yine şöyle buyurur: *"Onları mutlaka saptıracağım, mutlaka onları kuruntulara sokacağım ve onlara emredeceğim de (putlara adak için) hayvanların kulaklarını yaracaklar. Yine onlara emredeceğim de Allah'ın yarattığını değiştirecekler." Kim Allah'ı bırakıp da şeytanı dost edinirse, şüphesiz o apaçık bir hüsrana düşmüştür. Şeytan onlara (birçok) vaadde bulunur ve onları kuruntulara sürükler. Oysa şeytan, ancak aldatmak için onlara vaadde bulunuyor. İşte onların barınağı cehennemdir. Ondan bir kaçış yolu bulamazlar. İman edip salih ameller işleyenleri de ebedî olarak kalacakları, içlerinden ırmaklar akan cennetlere koyacağız. Allah, gerçek bir vaadde bulunmuştur. Kimdir sözü Allah'ınkinden daha doğru olan?"* (Nisa, 119-122)

İlahi iradeye bıraktığı isyankâr müminler hakkında şöyle buyurur: *"Şüphesiz Allah, kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz. Bunun dışındaki günahları, dilediği kimseler için bağışlar."* (Nisa, 116)

Yine şöyle buyurur: *"Rabbiniz sizi daha iyi bilir. (Durumunuza göre) dilerse size merhamet eder, dilerse azap eder."* (İsra, 54)

O'nun itaatkâr müminlere olan vaadi doğru, kâfirlere ve müşriklere olan vaîdi haktır. Müminlerden olup günaha ısrar eder halde ölenler ise O'nun dilemesi ve ihtiyarına kalmıştır. Kimsenin Allah'ın gaip ilmine çıkışmaya, kaza-kaderini inkâr etmeye ve "Nasıl ki tövbe edenlere azap etmekten geri duruyorsa, aynı şekilde günahta ısrar edenleri bağışlamaktan geri durur" demeye hakkı yoktur. Bizim böyle sözler konuşmamız yakışmaz. O'nu tenzih ederim. Bu apaçık bir iftiradır.

CamScanner ile tarandı

١٧٩ - ... عَنْ عُبَادَةَ قَالَ: بَايَعْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: بَايِعُونِي عَلَى أَنْ لَا تُشْرِكُوا بِاللَّهِ شَيْئًا، وَلَا تَسْرِقُوا وَلَا تَزْنُوا، فَمَنْ وَفَّى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ، وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَعُوقِبَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَتُهُ، وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَسَتَرَهُ اللَّهُ فَذَلِكَ إِلَى اللَّهِ إِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ وَإِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُ

179. ... Ubade dedi ki: Rasûlullah (s.a.v)'e biat edecekken şöyle buyurmuştu: *"Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamanız, hırsızlık yapmamanız ve zina etmemeniz üzere biat edin. Sizden kim (sözüne) vefa gösterirse, onun ecri Allah'a aittir. Kim bu günahlardan birine düşer de dünyada (had cezası ile) cezalandırılsa, ceza onun kefareti olur. Kim de bu günahlardan birine düşer, derken Allah onun günahını örterse, artık onun durumu Allah'a kalmıştır; dilerse ona azap eder, dilerse onu bağışlar."*[187]

١٨٠ - ... سَمِعْتُ عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: خَمْسُ صَلَوَاتٍ كَتَبَهُنَّ اللَّهُ عَلَى الْعِبَادِ، مَنْ جَاءَ بِهِنَّ لَمْ يُضَيِّعْ مِنْهُنَّ شَيْئًا جَاءَ وَلَهُ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدٌ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ، وَمَنْ انْتَقَصَ مِنْ حَقِّهِنَّ شَيْئًا جَاءَ وَلَيْسَ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدٌ، وَإِنْ شَاءَ أَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ

180. ... Ubade bin Samit dedi ki: Rasûlullah (s.a.v)'i şöyle buyururken işittim: *"Allah'ın kullara yazdığı (farz kıldığı) beş vakit namaz vardır. Kim onları yerine getirip onlardan herhangi bir şeyi zayi etmezse, o kimseyi cennete girdireceğine*

187 İsnadı zayıf olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 12/6784

CamScanner ile tarandı

Allah'ın katında bir ahdi olduğu halde gelir. Kim de hanhaz-ların hakkından herhangi bir şeyi eksiltirse, Allah katında bir ahdi olmadığı halde gelir. Dilerse onu cennete sokar."[188]

١٨١ - ... عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ آنَ لَكُمْ أَنْ تَنْتَهُوا عَنْ حُدُودِ اللَّهِ، مَنْ أَصَابَ مِنْ هَذِهِ الْقَاذُورَةِ شَيْئًا فَلْيَسْتَتِرْ بِسِتْرِ اللَّهِ، فَإِنَّهُ مَنْ يُبْدِ لَنَا صَفْحَتَهُ نُقِمْ عَلَيْهِ كِتَابَ اللَّهِ

181. ... Zeyd bin Eslem'den; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Ey insanlar! Allah'ın yasaklarından vazgeçme vaktiniz geldi. Her kim o çöplükten herhangi bir şeye düşmüşse, Allah'ın örtmesiyle örtünsün. Çünkü kim bize günahını açıklarsa, kendisine Allah'ın kitabını (had cezasını) uygularız."*[189]

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Bu üsluptaki bir hadis çok büyüktür. Artık Rasûlullah (s.a.v)'in *"Her kim o çöplükten herhangi bir şeye düşmüşse, Allah'ın örtmesiyle örtünsün"* sözü üzerinde iyi düşün! Böyle bir söz, yalnızca Allah'ın geniş rahmetini umduğu kimse için söylenir. Böyle olmasaydı, kesinlikle doğrusunu söylemeye en layık oydu. Çünkü o güvenilir nasihatçidir. Olur da kişi yaptığını açıklar da üzerinde had uygulanır ve temizlenmesi de Rasûlullah (s.a.v)'in haddi uygulamasına kalır. Halbuki Allah onu kita-

---

188 İsnadı zayıf olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Ebu Davud, Sünen, 2/1420 – Nesai, Mücteba, 1/460 – İbn Mace, Sünen, 1/1401 – Muvatta, 1/110 – Ahmed, Müsned, 5/315, 319 – İbn Ebi Şeybe, Musannef, 2/296, 14/235 – Abdurrezzak, Musannef, 3/4575 – Humeydi, Müsned, 1/389 – Beğavi, Şerhu's Sünne, 4/1978

189 Mürseldir, zayıftır. Bk. Malik, Muvatta, 2/169 – Beyhaki, Kübra, 8/326

CamScanner ile tarandı

bında affetmeye ve hoşgörülü olmaya teşvik etmiştir. Peygamber dahi böyleyse, Allah Teâlâ güzel ahlak sahibi olmaya kullarından daha layıktır.

١٨٢ - ... حَدَّثَنَا ٱلْأَصْمَعِيُّ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ أَبِي عَمْرِو بْنِ ٱلْعَلَاءِ فَجَاءَهُ عَمْرُو بْنُ عُبَيْدٍ فَقَالَ: يَا أَبَا عَمْرٍو هَلْ يُخْلِفُ ٱللَّهُ ٱلْمِيعَادَ؟ قَالَ: لَا، قَالَ: أَرَأَيْتَ إِذَا وَعَدَ عَلَى عَمَلٍ ثَوَابًا يُنْجِزُهُ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: فَكَذَلِكَ إِذَا وَعَدَ عَلَى عَمَلٍ عِقَابًا، قَالَ: فَقَالَ أَبُو عَمْرٍو رَضِيَ ٱللَّهُ عَنْهُ: إِنَّ ٱلْوَعْدَ غَيْرُ ٱلْوَعِيدِ إِنَّ ٱلْعَرَبَ لَا تَعُدُّ خُلْفًا أَنْ تُوعِدَ شَرًّا فَلَا تَفِي بِهِ، وَإِنَّمَا ٱلْخُلْفُ أَنْ تَعِدَ خَيْرًا فَلَا تَفِي بِهِ، ثُمَّ أَنْشَدَ:

وَلَا يَرْهَبُ ٱبْنُ ٱلْعَمِّ وَٱلْجَارُ صَوْلَتِي ** وَلَا أَنْثَنِي مِنْ خَشْيَةِ ٱلْمُتَهَدِّدِ

وَإِنِّي إِذَا أَوْعَدْتُهُ أَوْ وَعَدْتُهُ ** لَمُخْلِفُ إِيعَادِي وَمُنْجِزُ مَوْعِدِي

182. ... Asma'i dedi ki: Bir keresinde Ebu Amr bin Alâ'nın yanındaydık. Derken Amr bin Ubeyd gelip şöyle dedi:

– Ey Ebu Amr! Allah sözünü bozar mı?

Ebu Amr:

– Hayır.

– Ne dersin, bir amele sevap vereceğini vâdettiyse sözünü tutar mı?

– Evet.

CamScanner ile tarandı

– Peki, aynı şekilde bir amele ceza vereceğini vâdettiğinde de mi?

Ebu Amr bu soru üzerine şöyle dedi: "Vaad, vaîdden başkadır. Araplar, kötülük vâdedip sözüne vefa göstermemeni sözünde durmama saymazlar. Sözünde durmama, ancak iyilik vâdedip sonra vefa göstermemendir." Sonrasında şu şiiri okudu:

Amcaoğlum ve komşum, saldırımdan korkmaz,
Tehditkârdan çekinerek eğilip bükülmezler.
Çünkü ben vâdettiğim veya vaîd ettiğimde,
Kesinlikle vaîdimi bozar, vaadimi yerine getiririm.[190]

١٨٣ - ... عَنْ يَحْيَى قَالَ: بَلَغَنِي أَنَّ عُمَرَ بْنَ اَلْخَطَّابِ قَالَ لَمَّا أَنْزَلَ اَللَّهُ اَلْمُوجِبَاتِ اَلَّتِي أَوْجَبَ عَلَيْهَا اَلنَّارَ لِمَنْ عَمِلَ بِهَا، مَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا، وَأَشْبَاهَ ذَلِكَ كُنَّا نَبُتَّ عَلَيْهِ اَلشَّهَادَةَ حَتَّى نَزَلَتْ هَذِهِ اَلْآيَةُ: إِنَّ اَللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُفَكَفَفْنَا عَنْ اَلشَّهَادَةِ وَخِفْنَا عَلَيْهِمْ

183. ... Yahya dedi ki: Bana Ömer bin Hattâb'ın (r.a) şöyle dediği ulaştı: *"Allah "Her kim kasten bir mümini öldürürse..."* (Nisa, 93) gibi işlendiğinde cehennemi gerektiren günahları açıkladığı âyetleri indirince, bizler o günahları işleyenlerin kesinlikle cehennemlik olduklarına şahitlik ederdik. Tâ ki şu ayet indi: *"Şüphesiz Allah kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bunun dışındakileri dilediği kimseler için bağışlar."* (Nisa, 48, 116) Bunun üzerine şahitlik etmekten geri durduk, günahkârlar adına endişe etmeye başladık."[191]

190 Bk. Harâiti, Mekarimu'l Ahlak, 1/188
191 İsnadı zayıftır, munkatıdır.

CamScanner ile tarandı

- يَحْيَى: وَبَلَغَنِي عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَحِمَهُ اللَّهُ أَنَّهُ قَالَ: إِنَّ الْفَقِيهَ كُلَّ الْفَقِيهِ مَنْ لَمْ يُؤَيِّسِ النَّاسَ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ، وَلَمْ يَدْحَضْهُمْ فِي مَعَاصِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

– Yahya dedi ki: Bana ayrıca Ali bin Ebu Talib'in (r.a) şöyle dediği ulaştı: "Tam manasıyla fakih olan kişi, insanları Allah'ın rahmetinden ümit kestirmeyen ve Allah Teâlâ'ya isyan etme hususunda onlara güven vermeyendir."

CamScanner ile tarandı

OTUZ BEŞİNCİ BÂB:
PEYGAMBER (S.A.V)'İN ASHÂBINI SEVMEK

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnetin görüşlerinden biri de, Peygamber (s.a.v)'in ashabını sevmek, onların iyilik ve faziletlerini yaymak ve aralarında geçen olaylar hakkında dilini tutmaktır.

Allah Teâlâ kitabının birçok yerinde onları övmüş, onları sevip dua etmek suretiyle yüzeltilmelerini vacip kılmıştır. Şöyle buyurur: *"Muhammed, Allah'ın Rasûlüdür. Onunla beraber olanlar, kâfirlere karşı çetin, birbirlerine karşı da merhametlidirler..."* Yine şöyle buyurur: *"Allah, içlerinden iman edip salih amel işleyenlere bir bağışlama ve büyük bir mükâfat vâdetmiştir."* (Fetih, 29)

Yine şöyle buyurur: *"Bu mallar özellikle, Allah'tan bir lütuf ve hoşnutluk ararken ve Allah'ın dinine ve peygamberine yardım ederken yurtlarından ve mallarından uzaklaştırılan fakir muhacirlerindir..."* (Haşr, 8) Yine şöyle buyurur: *"...işte onlar kurtuluşa erenlerin tâ kendileridir."* (Haşr, 9)

١٨٤ - وَقَالَ اَلنَّبِيُّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: خَيْرُ أُمَّتِي قَرْنِي مِنْهُمْ ثُمَّ اَلَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ اَلَّذِينَ يَلُونَهُمْ

184. Nebî (s.a.v) de şöyle buyurmuştur: *"Ümmetimin en hayırlıları; benim neslim, sonrasında onlardan sonra gelenler, sonrasında da onlardan sonra gelenlerdir."*

CamScanner ile tarandı

١٨٥ - ... عَنْ سَهْلِ بْنِ يُوسُفَ بْنِ سَهْلِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: لَمَّا رَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْحُدَيْبِيَةِ خَطَبَ النَّاسَ فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَاضٍ عَنْهُ وَعُمَرَ وَعُثْمَانَ، وَعَلِيٍّ وَطَلْحَةَ وَالزُّبَيْرِ، وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ فَاعْرِفُوا ذَلِكَ لَهُمْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ قَدْ غَفَرَ لِأَهْلِ بَدْرٍ وَالْحُدَيْبِيَةِ أَيُّهَا النَّاسُ لَا تُسِيؤُنِي فِي أَصْحَابِي وَأَصْهَارِي أَيُّهَا النَّاسُ لَا يَطْلُبَنَّكُمُ اللَّهُ بِمَظْلَمَةِ أَحَدٍ مِنْهُمْ فَإِنَّهَا مِمَّا لَا تُوهَبُ

185. ... Sehl bin Yusuf bin Sehl bin Malik'ten; o babasından, o dedesinden; Rasûlullah (s.a.v) Hudeybiye'den dönünce insanlara şöyle hutbe verdi: *"Ey insanlar! Şüphesiz ben ondan, Ömer'den, Osman'dan, Ali'den, Talha'dan, Zübeyir'den, Muhacir'den ve Ensar'dan razıyım. Onların bu durumunu bilin. Ey insanlar! Şüphesiz Allah Bedir ve Hudeybiye ehlini bağışlamıştır. Ey insanlar! Ashabım, kayınpederlerim ve damatlarım hakkında beni üzmeyin. Ey insanlar! Sakın Allah sizden onlardan birine edilen zulmün karşılığını talep etmesin!"*[192]

١٨٦ - ... عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا ذُكِرَ الْقَدَرُ فَأَمْسِكُوا، وَإِذَا ذُكِرَتِ النُّجُومُ فَأَمْسِكُوا، وَإِذَا ذُكِرَ أَصْحَابِي فَأَمْسِكُوا

186. ... Abdullah bin Mes'ud'dan (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Kader zikredildiğinde dilini tut! Yıldızlar zikredildiğinde dilini tut! Ashabım zikredildiğinde dilini tut!"*[193]

192 İsnadı zayıf olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Müslim, Sahih, 2534

193 İsnadı çok zayıftır. Bk. İbn Batta, İbane, 2/397 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 2/246

CamScanner ile tarandı

- قَالَ اَلنَّضْرُ: وَسَمِعْتُ أَبَا قِلَابَةَ يَقُولُ لِأَيُّوبَ: يَا أَيُّوبَ اِحْفَظْ مِنِّي ثَلَاثًا: لَا تُقَاعِدْ أَهْلَ اَلْأَهْوَاءِ، وَلَا تَسْمَعْ مِنْهُمْ، وَلَا تُفَسِّرْ اَلْقُرْآنَ بِرَأْيِكَ، فَإِنَّكَ لَسْتَ مِنْ ذَلِكَ فِي شَيْءٍ، وَانْظُرْ هَؤُلَاءِ اَلرَّهْطَ مِنْ أَصْحَابِ اَلنَّبِيِّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَا تَذْكُرُهُمْ إِلَّا بِخَيْرٍ

– Nadr dedi ki: Ebu Kılâbe'yi Eyyub'a şöyle derken işittim: Ey Eyyub! Üç şeyi benden ezberle. 1- Hevâ sahipleriyle oturma. 2- Kur'an'ı reyinle tefsir etme; senin reyle hiçbir işin yoktur. 3- Nebî (s.a.v)'in ashabı olan şu topluluğa bak, onları ancak hayırla an.

١٨٧ - ... وَحَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ بُرْقَانَ عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ قَالَ: ثَلَاثَةٌ اُرْفُضُوهُنَّ مُجَادَلَةُ أَصْحَابِ اَلْأَهْوَاءِ، وَشَتْمُ أَصْحَابِ رَسُولِ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالنَّظَرُ فِي اَلنُّجُومِ.

187. ... Cafer bin Berkan'dan; Meymun bin Mehran dedi ki: "Üç şeye son verin; 1- Hevâ sahipleriyle tartışmak. 2- Rasûlullah (s.a.v)'in ashabına sövmek 3- Yıldızları incelemek."[194]

١٨٨ - ... عَنْ أَبِي سَعِيدٍ اَلْخُدْرِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: دَعُوا لِي أَصْحَابِي، لَا تَسُبُّوا أَصْحَابِي، فَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَوْ أَنْفَقَ كُلَّ يَوْمٍ مِثْلَ أُحُدٍ لَمْ يَبْلُغْ مُدَّ أَحَدِهِمْ وَلَا نَصِيفَهُ

194 İsnadı zayıftır. Bk. Ahmed, Fezailu's Sahabe, 1/19

CamScanner ile tarandı

188. ... Ebu Said el-Hudri'den (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Ashabımı benim için bırakın! Ashabıma sövmeyin! Şüphesiz sizden biri her gün Uhud kadar infakta bulunsa, onlardan birinin bir müdd veya yarım müdd infakına dahi erişemez."*[195]

١٨٩ - ... عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُقَاتِلٍ قَالَ: قَالَ أَيُّوبُ السَّخْتِيَانِيُّ: مَنْ أَحَبَّ أَبَا بَكْرٍ فَقَدْ أَقَامَ اَلدِّينَ، وَمَنْ أَحَبَّ عُمَرَ فَقَدْ أَوْضَحَ اَلسَّبِيلَ، وَمَنْ أَحَبَّ عُثْمَانَ اِسْتَنَارَ بِنُورِ اَللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَمَنْ أَحَبَّ عَلِيًّا فَقَدْ أَخَذَ بِالْعُرْوَةِ اَلْوُثْقَى، وَمَنْ أَحْسَنَ اَلثَّنَاءَ عَلَى أَصْحَابِ رَسُولِ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَدْ بَرِئَ مِنَ اَلنِّفَاقِ وَمَنْ يَنْتَقِصُ أَحَدًا مِنْهُمْ أَوْ يُبْغِضُهُ لِشَيْءٍ كَانَ مِنْهُ فَهُوَ مُبْتَدِعٌ مُخَالِفٌ لِلسُّنَّةِ وَالسَّلَفِ اَلصَّالِحِ، وَالْخَوْفُ عَلَيْهِ أَنْ لَا يُرْفَعَ لَهُ عَمَلٌ إِلَى اَلسَّمَاءِ حَتَّى يُحِبَّهُمْ جَمِيعًا وَيَكُونَ قَلْبُهُ لَهُمْ سَلِيمًا.

189. ... Muhammed bin Mukatil'den; Eyyub es-Sahtıyâni dedi ki: "Kim Ebu Bekir'i severse, dinini ayakta tutmuştur. Kim Ömer'i severse, yolunu aydınlatmıştır. Kim Osman'ı severse, Allah Teâlâ'nın nuruyla örtünmüştür. Kim Ali'yi severse, sapasağlam kulpa tutunmuştur. Kim Rasûlullah (s.a.v)'in ashabını güzelce överse, nifaktan beri olmuştur. Kim onlardan birini ayıplar veya ondan sadır olan bir şeyden dolayı buğuz ederse, sünnete ve selef-i salihe muhalefet eden bir bidat sahibidir demektir. Ashabın tümünü sevene ve onlara karşı kalbi selamette olana dek amelinin semaya yükselmemesinden korkulur."[196]

---

195 İsnadı zayıf olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 7/3673 – Müslim, Sahih, 4/2541

196 Bk. Lalekai, Şerhu's Sünne, 7/2333

CamScanner ile tarandı

١٩٠ - ... عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ اَلْأَيْلِيِّ قَالَ: قَالَ مَالِكٌ رَحِمَهُ اَللَّهُ: لَيْسَ لِمَنْ اِنْتَقَصَ أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي اَلْفَيْءِ حَقٌّ

190. ... Ebu Cafer el-Eyli'den; Malik (rh) dedi ki: "Rasûlullah (s.a.v)'in ashabından birini ayıplayanın feyde hakkı yoktur."[197]

197 Bk. Lalekai, Şerhu's Sünne, 7/2400

CamScanner ile tarandı

OTUZ ALTINCI BÂB: EBU BEKİR, ÖMER, OSMAN VE ALİ'NİN (R.ANHUM) ÖNDE OLUŞLARI

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnetin görüşlerinden biri de, Nebî (s.a.v)'den sonra bu ümmetin en faziletlisinin Ebu Bekir ile Ömer, onlardan sonra da en faziletlisinin Osman ile Ali olduğudur.

١٩١ - ... عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ: قَالَ: رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اَللَّهَ اِخْتَارَ أَصْحَابِي عَلَى جَمِيعِ اَلْعَالَمِينَ سِوَى اَلنَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ، وَاخْتَارَ لِي مِنْ أَصْحَابِي أَرْبَعَةً أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ وَعُثْمَانَ وَعَلِيًّا فَجَعَلَهُمْ خَيْرَ أَصْحَابِي وَفِي أَصْحَابِي كُلُّهُمْ خَيْرٌ، وَاخْتَارَ أُمَّتِي عَلَى سَائِرِ اَلْأُمَمِ

191. ... Cabir bin Abdullah'tan (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Şüphe yok ki Allah ashabımı nebiler ve rasûller dışında tüm âleme tercih etti. Benim için de ashabımdan dört kişiyi yani Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Ali'yi seçti. Onları ashabımın en hayırlıları kıldı. Gerçi ashabımın tümünde hayır vardır. Ümmetimi de diğer ümmetlere tercih etti."*[198]

---

198 İsnadı zayıftır, batıldır. Bk. İbn Cerir et-Taberi, Sarihu's Sünne, 23 – Hatib, Tarih, 3/162 – Bezzar, Müsned, 3/2763 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 7/2334

CamScanner ile tarandı

١٩٢ - ... عَنْ نَافِعٍ، عَنْ اِبْنِ عُمَرَ قَالَ: كُنَّا نُفَاضِلُ وَرَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابُهُ مُتَوَافِرُونَ فَنَقُولُ رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَبُوبَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ ثُمَّ نَسْكُتُ

192. ... Nafi'den; İbn Ömer (r.a) dedi ki: "Rasûlullah (s.a.v) sağ ve çok sayıda ashabı da varken sırasıyla Rasûlullah (s.a.v), Ebu Bekir, Ömer, Osman'ı üstün tuttuğumuzu söyler, sonra susardık."[199]

١٩٣ - ... عَنْ اَلرَّبِيعِ بْنِ صُبَيْحٍ عَنْ اَلْحَسَنِ قَالَ: أَدْرَكْتُ عِدَّةً مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُمْ يُفَضِّلُونَ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ وَعُثْمَانَ

193. ... Rebi bin Sabih'ten; Hasen el-Basri dedi ki: "Rasûlullah (s.a.v)'in ashabından pek çoğuna yetiştim. Onlar Ebu Bekir, Ömer ve Osman'ı üstün tutuyorlardı."[200]

١٩٤ - ... حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ اَلْجُهَنِيُّ قَالَ: قُلْتُ لِشَرِيكٍ مَا تَقُولُ فِيمَنْ فَضَّلَ عَلِيًّا عَلَى أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ؟ فَقَالَ: أَزْرَى عَلَى اِثْنَيْ عَشَرَ أَلْفًا مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: ثُمَّ ذَهَبْتُ مِنْ فَوْرِي إِلَى سُفْيَانَ اَلثَّوْرِيِّ فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ: أَزْرَى عَلَى اِثْنَيْ عَشَرَ أَلْفًا مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَا أَخْوَفُنِي مَعَ هَذَا أَنْ لَا يَصْعَدَ لَهُ إِلَى اَلسَّمَاءِ تَطَوُّعٌ.

---

199 İsnadı zayıf olmakla birlikte metni sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 7/3697

200 Bunu rivayet eden başka bir esere rastlayamadım. Ne var ki bir önceki ve bir sonraki rivayetler, buna şahitlik etmektedir.

CamScanner ile tarandı

194. ... Ebu Salih el-Cüheni dedi ki: Şerik'e "Ali'yi Ebu Bekir'den üstün tutan kimse hakkında görüşün nedir?" diye sordum. Dedi ki: "Rasûlullah (s.a.v)'in ashabından on iki bin kişiyi hakir görmüştür." Ardından çabucak Süfyan es-Sevri'ye gidip aynısını ona da sordum. Dedi ki: "Rasûlullah (s.a.v)'in ashabından on iki bin kişiyi hakir görmüştür. Bunu yaparken semaya hiçbir nafile ibadetinin yükselmemesi beni ne çok korkutuyor!"[201]

١٩٥ - ... حَدَّثَنَا سُهَيْلُ بْنُ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: كُنَّا مَعْشَرَ أَصْحَابِ اَلنَّبِيِّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَحْنُ مُتَوَافِرُونَ نَقُولُ: أَفْضَلُ اَلْأُمَّةِ بَعْدَ نَبِيِّهَا صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ عُمَرُ، ثُمَّ عُثْمَانُ، ثُمَّ نَسَكْتُ.

195. ... Süheyl bin Ebu Salih'ten, o babasından; Ebu Hureyre (r.a) dedi ki: "Bizler yani Nebî (s.a.v)'in ashabı çok sayıdayken Nebî (s.a.v)'den sonra bu ümmetin en faziletlisinin Ebu Bekir, sonra Ömer, sonra da Osman olduğunu söyler, sonrasında susardık."[202]

١٩٦ - ... وَحَدَّثَنِي اِبْنُ وَضَّاحٍ قَالَ: سَأَلْتُ يُوسُفَ بْنَ عَدِيٍّ فَقُلْتُ لَهُ: أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ أَفْضَلُ هَذِهِ اَلْأُمَّةِ بَعْدَ نَبِيِّهَا؟ قَالَ: نَعَمْ، وَلَيْسَ يَخْتَلِفُ فِي ذَلِكَ إِلَّا مَنْ لَا يُعْبَأُ بِهِ، وَإِذَا أَرَدْتَ فَضْلَهُمَا فَانْظُرْ إِلَيْهِمَا مِمَّا جَعَلَهُمَا اَللَّهُ مَعَ نَبِيِّهِ فِي قَبْرٍ

201 Ebu Davud, Sünen, 5/463

202 İsnadı zayıftır. Bunu Haris bin Ebu Usame rivayet etmiştir. Bk. Buğyetu'l Bâhis, 2/959

CamScanner ile tarandı

196. ... İbn Vaddah dedi ki: Yusuf bin Adiy'e sordum: "Ebu Bekir ile Ömer, peygamberinden sonra bu ümmetin en faziletlileri midir?" Şöyle cevap verdi: "Evet, öyledir. Bu konuda ancak umursanmayan kimseler ihtilaf etmektedir. Onların faziletini anlamak istersen, Allah'ın onları peygamberi ile aynı kabre koymasına bak."[203]

- قَالَ يُوسُفُ وَإِنَّمَا وَقَعَ اَلِاخْتِلَافُ فِي اَلتَّفْضِيلِ بَيْنَ عُثْمَانَ وَعَلِيٍّ، وَأَنَا أَقُولُ: أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ، وَعَلِيٌّ، هَذَا رَأْيِي وَرَأْيُ مَنْ لَقِينَا مِنْ أَهْلِ اَلسُّنَّةِ، وَلَا يَسَعُ اَلْقَوْلُ بِمَا سِوَى ذَلِكَ.

- Yusuf dedi ki: "İhtilaf ancak Osman ile Ali hakkında meydana gelmiştir. Ben Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Ali diyorum. Bu hem benim görüşüm hem de karşılaştığımız ilim ehlinin görüşüdür. Bundan başka bir görüşe sahip olunması doğru değildir."

١٩٧ - ... عَنْ نُعَيْمِ بْنِ حَمَّادٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ اَلْمُبَارَكِ أَنَّهُ قَالَ: نَأْخُذُ بِاجْتِمَاعِ أَصْحَابِ اَلنَّبِيِّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَدَعُ مَا سِوَاهُ، وَقَدْ اِجْتَمَعُوا عَلَى أَنَّ عُثْمَانَ خَيْرُهُمْ، فَعُثْمَانُ خَيْرُ هَذِهِ اَلْأُمَّةِ بَعْدَ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ، وَبَعْدَهُمْ عَلِيٌّ، ثُمَّ خَيْرُ هَذِهِ اَلْأُمَّةِ بَعْدَ هَؤُلَاءِ اَلْأَرْبَعَةِ أَصْحَابُ اَلشُّورَى، ثُمَّ أَهْلُ بَدْرٍ، ثُمَّ اَلْأَوَّلُ فَالْأَوَّلُ مِنْ سَائِرِ أَصْحَابِ اَلنَّبِيِّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (فَاعْرِفْ) هُمْ حَقَّ سَابِقِهِمْ.

197. ... Nuaym bin Hammad'dan; Abdullah bin Mübarek dedi ki: "Nebî (s.a.v)'in ashabının icmasını alıyor, bunun dışın-

203 İsnadı zayıftır.

CamScanner ile tarandı

dakileri bırakıyoruz. Onlar (Ömer'in şehit edilmesinden sonra) Osman'ın en hayırlıları olduğunda icma etmişlerdir. Yani Ebu Bekir ve Ömer'den sonra bu ümmetin en hayırlısı Osman, onlardan sonra da Ali'dir. Sonrasında ümmetin en hayırlıları şûra ashabından olan dört kişi, sonra Bedir ehli, sonra Nebî (s.a.v)'in ashabından ilk iman edenlerdir. Onlardan (İslam'a) daha önce girenlerinin hakkını tanı."[204]

١٩٨ - ... عَنْ اَلنَّزَّالِ بْنِ سَبْرَةَ قَالَ: لَمَّا قَدِمَ عَبْدُ اللهِ مِنْ اَلْمَدِينَةِ بَعْدَ قَتْلِ عُمَرَ قَالَ: أَمَّرْنَا خَيْرَ مَنْ بَقِيَ، وَلَمْ نَأْلُ يَعْنِي عُثْمَانَ.

198. ... Nezzal bin Sebura dedi ki: Abdullah, Ömer'in öldürülmesinden sonra Medine'den gelince Osman'ı kastederek "Geride kalanların en hayırlısını emir yaptık, bu konuda gevşeklik etmedik" dedi.[205]

204 İsnadı zayıftır. Bunu rivayet eden başka bir esere rastlayamadım.

205 İsnadı bir önceki gibidir. Bk. Hatib, Tarih, 12/409 – Tehzibu'l Kemal, 19/450

CamScanner ile tarandı

OTUZ YEDİNCİ BÂB:
DİNLEYİP İTAAT ETMENİN VACİP OLUŞU

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnetin görüşlerinden biri de, sultanın Allah'ın yeryüzündeki gölgesi olduğu ve başında iyi veya kötü bir sultan (otorite) görmeyen kimsenin sünnete muhalefet ettiğidir.

Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Rasûl'e itaat edin, sizden olan emir sahiplerine de (itaat edin)."* (Nisa, 59) Araştıran biri, ilim ehlinin bu âyeti, hepsi de aynı manaya gelen birkaç şekilde tefsir ettiğini görecektir. Hasen el-Basri, emir sahiplerinden kastın âlimler olduğunu söylerdi. İbn Abbâs (r.anhumâ) ise şöyle derdi: "Onlar, seriyye emirleridir. Rasûlullah (s.a.v) bir seriyye gönderdiğinde grubun başına bir adamı emir tayin eder, onlara ona muhalefet etmemelerini, onu dinleyip itaat etmelerini emrederdi."

Zeyd bin Eslem ise onların valiler olduğu görüşündeydi. Görmüyor musun, Allah Teâlâ ilk önce onlarla başlayıp söyle buyurmuştur: *"Allah size, emanetleri ehline vermenizi... emrediyor."* (Nisa, 58) Emanetten kasıt, toplayıp taksim etmeleri konusunda emir sahiplerine verilen fey ve sadakalardır. *"Allah size... insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emrediyor."* (Nisa, 58) Burada da valilere emir vermiş, sonra hepimize yönelip şöyle buyurmuştur: *"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Rasûl'e itaat edin, sizden olan emir sahiplerine de (itaat edin)."* (Nisa, 59) Yani verecek ve dağıta-

CamScanner ile tarandı

cak malınız olmadığında böyle yapın. *"Herhangi bir hususta anlaşmazlığa düştüğünüz takdirde, Allah'a ve ahiret gününe gerçekten inanıyorsanız, onu Allah ve Rasûlü'ne arz edin. Bu, daha iyidir, sonuç bakımından da daha güzeldir."* (Nisa, 59)

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Kendileri kusurlu davranmış veya vacip onlara ulaşmamış olsa bile, emir sahiplerini dinleyip onlara itaat etmek, vacip olan bir emirdir. Bununla birlikte onlar da hakka çağrılır, emredilir, yönlendirilir. Onlar kendi yaptıklarından sorumludurlar. Halka düşense, onları dinleyip itaat etmektir.

١٩٩ - ... عَنْ اِبْنِ عُمَرَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا يَزَالُ هَذَا اَلْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا بَقِيَ مِنْ اَلنَّاسِ اِثْنَانِ

199. ... İbn Ömer (r.a) dedi ki: Rasûlullah (s.a.v)'i şöyle buyururken işittim: *"İnsanlardan iki kişi kaldığı sürece bu iş Kureyş'te olmaya devam edecektir."*[206]

٢٠٠ - ... عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي عَتَّابٍ قَالَ: قَامَ مُعَاوِيَةُ عَلَى اَلْمِنْبَرِ فَقَالَ: قَالَ اَلنَّبِيُّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اَلنَّاسُ تَبَعٌ لِقُرَيْشٍ فِي هَذَا اَلْأَمْرِ خِيَارُكُمْ فِي اَلْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُكُمْ فِي اَلْإِسْلَامِ

200. ... Zeyd bin Ebu Attâb dedi ki: Muaviye bir keresinde minberde ayağa kalkıp dedi ki: Nebî (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İnsanlar bu işte Kureyş'in tebaasıdır. Onların cahiliyede hayırlı olanları, İslam'da da hayırlı olanlarıdır."*[207]

---

206 İsnadı zayıf olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Müslim, Sahih, 3/1830

207 İsnadı bir önceki gibi olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. İbn Ebi Şeybe, Musannef, 12/169 – Ahmed, Müsned, 4/101 – İbn Ebi Asım, Sünne,

CamScanner ile tarandı

٢٠١ - ... عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَائِلٍ اَلْحَضْرَمِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سَأَلَ يَزِيدُ بْنُ سَلَمَةَ الْجُعْفِيُّ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اَللَّهِ: أَرَأَيْتَ لَوْ كَانَتْ عَلَيْنَا أُمَرَاءُ يَسْأَلُونَا حَقَّهُمْ وَيَمْنَعُونَا حَقَّنَا فَمَاذَا تَأْمُرُنَا؟ فَأَعْرَضَ عَنْهُ، ثُمَّ سَأَلَهُ فَأَعْرَضَ عَنْهُ، فَجَذَبَهُ اَلْأَشْعَثُ بْنُ قَيْسٍ فِي اَلثَّالِثَةِ أَوْ فِي اَلثَّانِيَةِ، فَقَالَ رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اِسْمَعُوا وَأَطِيعُوا، إِنَّمَا عَلَيْهِمْ مَا حُمِّلُوا وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ

201. ... Alkame bin Vail el-Hadrami'den, o babasından; Yezid bin Seleme el-Cu'fi, Rasûlullah (s.a.v)'e şöyle sordu: "Ey Allah'ın Rasûlü! Ne dersin, Şayet başımızda kendi haklarını isteyen ama bizim haklarımıza engel olan emirler olsa; bu durumda bize ne emredersin?" Yüzünü hemen ondan çevirdi. Sonra yine sordu, yine yüzünü çevirdi. Üçüncü –veya ikinci- soruşunda Eş'as bin Kays onu çekiştirmişti. Rasûlullah (s.a.v) birden şöyle cevap verdi: *"Dinleyin, itaat edin! Onlar kendi yaptıklarından, siz de kendi yaptıklarınızdan sorumlusunuz."*[208]

٢٠٢ - ... عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّهَا سَتَكُونُ بَعْدِي أَثَرَةٌ وَأُمُورٌ تُنْكِرُونَهَا قُلْنَا: فَمَا تَأْمُرُ مَنْ أَدْرَكَ مِنَّا ذَلِكَ؟ قَالَ: تُؤَدُّونَ اَلْحَقَّ اَلَّذِي عَلَيْكُمْ وَتَسْأَلُونَ اَللَّهَ اَلَّذِي لَكُمْ

2/1129. Allame Elbani dedi ki: "İsnadı sahihtir, ravilerinin tümü sikadır." Bk. Zilalu'l Cenne, 2/534

208 İsnadı bir önceki gibi olmakla birlikte metni sahihtir. Bk. Müslim, Sahih, 3/1846

CamScanner ile tarandı

202. ... Abdullah bin Mes'ud (r.a) dedi ki: Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Şüphesiz benden sonra adam kayırma ve karşı çıktığınız hususlar olacaktır."* Dedik ki: "Bizden o zamana yetişen kimselere ne emredersin?" Şöyle cevap verdi: *"Üzerinizdeki hakkı yerine getirir, size ait olanı Allah'tan istersiniz."*[209]

٢٠٣ - ... أَبَا رَجَاءٍ الْعُطَارِدِيَّ يُحَدِّثُ أَنَّهُ سَمِعَ اِبْنَ عَبَّاسٍ يَرْوِيهِ عَنْ اَلنَّبِيِّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ رَأَى مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا يَكْرَهُهُ فَلْيَصْبِرْ فَإِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَحَدٍ يُفَارِقُ اَلْجَمَاعَةَ شِبْرًا فَيَمُوتُ إِلَّا مِيتَةً جَاهِلِيَّةً

203. ... Ebu Racâ el-Utâridi tahdis etti; kendisi, İbn Abbâs'ı Nebî (s.a.v)'den şunu rivayet ederken işitmiştir: Buyurdu ki: *"Her kim, emirinden hoşuna gitmeyen bir şey görürse sabretsin. Çünkü cemaatten bir karış ayrılıp da ölen biri yoktur ki, bir çeşit cahiliye ölümüyle ölmüş olmasın."*[210]

٢٠٤ - ... حَدَّثَهُ أَنَّ اَلْحَارِثَ اَلْأَشْعَرِيَّ حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: وَأَنَا آمُرُكُمْ بِخَمْسٍ أَمَرَنِي اَللَّهُ بِهِنَّ: اَلْجَمَاعَةِ وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ، وَالْهِجْرَةِ وَالْجِهَادِ فِي سَبِيلِ اَللَّهِ فَمَنْ فَارَقَ اَلْجَمَاعَةَ قِيدَ شِبْرٍ فَقَدْ خَلَعَ اَلْإِسْلَامَ مِنْ رَأْسِهِ إِلَّا أَنْ يَرْجِعَ وَمَنْ اِدَّعَى دَعْوَى جَاهِلِيَّةٍ فَإِنَّهُ مِنْ جُثَا جَهَنَّمَ فَقَالَ رَجُلٌ وَإِنْ

---

209 İsnadı bir önceki gibi olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 13/7052 – Müslim, Sahih, 3/1843

210 İsnadı bir önceki gibi olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 13/7054, 7143 – Müslim, Sahih, 3/1849

CamScanner ile tarandı

صَامَ وَصَلَّى؟ قَالَ: وَإِنْ صَامَ وَصَلَّى؟ تَدَاعَوْا بِدَعْوَى اللَّهِ الَّذِي سَمَّاكُمْ الْمُسْلِمِينَ الْمُؤْمِنِينَ عِبَادَ اللَّهِ

204. ... Haris el-Eş'ari'den; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Size Allah'ın bana emrettiği beş şeyi emrediyorum. Cemaat, dinlemek, itaat,, hicret ve Allah yolunda cihad. Her kim cemaatten bir karış ayrılırsa, tekrar geri dönmesi müstesna, başından İslam'ı çıkarmıştır. Her kim bir cahiliye davasına çağırırsa, şüphesiz ki o, cehennem topluluğundandır."* Bunun üzerine bir adam, "Namaz kılsa da oruç tutsa da mı?" diye sordu. Buyurdu ki: *"Namaz kılsa da oruç tutsa da. Ey Allah'ın kulları! Birbirinizi, sizi Müslümanlar ve müminler olarak adlandıran Allah'ın davasına çağırın."*[211]

٢٠٥ - ... عَنْ سُوَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ قَالَ: أَخَذَ عُمَرُ بِيَدِي فَقَالَ: يَا أَبَا أُمَيَّةَ إِنِّي لَا أَدْرِي لَعَلَّنَا لَا نَلْتَقِي بَعْدَ يَوْمِنَا هَذَا، اِتَّقِ اللَّهَ رَبَّكَ إِلَى يَوْمِ تَلْقَاهُ كَأَنَّكَ تَرَاهُ وَأَطِعْ الْإِمَامَ وَإِنْ كَانَ عَبْدًا حَبَشِيًّا مُجَدَّعًا، إِنْ ضَرَبَكَ فَاصْبِرْ، وَإِنْ أَهَانَكَ فَاصْبِرْ، وَإِنْ أَمَرَكَ بِأَمْرٍ يُنْقِصُ دِينَكَ فَقُلْ طَاعَةُ دَمِي دُونَ دِينِي، وَلَا تُفَارِقْ الْجَمَاعَةَ

205. ... Süveyd bin Gafle dedi ki: Bir keresinde Ömer (r.a) elimi tutup şöyle dedi: "Ey Ebu Ümeyye! Doğrusu bilmiyorum; belki de bu günümüzden sonra tekrar karşılaşamayız. Rabbine kavuşacağın güne kadar, sanki O'nu görüyormuşçasına O'ndan sakın. Azası kesik Habeşli bir köle dahi olsa imama itaat et. Sana vurursa sabret, Seni aşağılarsa sabret. Eğer

211 İsnadı zayıf olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Tirmizi, Cami, 5/2863 – İbn Ebi Asım, Sünne, 2/1036

CamScanner ile tarandı

sana dinini eksiltecek bir emir verirse, "Dinim değil, kanım"[212] de, cemaatten ayrılma!"[213]

٢٠٦ - ... عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ اَلْمُنْكَدِرِ قَالَ: لَمَّا بُويِعَ لِيَزِيدَ بْنِ مُعَاوِيَةَ ذَكَرَ ذَلِكَ اِبْنُ عُمَرَ فَقَالَ: إِنْ كَانَ خَيْرًا رَضِينَا وَإِنْ كَانَ شَرًّا صَبَرْنَا.

206. ... Muhammed bin Münkedir'den; İbn Ömer'e (r.a) Yezid bin Muaviye'ye biat edildiğinden bahsedilince şöyle dedi: "Hayırsa razı olur, şerse sabrederiz."[214]

212 Yani seni öldürse de Allah'a isyan etme, gerekirse canını ver. (Çev.)

213 İsnadı bir önceki gibi olmakla birlikte eser sahihtir. Bk. İbn Ebi Şeybe, Musannef, 12/544 – Beyhaki, Kübra, 8/159 – Hallal, Sünne, 54

CamScanner ile tarandı

OTUZ SEKİZİNCİ BÂB: EMİR SAHİPLERİ ARKASINDA NAMAZ KILMAK

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnetin görüşlerinden biri de, Cuma ve bayram namazlarının iyi olsun kötü olsun her emirle beraber kılınacağıdır. Sünnet ve hak olan görüş, onlarla namaz kılması sonrasında namazını iade eden kimsenin, bu ümmetin salih selefinin cemaatinden çıktığıdır. Bunun sebebi, Allah Teâlâ'nın şu buyruğudur: *"Ey iman edenler! Cuma günü namaz için çağrı yapıldığı zaman, hemen Allah'ın zikrine koşun ve alışverişi bırakın."* (Cuma, 9) Allah Teâlâ Müslümanlara çağrıya icabet edip namaza koşmayı farz kıldığında, ileride namazı günahkâr ve fasık emirlerin kıldıracağını da bilmiş, bundan cahil kalmamıştı. Kullarına katılmalarıyla mükâfat vermeyecek ve iade etmeleri vacip olan bir şeyi farz kılacak değildir. Müslümanların kâdıları olsun, yöneticileri olsun veya onların namazlarda yerlerine geçirdikleri olsun... Tümünün arkasında kılınan namaz geçerlidir.

٢٠٧ - ... عَنْ يُوسُفَ بْنِ يَحْيَى اَلْعِنَاقِيِّ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ رَحِمَهُ اَللَّهُ أَنَّهُ قَالَ: فِي تَفْسِيرِ مَا جَاءَتْ بِهِ اَلْآثَارُ وَأَنَّ اَلصَّلَاةَ جَائِزَةٌ وَرَاءَ كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ إِنَّمَا يُرَادُ بِذَلِكَ اَلْإِمَامُ اَلَّذِي تُؤَدَّى إِلَيْهِ اَلطَّاعَةُ; لِأَنَّهُ لَوْ لَمْ تَكُنْ اَلصَّلَاةُ وَرَاءَهُ جَائِزَةً وَرَاءَهُ مَنْ اِسْتَخْلَفَ عَلَيْهَا وَخُلَفَاؤُهُمْ لِمَا فِي ذَلِكَ مِنْ سَفْكِ اَلدِّمَاءِ وَاسْتِبَاحَةِ اَلْحَرِيمِ

CamScanner ile tarandı

وَتَفَتُّحِ اَلْفِتَنِ. فَالصَّلَاةُ وَرَاءَهُمْ جَائِزَةٌ اَلْجُمُعَةُ وَغَيْرُهَا مَا صَلَّوْا اَلصَّلَاةَ لِوَقْتِهَا، وَمَنْ عُرِفَ مِنْهُمْ بِبَعْضِ اَلْأَهْوَاءِ اَلْمُخَالِفَةِ لِلْجَمَاعَةِ مِثْلَ الْإِبَاضِيَّةِ وَالْقَدَرِيَّةِ فَلَا بَأْسَ بِالصَّلَاةِ خَلْفَهُ أَيْضًا،

207. ... Yusuf bin Yahya el-Anâki'den; Abdülmelik (rh), namazın her iyi ve kötü arkasında kılınmasının geçerli olmasına dair rivayet edilen haberlerin tefsiri hakkında şöyle dedi: "Onlardan kasıt, itaatin kendisine ait olduğu imamdır. Çünkü onun veya yerine geçirdiklerinin veya naiplerinin arkasında kılınan namaz caiz olmasaydı; kesinlikle kanlar dökülür, namuslar helal kılınır, fitne kapıları açılırdı. Velhasıl; onların arkasında Cuma veya Müslümanların vaktinde kıldıkları herhangi bir namazı kılmak caizdir. Emirlerin İbâzıyye ve Kaderiye gibi cemaate muhalif bazı hevâlara sahip oldukları bilinirse, aynı şekilde onların arkasında namaz kılmakta da beis yoktur."

– قَالَ عَبْدُ الْمَلِكِ رَحِمَهُ اَللَّهُ وَهُوَ اَلَّذِي عَلَيْهِ أَهْلُ اَلسُّنَّةِ.

– Abdülmelik (rh) dedi ki: "Ehlisünnetin üzerinde olduğu görüş budur."[215]

٢٠٨ – ... عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: صَلُّوا خَلْفَ كُلِّ إِمَامٍ بَرٍّ أَوْ فَاجِرٍ يَعْنِي اَلْوُلَاةَ.

208. ... Muaz bin Cebel'den (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"İyi veya kötü her imam arkasında namaz kılın."* Hadisteki imamlardan kasıt, emir sahipleridir.[216]

---

215 İsnadı zayıftır.

216 İsnadı zayıftır, munkatıdır. Her iyi veya kötü yönetici arkasında namaz kılmaya dair rivayet edilen hadislerin hiçbiri sahih değildir. Bk. İbnu'l Cevzi, Mevzuat, 1/424. Ukayli dedi ki: "Bu metnin sabit bir isnadı yok-

CamScanner ile tarandı

٢٠٩ - ... عَنْ سَوَّارَ بْنِ شَبِيبٍ قَالَ: حَجَّ نَجْدَةُ الْحَرُورِيُّ فِي أَصْحَابِهِ فَوَادَعَ اِبْنَ اَلزُّبَيْرِ فَصَلَّى هَذَا بِالنَّاسِ يَوْمًا وَلَيْلَةٍ، وَهَذَا بِالنَّاسِ يَوْمًا وَلَيْلَةً، فَصَلَّى اِبْنُ عُمَرَ خَلْفَهُمَا فَاعْتَرَضَهُ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَتُصَلِّي خَلْفَ نَجْدَةَ الْحَرُورِيِّ؟ فَقَالَ اِبْنُ عُمَرَ: إِذَا نَادَوْا حَيَّ عَلَى خَيْرِ اَلْعَمَلِ أَجَبْنَا، وَإِذَا نَادَوْا حَيَّ عَلَى قَتْلِ نَفْسٍ قُلْنَا: لَا، وَرَفَعَ بِهَا صَوْتَهُ.

209. ... Sevvar bin Şebib dedi ki: Necdet el-Harûri ashabıyla hac yaptığında İbn Zübeyr ile barışmıştır. İlk önce biri, insanlara gündüz-gece namaz kıldırmış; sonra da diğeri insanlara gündüz-gece namaz kıldırmıştır. İbn Ömer (r.a) ikisinin arkasında da namaz kılmıştı. Bunun üzerine adamın biri ona karşı çıkıp "Ey Ebu Abdurrahman! Necdet el-Harûri'nin arkasında namaz mı kılıyorsun?" dedi. İbn Ömer sesini yükselterek şöyle karşılık verdi: "Haydi, en hayırlı amele, diye seslendiklerinde icabet ederiz. Haydi, bir cana kıymaya, diye seslendiklerinde "Hayır!" deriz."

٢١٠ - ... عَنْ سُفْيَانَ عَنْ اَلْأَعْمَشِ قَالَ: كَانَ كِبَارُ أَصْحَابِ عَبْدِ اللهِ يُصَلُّونَ اَلْجُمُعَةَ مَعَ اَلْمُخْتَارِ وَيَحْتَسِبُونَ بِهَا

---

tur." Darekutni dedi ki: "Bu konuda senedi sabit olan hiçbir şey yoktur." Ahmed bin Hanbel'e "İyi veya kötü her imamın arkasında namaz kılın" hadisi sorulduğunda "Biz bunu işitmedik" cevabını vermiştir. Bk. İbnu'l Cevzi, İlel, 1/425. Tüm bunlarla birlikte bil ki, sahabenin ameli bu yönde yani iyi veya kötü her imamın arkasında namaz kılınacağı şeklindedir. Muhalifi olmadığı için onların ameli hüccet olarak yeter. Bk. Şerhu'l Akîdeti't Tahâviyye, s. 373

CamScanner ile tarandı

210. ... Süfyan'dan; A'meş dedi ki: Abdullah'ın ashabının büyükleri, Muhtar[217]'la beraber Cuma namazını kılar, ahirette karşılık umarlardı."

٢١١ - ... عَنْ اَلْحَكَمِ بْنِ عَطِيَّةَ قَالَ: سَأَلْتُ اَلْحَسَنَ فَقُلْتُ رَجُلٌ مِنْ اَلْخَوَارِجِ يَؤُمُّنَا أَنُصَلِّي خَلْفَهُ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَدْ أَمَّ اَلنَّاسَ مَنْ هُوَ شَرٌّ مِنْهُ

211. ... Hakem bin Atıyye dedi ki: Hasen'e "Haricilerden bir adam bize imamlık yapıyor, arkasında namaz kılalım mı?" diye sordum. Dedi ki: "Evet, kılın. İnsanlara ondan daha şerlisi de imamlık yapmıştır."

٢١٢ - ... عَنْ اِبْنِ وَضَّاحٍ قَالَ: سَأَلْتُ حَارِثَ بْنَ مِسْكِينٍ هَلْ نَدَعُ اَلصَّلَاةَ خَلْفَ أَهْلِ اَلْبِدَعِ؟ فَقَالَ: أَمَّا اَلْجُمُعَةُ خَاصَّةً فَلَا، وَأَمَّا غَيْرُهَا مِنْ اَلصَّلَاةِ فَنَعَمْ

212. ... İbn Vaddah dedi ki: Haris bin Miskin'e "Bidat ehli arkasında namaz kılmayı bırakalım mı?" diye sordum. Dedi ki: "Özellikle Cuma namazı olmaz. Diğer namazlara gelince; evet, bırakabilirsiniz."

- قَالَ اِبْنُ وَضَّاحٍ وَسَأَلْتُ يُوسُفَ بْنَ عَدِيٍّ عَنْ تَفْسِيرِ حَدِيثِ اَلنَّبِيِّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَلْفَ كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ قَالَ: اَلْجُمُعَةُ خَاصَّةً، قُلْتُ: وَإِنْ كَانَ اَلْإِمَامُ صَاحِبَ بِدْعَةٍ؟ قَالَ نَعَمْ، وَإِنْ كَانَ صَاحِبَ بِدْعَةٍ؛ لِأَنَّ اَلْجُمُعَةَ فِي مَكَانٍ وَاحِدٍ لَيْسَ تُوجَدُ فِي غَيْرِهِ.

217 Muhtar bin Ebu Ubeyd es-Sekafi.

CamScanner ile tarandı

– İbn Vaddah dedi ki: Yusuf bin Adiy'e, Nebî (s.a.v)'in "*İyi veya kötü her imam arkasında namaz kılın*" hadisinin tefsirini sordum. Dedi ki: "Sadece Cuma namazı." Dedim ki: "İmam bidat sahibi olsa da mı?" Şöyle cevap verdi: "Evet, bidat sahibi olsa da. Çünkü Cuma namazı tek bir yerde kılınır, başka bir mescitte kılınmaz."

CamScanner ile tarandı

OTUZ DOKUZUNCU BÂB: ZEKÂTI EMİR SAHİPLERİNE TESLİM ETMEK

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnetin görüşlerinden biri de, zekâtın emir sahiplerine teslim edilmesinin caiz olduğu, Allah Teâlâ'nın bu işi onlara verdiğidir. Şöyle buyurur: *"Allah size, emanetleri ehline vermenizi... emrediyor."* (Nisa, 58)

Yine şöyle buyurur: *"Onların mallarından, onları kendisiyle arındıracağın ve temizleyeceğin bir sadaka (zekât) al."* (Tevbe, 103)

٢١٣ - ... عَنْ جَابِرٍ قَالَ: جَاءَ اَلْأَعْرَابُ إِلَى رَسُولِ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اَللَّهِ إِنَّ اَلْمُصَدِّقِينَ يَظْلِمُونَنَا. فَقَالَ: أَرْضُوا مُصَدِّقِيكُمْ وَإِنْ ظَلَمُوا. قَالَ جَابِرٌ فَمَا مَنَعْتُ مُصَدِّقًا مُنْذُ سَمِعْتُ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ هَذَا

213. ... Cabir (r.a) dedi ki: Bedeviler Rasûlullah (s.a.v)'e gelip şöyle dediler: Ey Allah'ın Rasûlü! Zekât memurları bize zulmediyor. Rasûlullah (s.a.v): *"Size zulmetseler dahi zekât memurlarınızı hoşnut edin."* buyurdu.

Cabir dedi ki: Rasûlullah (s.a.v)'in böyle buyurduğu işitildiğinden beridir hiçbir zekât memuruna engel olunmadı.[218]

218 İsnadı zayıf olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Müslim, Sahih, 20/89, 980, 986

CamScanner ile tarandı

٢١٤ - ... عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَأَلَ عَبْدَ اللهِ بْنَ عُمَرَ وَسَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ وَأَبَا سَعِيدٍ اَلْخُدْرِيَّ عَنْ اَلزَّكَاةِ أَيُنْفِذُهَا عَلَى مَا أَمَرَ اَللَّهُ أَوْ يَدْفَعُهَا إِلَى اَلْوُلَاةِ؟ قَالَ: بَلْ يَدْفَعُهَا إِلَى اَلْوُلَاةِ

214. ... Süheyl bin Ebu Salih'ten, o babasından; babası, Abdullah bin Ömer'e, Sa'd bin Ebu Vakkas'a ve Ebu Said el-Hudri'ye "Bir kimse zekâtı Allah'ın emrettiği şekilde mi verir yoksa emir sahiplerine mi teslim eder?" diye sordu. Dediler ki: "Bilakis emir sahiplerine teslim eder."[219]

٢١٥ - ... عَنْ اَلْحَسَنِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ أَنَّهُ قَالَ: كَانَتْ اَلزَّكَاةُ مِنْ اَلْفَاجِرِ وَغَيْرِهِ تُدْفَعُ إِلَى رَسُولِ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَإِلَى مَنْ اِسْتَعْمَلَ، وَإِلَى أَبِي بَكْرٍ وَإِلَى مَنْ اِسْتَعْمَلَ وَإِلَى عُمَرَ وَإِلَى مَنْ اِسْتَعْمَلَهُ وَإِلَى عُثْمَانَ وَإِلَى مَنْ اِسْتَعْمَلَهُ فَلَمَّا كَانَ مُعَاوِيَةُ وَمَنْ بَعْدَهُ اِخْتَلَفَ اَلنَّاسُ فَمِنْهُمْ مَنْ دَفَعَهَا وَمِنْهُمْ مَنْ تَصَدَّقَ بِهَا.

215. ... Hasen bin Dinar'dan; Muhammed bin Sirin dedi ki: "Kötü veya iyi kimselerin zekâtı, Rasûlullah (s.a.v)'e ve onun memurlarına, sonra Ebu Bekir'e ve onun memurlarına, sonra Ömer'e ve onun memurlarına, sonra Osman'a ve onun memurlarına teslim edilirdi. Muaviye ve sonrasındaki yöneticiler geldiğinde insanlar ihtilaf ettiler; kimisi onlara teslim etti, kimisi de (zekât düşen kimseye) bizzat kendi verdi."[220]

---

219 İsnadı hasendir inşallah. Bunu rivayet eden başka bir esere rastlayamadım.

220 İsnadı zayıftır.

CamScanner ile tarandı

٢١٦ - ... وَحَدَّثَنِي مُطَرِّفٌ عَنْ مَالِكٍ أَنَّهُ قَالَ: إِذَا كَانَ ٱلْإِمَامُ عَدْلًا لَمْ يَنْبَغِ لِلنَّاسِ أَنْ يَتَوَلَّوْا تَفْرِقَةَ زَكَاتِهِمْ وَوَجَبَ عَلَيْهِمْ دَفْعُهَا إِلَى ٱلْإِمَامِ

216. ... Mutarrif'ten; Malik dedi ki: "İmam adil olduğunda, insanların zekâtlarını ayrı ayrı vermeleri yakışmaz. Zekâtı imama teslim etmeleri vaciptir."[221]

Abdülmelik dedi ki: "Emir sahipleri zekâtta adil davrandıklarında; Malik, ashabı ve onlar dışındaki ilim sahipleri, insanlara emirlerin zekâtı almayı hak ettiklerini ve cezalarından korksalar dahi zekâtı onlara teslim ederek selamet yolunun aranmasını söylerlerdi. Zekâtları onlara teslim etmeliler.

221 İsnadı bir önceki gibidir.

CamScanner ile tarandı

KIRKINCI BÂB:
EMİR SAHİPLERİYLE BERABER HAC YAPMAK VE CİHAD ETMEK

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnetin görüşlerinden biri de, her iyi veya kötü emir sahibiyle beraber eda edilen hac ve cihadın sünnet ve hak görüş olduğudur.

Allah haccı farz kılmış, şöyle buyurmuştur: *"Yolculuğuna gücü yetenlerin haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır."* (Âl-i İmran, 97) Ayrıca kitabının birçok âyetinde bizlere cihadın faziletini öğretmiştir. Haccın ve cihadın ancak emir sahipleriyle yerine getirileceğini bilmesine rağmen ne bir şart koşmuş ne de durumu beyan etmiştir. Senin Rabbin unutan değildir.

٢١٧ - ... عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَذَكَرَ حَدِيثًا فِيهِ: أَنَّ الْجِهَادَ مَاضٍ مُنْذُ بَعَثَنِي اللَّهُ إِلَى أَنْ يُقَاتِلَ آخِرُ أُمَّتِي الدَّجَّالَ لَا يُبْطِلُهُ جَوْرُ جَائِرٍ وَلَا عَدْلُ عَادِلٍ

217. ... Enes bin Malik'ten (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki... Ravi daha sonra bir kısmında şöyle geçen bir hadis rivayet etti: *"Allah beni gönderdiğinde ümmetimin son nesli Deccâl ile savaşana dek cihad devam edecek, onu ne zalimin zulmü ne de adilin adaleti işlevsiz kılacaktır."*[222]

---

222 İsnadı zayıftır. Bk. Said bin Mansur, Sünen, 2/2367 – Ebu Davud,

CamScanner ile tarandı

٢١٨ - ... عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ حَبِيبٍ أَنَّهُ قَالَ: سَمِعْتُ أَهْلَ الْعِلْمِ يَقُولُونَ: لَا بَأْسَ بِالْجِهَادِ مَعَ الْوُلَاةِ وَإِنْ لَمْ يَضَعُوا الْخُمُسَ مَوْضِعَهُ، وَإِنْ لَمْ يُوفُوا بِعَهْدٍ إِنْ عَاهَدُوا، وَلَوْ عَمِلُوا مَا عَمِلُوا، وَلَوْ جَازَ لِلنَّاسِ تَرْكُ الْغَزْوِ مَعَهُمْ بِسُوءِ حَالِهِمْ لَاسْتُذِلَّ الْإِسْلَامُ، وَتُخُيِّفَتْ أَطْرَافُهُ وَاسْتُبِيحَ حَرِيمُهُ وَلَعَلَا الشِّرْكُ وَأَهْلُهُ

218. ... Abdülmelik bin Habib dedi ki: İlim ehlini şöyle derken işittim: "Ganimetin beşte birini olması gereken yere vermeseler, antlaşma yaptıklarında ahde vefa göstermeseler, işledikleri amelleri işleseler dahi emir sahipleriyle birlikte cihad etmekte beis yoktur. Hallerinin kötülüğü sebebiyle insanların onlarla birlikte gazveye çıkmayı terk etmeleri caiz olsaydı; İslam kesinlikle zelil olur, sınırları korkutulur, kutsalları helal görülür ve kesinlikle şirk ve şirk ehli üstün gelirdi."[223]

٢١٩ - ... عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: سَيَكُونُ بَعْدِي نَاسٌ يَشُكُّونَ فِي الْجِهَادِ، لِلْمُجَاهِدِ يَوْمَئِذٍ مِثْلُ مَا لِلْمُجَاهِدِ مَعِي الْيَوْمَ

219. ... Ubeydullah bin Abdullah'tan; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: "Benden sonra cihaddan şikâyet eden insanlar olacaktır. O gün cihad edene, bugün benim yanımda cihad edenin ecrinin aynısı vardır."[224]

Sünen, 3/2532 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 7/2301 – Beyhaki, Kübra, 9/156 – Mizzi, Tehzibu'l Kemal, 23/254

223 İsnadı zayıftır.

224 İsnadı zayıftır, mürseldir. Bunu rivayet eden başka bir esere rastlayamadım.

CamScanner ile tarandı

٢٢٠ - ... عَنْ مُغِيرَةَ قَالَ: سُئِلَ إِبْرَاهِيمُ النَّخَعِيُّ عَنِ الْجِهَادِ مَعَ هَؤُلَاءِ الْوُلَاةِ؟ فَقَالَ: إِنْ هِيَ إِلَّا نَزْعَةُ شَيْطَانٍ نَزَعَ بِهَا يُثَبِّطُكُمْ عَنْ جِهَادِكُمْ، فَقِيلَ لَهُ: إِنَّهُمْ لَا يَدَعُونَ. فَقَالَ: قَدْ عَلِمَتِ الدَّيْلَمُ وَالرُّومُ عَلَى مَا يُقَاتِلُونَ.

220. ... Muğire dedi ki: İbrahim en-Nehai'ye şu emir sahipleriyle beraber cihad etmekten soruldu. Dedi ki: "O ancak sizleri cihadınızdan alıkoymak için şeytanın bir kışkırtmasıdır." Kendisine "Şüphesiz onlar (kötülükleri) bırakmıyorlar" denildi. Bunun üzerine şöyle karşılık verdi: "Deylem ve Rumlar dahi ne için savaştıklarını biliyor."[225-226]

٢٢١ - ... عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يَزَالُ الْجِهَادُ حُلْوًا خَضِرًا مَا مَطَرَ الْقَطْرُ مِنَ السَّمَاءِ وَسَيَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَقُولُ فِيهِ قُرَّاءٌ مِنْهُمْ: لَيْسَ هَذَا بِزَمَانِ جِهَادٍ، فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ فَنِعْمَ زَمَانُ الْجِهَادِ.

قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ: وَأَحَدٌ يَقُولُ ذَلِكَ؟

فَقَالَ: "نَعَمْ، مَنْ عَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ

221. ... Abdurrahman bin Zeyd bin Eslem'den, o babasından; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Gökten yağmur damladığı sürece cihad tatlı ve yeşil olmaya devam edecektir. İnsanlara öyle bir zaman gelir ki, karîleri "Şimdi cihad zamanı*

225 Yani onların bile bir gayesi varken sizin yok mu? Siz Allah için savaşıyorsunuz, emirler için değil. (Çev.)

226 İsnadı zayıftır.

CamScanner ile tarandı

değildir" derler. Kim o zamana yetişirse, o zamanda cihad etmek ne güzeldir!" Sahâbe "Bir kimse bunu söyler mi?" diye sordu. Buyurdu ki: *"Evet; Allah'ın, meleklerin ve tüm insanların lanetinin üzerine olduğu kimse söyler."*[227]

- قَالَ عَبْد الْمَلِكِ: وَهَذَا قَوْلُ مَالِكٍ وَرَأْيُ جَمِيعِ أَصْحَابِهِ لَا يَرَوْنَ الْغَزْوَ مَعَهُمْ بَأْسًا.

– Abdülmelik dedi ki: "Bu Malik ve tüm ashabının görüşüdür. Onlar, emirlerle birlikte gazveye çıkılmasında beis görmüyorlar."

٢٢٢ - ... عَنْ ابْنِ وَضَّاحٍ عَنْ زُهَيْرِ بْنِ عَبَّادٍ قَالَ: كَانَ مَنْ أَدْرَكْتُ مِنَ الْمَشَايِخِ مَالِكٍ وَسُفْيَانَ وَالْفُضَيْلِ بْنِ عِيَاضٍ وَابْنِ الْمُبَارَكِ وَوَكِيعٍ وَغَيْرِهِمْ كَانُوا يَحُجُّونَ مَعَ كُلِّ خَلِيفَةٍ.

222. ... İbn Vaddah'tan; Züheyr bin Abbad dedi ki: "Kendilerine yetiştiğim Malik, Süfyan, Fudayl bin İyaz, İbn Mübarek, Veki vs. şeyhlerin tümü, her halifeyle birlikte haccederdi."[228]

---

227 İsnadı zayıftır, mürseldir. Bunu rivayet eden başka bir esere rastlayamadım.

228 İsnadı zayıftır.

CamScanner ile tarandı

KIRK BİRİNCİ BÂB: HEVÂ SAHİPLERİYLE OTURMANIN YASAKLIĞI

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Ehlisünnet öteden beri saptırıcı hevâ sahiplerini kötülemekte, onlarla oturulmasını yasaklamakta, fitnelerine karşı korkutmakta ve böyle yapmayı ne onların gıybet edilmesi ne de onlara dil uzatma saymaktadır.

٢٢٣ - ... عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَلَا هَذِهِ الْآيَةَ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ الْآيَةَ. ثُمَّ قَالَ: إِذَا رَأَيْتُمُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ فَاحْذَرُوهُمْ

223. ... Âişe'den (r.anhâ); Rasûlullah (s.a.v) *"O, sana Kitab'ı indirendir. Onun (Kur'an'ın) bazı âyetleri muhkemdir, onlar kitabın anasıdır. Diğerleri de müteşabihtir. Kalplerinde bir eğrilik olanlar, müteşabih âyetlerinin ardına düşerler."* (Âl-i İmran, 7) âyetini okudu. Sonrasında şöyle buyurdu: *"Kur'an'ın müteşabih âyetlerine tâbi olanları gördüğünüzde onlardan sakının!"*[229]

229 İsnadı zayıf olmakla birlikte metni sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 8/4547 – Müslim, Sahih, 4/2665

CamScanner ile tarandı

٢٢٤ - ... عَنْ أَبِي غَالِبٍ قَالَ: كُنْتُ مَعَ أَبِي أُمَامَةَ وَهُوَ عَلَى حِمَارٍ حَتَّى اِنْتَهَيْنَا إِلَى دَرَجِ مَسْجِدِ دِمَشْقَ فَإِذَا رُؤُوسٌ مِنْ رُؤُوسِ اَلْخَوَارِجِ مَنْصُوبَةٌ، فَقَالَ: مَا هَذِهِ اَلرُّؤُوسُ؟ فَقَالُوا: رُؤُوسُ خَوَارِجَ جِيءَ بِهَا مِنْ اَلْعِرَاقِ. فَقَالَ: "كِلَابُ أَهْلِ اَلنَّارِ كِلَابُ أَهْلِ اَلنَّارِ، كِلَابُ أَهْلِ اَلنَّارِ شَرُّ قَتْلَى تَحْتَ ظِلِّ اَلسَّمَاءِ شَرُّ قَتْلَى تَحْتَ ظِلِّ اَلسَّمَاءِ شَرُّ قَتْلَى تَحْتَ ظِلِّ اَلسَّمَاءِ طُوبَى لِمَنْ قَتَلَهُمْ أَوْ قَتَلُوهُ، طُوبَى لِمَنْ قَتَلَهُمْ أَوْ قَتَلُوهُ، طُوبَى لِمَنْ قَتَلَهُمْ أَوْ قَتَلُوهُ، ثُمَّ بَكَى قُلْتُ: مَا يُبْكِيكَ؟ قَالَ: رَحْمَةً لَهُمْ، إِنَّهُمْ كَانُوا مِنْ أَهْلِ اَلْإِسْلَامِ فَخَرَجُوا مِنْ اَلْإِسْلَامِ، ثُمَّ قَرَأَ اَلَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ اَلْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ اَلْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌإِلَى آخِرِ اَلْآيَةِ، ثُمَّ قَرَأَ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوااِلَى قَوْلِهِ فَذُوقُوا اَلْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَفَقُلْتُ: هُمْ هَؤُلَاءِ يَا أَبَا أُمَامَةَ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: فَقُلْتُ شَيْءٌ تَقُولُهُ بِرَأْيِكَ أَمْ سَمِعْتَ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ؟ فَقَالَ: إِنِّي إِذًا لَجَرِيءٌ إِنِّي إِذًا لَجَرِيءٌ، إِنِّي إِذًا لَجَرِيءٌ لَقَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَيْرَ مَرَّةٍ وَلَا مَرَّتَيْنِ حَتَّى بَلَغَ سَبْعًا، وَوَضَعَ أُصْبُعَهُ فِي أُذُنِيهِ، ثُمَّ قَالَ: وَإِلَّا فَصُمَّتَا، ثُمَّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: تَفَرَّقَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ عَلَى سَبْعِينَ فِرْقَةً، فَوَاحِدَةٌ فِي اَلْجَنَّةِ وَسَائِرُهَا فِي اَلنَّارِ فَقُلْتُ: وَلَتَزِيدُ هَذِهِ اَلْأُمَّةُ عَلَيْهِمْ وَاحِدَةً، فَوَاحِدَةٌ فِي اَلْجَنَّةِ وَسَائِرُهَا فِي اَلنَّارِ

CamScanner ile tarandı

224. ... Ebu Galib dedi ki: Bir keresinde Ebu Umame'yle birlikteydim. Bir eşeğin üzerindeydi. Dımeşk mescidinin merdivenlerine vardığımızda Haricilerin kesik başlarının basamaklara dizildiğini gördük. "Bu başlar da nedir?" diye sordu. Oradakiler "Irak'tan getirilen Harici başları" dediler. Bunun üzerine şöyle dedi: "Bunlar; cehennem köpekleridir, cehennem köpekleridir. Bunlar; gökyüzü altında öldürülen en şerli kimselerdir, gökyüzü altında öldürülen en şerli kimselerdir, gökyüzü altında öldürülen en şerli kimselerdir. Bunları öldüren veya bunların öldürdüğü kimselere ne mutlu! Bunları öldüren veya bunların öldürdüğü kimselere ne mutlu! Bunları öldüren veya bunların öldürdüğü kimselere ne mutlu!" Sonra birdenbire ağlamaya başladı. Kendisine "Seni ağlatan nedir?" diye sordum. Dedi ki: "Onlara acıdığım için ağlıyorum. İslam ehli kimselerdendiler, sonrasında İslam'dan çıktılar." Sonrasında *"O, sana Kitab'ı indirendir. Onun (Kur'an'ın) bazı âyetleri muhkemdir, onlar kitabın anasıdır. Diğerleri de müteşabihtir."* (Âl-i İmran, 7) âyetini sonuna kadar okudu. Sonrasında *"Kendilerine apaçık deliller geldikten sonra parçalanıp ayrılığa düşenler gibi olmayın."* (Âl-i İmran, 105) âyetinden başlayıp *"Öyle ise inkâr etmenize karşılık azabı tadın"* (Âl-i İmran, 106) kısmına kadar okudu.

Kendisine sordum:

– Ey Ebu Umame! Âyette bahsedilenler bunlar mıdır?

– Evet.

– Bu kendi görüşüne göre söylediğin bir şey midir yoksa Rasûlullah (s.a.v)'i buyururken mi işittin?

– (Kendi görüşüme göre konuşursam), o zaman ben gerçekten cüretkâr olmuş olurum, o zaman ben gerçekten

CamScanner ile tarandı

cüretkâr olmuş olurum, o zaman ben gerçekten cüretkâr olmuş olurum. Yemin ederim ki bunu Rasûlullah (s.a.v)'den bir değil, iki değil... tam yedi kez işittim.

Sonrasında şöyle dedi: Rasûlullah (s.a.v)'i şöyle buyururken işittim: "*İsrailoğulları yetmiş fırkaya ayrıldılar. Biri cennette, diğerleri cehennemdedir. Bu ümmet ise onlardan bir fırka daha fazla olacaktır. Biri cennette, diğerleri cehennemdedir.*"[230]

٢٢٥ - ... أَنَّ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ رَفَعَ اَلْحَدِيثَ إِلَى اَلنَّبِيِّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لُعِنَتْ اَلْقَدَرِيَّةُ وَالْمُرْجِئَةُ عَلَى لِسَانِ سَبْعِينَ نَبِيًّا آخِرُهُمْ مُحَمَّدٌ

225. ... Muaz bin Cebel'den (r.a); Nebî (s.a.v) buyurdu ki: "*Kaderiye ve Mürcie, yetmiş peygamberin diliyle lanetlenmiştir ki, sonuncuları Muhammed'dir.*"[231]

٢٢٦ - ... عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَمْرُقُونَ مِنْ اَلْإِسْلَامِ مُرُوقَ اَلسَّهْمِ مِنْ اَلرَّمِيَّةِ

226. ... Ali'den (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: "*Okun yaydan çıkışı gibi İslam'dan çıkarlar.*"[232]

---

230 İsnadı zayıf olmakla birlikte hadis hasendir. Bk. İbn Ebi Asım, Sünne, 2/680 – Mervezi, Sünne, 55, 56 – Taberani, Kebir, 8/8035 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 1/151, 152 – Beyhaki, Kübra, 8/188.
Ayrıca bk. Polen Yay, Âcurri, Kitabu'ş-Şeria, 58, 59 ve 60.cı rivayetler. (Çev.)

231 İsnadı aşırı zayıftır, munkatıdır. Bk. İbn Ebi Asım, Sünne, 1/325 – Beyhaki, İtikad, s. 136

232 İsnadı zayıf olmakla birlikte hadis sahihtir. Bk. Buhârî, Sahih, 6/3611 – Müslim, 2/1066

CamScanner ile tarandı

٢٢٧ - ... عَنْ عُمَرَ بْنِ اَلْخَطَّابِ أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تُجَالِسُوا أَصْحَابَ اَلْقَدَرِ وَلَا تُفَاتِحُوهُمْ اَلْحَدِيثَ.

227. ... Ömer bin Hattâb'tan (r.a); Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: "Kaderiye ile oturmayın, onlarla tartışmayın."[233]

٢٢٨ - ... عَنْ أَبِي حَازِمٍ أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَصْحَابُ اَلْقَدَرِ مَجُوسُ هَذِهِ اَلْأُمَّةِ

228. ... Ebu Hâzim'den; Rasûlullah (s.a.v) buyurdu ki: *"Kaderiye, bu ümmetin Mecusileridir."*[234]

٢٢٩ - ... عَنْ أَبِي اَلزُّبَيْرِ اَلْمَكِّيِّ قَالَ: ذُكِرَ لعَبْد اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ نَاسًا يَتَكَلَّمُونَ فِي اَلْقَدَرِ، فَوُصِفَ لَهُ بَعْضُ مَا يَقُولُونَ، فَقَالَ: أَهَلْ فِي اَلْبَيْتِ مِنْهُمْ أَحَدٌ فَأَقُومُ إِلَيْهِ فَأَفْرُكُ رَقَبَتَهُ؟

229. ... Ebu Zübeyr el-Mekki dedi ki: İbn Abbas'a kader konusunda konuşan bazı insanlardan bahsedildi. Bunun üzerine şöyle dedi: "Acaba bu evde onlardan biri var mı, kalkıp boynunu kırayım."[235]

---

233 Zayıf hadistir. Bk. Ebu Davud, Sünen, 5/4710, 4720 – Ahmed, Müsned, 1/30 – Abdullah bin Ahmed, Sünne, 2/841 – İbn Ebi Asım, Sünne, 1/330 – İbn Batta, İbane, 2/365 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 1/186

234 İsnadı zayıf, mürsel ve munkatı olmakla birlikte hadis hasendir. Bk. Ebu Davud, Sünen, 5/4691 – İbn Ebi Asım, Sünne, 1/338 – Hakim, Müstedrek, 1/85 – Beyhaki, İtikad, s. 135 – Ahmed, Müsned, 2/86, 125

235 Bk. Acurri, Şeria, s. 238

CamScanner ile tarandı

٢٣٠ - ... وَأَخْبَرَنِي اِبْنُ مَهْدِيٍّ أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ إِبْرَاهِيمَ النَّخَعِيَّ عَنْ اَلْأَهْوَاءِ أَنَّهَا خَيْرٌ؟ فَقَالَ: جَعَلَ اَللَّهُ فِي شَيْءٍ مِنْهَا مِثْقَالَ ذَرَّةٍ مِنْ خَيْرٍ، وَمَا هِيَ إِلَّا زِينَةٌ مِنَ اَلشَّيْطَانِ وَمَا اَلْأَمْرُ إِلَّا اَلْأَمْرُ اَلْأَوَّلُ.

230. ... İbn Mehdi'den; bir adam, İbrahim en-Nehai'ye hevâlar hakkında "Onlar hayır mıdır?" diye sordu. Şöyle cevap verdi: "Allah onlardan herhangi bir şeyde zerre ağırlığınca hayır var etmemiştir. Onlar ancak şeytanın süslemesidir. Doğru yol ancak (sahâbenin takip ettiği) ilk yoldur."

٢٣١ - اِبْنُ وَهْبٍ قَالَ: وَأَخْبَرَنِي مَالِكٌ أَنَّ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ كَانَ يَكْتُبُ فِي كُتُبِهِ أَنِّي أُحَذِّرُكُمْ مَا قَالَتْ إِلَيْهِ اَلْأَهْوَاءُ وَالزَّيْغُ اَلْبَعِيدُ

231. İbn Vehb dedi ki: Malik'in bana haber verdiğine göre Ömer bin Abdülaziz (rh), gönderdiği yazılara "Şüphesiz sizi hevâların ve uzak eğriliklerin söylediklerinden sakındırıyorum!" yazısını eklerdi.

٢٣٢ - قَالَ اِبْنُ وَهْبٍ: وَسَمِعْتُ مَالِكًا يَقُولُهُ، وَسُئِلَ عَنْ خُصُومَةِ أَهْلِ اَلْقَدَرِ وَكَلَامِهِمْ؟ فَقَالَ: مَا كَانَ مِنْهُمْ عَارِفًا بِمَا هُوَ عَلَيْهِ فَلَا يُوَاضَعُ اَلْقَوْلَ وَيُخْبَرُ بِخَلَاقِهِمْ، وَلَا يُصَلَّى خَلْفَهُمْ وَلَا أَرَى أَنْ يُنَاكَحُوا

232. İbn Vehb dedi ki: Malik'i işittim; kendisine hevâ ehliyle tartışmak ve konuşmaktan soruldu. Dedi ki: "Onlar içinde hangi yolu izlediğini bilen yoktur. Onlara tevazu ile konuşul-

CamScanner ile tarandı

maz, muhalefetleri haber verilir, arkalarında namaz kılınmaz. Ayrıca onlarla evlenilmeyeceği görüşündeyim."

- قَالَ اِبْنُ وَهْبٍ: وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: كَانَ ذَلِكَ اَلرَّجُلُ إِذَا جَاءَهُ بَعْضُ أَهْلِ اَلْأَهْوَاءِ قَالَ: أَمَّا أَنَا فَعَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي، وَأَمَّا أَنْتَ فَشَاكٌّ فَاذْهَبْ إِلَى مَنْ هُوَ شَاكٌّ مِثْلُك فَخَاصِمْهُ.

– İbn Vehb dedi ki: Onu şöyle derken de işittim: "Bu adama hevâ ehlinden biri geldiğinde şöyle derdi: Bana gelince; ben Rabbimden açık bir delil üzereyim. Sana gelince; sen şüpheye düşmüşsün. O halde kendin gibi şüpheye düşen birine git, onunla tartış."

٢٣٣ - ... عَنْ زَيْدِ بْنِ إِسْحَاقَ اَلْأَنْصَارِيِّ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ أَنَّهُ قَالَ لِجُلَسَائِهِ فِي أَصْحَابِ اَلْأَهْوَاءِ: إِذَا رَأَيْتُمْ مِنْهُمْ أَحَدًا قَدْ جَلَسَ إِلَيْنَا فَأَعْلِمُونِي بِأَمَارَةٍ أَجْعَلُهَا بَيْنَهُمْ، فَإِذَا جَلَسَ إِلَيْهِ مِنْهُمْ أَحَدٌ فَأَعْلَمُوهُ أَخَذَ نَعْلَيْهِ ثُمَّ قَامَ.

233. ... Zeyd bin İshak el-Ensari'den; Ata bin Ebi Rabâh, birlikte oturduğu kimselere hevâ sahipleri hakkında şöyle dedi: "Onlardan birinin yanımıza oturduğunu gördüğünüzde, bana onları tanıyabileceğim bir işarette bulunun." Artık onlardan biri ne zaman yanına otursa ashabı ona bildirir, hemen ayakkabılarını alıp kalkardı.

٢٣٤ - ... عَنْ يَزِيدَ اَلْخُرَاسَانِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ وَهْبَ بْنَ مُنَبِّهٍ يَقُولُ: قَرَأْتُ اِثْنَيْنِ وَسَبْعِينَ كِتَابًا مَا مِنْهَا كِتَابٌ إِلَّا وَحَذَّرَ فِيهِ: مَنْ أَضَافَ إِلَى نَفْسِهِ شَيْئًا مِنْ قَدَرِ اَللَّهِ فَقَدْ كَفَرَ بِاَللَّهِ اَلْعَظِيمِ

CamScanner ile tarandı

234. ... Yezid el-Horasani dedi ki: Vehb bin Münebbih'i şöyle derken işittim: "Yetmiş iki tane kitap okudum. Onlar içinde hangi kitap varsa, illaki "Her kim Allah'ın kaderinden herhangi bir şeyi kendi nefsine nispet ederse, el-Azîm olan Allah'ı inkâr etmiştir" diye sakındırıyordu."[236]

٢٣٥ - ... حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ قَالَ: سَمِعْتُ شَيْخَنَا يَقُولُ: حَدَّثَنِي مُصْعَبُ بْنُ سَعْدٍ قَالَ: قَالَ لِي أَبِي: أَيْ بُنَيَّ لَا تُجَالِسْ مَفْتُونًا فَإِنَّهُ لَا يُخْطِئُكَ مِنْهُ إِحْدَى خَصْلَتَيْنِ، إِمَّا أَنْ يَسْتَزِلَّكَ، وَإِمَّا أَنْ يُمْرِضَ قَلْبَكَ

235. ... Muhammed bin Müslim dedi ki. Şeyhimizi şöyle derken işittim: Bana Mus'ab bin Sa'd tahdis etti, dedi ki: Babam bana şöyle dedi: "Ey oğulcuğum! Fitneye düşmüş biriyle oturma! Çünkü iki durumdan biri seni ıskalamayacaktır. Ya seni de zillete düşürecek ya da kalbini hasta edecek."[237]

٢٣٦ - ... عَنْ أَيُّوبَ السِّخْتِيَانِيِّ قَالَ: قَالَ أَبُو قِلَابَةَ وَكَانَ مِنَ الْفُقَهَاءِ ذَوِي الْأَلْبَابِ: لَا تُجَالِسُوا أَهْلَ الْأَهْوَاءِ وَلَا تُجَادِلُوهُمْ، فَإِنِّي لَا آمَنُ أَنْ يَغْمِسُوكُمْ فِي ضَلَالَتِهِمْ أَوْ يُلَبِّسُوا عَلَيْكُمْ كَمَا كُنْتُمْ تَعْرِفُونَ

236. ... Eyyub es-Sahtıyani dedi ki: Akıl sahibi fakihlerden biri olan Ebu Kılâbe şöyle dedi: "Hevâ sahipleriyle oturmayın, onlarla tartışmayın. Çünkü sizleri de sapıklıklarına daldırmalarından ya da bildiğiniz şeyleri karıştırmalarından korkuyorum."[238]

---

236 Bk. Acurri, Şeria, s. 236 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 4/1170, 1258.

237 İsnadı zayıf olmakla birlikte eser sahihtir. Bk. Beyhaki, İtikad, s. 131 – İbn Batta, İbane, 2/433

238 İsnadı zayıf olmakla birlikte eser sahihtir. Bk. Darimi, Sünen, 1/108 –

CamScanner ile tarandı

٢٣٧ - ... عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ سِيرِينَ كَانَ يَرَى أَنَّ هَذِهِ الْآيَةَ نَزَلَتْ فِي أَصْحَابِ الْأَهْوَاءِ وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ

237. ... Abdülmelik bin Avf'tan; Muhammed bin Sirin, şu âyetin hevâ sahipleri hakkında indiği görüşündeydi: *"Âyetlerimiz hakkında ileri geri konuşmaya dalanları gördüğünde, onlar başka bir söze geçinceye kadar onlardan uzak dur."* (En'am, 68) [239]

٢٣٨ - ... عَنْ عَمْرِو بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الْجَوْزَاءِ قَالَ: لَئِنْ يُجَاوِرُنِي فِي دَارِي هَذِهِ قِرَدَةٌ وَخَنَازِيرُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ يُجَاوِرَنِي رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْأَهْوَاءِ، وَلَقَدْ دَخَلُوا فِي هَذِهِ الْآيَةِ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بِطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا وَدُّوا مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ أَكْبَ

238. ... Amr bin Malik'ten; Ebu'l Cevzâ dedi ki: Yemin olsun ki, şu evimde bana maymunların ve domuzların komşuluk yapması, hevâ sahiplerinden birinin bana komşuluk yapmasından daha sevimlidir. Yemin olsun ki onlar şu âyete dahildir: *"Ey iman edenler! Sizden olmayanlardan hiçbir sırdaş edinmeyin. Onlar size fenalık etmekten asla geri kalmazlar. Hep*

Acurri, Şeria, s. 56 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 2/244 – Abdullah bin Ahmed, Sünne, 1/99 – İbn Batta, İbane, 2/363

239 İsnadı bir önceki gibidir. Bunu İbn Sirin'den rivayet olarak değil, Muhammed bin Hanefiyye'den rivayet olarak buldum. Bk. İbn Batta, İbane, 2/384

CamScanner ile tarandı

sıkıntıya düşmenizi isterler. Onların kinleri konuşmalarından apaçık ortaya çıkmıştır. Kalplerinde gizledikleri ise daha büyüktür." (Â-i İmran, 118) [240]

٢٣٩ - ... وَحَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ قَالَ: حُدِّثْتُ عَنْ مُجَاهِدٍ أَنَّهُ قَالَ: مَا أَدْرِي أَيُّ اَلنِّعْمَتَيْنِ أَعْظَمُ عَلَيَّ، أَنْ هَدَانِي إِلَى اَلْإِسْلَامِ أَوْ أَنْ جَنَّبَنِي اَلْأَهْوَاءَ.

239. ... Süfyan bin Uyeyne dedi ki: Bana Mücahid'in şöyle dediği tahdis edildi: "Şu iki nimetten hangisinin benim için daha büyük olduğunu bilmiyorum: 1- Allah'ın beni İslam'a hidayet etmesi. 2- Beni hevâlardan uzaklaştırması."[241]

٢٤٠ - ... عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ وَاسِعٍ عَنْ أَبِي اَلْعَالِيَةِ قَالَ: مَا أَدْرِي أَيُّ اَلنِّعْمَتَيْنِ أَعْظَمُ عَلَيَّ، نِعْمَةٌ أَنْعَمَهَا عَلَيَّ فَأَنْقَذَنِي بِهَا مِنْ اَلشِّرْكِ، أَوْ نِعْمَةٌ أَنْعَمَهَا عَلَيَّ فَأَنْقَذَنِي بِهَا مِنْ الْحَرُورِيَّةِ.

240. ... Muhammed bin Vasi'den; Ebu'l Âliye dedi ki: ""Şu iki nimetten hangisinin benim için daha büyük olduğunu bilmiyorum: Allah'ın bana verdiği ve kendisiyle beni şirkten kurtardığı nimet mi yoksa bana verdiği ve kendisiyle beni Hârûriyye'den kurtardığı nimet mi?"[242]

٢٤١ - ... عَنْ اِبْنِ اَلْقَاسِمِ قَالَ: قَالَ مَالِكٌ: مَا آيَةٌ فِي كِتَابِ اَللَّهِ أَشَدُّ عَلَى أَهْلِ اَلْأَهْوَاءِ مِنْ هَذِهِ اَلْآيَاتِ يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ

240 İsnadı bir önceki gibi olmakla birlikte eser sahihtir. Bk. İbn Batta, İbane, 2/466 – Lalekai, Şerhu's Sünne, 2/231

241 İsnadı bir önceki gibi olmakla birlikte eser sahihtir. Bk. Darimi, Sünen, 1/92

242 Bk. Lakekai, Şerhu's Sünne, 2/230

CamScanner ile tarandı

وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ ٱسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ فَذُوقُوا ٱلْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ

قَالَ مَالِكٌ: فَأَيُّ كَلَامٍ أَبْيَنُ مِنْ هَذَا.

قَالَ ٱبْنُ ٱلْقَاسِمِ: قَالَ لِي مَالِكٌ: إِنَّ هَذِهِ ٱلْآيَةَ لِأَهْلِ ٱلْقِبْلَةِ.

241. ... İbn Kasım'dan; Malik dedi ki: Allah'ın kitabında hevâ ehline şundan daha ağır gelen bir âyet yoktur: *"O gün bazı yüzler ağarır, bazı yüzler kararır. Yüzleri kararanlara, "İmanınızdan sonra inkâr ettiniz, öyle mi? Öyle ise inkâr etmenize karşılık azabı tadın" denilir."* (Âl-i İmran, 106)

Malik dedi ki: "Hangi söz bundan daha açık olabilir ki!"

İbn Kasım dedi ki: Malik bana "Bu âyet, kıble ehli hakkındadır" demişti.

- قَالَ سَحْنُونُ: وَكَانَ ٱبْنُ غَانِمٍ يَقُولُ فِي كَرَاهِيَةِ مُجَالَسَةِ أَهْلِ ٱلْأَهْوَاءِ أَرَأَيْتَ أَنَّ أَحَدَكُمْ قَعَدَ إِلَى سَارِقٍ وَفِي كُمِّهِ بِضَاعَةٌ أَمَا كَانَ يَحْتَرِزُ بِهَا مِنْهُ خَوْفًا أَنْ يَنَالَهُ فِيهَا، فَدِينُكُمْ أَوْلَى بِأَنْ تُحْرِزُوهُ وَتَحْفَظُوا بِهِ، قِيلَ وَإِنْ جَاءَ مَعَنَا فِي ثَغْرٍ أَخْرَجْنَاهُمْ مِنْهُ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ سَحْنُونُ وَقَالَ أَشْهَبُ سُئِلَ مَالِكٌ عَنْ ٱلْقَدَرِيَّةِ فَقَالَ: قَوْمُ سُوءٍ فَلَا تُجَالِسُوهُمْ، قِيلَ وَلَا يُصَلَّى خَلْفَهُمْ؟ فَقَالَ: نَعَمْ.

- Sahnûn dedi ki: İbn Gânim, hevâ sahipleriyle oturmanın kerahetine dair şöyle derdi: "Ne dersin, sizden manşetlerinden biri içinde bir mal olduğu halde bir hırsızın yanına otursa, elini uzatıp alma korkusuyla malını ondan sakınıp korumaz mı?

CamScanner ile tarandı

Dininiz sakınıp korumanıza daha layıktır." Kendisine "Eğer bizimle cihad bölgesine gelse, onu aramızdan çıkaralım mı?" diye soruldu. "Evet" cevabını verdi.[243]

– Eşheb dedi ki: Malik'e Kaderiye'den soruldu. "Kötü bir topluluktur" cevabını verdi. "Arkalarında namaz kılınmaz mı?" diye sorulunca "Evet, kılınmaz" dedi.

243 Bunu başka bir yerde bulamadım.

CamScanner ile tarandı

KIRK İKİNCİ BÂB:
HEVÂ EHLİNİN TÖVBEYE ÇAĞRILMASI VE TEKFİRLERİ KONUSUNDA İLİM EHLİNİN İHTİLAFI

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: İlim ehli, hevâ ehlinin tekfiri konusunda ihtilaf etmiştir. Âlimler arasında onların kâfir olup, ebedi cehennemlik olduklarını söyleyenler vardır. Kimi âlimlerse onları kâfir görmemekte, İslam'dan çıkarmamakta, bununla birlikte hevâlarının fısk ve isyan olduğunu hatta fısk ve isyanın en büyüğü olduğunu söylemektedir. Bu, Endülüs'teki şeyhlerimizin mezhebi ve onlar hakkındaki itikatlarıdır. Onlar şöyle derlerdi: Onlarla tevazu ile konuşulmaz, tartışılmaz, insanlara kötü görüşleri anlatılır. Ayrıca tövbeye çağrılırlar. Tövbe ederlerse, tamam. Eğer etmezlerse öldürülürler.

٢٤٢ - ... أَخْبَرَنِي اِبْنُ أَبِي اَلزِّنَادِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: خَرَجَتْ حَرُورِيَّةٌ بِالْعِرَاقِ فِي خِلَافَةِ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ وَأَنَا يَوْمَئِذٍ بِالْعِرَاقِ مَعَ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدِ بْنِ اَلْخَطَّابِ، فَكَتَبَ إِلَيْنَا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ يَأْمُرُنَا أَنْ نَدْعُوَهُمْ إِلَى اَلْعَمَلِ بِكِتَابِ اَللَّهِ وَسُنَّةِ نَبِيِّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا أَعْذَرَ فِي دُعَائِهِمْ كَتَبَ إِلَيْهِ أَنْ قَاتِلَهُمْ فَإِنَّ اَللَّهَ وَلَهُ اَلْحَمْدُ لَمْ يَجْعَلْ لَهُمْ سَلَفًا يَحْتَجُّونَ بِهِ عَلَيْنَا، فَبَعَثَ إِلَيْهِمْ عَبْدُ الْحَمِيدِ جَيْشًا فَهَزَمَتْهُمْ الْحَرُورِيَّةُ، فَلَمَّا

CamScanner ile tarandı

بَلَغَ ذَلِكَ عُمَرُ بَعَثَ إِلَيْهِمْ مَسْلَمَةَ بْنَ عَبْدِ الْمَلِكِ فِي جَيْشٍ مِنْ أَهْلِ اَلشَّامِ وَكَتَبَ إِلَى عَبْدِ الْحَمِيدِ أَنَّهُ قَدْ بَلَغَنِي مَا فَعَلَ جَيْشُكَ اَلسُّوءَ وَقَدْ بَعَثْتُ إِلَيْكَ مَسْلَمَةَ بْنَ عَبْدِ الْحَمِيدِ فَخَلِّ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُمْ فَلَقِيَهُمْ مَسْلَمَةُ فَأَظْفَرَهُ اَللَّهُ عَلَيْهِمْ

242. ... İbn Ebi'z Zinad'dan; babası dedi ki: "Ömer bin Abdülaziz'in hilafeti döneminde Irak'ta Hârûriyye fırkası çıkmıştı. O gün ben Irak'ta Abdülhamid bin Abdurrahman bin Zeyd bin Hattâb'ın yanındaydım. Ömer bin Abdülaziz (rh) bize yazarak, onları Allah'ın kitabı ve peygamberi (s.a.v)'in sünnetiyle amele çağırmamızı emretti. Çağrısı fayda vermeyince şöyle yazdı: "Onlarla savaş! Şüphesiz Allah –hamd yalnızca O'na aittir- onlara, bize karşı hüccet getirecekleri bir selef var etmemiştir." Abdülhamid hemen üzerlerine bir ordu gönderdi ama Hârûriyye, Abdülhamid'in ordusunu hezimete uğrattı. Bu yenilgi Ömer bin Abdülaziz'e ulaşınca üzerlerine Şam halkından oluşan bir ordu ile Mesleme bin Abdülmelik'i gönderdi. Ayrıca Abdülhamid'e şöyle yazdı: "Senin ordunun yani kötü ordunun ne yaptığı bana ulaştı. Mesleme bin Abdülmelik'i sana doğru gönderdim. Şimdi onunla Hârûriye arasından çekil." Mesleme onlarla karşılaştı, çok geçmeden Allah onlara karşı ordusuna zafer verdi."[244]

٢٤٣ - اِبْنُ وَهْبٍ قَالَ: وَحَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَمِّهِ قَالَ: سَأَلَنِي عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ فَقَالَ: مَا تَرَى فِي هَؤُلَاءِ اَلْقَدَرِيَّةِ؟ فَقُلْتُ: أَسْتَتِيبُهُمْ فَإِنْ قَبِلُوا ذَلِكَ وَإِلَّا فَأَعْرِضُهُمْ عَلَى اَلسَّيْفِ، فَقَالَ عُمَرُ: وَأَنَا أَرَى ذَلِكَ.

244 Bk. İbn Batta, el-İbanetu's Suğra, 157

CamScanner ile tarandı

243. İbn Vehb dedi ki: Malik bana amcasından tahdis etti; (amcası) dedi ki: Ömer bin Abdülaziz (rh) bana "Şu Kaderiye hakkında görüşün nedir?" diye sordu. Dedim ki: "Onları tövbeye çağırırım. Eğer bunu kabul ederlerse, tamam. Eğer etmezlerse, onları kılıca arz ederim." Ömer bunun üzerine "Ben de bu görüşteyim" dedi.[245]

- عَنْ يُوسُفَ بْنِ مِهْرَانَ عَنْ اِبْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ اَلْخَطَّابِ عَلَى اَلْمِنْبَرِ وَهُوَ يَقُولُ: "إِنَّهُ سَيَكُونُ قَوْمٌ مِنْ هَذِهِ اَلْأُمَّةِ يُكَذِّبُونَ بِالرَّجْمِ، وَيُكَذِّبُونَ بِالدَّجَّالِ، وَيُكَذِّبُونَ بِطُلُوعِ اَلشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا، وَيُكَذِّبُونَ بِعَذَابِ اَلْقَبْرِ، وَيُكَذِّبُونَ بِالشَّفَاعَةِ، وَيُكَذِّبُونَ بِقَوْمٍ يَخْرُجُونَ مِنْ اَلنَّارِ بَعْدَمَا اِمْتَحَشُوا، فَلَئِنْ أَدْرَكْتُهُمْ لِأَقْتُلَنَّهُمْ قَتْلَ عَادٍ وَثَمُودَ.

- Yusuf bin Mehran'dan; İbn Abbâs dedi ki: Ömer bin Hattâb'ı minber üzerinde şöyle derken işittim: "İleride bu ümmetten bir topluluk çıkıp recmi yalanlayacak, Deccâl'i yalanlayacak, Güneş'in battığı yerden doğmasını yalanlayacak, kabir azabını yalanlayacak, şefaati yalanlayacak ve bir topluluğun yanıp tutuştuktan sonra cehennemden çıkacağını yalanlayacak. Yemin olsun ki eğer onlara yetişirsem, onları kesinlikle Ad ve Semud kavminin öldürüldüğü gibi öldüreceğim."

- قَالَ عَبْدُ الْمَلِكِ: وَمَنْ كَذَّبَ بِعَذَابِ اَلْقَبْرِ أَوْ بِشَيْءٍ مِمَّا ذَكَرَ عُمَرُ فِي حَدِيثِهِ هَذَا: اُسْتُتِيبَ، فَإِنْ تَابَ وَإِلَّا قُتِلَ.

245 Bk. Darimi, er-Reddu Alâ Bişr el-Merisi, s. 207, 208 (senedi sahihtir) – İbn Batta, el-İbanetu's Suğra, s. 157

CamScanner ile tarandı

– Abdülmelik dedi ki: "Her kim, kabir azabını veya Ömer'in bahsettiklerinden herhangi bir şeyi yalanlarsa, tövbeye çağrılır. Tövbe ederse, tamam. Eğer etmezse öldürülür."

٢٤٤ - ... عَنْ عِيسَى عَنْ اِبْنِ اَلْقَاسِمِ أَنَّهُ قَالَ فِي أَهْلِ اَلْأَهْوَاءِ مِثْلَ اَلْقَدَرِيَّةِ وَالْإِبَاضِيَّةِ وَمَا أَشْبَهَهُمْ مِنْ أَهْلِ اَلْإِسْلَامِ مِمَّنْ هُوَ عَلَى غَيْرِ مَا عَلَيْهِ جَمَاعَةُ اَلْمُسْلِمِينَ مِنْ اَلْبِدَعِ وَالتَّحْرِيفِ بِكِتَابِ اَللَّهِ وَتَأْوِيلِهِ عَلَى غَيْرِ تَأْوِيلِهِ، فَإِنَّ أُولَئِكَ يُسْتَتَابُونَ أَظْهَرُوا ذَلِكَ أَمْ أَسَرُّوهُ فَإِنْ تَابُوا وَإِلَّا ضُرِبَتْ رِقَابُهُمْ لِتَحْرِيفِهِمْ كِتَابَ اَللَّهِ، وَخِلَافِهِمْ جَمَاعَةُ اَلْمُسْلِمِينَ وَالتَّابِعِينَ لِرَسُولِ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلِأَصْحَابِهِ، وَبِهَذَا عَمِلَتْ أَئِمَّةُ اَلْهُدَى

244. ... İsa'dan; Kaderiye, İbâzıyye vb. İslam ehlinden olmalarına rağmen Müslümanların cemaatinin üzerinde olmadığı bidatler, Allah'ın kitabını tahrif ve olması gerektiği dışında te'vil eden hevâ ehli hakkında İbn Kasım dedi ki: "Bidatlerini açığa vursalar da gizleseler de tövbeye çağrılırlar. Eğer tövbe ederlerse, tamam. Eğer etmezlerse boyunlarını vururum. Çünkü Allah'ın kitabını tahrif etmiş, Müslümanların cemaatine ve Rasûlullah (s.a.v) ile ashabına tâbi olanlara muhalefet etmişlerdir. Hidayet imamları bu şekilde amel etmiştir."

- وَقَدْ قَالَ عُمَر بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ رَحِمَهُ اَللَّهُ: اَلرَّأْيُ فِيهِمْ أَنْ يُسْتَتَابُوا فَإِنْ تَابُوا وَإِلَّا عُرِضُوا عَلَى اَلسَّيْفِ وَضُرِبَتْ رِقَابُهُمْ، وَمَنْ قُتِلَ مِنْهُمْ عَلَى ذَلِكَ فَمِيرَاثُهُ لِوَرَثَتِهِ لِأَنَّهُمْ مُسْلِمُونَ إِلَّا أَنَّهُمْ قُتِلُوا لِرَأْيِهِمْ رَأْيَ اَلسُّوءِ

CamScanner ile tarandı

– Ömer bin Abdülaziz (rh) şöyle demiştir: "Onlar hakkındaki görüş, tövbeye çağrılmalarıdır. Eğer tövbe ederlerse, tamam. Eğer tövbe etmezlerse kılıca arz edilip boyunları vurulur. Onlardan her kim bu şekilde öldürülürse, mirası varislerine aittir. Çünkü onlar Müslümanlardır. Ne var ki kötü görüşleri yüzünden öldürülmüşlerdir."

– قَالَ عِيسَى: وَمَنْ قَالَ: إِنَّ اَللَّهَ لَمْ يُكَلِّمْ مُوسَى، اُسْتُتِيبَ فَإِنْ تَابَ وَإِلَّا قُتِلَ. وَأَرَاهُ مِنَ اَلْحَقِّ اَلْوَاجِبِ، وَهُوَ اَلَّذِي أَدِينُ اَللَّهَ عَلَيْهِ

– İsa dedi ki: "Her kim, Allah'ın Musa'yla konuşmadığını söylerse, tövbeye çağrılır. Eğer tövbe ederse, tamam. Eğer etmezse öldürülür. Bunu gerekli haklardan görüyorum. Allah'a kullukta bulunduğum dinim budur."

٢٤٥ – قَالَ اَلْعُتْبِيُّ: وَسُئِلَ سَحْنُونُ عَمَّنْ قَالَ: إِنَّ جِبْرِيلَ أَخْطَأَ بِالْوَحْيِ، وَإِنَّمَا كَانَ لِعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ إِلَّا أَنَّ جِبْرِيلَ أَخْطَأَ اَلْوَحْيِ، أَهَلْ يُسْتَتَابُ أَوْ يُقْتَلُ وَلَا يُسْتَتَابُ؟ قَالَ: بَلْ يُسْتَتَابُ فَإِنْ تَابَ وَإِلَّا قُتِلَ، قِيلَ: فَإِنْ شَتَمَ أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِ اَلنَّبِيِّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ أَوْ عُثْمَانَ أَوْ عَلِيًّا أَوْ مُعَاوِيَةَ أَوْ عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ؟ فَقَالَ لِي: أَمَّا إِذَا شَتَمَهُمْ فَقَالَ: إِنَّهُمْ كَانُوا عَلَى ضَلَالٍ وَكُفْرٍ قُتِلَ، وَإِنْ شَتَمَهُمْ بِغَيْرِ هَذَا -كَمَا يَشْتُمُ اَلنَّاسُ- رَأَيْتُ أَنْ يُنَكَّلَ نَكَالًا شَدِيدًا

245. Muhammed bin Ahmed el-Utbi dedi ki: Sahnûn'a "Cibril vahyi getirirken hata etti; peygamberlik Ali bin Ebu

CamScanner ile tarandı

Talib'e aitti ama Cibril vahiyde hata etti" diyen kimse hakkında "Tövbeye çağrılır mı yoksa tövbeye çağrılmaksızın direkt öldürülür mü?" diye soruldu. Dedi ki: "Bilakis tövbeye çağrılır. Eğer tövbe ederse, tamam. Eğer etmezse öldürülür." Kendisine "Nebî (s.a.v)'in ashabından olan Ebu Bekir, Ömer, Osman, Ali, Muaviye veya Amr bin As'a söverse?" denildi. Bana şöyle cevap verdi: "Eğer onlara "Onlar sapıklık ve küfür üzereydiler" diye söverse, öldürülür. Eğer insanların sövdüğü gibi söverse, ağır bir şekilde cezalandırılmaları görüşündeyim."

٢٤٦ - ... قَالَ مَعْنٌ: وَكَتَبَ إِلَى مَالِكٍ رَجُلٌ مِنَ ٱلْعَرَبِ يَسْأَلُ عَنْ قَوْمٍ يُصَلُّونَ رَكْعَتَيْنِ وَيَجْحَدُونَ ٱلسُّنَّةَ وَيَقُولُوا: مَا نَجِدُ إِلَّا صَلَاةَ رَكْعَتَيْنِ قَالَ مَالِكٌ: أَرَى أَنْ يُسْتَتَابُوا فَإِنْ تَابُوا وَإِلَّا قُتِلُوا

246. ... Ma'n dedi ki: Araplardan bir adam, Malik'e yazıp namazı iki rekât kılan, sünneti inkâr edip "Biz ancak iki rekât namaz olduğunu görüyoruz" diyen kimselerden sordu. Malik dedi ki: "Tövbeye çağrılmaları görüşündeyim. Eğer tövbe ederlerse, tamam. Eğer etmezlerse öldürülürler."

٢٤٧ - ... عَنْ عِيسَى، عَنِ ٱبْنِ ٱلْقَاسِمِ قَالَ: وَمَنْ سَبَّ أَحَدًا مِنَ ٱلْأَنْبِيَاءِ وَالرُّسُلِ مِنَ ٱلْمُسْلِمِينَ قُتِلَ وَلَمْ يُسْتَتَبْ، وَهُوَ بِمَنْزِلَةِ ٱلزِّنْدِيقِ ٱلَّذِي لَا يُعْرَفُ لَهُ تَوْبَةٌ، فَلِذَلِكَ لَا يُسْتَتَابُ؛ لِأَنَّهُ يَتُوبُ بِلِسَانِهِ وَيُرَاجِعُ ذَلِكَ فِي سَرِيرَتِهِ فَلَا تُعْرَفُ مِنْهُ تَوْبَةٌ، وَهُوَ بِمَنْزِلَةِ مَنْ سَبَّ رَسُولَ ٱللَّهِ صَلَّى ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ لِأَنَّ ٱللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَقُولُ فِي كِتَابِهِ: آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ

CamScanner ile tarandı

كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وقال: وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ وَقَالَ: فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهِ فَقَدِ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

247. ... İsa'dan; İbn Kasım dedi ki: Müslümanlardan her kim, nebilere ve rasûllere söverse, tövbeye çağrılmaksızın öldürülür. O kimse, tövbesinin (samimi olup olmadığı) bilinemeyen zındık gibidir ki, bundan dolayı tövbeye çağrılmaz. Çünkü diliyle tövbe eder, içinden geri döner. Bu yüzden onun tövbesi bilinemez. O kimse, Rasûlullah (s.a.v)'e söven kimse gibidir. Çünkü Allah Teâlâ kitabında şöyle buyurur: *"Peygamber, Rabbinden kendisine indirilene iman etti, mü'minler de (iman ettiler). Her biri; Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettiler."* (Bakara, 285)

Yine şöyle buyurur: *"Allah'a ve peygamberlerine iman edenler ve onlardan hiçbirini diğerlerinden ayırmayanlara gelince..."* (Nisa, 152).

Yine şöyle buyurur: *"Eğer onlar böyle sizin iman ettiğiniz gibi iman ederlerse, gerçekten doğru yolu bulmuş olurlar; yüz çevirirlerse onlar elbette derin bir ayrılığa düşmüş olurlar. Allah, onlara karşı seni koruyacaktır. O, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir."* (Bakara, 137)

Muhammed bin Ebî Zemenîn dedi ki: Sana, bana sorduğun ve saptırıcı hevâ sahiplerinin Allah'ın kitabı ile Peygamberi (s.a.v)'in sünnetine muhalefet ettikleri **"Usûlü's-Sünne"** (sünnetin asılları) konularında soru sormadıkların hakkında, hidayet imamlarıyla ilim erbabının görüşlerini bildirdim. Şayet âlimlerin büyükleri, o hevâ sahiplerinin sözle-

CamScanner ile tarandı

rinin satır-satır yazılıp da kitaplarda uzun süre kalmasından hoşlanmamış olsalardı, onlardan daha çok kaçmanı sağlayacak nice eğrilik ve sapıklıklarını anlatırdım. Onların fitnesinden Allah'a sığınırız. Allah bizi ve seni saptırıcı fitnelerden korusun. Bizi O'nu razı edecek söz ve amele muvaffak kılsın. Bizleri kendisine yaklaştırdıkça yaklaştırsın.

Allah'ın salat ve selamı kıyamete kadar efendimiz Muhammed'in, ailesinin ve ashabının üzerine olsun.

CamScanner ile tarandı

عقيدة المسلم في آخر الزمان

T.ME/KITAPDF

CamScanner ile tarandı